

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

YURTDIŞINDA YAŞAYAN TÜRK VATANDAŞI OLAN VE
VATANDAŞLIKTAN İZİNLE ÇIKMIŞ KADINLARIN VE AİLELERİN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KONULU
KOMİSYON RAPORU

ANKARA 2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

**YURTDIŞINDA YAŞAYAN TÜRK VATANDAŞI OLAN VE VATANDAŞLIKTAN
İZİNLE ÇIKMIŞ KADINLARIN VE AİLELERİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ KONULU KOMİSYON RAPORU**

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından
yayınlanmıştır.**

**Bu kitabın dağıtımı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Komisyonu tarafından yapılmaktadır.**

Yayın No.: 19

Adres: TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 06543 Bakanlıklar/ANKARA

E-posta: kefek@tbmm.gov.tr

Baskı: TBMM Basımevi, Ankara, 2018

SUNUŞ

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu 5840 sayılı Kuruluş Kanunu’nun kendisine tevdi ettiği görevleri yerine getirirken farklı çalışma usulleri izlemektedir. Kuşkusuz bu usuller arasında en etkin olanlardan biri, belirli sorun alanlarını derinlemesine analiz etme ve bunun sonucunda spesifik çözüm önerileri sunma imkanı tanıyan alt komisyonlardır.

Refah seviyesi yüksek, hakkaniyetli, kalkınmış bir düzene ulaşmak için kadın erkek tüm fertlerin sorunları çözüme kavuşturulmalıdır. Kadının toplumsal statüsünü güçlendirmek için atılan adımlar ve yapılan düzenlemelere rağmen halen kat edilmesi gereken mesafeler olduğu bilinmektedir. Kadınların karşı karşıya kaldıkları problemler neredeyse tüm ülkelerde benzer olmakla birlikte yaşadıkları toplumda yabancı statüsünde olan kadınların aşmaları gereken daha fazla engel olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon” yurtdışında yaşayan kadınlarımız ve ailelerimizin sorunlarının çözümü noktasında oldukça önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alt Komisyon, yurtdışında yaşayan ve anavatanla olan gönül bağıını sürdüren başta kadınlarımız olmak üzere tüm vatandaşlarımızın karşılaştığı sorunlar ve maruz kaldıkları

ayırıcı uygulamaların çözümü için ilgili kamu kurumları, alan uzmanları, akademisyenler ile bir araya gelmiş ve yerinde incelemelerde bulunmuştur. Alt Komisyon Raporunun, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın haklarının korunması, yaşam şartlarının iyileştirilmesini teminen yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağına inanıyorum.

Titizlik ve özenle yürüttükleri çalışmalarını her aşamada yakından takip ettiğim başta Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA olmak üzere tüm üye milletvekillerine ve Alt Komisyon çalışmasında görevlendirilen personele içten teşekkürlerimi sunarım.

Radiye Sezer KATIRCIOĞLU
Kocaeli Milletvekili
Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı

ÖNSÖZ

Ülkemizden 1960'lı yıllarda misafir işçi statüsüyle ve belirli bir zaman sonra Türkiye'ye dönme düşüncesiyle Avrupa ülkelerine giden Türk vatandaşları zamanla gittikleri ülkelere yerleşmiş ve o ülkenin bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde yurtdışında yaşayan 6 milyonu aşkın Türk toplumunun yaklaşık 5,5 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde, geri kalanı ise Kuzey Amerika, Asya, Orta Doğu ve Avustralya'da yerleşik durumdadır. Bu coğrafyalarda yaşayan Türk toplumunun bir bölümü bulundukları ülkenin vatandaşlığına geçmişken, bir kısmı çifte vatandaş statüsünde bulunmaktadır.

Aradan geçen yıllar içinde ve yeni nesillerin yetişmesiyle Türkler toplumsal konumlarını güçlendirmiş, dil ve eğitim sorunlarını aşarak akademik kariyerlerini yükseltmiş ve farklı meslek dallarında başarı elde etmişlerdir. Ancak elde ettikleri başarıların, içinde bulundukları topluma koşulsuz kabullerini sağlamadığını ve hala çeşitli zeminlerde ayrımcılığa maruz kaldıklarını üzümlere görmekteyiz.

Bilindiği üzere Anayasamız yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın belirli ihtiyaçlarının karşılanması ve anavatanla bağlarının korunması konusunda Devlete yükümlülük vermiştir. İşte bu noktadan hareketle Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) bünyesinde bir Alt Komisyon oluşturularak yalnızca vatandaşlık bağıyla bağlı olanlara yönelik değil, aynı zamanda izinle Türk vatandaşlığından ayrılan Türk kökenlilerin de haklarının korunması ve sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik alanlarda karşılaştıkları sorunların çözümünde destek olmak amaçlanmıştır.

Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon çalışmaları kapsamında, yurtdışında bulunan Türk toplumunun ve özellikle kadın ve ailelerin sorun alanları tespit edilmiş, bu sorunlara kapsamlı, bütüncül ve kalıcı çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Alt Komisyon çalışmaları esnasında görülmüştür ki yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız kendi kültürel ve ailevi değerlerini korumak, ayrımcılık ve İslamofobi ile mücadele etmek, eğitim ve din hizmetlerine erişim, işsizlik, yargı kararlarının tanınması ve tenfizi, Gençlik Daireleri gibi birçok farklı alanda sorunlar yaşamaktadır. Sorun alanlarının çeşitlilik içermesi nedeniyle Alt Komisyon çalışmaları kapsamında farklı kamu kurumlarının temsilcileri

dinlenmiş, alanda öne çıkmış akademisyen ve uzmanlar davet edilerek çalışmalarından faydalanılmıştır. Ayrıca yurtdışında Türk toplumunun yoğun olarak yaşadığı Almanya, Fransa ve Hollanda'ya çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve oradaki vatandaşlarımız ile sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya gelinerek fikir teatisinde bulunulmuştur.

Alt Komisyon çalışmaları ve raporunun hazırlanması sürecinde özverili çalışmaları dolayısıyla Komisyon üyesi değerli milletvekillerine ve görevlendirilen uzmanlara teşekkür ederim. Mezkur raporun politika geliştirme noktasında yol gösterici olmasını temenni ederim.

Tülay KAYNARCA
İstanbul Milletvekili
Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan
ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların
ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri
Konulu Alt Komisyon Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
1 ALT KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÜYELERİ	1
2 TEMEL BAŞLIKLAR ÇERÇEVESİNDE ULUSAL MEVZUAT	3
2.1 Adalet.....	3
2.1.1 27.11.2017 Tarihli ve 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun	3
2.2 Eğitim	6
2.2.1 04.11.1981 Tarihli ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu.....	6
2.3 Nüfus ve Vatandaşlık.....	7
2.3.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	7
2.3.2 29.05.2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu	7
2.3.3 25.04.2006 Tarihli ve 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu.....	12
2.3.4 29.09.2006 Tarihli Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik	15
2.3.5 Yabancı Ülke Adli veya İdarî Makamlarınca Verilen Kararların Nüfus Kütüğüne Tescili Hakkında Yönetmelik	19
2.4 Seçim	25
2.4.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	25
2.4.2 26.04.1961 Tarihli ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun	25
2.5 Sosyal Güvenlik.....	28
2.5.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	28
2.5.2 31.05.2006 Tarihli ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.....	28

2.5.3	08.05.1981 Tarihli ve 3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun	29
3	ALT KOMİSYON ÇALIŞMALARI.....	35
3.1	Alt Komisyon Toplantıları ve Katılımcıların Listesi.....	35
3.2	Alt Komisyon Toplantıları.....	38
3.2.1	Birinci Toplantı - 18.02.2016.....	38
3.2.2	İkinci Toplantı – 23.02.2016	39
3.2.3	Üçüncü Toplantı – 01.03.2016	41
3.2.4	Dördüncü Toplantı – 04.03.2016.....	49
3.2.5	Beşinci Toplantı – 07.03.2016.....	54
3.2.6	Altıncı Toplantı – 09.03.2016	58
3.2.7	Yedinci Toplantı – 24.03.2016.....	61
3.2.8	Sekizinci Toplantı – 30.03.2016.....	65
3.2.9	Dokuzuncu Toplantı – 06.04.2016	74
3.2.10	Onuncu Toplantı – 13.04.2016.....	80
3.2.11	On birinci Toplantı – 05.05.2016	87
3.2.12	On ikinci Toplantı – 02.06.2016.....	92
3.2.13	On üçüncü Toplantı – 13.07.2016	98
3.2.14	On dördüncü Toplantı – 08.12.2016.....	102
3.2.15	On beşinci Toplantı – 31.01.2018	106
3.2.16	On altıncı Toplantı – 20.02.2018.....	113
3.2.17	On yedinci Toplantı – 22.02.2018.....	113
3.3	Alt Komisyonun Yurtdışı Çalışma Ziyaretleri	114
3.3.1	Fransa ve Hollanda Çalışma Ziyareti	114
3.3.2	Almanya Çalışma Ziyareti.....	124
4	GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	139
4.1	Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlara İlişkin Temel Nitelikli Tespitler.....	140

4.1.1	Aile Yapısı ve Demografik Özellikleri.....	141
4.1.2	Sosyokültürel Değişimler	143
4.2	Aile Bütünlüğünün Korunması.....	144
4.2.1	Boşanma ve Aile Bütünlüğünü Etkileyen Faktörler.....	145
4.2.2	Aile Birleşiminde Dil ve Vize Şartı.....	146
4.3	Eğitim, Türkçe Öğretimi ve Kültür Aktarımı	150
4.3.1	Eğitim Seviyesini Etkileyen Faktörler.....	150
4.3.2	Türkçe Öğretiminin Desteklenmesi.....	153
4.4	Gençlik Daireleri	155
4.5	Yargısal Süreçlerdeki Sorunlar.....	157
4.5.1	Tanıma ve Tenfiz.....	158
4.5.2	Tutuklu ve Hükümlüler	159
4.6	Ayrımcılık ve İslamofobi.....	160
4.7	Sosyal Güvenlik Sistemi.....	163
4.7.1	İkili Sözleşmeler.....	163
4.7.2	Yurtdışı Borçlanması.....	165
4.7.3	Yaşlı Bakım Hizmetleri.....	165
4.8	Kadına Yönelik Şiddet.....	167
4.9	Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal Yardım Vakıfları.....	168
4.10	Kültürel Hassasiyete Uygun Uzman ve Çalışanların Yetiştirilmesi	170
4.11	Bağımlılık	171
4.12	Kurumsal Yapılanma ve Koordinasyon.....	172
4.12.1	Aile Ataşeliklerinin Yaygınlaştırılması.....	172
KOMİSYON KARARI		174

1 ALT KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÜYELERİ

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 27.01.2016 tarihinde gerçekleştirilen 26. Yasama Dönemi 1. Yasama Yılı 3. toplantısında almış olduğu 5 no'lu Karar ile “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konulu bir Alt Komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Alt Komisyon; yurtdışında yaşayan, Türk vatandaşı olan veya vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınların ve ailelerin sosyokültürel yapılarının incelenmesi, çözüm bekleyen sorun alanlarının belirlenmesi ve yapılan değerlendirmeler sonucunda konuya ilişkin kapsamlı politikalar hazırlanmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Alt Komisyonunda görev yapan Komisyon üyeleri aşağıda gösterilmiştir:

UNVANI	ADI SOYADI	SİYASİ PARTİ	SEÇİM BÖLGESİ
Başkan	Tülay KAYNARCA	AK Parti	İstanbul
Üye	Salih ÇETİNKAYA	AK Parti	Kırşehir
Üye	Ayşe Sula KÖSEOĞLU	AK Parti	Trabzon
Üye	Ertuğrul SOYSAL	AK Parti	Yozgat
Üye	Sibel ÖZDEMİR ¹	CHP	İstanbul
Üye	Nuri OKUTAN ²	MHP	Isparta

26. Yasama Döneminde Komisyon üyeliklerinin yenilenmesi için 29.11.2017 tarihinde yapılan ikinci devre seçimlerden sonra Alt Komisyon üyeliklerinde de değişiklik olmuştur. Buna göre Alt Komisyonunda boş olan üyeliklere, CHP Grubundan İstanbul Milletvekili Selina DOĞAN, HDP Grubundan Diyarbakır Milletvekili Feleknas UCA bildirilmiştir.

¹ 29.11.2017 ikinci devre için Komisyon seçimlerinin yenilenmesi ve İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR'in tekrar Komisyon üyesi olmaması nedeniyle mezkur tarihte alt komisyon üyeliği de kendiliğinden son bulmuştur.

² Isparta Milletvekili Nuri OKUTAN'ın partisiyle ilişkisi kesildiği için 21.04.2017 tarihi itibarıyla alt komisyon üyeliği kendiliğinden son bulmuştur.

18.02.2016 tarihinde ilk toplantısını yaparak çalışmalarına başlayan Alt Komisyon, bu toplantısında Alt Komisyon Başkanı seçimini yapmış, bilgi ve görüş alışverişinde bulunulabilecek kurumlar ve Alt Komisyon çalışmalarının yol haritasını belirlemeye yönelik istişarede bulunmuştur. Alt Komisyon müteakip toplantılarında; yurtdışında yaşayan, Türk vatandaşı olan ve vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınlara ve ailelere yönelik çalışmaları olan kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri, akademisyenler ve sivil toplum örgütlerinden bilgi almış ve görüş alışverişinde bulunmuştur.

Alt Komisyon toplam 17 toplantı yapmış, 3-7 Haziran 2016 tarihleri arasında Fransa ve Hollanda'ya, 11-14 Temmuz 2017 tarihlerinde ise Almanya'ya birer çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Alt Komisyon Raporu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 22 Mart 2018 tarihli toplantısında oy birliği ile kabul edilmiştir.

2 TEMEL BAŞLIKLAR ÇERÇEVESİNDE ULUSAL MEVZUAT

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarını ilgilendiren en temel düzenleme Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 62'nci maddesinde bulunmaktadır. Konuya ilişkin mevzuat oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle Alt Komisyon Raporunda konu başlıkları bazında ve normlar hiyerarşisi gözetilerek temel düzenlemelere yer verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 62 – Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

2.1 Adalet

2.1.1 27.11.2017 Tarihli ve 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun

Madde 1 – (1) Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi bu Kanunla düzenlenmiştir.

(2) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır.

Madde 13 – (1) Evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki milli hukukuna tâbidir.

(2) Evliliğin şekline yapıldığı ülke hukuku uygulanır.

(3) Evliliğin genel hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

Madde 14 – (1) Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

(2) Boşanmış eşler arasındaki nafaka talepleri hakkında birinci fıkra hükmü uygulanır. Bu hüküm ayrılık ve evlenmenin butlanı hâlinde de geçerlidir.

(3) Boşanmada velâyet ve velâyete ilişkin sorunlar da birinci fıkra hükmüne tâbidir.

(4) Geçici tedbir taleplerine Türk hukuku uygulanır.

Madde 16 – (1) Soybağının kuruluşu, çocuğun doğum anındaki millî hukukuna, kurulamaması hâlinde çocuğun mutad meskeni hukukuna tâbidir. Soybağı bu hukuklara göre kurulamıyorsa, ananın veya babanın, çocuğun doğumu anındaki millî hukuklarına, bunlara göre kurulamaması hâlinde ana ve babanın, çocuğun doğumu anındaki müşterek mutad mesken hukukuna, buna göre de kurulamıyorsa çocuğun doğum yeri hukukuna tâbi olarak kurulur.

(2) Soybağı hangi hukuka göre kurulmuşsa iptali de o hukuka tâbidir.

Madde 18 – (1) Evlât edinme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlât edinme anındaki millî hukukuna tâbidir.

(2) Evlât edinmeye ve edinilmeye diğer eşin rızası konusunda eşlerin millî hukukları birlikte uygulanır.

(3) Evlât edinmenin hükümleri evlât edinenin millî hukukuna, eşlerin birlikte evlât edinmesi hâlinde ise evlenmenin genel hükümlerini düzenleyen hukuka tâbidir.

Madde 50 – (1) Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilâmların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır.

(2) Yabancı mahkemelerin ceza ilâmlarında yer alan kişisel haklarla ilgili hükümler hakkında da tenfiz kararı istenebilir.

Madde 51 – (1) Tenfiz kararları hakkında görevli mahkeme asliye mahkemesidir.

(2) Bu kararlar kendisine karşı tenfiz istenen kişinin Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa sâkin olduğu yer mahkemesinden, Türkiye'de yerleşim yeri veya sâkin olduğu bir yer mevcut değilse Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinden istenebilir.

Madde 52 – (1) Kararın tenfiz edilmesinde hukukî yararı bulunan herkes tenfiz isteminde bulunabilir. Tenfiz istemi dilekçe ile olur. Dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir. Dilekçede aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Tenfiz isteyenle, karşı tarafın ve varsa kanunî temsilci ve vekillerinin ad, soyad ve adresleri.

b) Tenfiz konusu hükmün hangi devlet mahkemesinden verilmiş olduğu ve mahkemenin adı ile ilâmın tarih ve numarası ve hükmün özeti.

c) Tenfiz, hükmün bir kısmı hakkında isteniyorsa bunun hangi kısım olduğu.

Madde 53 – (1) Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir:

a) Yabancı mahkeme ilâmının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı veya ilâmı veren yargı organı tarafından onanmış örneği ve onanmış tercümesi.

b) İlâmın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesi.

Madde 54 – (1) Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dâhilinde verir:

a) Türkiye Cumhuriyeti ile ilâmın verildiği devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan bir anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmların tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmünün veya fiilî uygulamanın bulunması.

b) İlâmın, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması veya davalının itiraz etmesi şartıyla ilâmın, dava konusu veya taraflarla gerçek bir ilişkisi bulunmadığı hâlde kendisine yetki tanıyan bir devlet mahkemesince verilmiş olmaması.

c) Hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması.

ç) O yer kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyabında veya yokluğunda hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması.

Madde 55 – (1) Tenfiz istemine ilişkin dilekçe, duruşma günü ile birlikte karşı tarafa tebliğ edilir. İhtilâfsız kaza kararlarının tanınması ve tenfizi de aynı hükme tâbidir. Hasımsız ihtilâfsız kaza kararlarında tebliğ hükmü uygulanmaz.

İstem, basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır.

(2) Karşı taraf ancak bu bölüm hükümlerine göre tenfiz şartlarının bulunmadığını veya yabancı mahkeme ilâmının kısmen veya tamamen yerine getirilmiş yahut yerine getirilmesine engel bir sebep ortaya çıkmış olduğunu öne sürerek itiraz edebilir.

Madde 56 – (1) Mahkemece ilâmın kısmen veya tamamen tenfizine veya istemin reddine karar verilebilir. Bu karar yabancı mahkeme ilâmının altına yazılır ve hâkim tarafından mühürlenip imzalanır.

Madde 57 – (1) Tenfizine karar verilen yabancı ilâmlar Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmlar gibi icra olunur.

(2) Tenfiz isteminin kabul veya reddi hususunda verilen kararların temyizi genel hükümlere tâbidir. Temyiz, yerine getirmeyi durdurur.

Madde 58 – (1) Yabancı mahkeme ilâmının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilâmın tenfiz şartlarını taşıdığının mahkemece tespitine bağlıdır. Tanımda 54 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uygulanmaz.

(2) İhtilâfsız kaza kararlarının tanınması da aynı hükme tâbidir.

(3) Yabancı mahkeme ilâmına dayanılarak Türkiye'de idarî bir işlemin yapılmasında da aynı usul uygulanır.

2.2 Eğitim

2.2.1 04.11.1981 Tarihli ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu

Ek Madde 16 - Açıköğretim uygulayan üniversiteler yurt içinde hizmet birimleri açabilirler. Aynı üniversiteler, yurt dışında yaşayan T.C. vatandaşlarına öğretim, eğitim ve kültürle ilgili idari ve sosyal hizmetleri vermek amacıyla Yükseköğretim Kurulunun kararıyla o ülkede merkez tesis edebilirler.

Açıköğretim hizmeti veren üniversitelerde rektörlük ile bu tür hizmetleri veren fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, merkez ve benzeri kuruluşlarda, hizmetin özelliğinin gerektirdiği birimlerin kurulması veya değiştirilmesi, diğer ülkelerin açıköğretim kuruluşları ile eğitim ve öğretim alanlarında işbirliği yapılması üniversite yönetim kurulunun kararı ile gerçekleştirilir.

Merkezi açıköğretim yapan fakültelere bağlı olarak örgün öğretim yapan bölüm varsa, zaman içinde bu bölümün müstakil örgün eğitim yapan yüksekokul haline dönüştürülmesi yada örgün öğretim yapan fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında örgün öğretim yapan bölümlerin yanı sıra, açıköğretim yapan bölümler kurulması, üniversite senatosunun teklifi ve Yükseköğretim Kurulunun onayı ile olur.

Ek Madde 39- (Ek: 15/8/2017-KHK-694/45 md.)

Türkiye'deki Devlet üniversiteleri, Türkiye Maarif Vakfının önerisi, Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü ve Bakanlar Kurulu kararıyla yurtdışında akademik birimler ve bu kapsamda ihtiyaç duyulan sosyal tesisler kurabilir. Bu maddenin uygulanmasıyla ilgili usul ve esaslar Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Türkiye Maarif Vakfının görüşleri alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

2.3 Nüfus ve Vatandaşlık

2.3.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 66 - Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür.

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

2.3.2 29.05.2009 Tarihli ve 5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu

Madde 4 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetler yurt içinde Bakanlık, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından yürütülür.

Madde 5 – (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Madde 7 – (1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır.

(3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Madde 13 – (1) Millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla aşağıda belirtilen kişiler Türkiye'de ikamet etme süresine bakılmaksızın, Türk vatandaşlığını Bakanlık kararıyla yeniden kazanabilirler.

a) Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler.

b) Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden 21 inci maddede öngörülen süre içerisinde seçme hakkını kullanmayanlar.

Madde 16 – (1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

a) Aile birliği içinde yaşama,

b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,

c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Madde 17 – (1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Madde 21 – (1) 27 nci madde uyarınca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden çocuklar ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

Madde 22 – (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kazanılması, bu hakkın kullanılmasına dair şartların tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 20 nci madde hükümleri uygulanır.

Madde 23 – (1) Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya seçme hakkının kullanılması ile kaybedilir.

Madde 24 – (1) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kaybı, çıkma veya kaybettirme ya da vatandaşlığa alınmanın iptali ile gerçekleşir.

Madde 25 – (1) Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilere aşağıdaki şartları taşımaları halinde Bakanlıkça çıkma izni veya çıkma belgesi verilebilir.

a) Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak.

b) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak.

c) Herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak.

ç) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak.

Madde 26 – (1) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmak üzere Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyenlerden talepleri uygun görülenlere Bakanlıkça, Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi; verilen izin sonucunda veya önceden yabancı bir devlet vatandaşlığını kazandığını belgeleyenlere ise Türk vatandaşlığından çıkma belgesi verilir.

(2) Çıkma izin belgesi, karar tarihinden itibaren iki yıl geçerlidir. İzin belgesini alanlar bu süre içerisinde yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere yabancı devlet vatandaşlığını kazandıklarına dair bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Süresi içinde yabancı devlet vatandaşlığının kazanılamaması durumunda çıkma izin belgesi geçersiz hale gelir.

Madde 27 – (1) Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar.

(2) Eşlerden birinin çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmesi diğer eşin vatandaşlığına tesir etmez. Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babanın talebinin bulunması ve diğer eşin de muvafakat etmesi halinde çocukları da kendileri ile birlikte Türk vatandaşlığını kaybederler. Muvafakat verilmemesi halinde hakim kararına göre işlem yapılır. Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını birlikte kaybeden ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kaybeder.

(3) Vatandaşlığın kaybı, çocukları vatansız kılacak ise bu madde hükümleri uygulanmaz.

Madde 28 –(Değişik: 9/5/2012-6304/14 md.)

(1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır.

(2) Bu madde kapsamında bulunan kişilerin, seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü yoktur. Bu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.

(3) Bu madde kapsamında bulunan kişiler, bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunamazlar. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilirler.

(4) Bakanlar Kurulu gerekli görmesi halinde üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilir.

(5) Bu madde hükümlerinden yararlanacak olan altsoyun, üstsoyu ile soy bağıını belgelendirmesi şarttır.

(6) Bu madde kapsamında bulunan kişilere, talepleri halinde bu maddede belirtilen haklardan faydalanabileceklerini gösteren Mavi Kart düzenlenir. Bu Kart, 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu kapsamındadır.

(7) Bu maddenin sağladığı hakların kullanılmasında Mavi Kartın ibrazı yeterlidir. Kartın ibraz edilememesi durumunda Kimlik Paylaşımı Sistemi aracılığıyla Mavi Kartlılar Kütüğünden alınacak kayıt örneği ve uyruğunda bulunulan devlet makamlarınca verilmiş kimlik bilgilerini gösteren belge ile işlem yapılır. Bu kişilerin kimlik bilgilerinde değişiklik olması durumunda uyruğunda bulunduğu devlet makamından alınmış eski ve yeni kimlik bilgilerini gösteren belgenin usulüne göre tasdik edilmiş Türkçe tercümesi ile birlikte ibrazı zorunludur.

(8) Bu madde kapsamında bulunan kişilere Bakanlığın tespit edeceği esaslar çerçevesinde kimlik numarası verilir. Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aranan yerlerde bu kimlik numarası kullanılır.

(9) Mavi Kartın düzenlenmesi ve dağıtılması ile Mavi Kartlılar Kütüğünün elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(10) Kamu kurum ve kuruluşları, bu madde hükümlerinin uygulanması amacıyla her türlü tedbiri alır ve gerekli düzenlemeleri yapar.

Madde 34 – (1) Aşağıda durumları belirtilenler, ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

a) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle doğumla Türk vatandaşı olanlardan yabancı ana veya babanın vatandaşlığını doğumla veya sonradan kazananlar.

b) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle Türk vatandaşı olanlardan doğum yeri esasına göre yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar.

c) Evlat edinilme yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar.

ç) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar.

d) Herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazananlar.

(2) Yukarıdaki hükümler gereğince vatandaşlığın kaybı ilgiliyi vatansız kılacak ise seçme hakkı kullanılamaz.

Madde 35 – (1) Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kaybı, bu hakkın kullanılmasına dair şartların varlığının tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

(2) Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eşleri ve çocukları hakkında 27 nci madde hükümleri uygulanır.

Madde 37 – (1) Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin başvurular yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekâletname ile yapılır.

Madde 43 – (Değişik: 19/10/2017-7039/32 md.)

(1) Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesinin (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca Türk vatandaşlığını kaybetmiş olan kişiler, başvuruları halinde, millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak kaydıyla, Türkiye’de ikamet etme şartı aranmaksızın Bakanlık kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

(2) Mülga 28/5/1928 tarihli ve 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre vatandaşlıktan ıskat edilmiş kişiler, başvurmaları hâlinde, milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hâli bulunmamak kaydıyla, Türkiye’de ikamet etme şartı aranmaksızın Bakanlık kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

(3) Milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir.

Madde 44 – (1) Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin, bu durumlarına ilişkin belgeleri ibraz etmeleri ve yapılacak inceleme sonucunda kayden aynı kişiler olduklarının tespiti halinde, nüfus aile kütüklerindeki kayıtlarına çok vatandaşlığa sahip olduklarına dair açıklama yapılır.

Madde 45 – (1) Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasına ilişkin verilen hizmet bedeli karşılığı, Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca birlikte belirlenir. Tahsil edilen hizmet bedeli tutarları bütçeye gelir kaydedilir.

(2) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre geliri olmayanlar ve kendileri ile birlikte işlem gören ergin olmayan çocukları için birinci fıkra uyarınca belirlenen hizmet bedeli alınmaz.

2.3.3 25.04.2006 Tarihli ve 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu

Madde 2- (1) Bu Kanun, Türk vatandaşları, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların altsoyları ile Türkiye’de bulunan yabancıların nüfus hizmetlerinin düzenlenmesine, yürütülmesine ve geliştirilmesine ilişkin esas ve usûl hükümlerini kapsar.

Madde 8/A – (1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve bunların 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde belirtilen altsoyları, Genel Müdürlükçe elektronik ortamda tutulan Mavi Kartlılar Kütüğüne kaydedilir. Bu Kütüğe kaydedilenler, her türlü nüfus olaylarını yurt içinde nüfus müdürlüklerine, yurt dışında ise dış temsilciliklere beyan etmekle yükümlüdürler.

Madde 20- (1) Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kazananlar yetkili makam veya kurulların kararı üzerine düzenlenecek formlara uygun olarak aile kütüğüne tescil edilirler.

Madde 24- (1) Yurt dışında yabancı yetkili makamlar önünde Türk vatandaşlarının yaptığı evlenmeler, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine uygun olmak ve butlanla batıl olmayı gerektiren bir sebep bulunmamak kaydıyla geçerlidir. Bu

evliliklerin koca, kocanın yabancı olması halinde kadın tarafından en geç otuz gün içerisinde evlenmeyi yapan yabancı makamdan alınmış belgenin o yerdeki dış temsilciliğe verilmesi veya dış temsilciliğe gönderilmesi suretiyle yapılır. Beyanı alan dış temsilcilik evlenme bildirimini usûlüne göre düzenleyerek nüfus müdürlüklerine göndermekle yükümlüdür.

(2) O yerde dış temsilcilik bulunmadığı veya dış temsilciliğe bildirimde bulunulmadığı takdirde, evlenme bildirimi; yabancı makamlardan alınan evlenme belgesinin Türkçeye çevrilip usûlüne göre onaylanmış ve Dışişleri Bakanlığınca tasdik edilmiş olması şartıyla yurt içinde nüfus müdürlüğüne vermek suretiyle de yapılabilir. Bu belgeye dayanılarak düzenlenecek evlenme bildirimi ile kütüğe tescil işlemi yapılır.

Madde 25- (1) Evlenmekle Türk vatandaşlığını kazanan kadın, kocasının hanesine tescil edilir. Bu şekilde aile kütüklerine tescil edilen kadının ölüm dışında evliliğinin sona ermesi halinde kaydı, kayıtlı bulunduğu kütüğün sonuna taşınır.

(2) Evlenmekle Türk vatandaşlığını kazanan erkek karısının evlenmekle kaydının taşındığı haneye tescil edilir. Evliliğin ölüm dışında sona ermesi halinde kadının kaydı evlenmeden önce kayıtlı bulunduğu haneye taşınır, erkeğin kaydı ise kayıtlı bulunduğu hanede kalır.

(Ek: 17/4/2017-KHK-690/4 md. 690 sayılı KHK 01/02/2018 tarihli ve 7077 sayılı Kanun ile kabul edilmiştir.) Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili

Madde 27/A – (1) Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararlar; bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte başvurusu, verildiği devlet kanunlarına göre konusunda yetkili adli veya idari makam tarafından verilmiş ve usulen kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması şartlarıyla nüfus kütüğüne tescil edilir.

(2) Nüfus kütüğüne yapılacak tescil işlemleri, yurt dışında kararın verildiği ülkedeki dış temsilcilikler, yurt içinde ise Bakanlık tarafından belirlenen nüfus müdürlükleri tarafından yapılır.

(3) Bu maddede sayılan şartlar yerine getirilmediği gerekçesiyle tescil talebi reddedilen kararların Türkiye’de tanınması, 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca yapılır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından yönetmelikle belirlenir.

Madde 28- (1) Tanıma; babanın yazılı başvurusu üzerine mahkemede yapılmışsa mahkeme tarafından, notere başvurusu üzerine düzenlenen senetle yapılmışsa noter tarafından tanınmanın yapıldığı tarihten itibaren on gün içinde nüfus müdürlüğüne bildirilir.

...

(5) Yurt dışında yapılan tanıma işlemlerine ait bildirimler dış temsilciliklere veya Türkçeye tercüme edilip, onaylanmış olmak kaydıyla yurt içinde nüfus müdürlüklerine yapılabilir.

Madde 30- (1) Yurt dışında yabancı yetkili makamlar önünde yapılan evlât edinme işlemleri aslî şartlar bakımından Türk mevzuatına uygun olmak şartıyla Türkiye'de de geçerlidir.

(2) Evlât edinme olaylarına ilişkin yabancı adli veya idarî makamlarca verilen ve o ülkenin hukukuna göre kesinleşmiş olan veya kesin hüküm gibi sonuç doğuran karar ve belgelerin Türkiye'de icra olunabilmesi, yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz veya tanıma kararı verilmesine bağlıdır.

Madde 48- (4) (Değişik: 19/10/2017-7039/12 md.) Faydalanılan kamu hizmetleriyle sınırlı olmak üzere adrese dayalı olarak yürütülen iş ve işlemlerde diğer adres, yerleşim yeri adresi ile aynı hukuki değere sahiptir. Kurumlar yürütecekleri iş ve işlemlerde yerleşim yeri adresi gibi diğer adres bilgilerini de esas alır.

Madde 50- (2) (Değişik: 19/10/2017-7039/13 md.) Adres bildirimi, nüfus müdürlüklerine veya dış temsilciliklere yapılır. Hizmet alımı ile ilgili başvuru sırasında, Bakanlıkça belirlenen adrese dayalı hizmet sunan kuruluşlara da adres değişikliğine ilişkin beyanda bulunulabilir.

Madde 58- (1) Nüfus yazımlarında kayıt dışı kalanlar Türkiye'de bulundukları yerin nüfus müdürlüğüne, yurt dışında ise en yakın dış temsilciliğe Türk vatandaşı olduklarını gösterir resmî belgeler ile müracaat ederler. Yapılacak inceleme sonucunda tescillerine engel bir halin bulunmaması halinde, nüfus müdürlüklerince aile kütüklerine tescil edilirler.

(2) (Ek: 19/10/2017-7039/18 md.) Nüfus yazımlarından önce ölenler aile kütüklerine tescil edilmez. Ancak, yersel yazımdan önce ölen kişiye ait kimlik ile ölüme ilişkin belge ibrazı hâlinde kişinin kanunî mirasçılarının kaydına açıklama yapılır.

Ek Madde 2 - (Ek: 19/10/2017-7039/25 md.) (1) Bakanlık, nüfus olayları ve adrese ilişkin dayanak belgesi düzenleyen kurumlara veya dış temsilciliklere bu belgeleri elektronik ortamda gönderme ya da tescil yetkisi verebilir. Dayanak belgelerinin tescil yetkisi verilen kurumlarda muhafaza edilmesine karar vermeye Bakanlık yetkilidir.

(2) Dışişleri Bakanlığının talebi hâlinde, büyükelçiliklerin konsolosluk şubeleri ile başkonsolosluklarda nüfus ve vatandaşlık işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla nüfus personeli görevlendirilebilir. Söz konusu memurların yurt dışındaki görev ve sorumlulukları ile görev süreleri Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

2.3.4 29.09.2006 Tarihli Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

Madde 17 - (1) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her kişi yurt içinde nüfus müdürlüğüne, yurt dışında dış temsilciliğe müracaatla kendisini nüfus kütüklerine yazdırmaya ve nüfus cüzdanı almaya mecburdur. Ergin olmayanların nüfus olaylarını yazdırıp nüfus cüzdanlarını almaya veli, vasi veya kayyımları, bunların bulunmaması halinde, çocukları yanlarında bulunduranlar ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun yetkili kıldığı kuruluş yetkilileri görevlidir.

Madde 22 - (1) Evlilik içinde veya herhangi bir nedenle evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde Türk babadan olan veya Türk anadan doğan çocuklar doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlığını kazanırlar. Bu çocuklar babanın soyadını alır ve aile kütüklerinde babalarının hanesine yazılırlar.

Madde 25 - (1) Sağ olarak dünyaya gelen her çocuğun, doğumdan itibaren Türkiye'de otuz gün içinde olayın olduğu yer veya herhangi bir nüfus müdürlüğüne, yurt dışında ise altmış gün içinde dış temsilciliğe bildirilmesi zorunludur.

Madde 27 - (1) Doğumla ilgili yapılan bildirimler nüfus müdürlüklerince doğum tutanağına geçirilir. Herhangi bir belge ibraz edilememesi halinde ilgilinin sözlü beyanı esas alınır.

(2) Yurt dışındaki doğum bildirimleri, yabancı makamlardan alınmış resmi belge veya raporun dış temsilciliğe verilmesi ile yapılır. Bildirim, çocuğa konulan adın belirtildiği dilekçe, ana ile babanın tam kimlik bilgileri ve nüfusta kayıtlı oldukları yeri gösteren belgelerle birlikte

dış temsilciliğe gönderilmesi suretiyle de yapılabilir. Dış temsilcilik, bildirim tarihi olarak evrakın postaya verildiği tarihi esas alarak düzenlenecek doğum tutanağını nüfus müdürlüğüne göndermekle yükümlüdür.

Madde 42 - (1) Doğum bildiriminin yabancı makamlardan alınmış belgeye dayalı olması halinde üç örnek doğum tutanağı düzenlenir. Tutanağa, ".....den verilen tarihli ve sayılı belgeye dayanılarak düzenlenmiştir." açıklaması yapılır. Bildirimde bulunana ait alan doldurulur, imzası alınır, dış temsilcilikçe de imzalanır ve mühürlenir.

(2) Bildirimi yapanın bulunduğu yerde dış temsilcilik yok ise; doğumla ilgili resmi belge veya raporların aslı ile Türkçe'ye tercüme edilmiş örnekleri, ilgililerin kimlik bilgilerini içeren ve nüfusta kayıtlı oldukları yeri gösteren belgeler, çocuğa konan adın belirtildiği dilekçeye eklenerek, posta ile en yakın dış temsilciliğe gönderilmek suretiyle bildirim yapılabilir. Bu takdirde doğum tutanağında bildirimi yapanın imzası aranmaz.

(3) Bildirimin beyan yoluyla yapılması halinde, doğum bildirimi tutanaklara geçirilir ve doğum tutanakları bildirimi yapan ile görevliler tarafından imzalanır.

(4) Dış temsilciliklerce düzenlenen doğum tutanakları ilgili nüfus müdürlüğüne gönderilir.

(5) Yurt dışındaki doğum olaylarının, oturulan yerde veya bu yer yakınında dış temsilciliğin bulunmaması veya herhangi bir nedenle bildirilememesi halinde; o yerin kişisel durum işlerini yürütmekle görevli makamlarca verilmiş olan doğum belgesinin aslı ve Türkçe'ye tercüme edilmiş örneği, bulunulan yer nüfus müdürlüğüne verilmek suretiyle bildirim yapılabilir.

(6) Bu halde belgeyi alan memur usulüne göre doğum tutanağı düzenler. Doğum tutanağına ".....'ce verilmiş tarihli vesayılı belgeye dayanılarak düzenlenmiştir.", şeklinde açıklama yaparak bildirimde bulunanın imzasını alır.

Madde 51 - (1) Türk vatandaşlığını muhafaza kaydıyla yabancı devlet vatandaşlığına geçmesine veya izin almaksızın kazanmış olduğu yabancı devlet vatandaşlığının yanı sıra Türk vatandaşlığını korumasına izin verilen ya da iradesi dışında yabancı devlet vatandaşlığını kazanmış kişilerin bu durumları bildirim formuna dayanılarak diğer kişisel durum değişiklikleri alanına işlenir.

Madde 52 - (1) Çok vatandaşlığa sahip olan kişilerin, vatandaşlığını taşıdıkları diğer devlet kimliği ile yapmış oldukları evlenme ve boşanma gibi kişisel durum değişikliklerinin aile kütüklerine tescil edilebilmesi için;

- a) Tescili istenen olayın Türk hukukuna uygun olarak gerçekleşmesi,
 - b) İlgili kişinin bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekillik belgesi ile yazılı olarak talepte bulunması,
 - c) Nüfus kayıtlarında çok vatandaşlığa sahip olduğuna dair açıklama bulunması,
 - ç) Aynı kişi olduğunun tespit edilmesi,
- zorunludur.

Madde 56 - (1) Yurt dışında yabancı yetkili makamlar önünde Türk vatandaşlarının yaptığı evlenmeler, Türk Medeni Kanunu hükümlerine uygun olmak ve butlanla batıl olmayı gerektiren bir sebep bulunmamak kaydıyla geçerlidir. Evlenme bildirimi; koca, kocanın yabancı olması halinde kadın tarafından en geç otuz gün içerisinde evlenmeyi yapan yabancı makamdan alınmış belgenin o yerdeki dış temsilciliğe verilmesi veya dış temsilciliğe gönderilmesi suretiyle yapılır. Beyanı alan dış temsilcilik evlenme bildirimini usulüne göre düzenleyerek nüfus müdürlüğüne göndermekle yükümlüdür.

(2) Evlenmenin yapıldığı yerde dış temsilcilik bulunmadığı ya da herhangi bir nedenle dış temsilciliğe bildirimde bulunulmadığı takdirde, yabancı makamlardan alınan evlenme belgesi, Türkçe'ye çevrilip usulüne göre onaylanmış ve Dışişleri Bakanlığınca tasdik edilmiş olmak şartıyla, yurt içinde herhangi bir nüfus müdürlüğüne verilmek suretiyle de evlenme bildirimi yapılabilir. Evlenme belgesinde yer alan yabancı uyruklu kişilerin kimlik bilgilerinin eksik olması halinde eksik bilgiler bu bilgileri gösterir şekilde kişilerin uyuğunda bulunduğu devletin yetkili makamlarından verilmiş ve Türkçe'ye çevrilmiş belgeler evlenme belgesine eklenmek suretiyle tamamlanır. Yabancı resmi belgelerin onaylanması bu Yönetmeliğin 167 nci maddesinde belirtilen esaslara tâbidir.

Madde 128 - (1) Nüfus ve uluslararası aile cüzdanı talep belgeleri, nüfus cüzdanı ile başvurulduğunda yurt içinde nüfus müdürlükleri, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından düzenlenir. Cüzdan talep belgelerinin elektronik ortamda düzenlenmesi esastır. Bu belgeler, elektronik ortamda düzenlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda daktilo veya mürekkepli kalemle, matbaa harfleri ile okunaklı bir şekilde yazılmak suretiyle de düzenlenebilir.

(2) Nüfus cüzdanı taleplerinde nüfus cüzdanı talep belgesi, uluslararası aile cüzdanı taleplerinde ise uluslararası aile cüzdanı talep belgesi kullanılır. Nüfus cüzdanı müracaatlarında, her kişi için ayrı bir nüfus cüzdanı talep belgesi istenir veya düzenlenir. Nüfus cüzdanı taleplerinin yerleşim yeri nüfus müdürlüğüne yapılması esastır. Nüfus cüzdanı ile başvuru yapılması halinde yerleşim yeri nüfus müdürlüğüne müracaat şartı aranmaz.

(3) Dış temsilciliklere yapılacak başvurularda nüfus cüzdanı, nüfus cüzdanı ibraz edilememesi halinde ise başvurunun yapıldığı temsilciliğin bulunduğu ülke uyuşuna da sahip olan ve bu durumu nüfus kayıtlarında görünen vatandaşlarımızın, uyuşunu taşıdıkları diğer ülke makamlarınca düzenlenmiş kimlik kartı veya pasaport ibraz etmeleri de yeterli kabul edilir. Bu durumda, söz konusu yabancı belgelerin ve üzerindeki bilgilerin geçerli ve doğru olduğu konusunda tereddüt bulunmaması ve ibraz edilen belgedeki bilgiler ile nüfus kayıtlarındaki bilgilerin aynı olması gereklidir.

(4) Nüfus cüzdanı ibraz edilmesi halinde; ibraz edilen nüfus cüzdanı yetkili personelce incelenir. Nüfus cüzdanındaki bilgiler ve ibraz edilen fotoğraf ile talepte bulunan kişinin aynı olduğunun anlaşılması halinde aşağıdaki işlemler yapılır:

a) İbraz edilen nüfus cüzdanındaki seri numarası, verildiği yer ve veriliş tarihi bilgileri ile yerleşim yeri adresi sistemden sorgulanır. Adresin güncel olup olmadığı kontrol edilir. Adresin güncel olmadığının tespit edilmesi halinde ilgili kişiden adres beyanı alınmak suretiyle yerleşim yeri adresi güncellenerek cüzdan talep belgesi düzenlenir. İbraz edilen nüfus cüzdanındaki seri numarası, verildiği yer ve veriliş tarihi bilgilerinin sorgulama sonucu sistemde yer almaması halinde altıncı fıkrada belirtildiği şekilde işlem yapılır. Cüzdan talebinde bulunan kişiye yedinci fıkrada belirtildiği gibi sorular sorulur.

b) Yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın müracaatlarında dış temsilciliklerce adres bilgisi olarak ikamet edilen şehir ve ülke bilgisine bakılır. Söz konusu bilgilerin eksik veya hatalı olması durumunda, başvuru sahibinden adres beyanı alınmasını müteakip nüfus cüzdanı işlemi tamamlanır.

(5) Müracaat eden kişiden nüfus müdürlüğüne veya dış temsilcilikçe iki adet vesikalık fotoğraf istenir. İlgiliden alınan fotoğraf taranarak veri tabanına aktarılır. Fotoğraflardan bir adedi cüzdan talep belgesine, diğeri ise nüfus cüzdanına yapıştırılır. Dış temsilcilikçe taranan fotoğraflar kişinin kimliği ile ilişkilendirilerek Genel Müdürlüğe gönderilir.

2.3.5 Yabancı Ülke Adli veya İdarî Makamlarınca Verilen Kararların Nüfus Kütüğüne Tescili Hakkında Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin verilen kararların aile kütüğüne tescilini düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Yönetmelik, yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin verilen kararların aile kütüğüne tescil edilmesine ilişkin usul ve esas hükümlerini kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu Yönetmelik, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 27/A maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Aile kütüğü: Nüfus olaylarına ilişkin kayıtların kâğıt veya elektronik ortamda tutulduğu kütüğü,
- b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- c) Başvuru formu: Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine yönelik olarak verilen ve verildiği ülke hukukuna göre usulen kesinleşmiş kararların aile kütüğüne tesciline ilişkin form dilekçeyi,
- ç) Dış temsilcilik: Türkiye Cumhuriyetinin kararın verildiği yabancı ülkelerde bulunan büyükelçiliğini, başkonsoloslugu veya konsolosluk ajanlığını,
- d) Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,
- e) İl müdürlüğü: İl nüfus ve vatandaşlık müdürlüğünü,

f) Kanun: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununu,

g) Karar: Yabancı ülke yetkili adli veya idari makamlarinca yabancı ülkede verilmiş olan boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin verildiği ülke hukukuna göre usulen kesinleşmiş ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmayan kararları,

ğ) Kariyer memuru: Dışişleri Bakanlığında görevli meslek memurları ile konsolosluk ve ihtisas memurlarını,

h) Nüfus kütüğü: Aile kütüğü, özel kütük ve yedeklerinden oluşan kayıtların tümünü,

ı) Vekâletname: Türk yetkili makamları tarafından usulüne uygun olarak düzenlenen veya yabancı yetkili makamlarca düzenlenip usulüne göre onaylanan temsil yetkisini kapsayan fotoğraflı özel belgeyi,

i) Vekil: Türk yetkili makamlarinca usulüne uygun olarak düzenlenen veya yabancı yetkili makamlarca düzenlenip usulüne göre onaylanan vekâletnameye göre tescil konusunda kendisine yetki verilen Türk vatandaşı veya yabancı gerçek kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başvuru, İnceleme Komisyonu, Tescil ve Komisyon Kararına Karşı Başvuru

Başvuru yapılacak merciler

Madde 5 – (1) Başvurular, kararın verildiği ülkedeki dış temsilciliklere, yurt içinde ise taraflardan birinin yerleşim yeri il müdürlüğüne; Türkiye’de yerleşim yeri yoksa Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Konya, Kahramanmaraş, Samsun, Siirt, Sivas, Trabzon, Şanlıurfa ve Van il müdürlüklerinden birine yapılır.

Başvuru usulü

Madde 6 – (1) Yabancı ülke adli veya idari makamlarinca verilen kararların aile kütüğüne tesciline ilişkin başvurular; taraflarca bizzat, kanuni temsilcileri veya vekilleri aracılığıyla yapılır. Başvuru esnasında tarafların yetkili merci huzurunda birlikte hazır olması zorunlu olmayıp, taraflar başvurularını aynı anda birlikte veya ayrı zamanlarda yapabilir. Ayrı ayrı müracaat edilmesi halinde her iki müracaat arasındaki süre doksan günü geçemez.

(2) Tek taraflı irade beyanı ile gerçekleşmiş boşanmalar hariç, evliliği sona ermiş kişilerin tescil talebi öncesinde ölmüş olmaları durumunda, yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin verilen kararların aile kütüğüne tescil talebi hukuki yararı bulunanlar tarafından yapılabilir.

Başvuruda gerekli belgeler

Madde 7 – (1) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararların aile kütüğüne tesciline ilişkin başvurularda aşağıda belirtilen belgelerin ibraz edilmesi zorunludur:

a) Başvuru Formu,

b) Aile kütüğüne tescili talep edilen usulüne göre onaylanmış kararın aslı ile noter veya dış temsilcilik tarafından onaylanmış veya ilgili ülkenin yetkili makamı tarafından Apostil şerhi tatbik edilerek onaylanmış Türkçe tercümesi,

c) Adli veya idari makam kararında kesinleşme şerhi yok ise kararın verildiği ülke kanunlarına göre kesinleştiğine dair onaylanmış belge veya yazının aslı ile noter veya dış temsilcilik tarafından onaylanmış veya ilgili ülkenin yetkili makamı tarafından Apostil şerhi tatbik edilerek onaylanmış Türkçe tercümesi,

ç) Kimlik veya pasaport fotokopileri, taraflardan biri yabancı ise kimlik veya pasaportların noter tasdikli Türkçe tercümeleri,

d) Vekil aracılığı ile yapılacak müracaatlarda noter tarafından düzenlenen fotoğraflı özel vekâletnamenin aslı veya onaylanmış aslına uygun örneği.

(2) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararlarla ilgili daha önce Türk mahkemelerinde açılmış ve halen görülmekte olan dava dosyası bilgileri ile varsa kararların daha önce Türk mahkemelerince kesin hükme bağlanmış olduğuna ilişkin mahkeme kararının aslı veya fotokopisi ya da Türk mahkemelerinde halen devam eden bir dava yahut tanınmanın Türk mahkemelerince evvelce reddedildiğine dair karar bulunmadığı yönünde adli makamlardan alınan belge başvuru formuna eklenir.

(3) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararların aile kütüğüne tescil edilmesi başvurusunda bulunanlara, başvurunun alındığına dair tarih ve sayı içeren bir belge verilir.

(4) Başvuruda alınan belgelerde eksiklik tespit edilenlere, belgedeki bu eksikliklerin tamamlanması için doksan günlük süre verilir. Bu süre içinde eksik belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru reddedilir.

Başvuru inceleme komisyonu

Madde 8 – (1) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararların aile kütüğüne tescil işlemlerini yapmak üzere, dış temsilciliklerde ve Bakanlıkça belirlenen il müdürlüklerinde komisyonlar oluşturulur.

(2) Bakanlıkça belirlenen il müdürlüklerinde komisyon; valinin onayı ile ilgili vali yardımcısı başkanlığında, il nüfus müdürü, iki ilçe nüfus müdürü ve hukuk formasyonuna sahip kamu görevlisinden oluşur.

(3) Dış temsilciliklerde komisyon ilgili büyükelçilik veya başkonsolosluk tarafından oluşturulur. Dış temsilciliklerce oluşturulacak komisyonun başında misyon şefi bulunmak kaydıyla komisyonu oluşturacak kişi sayısı ve unvanları misyon şefinin takdirindedir. Dış temsilciliklerde misyon şefi komisyona başkanlık etme yetkisini bir kariyer memuruna devredebilir.

Komisyonun çalışma usul ve esasları

Madde 9 – (1) Komisyonun sekretarya hizmetleri dış temsilcilikler ve il müdürlükleri tarafından yürütülür.

(2) Kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Oylamada eşitlik olması halinde başkanın taraf olduğu görüş kabul edilir. Karara katılmayan komisyon üyesi gerekçesini yazılı olarak belirtir.

(3) Komisyon, gündem olması halinde en geç on beş gün içinde toplanır. Komisyonun toplanacağı tarihler, komisyon başkanınca iş yoğunluğuna göre belirlenir.

(4) Komisyon, yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararların aile kütüğüne tescilinin yapılıp yapılamayacağını mevzuat doğrultusunda inceler, karar verir ve sonucu ilgili taraflara ve il müdürlüğüne bildirir. Bu işlemler için, Genel Müdürlük tarafından aynı karara dayalı mükerrer başvuruları önlemek amacıyla elektronik ortamda bir kayıt sistemi oluşturulur.

(5) Yabancı ülke adli veya idarî makamlarınca verilen kararlarda; velayet, iştirak nafakası, çocuk ile kişisel ilişki kurulması, mal rejimi ve tazminat gibi tenfize konu olan hüküm

bulunması halinde, karar komisyonca boşanma, evliliğin butlanı, iptali ve mevcut olup olmadığının tespiti yönünden kabul edilir, incelenir, karar verilir ve sonucu ilgili taraflara ve il müdürlüğüne bildirilir. Komisyon kararı, yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen kararlardaki velayet, iştirak nafakası, çocuk ile kişisel ilişki kurulması, mal rejimi ve tazminat gibi tenfize konu olan hükümler bakımından bir sonuç doğurmaz. Komisyon kararına esas yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen kararlardaki velayet, iştirak nafakası, çocuk ile kişisel ilişki kurulması, mal rejimi ve tazminat gibi tenfize konu olan hükümler için taraflarca, 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun uyarınca görevli ve yetkili mahkemelere kararın tanınması veya tenfizi için dava açılabilir.

(6) Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen kararlarla ilgili Türkiye’de açılmış ve halen devam eden veya reddedilmiş dava bulunuyorsa başvuru reddedilir.

(7) Türk kamu düzenine açıkça aykırı olan kararlar gerekçesi belirtilmek suretiyle reddedilir.

Tescil

Madde 10 – (1) Komisyonca tescile yönelik verilen kararlar dış temsilcilikler veya il müdürlüklerince yedi gün içinde aile kütüklerine tescil edilir.

(2) Komisyonca, yabancı ülke yetkili adli veya idari makamlarınca verilen kararların tesciline karar verilmesi halinde; boşanma, evliliğin butlanı, iptali veya mevcut olup olmadığı kararlarının tarihi, kesinleşme tarihi olarak kabul edilir.

Tescili reddedilen kararların Türkiye’de tanınması

Madde 11 – (1) Yabancı ülke yetkili adli veya idari makamlarınca verilen kararların tesciline ilişkin başvurunun komisyonca reddedilmesi halinde; 5718 sayılı Kanun uyarınca yetkili aile mahkemelerine kararın tanınması veya tenfizi için dava açılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Formların hazırlanması

Madde 12 – (1) Yabancı ülke adlî veya idarî makamlarınca verilen kararların uygulanmasında kullanılacak olan, başvuru formu ve ihtiyaç duyulacak diğer belgeleri hazırlamaya ve gerekli değişiklikleri yapmaya Genel Müdürlük yetkilidir.

Düzeltilme kararı

Madde 13 – (1) Komisyonca verilen kararlarda veya tescil işlemlerinde maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılması halinde talep üzerine veya resen kararı veren komisyonca düzeltme kararı alınır.

(2) Düzeltme kararları tarafların başvuru formunda yer alan adreslerine yazılı olarak bildirilir.

Adlî veya idarî makamlarca verilen kararlar ile vekâletnamelerin tasdik işlemleri

Madde 14 – (1) Yabancı devlet makamlarınca hazırlanan resmî belgelerin Türkiye’de bu vasfı taşıması, belgenin verildiği devletin yetkili makamı veya ilgili dış temsilcilik tarafından onaylanmasına bağlıdır.

(2) Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerin yabancı resmî belgelerin tasdiki ile ilgili hükümleri saklıdır.

Başvuru formu ve kararların kaydı

Madde 15 – (1) Dış temsilcilikler ve il müdürlüklerine ibraz edilen; karar, başvuru formu ve ekleri kayıt altına alınır ve başvuru sahibine evrakın tarih ve sayısını gösterir teslim fişi verilir.

Tereddütlerin giderilmesi

Madde 16 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanması sırasında ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesinde Genel Müdürlük yetkilidir.

Hüküm bulunmayan haller

Madde 17 – (1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde; Kanun ile 23/11/2006 tarihli ve 26355 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda işlem yapılır.

Yürürlük

Madde 18 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

2.4 Seçim

2.4.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 67 - Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

...

2.4.2 26.04.1961 Tarihli ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun

Madde 10 – (Değişik: 17/5/1979 - 2234/1 md.)

Ankara'da bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu bulunur. (Ek cümle: 13/3/2008-5749/1 md.) Yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim işlerini yönetmek üzere Ankara İl Seçim Kuruluna bağlı Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde birden fazla yurt dışı ilçe seçim kurulu teşkil edilebilir.

Madde 14- Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

(...)

13. (Ek: 13/3/2008-5749/2 md.) Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun oluşturulmasını ve yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarını sağlamak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak.

14. (Ek: 9/5/2012-6304/1 md.) Yurt dışı seçim iş ve işlemlerinde seçim takvimi süresince Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun verdiği görevleri yapmak üzere, ihtiyaç görülmesi halinde, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak bu Bakanlık mensupları arasından en az daire başkanı seviyesinde görevlendirme yapmak.

Madde 20/A – (Ek: 9/5/2012-6304/2 md.)

Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim iş ve işlemlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak ve gereken bütün tedbirleri almak.

2. Yurt dışı sandık kurullarını kurmak.

3. Oy pusulaları ile arkası kendi mühürlüyle mühürlenmiş oy zarflarını ve diğer seçim araç ve gereçlerini oy verme işleminin başlayacağı günden en geç yedi gün önce Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla ilgili yurt dışı temsilciliklerinde hazır bulunacak şekilde göndermek veya gerekli görülmesi halinde oy sandığı, oy verme kabinleri gibi araçların mahallinden teminini Dışişleri Bakanlığından istemek.

4. Yurt dışı sandık kurullarının işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itiraz ve şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

5. Yurt dışı sandık kurulu başkanlıklarınca seçim iş ve işlemleri hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak.

6. Yurt dışı seçmen kütüğüne, askı süresinde doğrudan ya da konsolosluklar aracılığıyla yapılacak itirazları sonuçlandırmak, verilecek kararları Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek ve bu kararlara uygun gerekli kayıt ve düzeltme işlemlerini yaptırmak.

7. Yerleşim yeri adresi yurt dışında olup da, yurt dışı seçmen kütüğünün askı süresi içinde herhangi bir nedenle yurt içerisinde bulunan seçmenlerin, yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlarının yapılması için doğrudan ya da ilçe seçim kurulları aracılığıyla iletilen adres beyan formlarını onaylayarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek.

8. Askerlikten terhis olanlardan yurt dışı seçmen kütüğünde kaydı bulunmayanlar ile kısıtlılık hali sona erenlerin, doğrudan ya da ilçe seçim kurulları aracılığıyla iletilen başvurularını kabul etmek ve yurt dışı seçmen kütüğüne kaydını sağlamak.

9. Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı olmakla beraber, (izinli olsalar bile) silah altında bulunan erler, erbaşılar ve askeri öğrenciler ile kesinleşmiş mahkeme kararı ile kısıtlanan seçmenlerin yurt dışı seçmen kütüğündeki kayıtlarının dondurulmasına karar vermek.

10. Yurt dışı seçmen kütüğüne yazılması için askı süresi içinde yapılan başvuruların kütüğe kaydedilmesine karar verildiği hâlde, kesinleşen yurt dışı seçmen kütüğünde ismi yer almayan seçmenlerin, yurt dışı seçmen kütüğünün kesinleşmesine bakılmaksızın kütüğe ilave edilmelerine karar vermek ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne göndermek.

11. Yurt dışından ağız mühürlü olarak gelen oy torbalarını genel esaslara uygun bir şekilde yurt içerisinde oy verme süresi bittikten sonra; bir başkan, bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdiği bir asil bir yedek üyeden oluşan yeteri kadar sandık kurulu kurmak suretiyle denetimi altında açtırarak sayım ve dökümünü yaptırmak, tutanak tutturmak ve birleştirme işlemlerini yapmak, ayrıca geçici gümrük kapısı seçim kurullarından gelen sonuçları birleştirmek ve Ankara İl Seçim Kuruluna iletmek.

12. Kanunlarla kendisine verilen başkaca görevleri yapmak.

Madde 28- 8. (Ek: 13/3/2008-5749/3 md.) Bu Kanuna göre seçmen olup, yurt dışında bulunan vatandaşların adres kayıt sistemindeki bilgilerine dayalı olarak oluşturulan bilgiler topluluğuna "Yurt Dışı Seçmen Kütüğü" denilir.

Madde 35 – (Değişik: 13/3/2008-5749/5 md.)

Yurt dışı seçmen kütüğü, adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulur.

(Ek fıkra: 9/5/2012-6304/3 md.)Yurt dışı seçmen listeleri, yurt dışında sandık kurulmasına karar verilen temsilciliklerin görev çevreleri gözetilerek ve yurt dışı seçmen kütüğü esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca oluşturulur ve elektronik ortamda ilan edilir.

Yurt dışı seçmenlerin oy verme yöntemleri ve genel ilkeler

Madde 94/A – (Ek: 13/3/2008-5749/10 md.)

(Değişik birinci fıkra: 9/5/2012-6304/5 md.) Yurt dışı seçmenlerin oy kullanmasında; sandık, gümrük kapılarında oy kullanma veya elektronik oylama yöntemlerinin birlikte veya ayrı ayrı uygulanmasına, seçim türüne ve yabancı ülkenin durumuna göre, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir. Yurt dışı seçmen kütüğüne

kayıtlı seçmenlerin oy kullanmalarına yönelik iş ve işlemlerde, Dışişleri Bakanlığının bilişim altyapısından faydalanılabilir. Dışişleri Bakanlığı, Yüksek Seçim Kurulunun belirleyeceği usul ve esaslar doğrultusunda, kullanılacak olan bilişim altyapısının oluşturulması ve güvenliği için gerekli tedbirleri alır.

Milletvekili genel seçimlerinde, üzerinde Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; sadece seçime katılan siyasi partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam yazı halinde adlarıyla her siyasi parti için ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan boş bir daire bulunur.

Yurt dışı seçmenler, milletvekili genel seçimi, Cumhurbaşkanı seçimi ve halkoylamasında oy verebilirler.

Yurt dışı seçmenler sadece seçime katılan siyasi partilere oy verebilirler.

Yurt dışında ve yurt dışı temsilciliklerde seçim propagandası yapılamaz

2.5 Sosyal Güvenlik

2.5.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

C. Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları

Madde 62 - Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

2.5.2 31.05.2006 Tarihli ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

Bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına tâbi geçen çalışmalar için bağlanacak aylıkların hesabı

Geçici Madde 2 – (Değişik: 17/4/2008-5754/68 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı kanunlara tabi olanlara bağlanacak yaşlılık aylıkları aşağıdaki şekilde hesaplanır:

a) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına veya fiili hizmet süresine ait aylık; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanun hükümlerine göre, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı veya fiili hizmet

süresi üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla hesaplanacak aylığının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı veya fiilî hizmet süresi ile orantılı bölümü, aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile çarpılarak hesaplanır.

b) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına ait aylığı, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır. Ancak, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3600 prim gün sayısını doldurmamış olan sigortalıların yaşlılık aylığı bağlama oranının hesabında, sigortalının Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen ve Kanunun yürürlük tarihinden önceki prim gün sayısını 3600 güne tamamlayan hizmet sürelerinin her 360 günü için % 3 oranı esas alınır.

c) Aylık, (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanan kısmî aylıkların toplamından oluşur. Aylıklar ayrıca 29 uncu maddenin son fıkrasına göre artırılarak belirlenir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin (a) bendine göre gösterge sistemi içinde hesaplanacak kısmî aylıklara esas gösterge, sigortalıların ortalama yıllık kazanç hesabına giren takvim yılı sayısı esas alınmak suretiyle hazırlanacak olan gösterge ve üst gösterge tespit tabloları esas alınarak belirlenir.

Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen sürelerle ilişkin aylığın hesabında esas alınan asgari aylık tutarı ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre belirlenen eski tam aylık tutarı, toplam prim ödeme gün sayısı içinde bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen prim ödeme gün sayısının oranına tekabül eden tutar üzerinden esas alınır.

Yurt dışı hizmet borçlanması yapanların aylıkları da yukarıda belirtilen fıkralara göre hesaplanır.

2.5.3 08.05.1981 Tarihli ve 3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun

Amaç ve kapsam

Madde 1 – (Değişik: 10/9/2014-6552/28 md.)

Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurt dışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri, bu Kanunda belirtilen sosyal güvenlik kuruluşlarına prim ödenmemiş olması ve istekleri hâlinde, bu Kanun hükümlerine göre sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir.

Başvurulacak kuruluşlar

Madde 3 – (Değişik: 17/4/2008-5754/79 md.)

Bu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilenler ile yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin Türk vatandaşı olan hak sahipleri sigortalının Türkiye’de hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması yoksa Sosyal Güvenlik Kurumuna, Türkiye’de çalışması varsa en son tabi olduğu sosyal güvenlik kuruluşuna müracaat etmek suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar.

Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kendilerine veya hak sahiplerine kısmi aylık bağlanmış olanların borçlanma işlemleri aylık aldıkları sosyal güvenlik kuruluşunca yapılır.

Borçlanma tutarı ve borçlanma tutarının iadesi

Madde 4 – (Değişik: 17/4/2008-5754/79 md.)

Borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilecek borç tutarı, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın % 32’sidir. Ancak, prime esas asgari günlük kazancın altında olmamak üzere borçlanma tutarına esas alt sınırı farklı bir miktarda belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Borçlanılan süreler, yurda kesin dönüş yapılmış olması şartıyla aylık tahsisi için yazılı talepleri halinde 5510 sayılı Kanunun 41 inci maddesinin son fıkrası hükümlerine göre değerlendirilir. Tahakkuk ettirilen borç tutarı, tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde ödenir. Ödeme yapılan gün sayısı prim ödeme gün sayısına ve prime esas kazanca dahil edilir. Tahakkuk ettirilen prim borcunu tebligat tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödemeyenler için yeniden başvuru şartı aranır.

Borçlanmadan sonradan vazgeçenler ile yapılan borçlanma sonrasında aylık bağlanması için gerekli şartları yerine getiremeyenlere ve bunların hak sahiplerine talepleri üzerine yaptıkları ödemeler, faizsiz olarak iade edilir.

Ancak yurt dışında iken borçlanma isteğinde bulunacak sigortalı veya hak sahipleri Yeni Türk Lirası olarak bildirilecek tutarın karşılığını (...) cinsinden, Türkiye'de ise Yeni Türk Lirası olarak öderler.

Süre tespiti ve sigortalılığın başlangıcı

Madde 5 – (Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/79 md.) Yurt dışındaki sigortalılık sürelerinin tespitinde, bunu belirten ve istek sahibinin ibraz edeceği ispatlayıcı belgelerde kayıtlı bulunan tarihler arasındaki son tarihten geriye doğru olmak üzere gün sayıları esas alınır, bu tespit 1 yıl 360 gün, 1 ay 30 gün hesaplanır.

Sosyal güvenlik kanunlarına tabi hizmetleri olanların, borçlandıkları gün sayısı, prim ödeme gün sayıları ile ilgili hizmetlerine katılır. Sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler borçlanılmış ise, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi hizmeti bulunmayan istek sahiplerinin sigortalılıklarının başlangıç tarihi, borçlarını tamamen ödedikleri tarihten borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülen tarihtir.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/79 md.) Yurtdışı hizmet borçlanmasına ait süreler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağı belirlenmesinde; Türkiye’de sigortalılıkları varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılıkları yoksa aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/79 md.) Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülkelerdeki hizmetlerini, bu Kanuna göre borçlananların, sözleşme yapılan ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak dikkate alınmaz.(Ek cümle: 10/9/2014-6552/29 md.) Ancak, uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinde Türk sigortasına girişinden önce âkit ülke sigortasına girdiği tarihin Türk sigortasına girdiği tarih olarak kabul edileceğine ilişkin özel hüküm bulunan ülkelerdeki sigortalılık sürelerini borçlananların âkit ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk işe giriş tarihi olarak kabul edilir.

Aylık tahsisi ve aylığın başlama tarihi

Madde 6 – A) Bu Kanuna göre değerlendirilen sürelerle istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için;

- a) Yurda kesin dönülmüş olması,
 - b) Tahakkuk ettirilen (...) borcunun tamamının ödenmiş olması,
 - c) (...)borcunun tamamının ödenmesinden sonra yazılı istekte bulunulması,
- Şarttır.

(Değişik son paragraf: 17/4/2008-5754/79 md.) Yukarıdaki şartları yerine getirenlerden tahsise hak kazananların aylıkları, yazılı istek tarihini takip eden ay başından itibaren başlatılmak üzere 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi hükümlerine göre bağlanır.

B) (Değişik: 17/4/2008-5754/79 md.) (Değişik birinci paragraf: 16/6/2010-5997/15 md.) Kanun hükümlerinden yararlanmak suretiyle aylık bağlananlardan tekrar yurt dışında yabancı ülke mevzuatına tabi çalışanlar, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanların aylıkları, tekrar çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı bir ödenek almaya başladıkları tarihten itibaren kesilir. Türkiye'de sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar hakkında 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalışılmasına ilişkin hükümleri uygulanır.

Yurt içinde veya yurt dışında çalışması sona erenlerin veya ikamete dayalı bir ödenek alanlardan ödenekleri sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini izleyen ay başından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır.

Bu Kanundan yararlanamayacaklar

Madde 8 – Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce veya sonra, 30/5/1978 tarih ve 2147 sayılı Kanun ve sosyal güvenlik kanunlarına göre kendilerine veya hak sahiplerine aylık bağlanmış olanlar ile aylık bağlanması için müracaat edip de aylığa hak kazanmış durumda bulunanlar bu Kanundan yararlanamazlar.

Kısmi aylıklar

Madde 9 – Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle sosyal güvenlik kanunlarına göre kendilerine veya hak sahiplerine kısmi aylık bağlanmış olanlar, talep ettikleri takdirde, 4 üncü madde hükmüne göre tahakkuk ettirilen borçlarını tamamen ödemeleri şartıyla kısmi aylıkları, borçlarını ödedikleri tarihi takip eden aybaşından itibaren tam aylığa çevrilir. Bu uygulamada borç miktarının tahakkukunda sözleşme akdedilen ülkenin sigorta

kurumlarınca gönderilmiş olan hizmet cetvelindeki, tam aylığa yeterli olan gün sayıları nazara alınır.

Ancak, istekleri halinde sigortalı veya hak sahipleri, hizmet cetvelindeki gün sayılarının tamamını da borçlanabilirler.

Sosyal güvenlik sözleşmeleri ile transferi sağlanan primlerin iadesi

Madde 10 – Türk vatandaşları hesabına yabancı ülkelerdeki sosyal güvenlik kurumlarına yatırılmış bulunan primlerin, ülkelerarası anlaşmalarla Türkiye'ye transferlerinin sağlanması halinde;

a) Transfer olunan primlere ilişkin sürelerin tamamını bu Kanuna göre borçlanarak, tahakkuk ettirilen (...) borcunu da ödemiş olanlara, transfer olunan primlerin tamamı,

b) Transfer olunan primlere ilişkin sürelerin bir kısmını bu Kanuna göre borçlanarak tahakkuk ettirilen (...) borcunu da ödemiş olanlara, transfer olunan primlerin borçlandıkları süreye isabet eden orandaki miktarı,

Transfer tarihindeki cari kur üzerinden Türk Lirası karşılığı olarak ilgili sosyal güvenlik kuruluşunca sigortalıya, hak sahiplerine veya mirasçılara iade edilir.

Kaldırılan hükümler

Madde 13 – 30/5/1978 tarih ve 2147 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 5 – (Ek: 17/4/2008-5754/79 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi iştirakçi olanların bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce veya sonra yurtdışında geçen hizmetlerinin borçlandırılmasında, borç tutarı ilgililerin Türkiye'den ayrılmadan önce Sandığa tabi hizmetlerinden en son bıraktıkları derece ve kademelerine yurtdışında geçirdikleri ve borçlanmak istedikleri sürenin her üç yılına bir derece ve her yılına bir kademe verilmek ve öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 36 ncı maddesindeki yükselebilecekleri dereceleri geçmemek üzere tespit edilecek derece, kademe ve ek göstergeleri ile emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait tüm unsurların toplamının müracaat tarihinde yürürlükte olan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarlar esas alınarak, yine o tarihteki kesenek ve karşılık oranlarına göre hesap edilir.

Geçici Madde 6 – (Ek: 17/4/2008-5754/79 md.)

Sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerden 1/1/1989 tarihinden bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar zorunlu göçe tabi tutulan, Türk vatandaşı olup Türkiye’de ikamet eden ve 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı Kanun dahil olmak üzere sosyal güvenlik kuruluşlarından gelir veya aylık almamak koşulu ile yurt dışında geçen ve belgelendirilen çalışma süreleri bu Kanuna göre borçlandırılmak suretiyle yaşlılık aylığı bağlanmasında sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir.

Geçici Madde 7 – (Ek: 17/4/2008-5754/79 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce hizmet borçlanması talebinde bulunanlardan; borç tahakkuku yapılmış olanların, borç tahakkuku ile ilgili işlemleri devam edenlerin, tahakkuk ettirilen borçlarını ödeyenlerin ve borçlandıkları yurtdışı hizmetleri dikkate alınarak aylık bağlanmış olanların kazanılmış hakları saklıdır.

5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanların 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki yurtdışı borçlanma süreleri de, aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında değerlendirilir. Bunların aylıklarının hesabında 5510 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun uygulamasında 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, 82 nci maddesi, 106 ncı maddesinin birinci fıkrasının (24) numaralı bendi ve geçici 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası bu maddenin yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş sayılır.

Davalardan vazgeçenlerin işlemleri

Geçici Madde 8 – (Ek: 10/9/2014-6552/30 md.)

1 inci madde ile 5 inci maddenin beşinci fıkrasında bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Kurum aleyhine, bu Kanunun bu maddenin yürürlük tarihinden önceki 1 inci maddesi ile 5 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca açılmış ve henüz sonuçlanmamış davalardan feragat edenler hakkında da uygulanır. Davadan feragat edilmesi hâlinde davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmez.

3 ALT KOMİSYON ÇALIŞMALARI

3.1 Alt Komisyon Toplantıları ve Katılımcıların Listesi

Alt Komisyon tarafından yapılan toplantıların tarih ve numaraları ile bu toplantılara Komisyonu bilgilendirmek üzere katılan kurum, kuruluş ve kişiler aşağıda yer almaktadır.

TOPLANTI NO/TARİHİ	DİNLENİLEN ŞAHIS VE KURUMLAR
1. TOPLANTI 18.02.2016	Alt Komisyon Başkanı seçimi gerçekleştirilmiş ve Alt Komisyon çalışmalarının yol haritası belirlenmiştir.
2. TOPLANTI 23.02.2016	Göknur AKÇADAĞ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanı
3. TOPLANTI 01.03.2016	Mehmet KÖSE Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) Başkan Yardımcısı Emine Elif GÖNÜLLÜ Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı
4. TOPLANTI 04.03.2016	Tolga KESKİN Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Strateji Geliştirme Daire Başkanı Ömer Faruk ALIMCI TİKA Uzmanı Fatma Yüksel ÇAMUR Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Uzmanı
5. TOPLANTI 07.03.2016	Ayda ÜNLÜ Dışişleri Bakanlığı Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Emlak Genel Müdür Yardımcısı Semra DEMİRER Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanı Fatma Birsen GÖKSU ŞAHAN Dışişleri Bakanlığı Başkâtip
6. TOPLANTI 09.03.2016	Abdullah MURAT Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Çiğdem ÖNGEÇ PEKKAYA

	Adalet Bakanlığı Tetkik Hâkimi
7. TOPLANTI 24.03.2016	Şaban SİCİM Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 1. Hukuk Müşaviri Fatih NİŞANCI Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı Suat KÜÇÜK İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Nüfus Hizmetleri Daire Başkanı Osman BEYAZYILDIZ İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme ve Dış İlişkiler Daire Başkanı Esin ÇAKIL Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Prensipler Dairesi Başkanı Mustafa ÖZOĞLU Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Ahmet Hasan KILIÇ Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi
8. TOPLANTI 30.03.2016	Savaş ALIÇ Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Nazif GARİPOĞLU Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı
9. TOPLANTI 06.04.2016	Funda KOCABIYIK Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Zeynep ÖÇGÜDER

	Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Projeler Koordinasyon Daire Başkanı Ebubekir AYDIN Milli Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü Yurtdışı Eğitim ve Öğretim Daire Başkanı Mehmet Nahit ÇELİK Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Aylin AKIN Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Denklik Birimi Sorumlusu
10. TOPLANTI 13.04.2016	Emine Elif GÖNÜLLÜ Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı Fatih NİŞANCI Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı
11. TOPLANTI 05.05.2016	Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü Doç. Dr. Gülsüm DEPELİ Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi
12. TOPLANTI 02.06.2016	Dr. S. Sevinç SANİSOGLU Düsseldorf Başkonsolosluğu Aile ve Sosyal Politikalar Ataşesi Engin DEMİR Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanı
13. TOPLANTI 13.07.2016	Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Necdet SUBAŞI Başbakanlık Başdanışmanı
14. TOPLANTI	Yrd. Doç. Dr. Enes BAYRAKLI

08.12.2016	Türk-Alman Üniversitesi Öğretim Üyesi
15. TOPLANTI 31.01.2018	Başbakan Yardımcısı Hakan ÇAVUŞOĞLU Mehmet KÖSE Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı
16. TOPLANTI 20.02.2018	Taslak Alt Komisyon Raporu hakkında görüşme yapılmıştır.
17. TOPLANTI 22.02.2018	Taslak Alt Komisyon Raporu hakkında görüşmeler yapılmış ve Rapor kabul edilmiştir.

3.2 Alt Komisyon Toplantıları

3.2.1 Birinci Toplantı - 18.02.2016

Alt Komisyon, 18.02.2016 Perşembe günü saat 14.30'da Alt Komisyon Başkanlığı seçimi ve Alt Komisyonun yol haritasının belirlenmesi gündemiyle toplanmıştır. Alt Komisyonun ilk toplantısına, katılan üyelerden en kıdemli üye olarak Trabzon Milletvekili Ayşe Sula KÖSEOĞLU başkanlık etmiştir. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanlığına bildirilen Alt Komisyon üyeleri; AK Parti Grubundan İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA, Kırşehir Milletvekili Salih ÇETİNKAYA, Trabzon Milletvekili Ayşe Sula KÖSEOĞLU ve Yozgat Milletvekili Ertuğrul SOYSAL, CHP Grubundan İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR ve MHP Grubundan Isparta Milletvekili Nuri OKUTAN'dır. Alt Komisyonun ilk toplantısına İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA, Kırşehir Milletvekili Salih ÇETİNKAYA, Trabzon Milletvekili Ayşe Sula KÖSEOĞLU ve İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR katılmıştır. Kırşehir Milletvekili Salih ÇETİNKAYA ve İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR tarafından verilen önerge ile aday gösterilen İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA oy birliği ile Alt Komisyon Başkanlığına seçilmiştir.

Alt Komisyon ilk olarak komisyon toplantıları esnasında ses kaydı alınması ve tutanak tutulması yönünde karar almıştır. Toplantıda, Alt Komisyon çalışmaları kapsamında bilgi alınacak kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri ve akademisyenlerin belirlenmesi hususunda bir çalışma yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi kamu kurumlarının

ilk etapta dinlenmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Alt Komisyonun ikinci toplantısında bir bilgilendirme yapması öngörülmüştür.

3.2.2 İkinci Toplantı – 23.02.2016

Toplantıda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanı Göknur AKÇADAĞ bir sunum yapmıştır.

AKÇADAĞ, sunumunda aşağıdaki hususlara değinmiştir;

ASPB tarafından 2012-2013 yılları arasında yürütülen “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarına Yönelik Materyal Geliştirme Projesi” kapsamında Belçika’da yaşayan Türk kadınlarına yönelik Belçika’da kadın hakları, aile hukuku ve yabancılar hukuku konularında bir kitapçık oluşturulduğunu, söz konusu projenin devamı olarak 2014 yılında Fransa ve Hollanda’da yaşayan vatandaşlarımıza yönelik “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarına Yönelik Materyal Geliştirme ve Eğitim Projesi” yürütüldüğünü, bu proje kapsamında da Fransa ve Hollanda’da yaşayan vatandaşlarımıza ilişkin kadın hakları ve kadın erkek eşitliği konularında vatandaşların bilinçlendirilmesine dönük tespit edilen ihtiyaçlar çerçevesinde kitapçık oluşturulduğunu ve çeşitli eğitim programları düzenlendiğini ifade etmiştir.

Söz konusu projeler yoluyla bu ülkelerde yaşayan Türk kökenli ailelerin ve özellikle kadınların yaşadığı sorunların yerinde gözlemlendiği ve bu sorunlara yönelik farklı dillerde kitapçıklar ve broşürler hazırlanarak kadınların bilinçlenmesinin hedeflendiği, söz konusu çalışma kapsamında çok sayıda STK ile temasa geçildiği, Avrupa’da yaşayan Türklerin kurduğu STK’ların bir kısmının oldukça faal olmasına karşın sadece isimden ibaret olan STK’ların da olduğunu belirtmiştir.

AKÇADAĞ, STK’ların kapasitelerinin geliştirilmesi, bilgi ağlarına ve finansal kaynaklara erişimlerinin artırılmasının önem arz ettiğini, özellikle Belçika’da bunun başarıldığını, faal olan Türk STK’ların bir kısmının etkin bir şekilde çalıştığını; kira, çalışan gideri gibi hususlarda devlet yardımı almadığını ve bunların içerisinde belediyeler ve hükümet tarafından desteklenen STK’ların da bulunduğuna dikkat çekmektedir. Öte yandan, kendi kapasitelerini kullanarak bulundukları ülkelerden alabilecekleri destek ve yardımları almak için kendilerini geliştirmek yerine hala Türkiye’den yardım ve destek bekleyen STK’ların da bulunduğunu ifade etmiştir. Avrupa’da yaşayan Türkler tarafından kurulan STK’ların, sadece Türk toplumuna dönük kurulması ve bu yönde faaliyet göstermesinin bu oluşumlar için sınırlayıcı bir engel olarak göze çarptığı da dile getirilen bir başka husustur.

ASPB'nin yürüttüğü çalışmanın kadın odaklı olmasına rağmen, proje kapsamında yapılan ziyaretlerde kadın sorunlarının yanında çoğunlukla çocuklar ve aile, eğitim, diploma denkliği, uyuşturuucu madde bağımlılığı, istihdam gibi sorunların proje ekibine sıklıkla iletilen hususlar olduğunu, proje kapsamında bilhassa kadınların şiddet görmesi, eşlerinden ayrılmalrı, çocukları ile bir başlarına kalmaları sorunlarının yanı sıra boşanma ve vatandaşlık alma gibi yaşadıkları ülkedeki işlemler konusunda da çalışmalar yapıldığını ifade etmiştir. İlgili ülkelerde konusunda uzman avukat, psikolog, sosyolog, akademisyen ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerin bir araya gelmesi ile materyal hazırlama komiteleri oluşturulduğu, bu komiteler tarafından vize, aile birleşimi prosedürü, oturma hakkı, evlilik ve boşanma, aile içi şiddet, sosyal yardım/destek mekanizmaları girişimcilik vb. konuları içeren kitapçıkların hazırlandığı, farklı dillerde 20.000'den fazla kitapçık basıldığı bildirilmiştir.

Hollanda, Fransa ve Belçika'da yaşayan Türklere muhtelif şehirlerde düzenlenen toplantılar aracılığı ile ulaşılmaya çalışıldığı ve seminerler yoluyla çeşitli eğitimler verildiği, ASPB'nin söz konusu çalışması ile yakın zamanlarda Avusturya'nın kendi bünyesinde yaşayan Türklere yönelik bir kitapçık yayımlaması nedeniyle Avusturya'nın bu çalışma kapsamında değerlendirilmediği belirtilmiştir.

ASPB'nin yurtdışında yaşayan Türklere yönelik yürütmüş olduğu çalışmanın çıktılarından hareketle; AKçADAğ, Alt Komisyonun alışmaları kapsamında değerlendirilebileceği düşüncesiyle şu nerileri sunmuştur:

- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından konu ile ilgili alışan STK'lara ilişkin bir liste istenerek bu STK'lar ile temas kurulabilir,
- nemli alışmalar yürüten Diyanet İşleri Türk İşlam Birliği (DİTİB) ile görüş alışverişinde bulunulabilir,
- Söz konusu ülkelerde yaşayan, hem Türkçeye hem de yaşadıkları ülkenin diline hâkim, tercihen kadın-erkek eşitliği konusunda çalışmaları olan hukuk ve psikoloji alanında uzman kişilerden danışmanlık hizmeti alınması oldukça faydalı olabilir,
- Yurtdışında yaşayan Türk toplumuna rol model olabilecek ve onlara ulaşmayı kolaylaştıracak hukukçular, öğretmenler ve din adamları ile birlikte hareket edilebilir,
- STK'ların kapasitelerini geliştirme, kaynaklara erişimlerini artırma, proje üretme ve projelerin süreklilik kazanması yönünde teşvik edici faaliyetler yapılabilir,

- Bilhassa kadınların, yaşadıkları ülkenin dilini öğrenmesini teşvik edici çalışmalar yürütülebilir,
- Kadınların, ülkenin eğitim sistemine dair bilgi sahibi olması, çocuklarının eğitimi ile daha yakından ilgilenmesi ve okul aile birliklerinin parçası olmasını sağlamaya dönük çalışmalar yürütülebilir,
- Yaşadıkları ülkenin televizyon kanallarından ziyade Türk televizyon kanallarını takip eden kadınlara yönelik söz konusu kanallarda eğitici programlara yer verilebilir,
- Yaşadıkları ülkelerde önemli görevler üstlenen Türkler ile görüşülebilir.

3.2.3 Üçüncü Toplantı – 01.03.2016

Toplantıya Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) Başkan Yardımcısı Mehmet KÖSE ile Uzman Emine Elif GÖNÜLLÜ katılmış ve Mehmet KÖSE bir sunum yapmıştır.

KÖSE, sunumunda öncelikle yurtdışında yaşayan vatandaşların aile yapısına ve temel niteliklerine yer vermiştir. Buna göre, yurtdışında yaşayan vatandaşlara ilişkin Türk kökenli ailelerin ve özellikle kadınların yaşadığı sorunlar incelendiğinde nesillere göre sorunların farklılaştığının görüldüğü, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız hakkında üç farklı kuşaktan söz etmenin mümkün olduğu belirtilmiştir. Birinci kuşağın, tek başına yabancı ülkeye giden, daha sonra eşini aile birleşimi ile yanına alan, eğitim ve sosyalizasyonları Türkiye’de gerçekleştirmiş, eğitimleri daha sınırlı vatandaşlarımızdan oluştuğu, evliliklerin neredeyse tamamının Türkiye’de yapmış oldukları, kültürel ve dini kodlarına sıkı sıkıya bağlı oldukları, misafir işçi olarak gittikleri için ülkenin dilini bilme oranlarının düşük, çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu ve kendi aralarındaki akrabalık ve hemşehri dayanışmasının da güçlü olduğu ifade edilmiştir.

İkinci nesilde, göç edilen ülkelerde doğma oranının düşük olduğu, büyük çoğunluğunun Türkiye’de doğduğu ve küçük yaşlarda söz konusu ülkeye aile birleşimi yoluyla gittiği belirtilmiştir. İkinci nesilde akrabalık ilişkilerinin devam ettiği, bu dönemin en önemli özelliğinin, eş seçiminin ve evliliklerin Türkiye’den yapılması olduğu ve bu oranın ülkeden ülkeye değişerek yüzde 50-60 oranından yüzde 90’lara kadar ulaşabildiği, çift dilliliğin bu dönemde başladığı, aile içi rollerde de farklılaşmaların görüldüğü bir dönem olduğu ifade edilmiştir.

Üçüncü neslin göç edilen ülkede doğduğu ve yetiştiği, bütün sosyalizasyonunu, eğitimi orada almış ailelerden, gençlerden oluştuğu, Türkiye’den evlilik oranlarının çok düştüğü hâkim kültürden etkilenme oranının yüksek olduğu, karma evliliklerin ve aile yapısında kültürel değişimin etkilerinin görülmeye başlandığı belirtilmiştir.

KÖSE, aile yapısında nesillere göre değişimlerin gözlemlendiğini, ailelerin küçüldüğünü ve doğum oranlarının düştüğünü belirtmiştir. İstatistiklere göre 1991 yılında 43.971 olan doğum sayısının, 2013 yılında sadece 12.607 olduğu, yalnız anne/baba oranında artış gerçekleştiği, ikinci nesil göçmen ailelerde tek çocuk oranının 4 katına çıktığı, 5 ve daha fazla çocuklu ailelerin oranının birinci nesilde %45 olduğu görülürken, ikinci nesilde yarı yarıya azalarak %20,5’e düştüğü bildirilmiştir. Birinci ve ikinci nesilde görülen otoriter ebeveyn profilinde değişim görüldüğü, anne-baba ile çocuk ilişkisinin daha duygusal bir ilişki biçimine dönüştüğü, çocukların eğitime ilginin arttığı, kimlik çatışması/bunalımı yaşandığı, asimilasyon riskinde artış görüldüğü ifade edilmiştir. Toplumsal kademelerde ayrımcılığa uğrama nedeniyle kabul görme/ilerleme sorununun ortaya çıktığı, boşanmalarda artış görüldüğü ve çocukların bağımsız yaşam arayışının sorunlara neden olduğu belirtilmiştir.

KÖSE, Almanya Türkiye Araştırmaları Vakfı tarafından, Almanya, Hollanda ve Avusturya’da yapılan bir araştırmaya göre Türk kadınının toplumda ve ailedeki konumunun Avrupa toplumunun algısından çok farklı olduğunun ortaya çıktığını belirtmiştir. Araştırma verilerine göre; Avrupa’da yaşayan 18-29 yaş arasındaki kadınların evlenme oranının %50 olduğu görülmektedir. Daha yüksek yaşlarda yalnız olan kadınlarının sayısının da arttığı, evlenenlerin neredeyse tamamının kendi rızalarıyla arkadaş ortamında tanışarak evlendikleri görülmektedir. Bu bilgiler erken yaşlarda evlenmeye zorlanan Türk kadını imajının gerçekçi olmadığını göstermektedir. Geleneksel, ev hanımı ve anne rolünün Türk kadınlarının %50’si tarafından benimsendiği görülmektedir. Meslek eğitimi almak isteyen kadınlar aileleri tarafından desteklenerek teşvik edilmektedirler. Türk kadınları arasında lise diploması (Abitur) alma oranının hâkim topluma göre düşük olduğu ancak Türk erkekleriyle kıyaslandığında çok daha yüksek olduğu ve nesilden nesile bu oran giderek arttığı görülmektedir. İlgili ülkelerde yetişen Türk kadınlarının eğitim seviyesinin Türk erkeklerinin eğitim seviyesinden daha yüksek olduğu belirtilmiştir. İlgili ülkenin diline hâkim olma derecesinin Türk kadınlarda Türk erkeklere göre daha iyi olduğu, 30 yaşın altındaki Türk kadınların 4’te 3’ünün çok iyi derecede dile hâkim olduğu görülmektedir. Mesleki eğitim diploması olan kadın oranı %50 olmasına rağmen neredeyse bütün Türk kadınlarının eğitimin öneminin farkında olduğu, mesleki eğitim fırsatları yaratıldığında bu fırsatlardan yararlanarak meslek sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Türk kadınlarının en az erkekler kadar hâkim toplumla pozitif ilişkiler içerisinde olduğu, içinde yaşadığı toplumla kuvvetli bağlar geliştirdiği, bulunduğu ülkede kendini iyi hissettiği ifade edilmiştir. Bu veriler kendi köşesine çekilmiş toplumdaki izole yaşayan Türk kadını algısının yanlışlığını göstermektedir. Türk kadınlarının üniversite eğitimi önemsedikleri ve eğitim motivasyonlarının yüksek olduğu görülmektedir. 2006 yılı verilerine göre Alman Üniversitelerinde okuyan Türk kökenli 36.000 öğrencinin %41'ini kadınlar oluşturmaktadır. 18 yaş üstü Türk kadınlarının 3'te 1'inin meslek sahibi olduğu, Türk kadınlarının erkeklere oranla daha çok devlet memuru olarak görev yaptıkları, aynı zamanda toplumun bütün kademelerinde, akademi, sanat dünyası, politika, basın yayın, hukuk, ticaret, sağlık alanlarında aktif çalıştıkları ifade edilmiştir. Almanya'da 2006 yılında kendi işyeri sahibi olan 64.000 Türk şirket sahibinin %25'inin kadınlardan oluştuğu bildirilmiştir.

KÖSE, yurtdışında yaşayan Türk kadınlarının yaşadığı sorunları aşağıdaki şekilde özetlemiştir.

Avrupa'da Türk/Müslüman kadın profiline ilişkin var olan; zorla başı örtülen, şiddet mağduru, zorla evlendirilen, bastırılmış Türk kadınına yönelik ön yargılar, pozitif örneklerin öne çıkmasını engellemekte, başarı hikâyelerini gölgelemekte ve Türk kadınlarının önüne bir engel olarak çıkmaktadır. Avrupa'da yaşayan Türk kadınlar ön yargılar nedeniyle hâkim toplum tarafından dışlanabilmektedir. Son yıllarda artan İslam karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı özellikle Müslüman kadınların toplumsal dışlanma ve ırkçılıkla karşılaşmasına neden olmaktadır. Müslüman kadınların kurumsal ırkçılığa en çok maruz kalan topluluklardan biri olduğu görülmektedir. (Örneğin Türk ailelerinde şiddetin normal olduğunu düşünen bir Gençlik Dairesi çalışanı tarafından ailenin çocuğu elinden alınabilmektedir.) Medya tarafından oluşturulan; baskı gören, uyum sağlayamamış, dil bilmeyen kadın profili Müslüman Türk kadınlarının iş ve eğitim hayatlarında engellerle karşılaşmasına neden olmaktadır.

KÖSE, yurtdışında yaşayan ailelerin bütünlüğünü olumsuz etkileyen faktörleri ise aşağıdaki şekilde sıralamaktadır;

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın evliliklerinde ayrılık ve boşanma oranlarının arttığı görülmektedir. İstatistiklere göre 2005 yılında göçmenlerde boşanma oranı % 5,3 olarak görülürken, bu oranın 2013 yılında % 8,1'e çıktığı görülmektedir. Türk göçmenler arasında boşanma davaları giderek artmakta, boşanma tabu olmaktan çıkmaktadır. Boşanma oranlarının artması, aile düzeninin ve birliğin giderek bozulması, toplumsal deformasyonu da beraberinde getirmektedir. Avrupa ülkelerinin genelinde yabancılar hukukunda göçmen

ailesinin ve kültürel değerlerinin korunması tam anlamıyla güvence altına alınmamış, entegrasyon kavramı adı altında asimilasyona götürecek beklentilere yer verilmiştir. Yeni nesil göçmen anne babalar çocuk koruma sisteminin olumsuz uygulamaları korkusu ile disiplinden uzak durabilmektedir. Türk toplumunda özellikle ilk ve ikinci nesil tarafından kabul gören ailevi, milli, kültürel ve dini değerler gençlerin gözünde çekiciliğini kaybetmekte, bu da Türk toplumunun yapısında ciddi bir dejenerasyona sebep olmaktadır.

Toplumsal baskı, ırkçı yaklaşımlar ve kabul görmeme hissi kişilerde hayal kırıklığına neden olmakta ve aile huzurunu olumsuz etkilemektedir. İthal gelin/damat adı verilen, yurt dışında yetişmiş bir Türk gencinin Türkiye’den evlenmesi durumunda, kültürler arasındaki farklardan dolayı problemler ortaya çıkmaktadır. Geleceğe dair güvensizlik, işsizlik, ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar, düşük gelir seviyesi, bulunulan sosyal çevrede söz sahibi olmamak, toplumsal anlamda hayal kırıklığı ve dışlanma depresyon ve şiddete eğilime yol açmaktadır. Artan stres, kadın ve erkeğin evin dışında çalışması, ev ile ilgili sorumluluklar, çocukların bakımı ve eğitimi gibi konularda eşler arasında problemler yaşanmaları artırmaktadır. Toplumsal olarak boşanmaya dair bakış açısı değişmekte, boşanma olgusu kabul edilebilir ve onaylanabilir hale gelmektedir. Ailedeki kadın erkek rollerinin değişmekte, bireysellik merkezli batı kültürünün eşler üzerindeki etkisi aile bütünlüğünü tehdit etmektedir. Yine bunun bir sonucu olarak gençler aileden ayrı yaşamayı tercih etmektedir. Bu sebeple nesiller arasındaki bağ kopmaktadır. Boşanmış ebeveynlerin çocukları boşanmayı daha kolay tercih etmektedirler. Karma evliliklerde farklı din ve mezhepten olan çiftlerin değerlerinin çatışması, örneğin çocuk eğitiminde hangisinin benimseneceği konusunda yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle boşanma sorunlarıyla daha fazla karşılaşmaktadır. Erken ya da geç yapılan evliliklerde boşanma riskinin arttığı görülmektedir. İthal gelin ve damatlarda aile büyükleri ile aynı evde oturma ve ailelerin evlilik ilişkisine çok fazla müdahil olması gibi durumlar boşanmalara neden olmaktadır. Batı kültürünün bireysel yaşam tarzının benimsenmesi neticesinde ilişkilerde taraflar bencilleşmekte, empati kurma, değer ve zaman verme, fedakarlık yapma, şefkatli olma gibi kavramlar önemini kaybetmektedir. Bu durum evliliklere olumsuz olarak yansımaktadır. Evlilik sürecinde bir boşanma sebebi olan aldatma, teknolojinin gelişmesiyle farklı boyutlara ulaşmıştır. Özellikle son yıllarda sanal ortam iletişimleri farklı problemleri beraberinde getirerek boşanmalara neden olabilmektedir.

Göçmen gençler arasında artan alkol, kumar, oyun, internet ve şans oyunlarına bağımlılık, şiddete eğilim ve suça karışma, maddi, manevi, sosyal kayıplara ve ailesel iletişim sorunlarına yol açarak boşanmalara neden olmaktadır. Ayrıca kurumsal ayrımcılık kapsamında

da değerdendirilebilecek olan çocuk koruma dairelerinin uygulamaları, aile içi anlaşmazlıklara sosyal kurumların müdahale şiddeti ve aile birleşiminde yaşanan vize ve ikamet sorunları da aile bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir.

KÖSE, aile bütünlüğünün korunmasına yönelik yapılması gereken çalışmaları aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Gençlerin evlilik ve sağlıklı ilişki kurma konusunda bilinçlendirilmesi.
- Kültürel bağların ve aidiyetin kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması.
- Nesiller arası iletişimi güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılması.
- Yaşlanan ve aileden ayrılmak istemediğı için ilgili ülkede kalan yaşlıların kültürel hassasiyete uygun bakımlarının sağlanması.
- Evlenecek gençlerin ve sorun yaşayan çiftlerin/ailelerin başvurarak yardım alabileceğı kültürel hassasiyeti olan profesyonel danışmanlık merkezlerinin sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.
- Evlilik yoluyla ülkeye gelen eşlerin bilinçlendirilmesine yönelik profesyonel çalışmalar yapılması.
- Sosyal bölümlerde okuyan (psikoloji, pedagoji, sosyoloji vb.) Türk öğrencilerin sayısının artırılması.
- Konuya ve konunun alt başlıklarına ilişkin yeterli veri ve araştırma olmadığından daha sağlıklı verilerin elde edilebilmesi için bilimsel çalışma ve araştırmaların yapılması.
- Boşanma davalarının Türkiye’de de tanınmasına ve verilerinin tutulmasına ilişkin çalışmalar yapılması.
- Suça karışmış ve hapishaneye düşmüş vatandaşlarımızın tutukluluk veya hükümlülük süresince ve ceza süreleri bittiğinde rehabilitasyonuna ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması.
- Gençler ve ailelerin bağımlılık konusunda bilinçlendirilmesi, STK’lar tarafından okullarda ve derneklerde kapsamlı ve önleyici çalışmalar yapılması.
- Çeşitli bağımlılıklar, ailevi sorunlar, yaşlı terapisi gibi spesifik konularda anadilde terapi hizmeti verebilecek profesyonel ve daimi danışmanlık ve rehabilitasyon merkezleri kurulması, anne babaları eğitecek, çocuk eğitimi konusunda problem

yaşayan ebeveynlere danışmanlık hizmeti verecek profesyonel ve daimi eğitim merkezlerinin açılması.

- STK'lar tarafından Türk gençleri için sosyal aktivitelerin artırılması, kapsamlarının genişletilmesi.
- Kadınlara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının artırılması.
- Okulların, Gençlik Dairelerinin ve eğitimcilerin göçmen kökenli öğrencilere yönelik ön yargılarının sonucu olarak, ayrımcılık, hatta kimi zaman hak ihlali olarak nitelendirilebilecek uygulamalardan aileleri korumak için bilinçlendirme çalışmalarının yapılması.
- İlgili ülkelerle diploma denklikleri ve bu kişilerin eğitim sistemine entegrasyonu konusunda yapılan çalışmalar hızlandırılması.

Yapılan sunumun ardından Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından ayrımcılık ve İslamofobi ile yurtdışında kadına yönelik şiddet konu başlıkları ile ilgili bilgi talep edilmiştir. Yurtdışındaki vatandaşlarımızın maruz kaldığı ayrımcı uygulamalarla ilgili olarak aşağıdaki hususlar paylaşılmıştır.

Avrupa'da 1990'lı yıllardan itibaren yabancı düşmanlığı saikiyle saldırılar yaşanmaya başlanmıştır. Gerçekleşen yabancı düşmanı eylem ve söylemlerin en büyük hedefi söz konusu ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız olmuştur. 1992'de yaşanan ve üç vatandaşımızın hayatını kaybettiği Mölln kundaklaması, bir yıl sonra yaşanan ve beş vatandaşımızın hayatını kaybettiği Solingen yangını faciası, 2000-2007 yılları arasında sekiz Türk vatandaşımızın Neonazi NSU Terör Örgütü tarafından öldürülmesi, vatandaşlarımıza karşı gerçekleştirilen ve yabancı düşmanlığının en acımasız eylemleridir. Bu türdeki saldırılar ırkçı ve yabancı düşmanlığı motiflere sahip olmakla birlikte aynı zamanda İslamfobiyi de barındırmaktadır.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın etnik köken, uyruk, dil, din, görünüş, aksanlı konuşma gibi özelliklerinden dolayı sosyal, kültürel, iş ve eğitim hayatları başta olmak üzere birçok alanda ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmektedir. Ayrımcılığın birçok türü bulunmaktadır ve birden fazla nedenle ayrımcılığa maruz kalılabilmektedir. AB mevzuatında ve uluslararası mevzuatta ayrımcılıkla ilgili önemli yasaklar ve yaptırımlar getirilmiş ve ülkeler bunları kendi iç hukuklarına aktarmıştır. Ancak bu düzenlemelere rağmen ayrımcılık gittikçe artan bir sorun haline gelmiştir.

AB Temel Haklar Ajansı'nın (FRA) 2015-2016 yıllarında düzenlenen AB Azınlıklar ve Ayrımcılık Anketi Avrupa'da yaşayan İslam dinine mensup etnik azınlıklar, göçmen ve Türk kökenlilerin ciddi derecede ayrımcılığa maruz kaldıklarını göstermektedir.

- Katılımcıların %39'u son beş yıl içerisinde etnik kökenleri nedeniyle günlük hayatta bir ya da daha fazla alanda ayrımcılığa uğradığını ifade etmiştir. Ayrımcılığa uğradığını hissedenler bu durumun yılda en az beş kez yaşandığını aktarmıştır.

- Araştırmaya katılanların son beş yılda işte, iş ararken, barınmaya erişimde, okul yetkilileri ile ebeveyn ya da veli olarak irtibatla ayrımcılık yaşayıp yaşamadığı sorusuna 2008 yılında %10'u evet yanıtı verirken, 2015 yılı için katılımcıların %17'si bu yanıtı vermiştir. İkinci nesil Müslümanların (%22), birinci nesle (%15) kıyasla din temelli ayrımcılığı daha fazla yaşamaktadır.

- Katılımcılar, isim, soyad, ten rengi, dış görünüşlerinin hayatın her alanında özellikle iş ve ev ararken ayrımcılığa uğramalarına yol açtığını belirtmişlerdir. Ad ve soyadları nedeniyle katılımcıların %53'ü ev ararken, %44'ü de iş ararken ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmiştir.

- Katılımcılar istihdamda ayrımcı muamele ile karşı karşıya kaldıklarını aktarmaktadır. Katılımcıların %13'ü son bir yıl içerisinde iş ararken, %9'u da iş yerinde ayrımcılık yaşadığını söylemiştir. Özellikle Müslüman kadınlar, iş ararken %35'i ve iş yerinde %22'si başörtüsü ve kıyafetleri nedeniyle ayrımcılığa uğradığını belirtmiştir. Bu oranlar Müslüman erkekler için sırasıyla %4 ve %7 olarak geçmektedir.

- Araştırmaya katılan ve son beş yılda bir iş yerinde çalışan katılımcıların %12'sinin önemli bir dini vecibe, tören ya da bayram için izin alamadığını ve %9'u dua etmek, başörtüsü kullanmak gibi dini vecibeler ve ibadetlerinin engellendiğini aktarmıştır.

Araştırmaya katılan ikinci nesil göçmenlerin %36'sı nefret saikli taciz ve söylem ile karşılaştığını belirtirken bu oran birinci nesilde %22 olarak ifade edilmektedir. Bu durum ikinci neslin hakları konusunda daha fazla bilgi sahibi olmasından ve eşit muamele konusunda daha hassas olmasından kaynaklanabileceği ve/veya ikinci neslin birinci nesle göre yaşadıkları ülkelerin toplumsal hayatına daha fazla katıldığı için daha fazla hedef olmasından kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Aynı zamanda bu fark söz konusu nefret söylem ve tacizlerin nedeninin ülkenin toplumsal hayatına uyum sağlayamama ya da göçmenlerin dil vb.

gibi konulardaki yetersizlikleri ile ilişkilendirmenin yanlış olacağını göstermektedir. Zira ikinci nesil, birinci nesle göre yaşadıkları ülke ve topluma daha fazla uyum sağlamaktadır.

Yurtdışında kadına yönelik şiddet vakalarına ilişkin olarak YTB, aşağıdaki bilgileri aktarmıştır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Kurumunun araştırmasında, kadınlara, evlerinde ve işyerlerinde yaşadıkları fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet olayları, takipçilik ve cinsel taciz mağduru olup olmadıkları, çocukluk yıllarında şiddete uğrayıp uğramadıkları sorulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre Avrupa Birliği ülkelerinde her 10 kadından birinin 15 yaşından sonra bir şekilde cinsel tacize; her 20 kadından birinin tecavüze uğradığı ortaya çıkmıştır. Kadınların yüzde 22'sinin, birlikte yaşadıkları kişinin fiziksel ve cinsel şiddetine maruz kaldığı, ancak kadınların yüzde 67'sinin ağır ev içi şiddet olaylarını polise bildirmediği saptanmıştır. Rapora göre yoğun alkol kullanımı ile ev içi şiddet arasında bağlantı olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki kadınların yüzde 55'inin, iş hayatında cinsel tacize uğradığı ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği Temel Haklar Kurumu raporunda ayrıca, genç kadınların uğradığı tacizi gündeme getirmesinin ve açıkça konuşulmasının toplum tarafından hoş karşılanmadığına değinilmektedir. Söz konusu araştırma kadınlara yönelik şiddetin tüm AB üyesi ülkelerde önemli bir insan hakkı ihlali olarak sıkça ortaya çıktığını göstermektedir.

AB ülkelerinde, kadınlara yönelik resmi kayıtlara geçen fiziksel ve cinsel taciz oranlarının en yüksek olduğu ülkelerin; yüzde 52 ile Danimarka, yüzde 47 ile Finlandiya ve yüzde 46 ile İsveç olduğu ortaya çıkmıştır. İngiltere ve Fransa kadına şiddette yüzde 44 ile 5. sırada yer alırken, Polonya yüzde 19 ile şiddet olayının en az kayda geçtiği ülke olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmaya göre AB üyesi ülkelerde yaşayan her 10 kadından biri 15 yaşından önce cinsel şiddete, her 20 kadından biri ise tecavüze uğramakta, her 5 kadından biri eşi tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır.

Kadına şiddet oranlarının oldukça yüksek olduğu Avrupa Birliği ülkelerinde yaşamakta olan Türk vatandaşlarına ilişkin yapılmış spesifik bir araştırma ya da sağlıklı bir veri bulunmamaktadır.

3.2.4 Dördüncü Toplantı – 04.03.2016

Toplantıda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) Strateji Geliştirme Daire Başkanı Tolga KESKİN, TİKA Uzmanı Ömer Faruk ALIMCI, Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Uzmanı Fatma Yüksel ÇAMUR birer sunum gerçekleştirmişlerdir.

TİKA Strateji Geliştirme Daire Başkanı Tolga KESKİN, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının, 1992 yılında Sovyet Rusya'nın dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetlerini desteklemek ve onları dünya sistemine entegre etmek amacıyla kurulan bir kurum olduğunu, 2011'de 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile teşkilat yapısının değiştiğini, bu zaman içerisinde yeni görevler aldığını, Kurumun faaliyet alanının zamanla yalnızca Türk dünyasına yönelik olmaktan çıktığını, Balkanlardaki akraba topluluklar, Afrika, Orta Doğu'ya uzandığını belirtmiştir.

KESKİN, eğitim, sağlık, kültür varlıklarının restorasyonu, su ve sanitasyon, meslek edindirme, tarım, hayvancılık gibi sektörler başta olmak üzere az gelişmiş, orta gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere yönelik projeler ve faaliyetler yürüttüklerini ifade etmiştir. Çalışmalarını ülkemizin kurum kapasitesini kullanarak gerçekleştirdiklerini bildirmiştir. Yurtdışındaki Türk vatandaşlarla ilgili doğrudan bir çalışmalarının olmadığını belirterek kadınlara yönelik yaptıkları faaliyetleri sıralamıştır. Buna göre Afganistan'da 120 kadına gıda üretimi eğitimi verildiği, Kenya'da anne ve çocuk sağlığı merkezi açıldığı, Tacikistan'da 4 kadın doğum uzmanının eğitildiği, Nijer'de kadın eğitim merkezinde kadınlara yönelik dikiş nakış ve mesleki eğitim kursları düzenlendiği, Senegal'de kadın destek eğitim merkezi açıldığı, Arnavutluk'ta şiddet gören kadınlara rehabilitasyon merkezi ve sığınmaevi kurulduğu, Karadağ'da kadın sığınmaevi tadilatı yapıldığı, Burkina Faso'da ve Kosova'da kadınlara meslek edinme kursları verildiği, Somali'de şiddet mağduru ve kimsesiz kadınları korumak amacıyla sosyal projeler yapıldığı, Kırgızistan'da cezaevindeki kadınların istihdamına yönelik mesleki eğitim kursları açıldığı, Ülkemizde de özellikle Somali, Irak, Filistin ve Suriyeli ve Yemenli mülteci kadınların desteklenmesi ve insani yardımlarla ilgili çalışmalar gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

TİKA Uzmanı Ömer Faruk ALIMCI, TİKA'nın Orta Doğu, Afrika, Balkanlar ve Orta Asya'da olmak üzere yaklaşık 150'nin üzerinde ülkede program ve projelerinin devam ettiğini, yaklaşık 50 program koordinasyon ofisinin bulunduğunu belirterek TİKA tarafından yurtdışında gerçekleştirilmekte olan kapsamlı faaliyetler hakkında bilgi vermiştir.

TİKA'nın sunumundan sonra Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Uzmanı Fatma Yüksel ÇAMUR bir sunum gerçekleştirmiştir. Sunum çerçevesinde aşağıdaki bilgiler aktarılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığının yurtdışı faaliyet ve görevleri, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 7'nci maddesinde "Uluslararası anlaşmalar ve ilişkiler çerçevesinde ilgili makamlarla işbirliği yaparak yurt dışındaki vatandaşlarımızın din hizmetleri ve din eğitimi ile ilgili işlerini yürütmek, soydaş ve akraba toplulukları ile İslam dinine mensup diğer topluluklara bu konularda yardımcı olmak." şeklinde tanımlanmaktadır. Yine aynı şekilde Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönetmeliğince yurtdışı faaliyetleri, 16'ncı maddesinde "Yurt dışındaki vatandaş ve soydaşlarımızın din eğitimi, aile, kadın, gençlik ve benzeri konularda projeler geliştirmek ve yürütülen projeleri desteklemek" şeklinde belirlenmiştir.

Başkanlık bünyesinde ilgili kanun ve yönetmelikle belirlenmiş olan yurt dışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarla ilgili eğitim ve rehberlik çalışmalarını yürütmek, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Dairesi'nin görevidir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızı kadın ve aile konularında desteklemek, yaşadıkları sorunların çözümünde katkı sunmak amacıyla her türlü proje ve faaliyet, ilgili Daire koordinasyonunda yürütülmektedir.

ÇAMUR, yurtdışı eğitim ve rehberlik dairesinin yurtdışında yaşayan vatandaşların aile bütünlüğünün korunması, güçlendirilmesi ve aile ile ilgili çeşitli alanlarda karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik bir bilinç ve farkındalık oluşturulması amacıyla "Aile Seminerleri" düzenlendiğini, Aile Seminerleri kapsamında 2013-2015 yıllarında yurtdışında 8 farklı ülkede 135 seminer düzenlenerek, 13.600 kişiye ulaşıldığını, seminerlerin, yoğun ilgi ve talep üzerine hâlen devam ettiğini bildirmiştir.

Araştırma ve yayın faaliyetlerinin önemsendiğini, "Zekiye Demir, Almanya'da Yaşayan Türk Kadınları: Durumları, Sorunları, Din ve Diyanet Algıları, DİB Yayınları, Ankara 2010" örneğinde olduğu gibi yurtdışında yaşayan kadınların sorunlarının yerinde gözlem ve anket çalışmalarıyla incelenerek kitaplaştırıldığını, aynı şekilde aile seminerlerinde yurtdışında yaşayan kadınların din görevlilerine sorduğu sorular ve cevapların bir araya getirilerek yayına hazırlandığını belirtmiştir.

ÇAMUR, sunumunun devamında Diyanet İşleri Başkanlığının yurtdışındaki teşkilat yapısını, yurtdışındaki vatandaşlarımızın sorunlarını ve çözüm önerilerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, yurtdışındaki hizmetlerini 62 ülkede 100’ü aşkın müşavir, ataşelik ve koordinatörlükler eliyle yürütmektedir. Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya ve Avrasya ülkelerinde yaklaşık 1500 din görevlisi, millet varlığımızın yaşadığı her coğrafyada vatandaş ve soydaşlara hizmet götürmektedir. Teşkilat ağının yaygınlığı ve personelin insanlarla bire bir iletişim halinde olması sebebiyle, Diyanet İşleri Başkanlığı yurtdışında en etkin kamu kuruluşlarından birisidir. Müşavir ve ataşeliklerin kadın ve aileye yönelik faaliyetleri kapsamında Avusturya’da aile ve dini rehberlik büroları kurulmuş, Danimarka’da aile eğitimi projeleri hayata geçirilmiştir.

ÇAMUR, yurtdışında görev yapacak olan din görevlilerinin, yazılı sınav ve Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu mülakatından geçerek gönderildiğini, yurtdışında din görevlisinin görev kapsamı ve vatandaşların algısı itibarıyla, bireysel ve ailevi sorunlarda ilk başvuru mercii olduğunu, yurtdışında görev yapan toplam 100’ü aşkın kadın din görevlisinin, sorumlu oldukları bölgelerdeki kadınlara yönelik düzenli eğitim ve seminerler düzenlediğini, soru ve sorunlarını yüz yüze dinlediğini, Başkanlığın, yurtdışında görevlendirilecek olan din görevlilerinin yeterliliklerinin artırılması amacıyla görev öncesi ve görev esnasında sürekli eğitimler düzenlediğini belirtmiştir.

ÇAMUR, yurtdışında vatandaşlarımızın, 70’li yıllardan itibaren dernekler bünyesinde bir araya gelerek, camiler ve ibadet yerleri oluşturduğunu, 1982 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığının bu derneklerden gelen talepler doğrultusunda uzun süreli din görevlisi göndermeye başladığını, Başkanlığın 1984 yılından itibaren din görevlisi gönderdiği cami derneklerinin bulundukları ülkelerde bir araya gelerek “vakıf” ya da “birlik” adıyla çatı kuruluşlar altında birleştiğini (Örneğin Almanya’da, Diyanet İşleri Türk İslam Birliği DİTİB) ve Başkanlığın yurtdışı din hizmetlerinin fiziksel altyapısının ve hedef kitlenin örgütlenmesinin bu paydaş kuruluşlar tarafından gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımız için camilerin sadece bir ibadet mekânından ibaret olmadığı, kadınların bizzat bu müesseselerin kuruluşunda maddi ve manevi hizmet ettiği, camilerde kadın faaliyetlerinin halen dini toplantılar, eğitim faaliyetleri, kahvaltılar, kermesler, gönüllü ve hayır hizmetleri kapsamında gerçekleştiği, cami faaliyetlerine devam eden

kadınların diğ er aile fertlerinin de devamlılığını sağladığı ve bu şekilde bir sosyal katkıda bulunduğu belirtilmiştir.

Cami derneği örgütlenmelerinde kadınların 1970-2000 yılları arasında cami hizmetlerinin maddi manevi destekçisi oldukları halde, cami derneklerinin yönetiminde aktif olarak yer almadıkları, 2000’li yıllardan sonra Türk toplumu arasında kadınların eğitim seviyelerinin yükselmesi ve iş hayatına atılmaları ile birlikte, camilerde “kadın kolları”nın oluşmaya başladığı ancak hukuki altyapı eksikliğinin ve örgütlenme tecrübesinin azlığının, cami dernekleri yönetimi ve kadın kolları arasında sürtüşmelere yol açtığı bildirilmiştir.

935 cami derneğini çatısı altında toplayan Almanya Diyanet Türk İşlam Birliği (DİTİB) bünyesinde 2012 yılında yapılan tüzük çalışmasıyla, kadın ve gençlik birliklerinin cami derneği yönetimlerinin doğal  yesi haline geldiği ancak uygulamada halen aksaklıkların görülebildiği ifade edilmiştir.

Anılan yeni tüzükle birlikte Kadın Kolları Başkanının, cami derneği yönetim kurulunun doğal  yesi haline geldiği, kadın kollarına özel b t ce tahsis edildiği, yıllık takvim esasına dayalı sistematik bir çalışmanın öngörüldüğü, demokratik, hesap verebilir ve şeffaf bir yapının tesis edildiği, merkez ve alt birimler arası koordinasyonun oluşturulduğu ve farklı bölgelerdeki kadınların birbiriyle iletişiminin sağlandığı belirtilmiştir.

Almanya DİTİB’in kadın örgüt yapılanmasının DİTİB Federal Kadın Birliği çatısı altında, 15 Eyalet/Bölge Kadın Birliği, 104 Bölge Kadın Koordinatörlüğü, 850 Camii Kadın Temsilciliği bünyesinde gerçekleştiği, Federal Kadın Birliğinin, yeni tüzüğün cami derneklerine gönderilerek uygulanmasının sağlanması, cami kadın temsilciliklerinin karar mekanizmalarına dahil olması, eşit görev dağılımı, kadınlara inisiyatif verilmesi, b t ce tahsisi, çalışmaların görünür kılınması ve sürekli eğitimlerle farkındalıkların artırılması gibi stratejik hedeflerinin bulunduğu bildirilmiştir.

Kadın Eyalet / Bölge Birliklerinin cami cemiyetlerinde kadın gruplarının oluşumuna yardım etmek ve oluşumlarını desteklemek, kadın gruplarının koordinasyonu ve desteklenmesi, birlikte çalışma ağlarının oluşturulması, eğitim imk nlarının ve danışma hizmetlerinin oluşturulması ve koordinasyonu gibi faaliyetler gerçekleştirdiği, cami derneklerinde kadın faaliyetlerinin dini faaliyetler, Kur’an-ı Kerim dersleri, dini sohbetler, genel eğitim faaliyetleri, kişisel gelişim ve sağlık seminerleri, anne- ocuk kursları, okul sistemi bilgilendirme, aile okulu, dil kursları, okuma-yazma kursları, ebru ve hat sanatı kursları, müzik kursları, el becerileri kursları (kadınların farkındalıklarını ve yeterliliklerini artırma), toplumsal kaynaşma ve

dayanışma faaliyetleri, kahvaltı günleri, kermesler, lahmacun, aşure günleri, bayramlaşma programları, mevlid programları, iftar/sahur programları, kutlu doğum programları gibi faaliyetlerle devam ettiği bildirilmiştir.

Yurtdışında yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak kadınların, yarı zamanlı ya da tam zamanlı işlerde çalışarak aile bütçesine katkı sağladığı, yanı sıra geleneksel rollerini icra etmeye devam ettikleri, birinci nesil kadınların aksine, ikinci ve üçüncü kuşak kadınların sosyal becerilerini artırdığı, yaşadıkları toplumda görünür olma ve kendi toplulukları içinde söz sahibi olma motivasyonu ile katılım sağladıkları, kadınların hayattan, çevrelerinden ve kendilerinden beklentileri noktasında örnek alabilecekleri rol modelinin yetersiz ve yaşadıkları toplumun normlarının da bu anlamda işlevsiz olduğu belirtilmiştir.

60'lı yıllardan itibaren yurtdışına göç eden vatandaşlarımızın Batı Avrupa ülkelerine gittikleri halde, aile ve sosyal sorunlarla ilgili destekten mahrum kaldıkları, vatandaşlarımızın destek aradıklarında ilk olarak din görevlilerinden yardım istediği, bu anlamda Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yurtdışında görev yapmakta olan din görevlilerinin vatandaşla sürekli ve birebir irtibat halinde olması, yetişmiş insan kaynağı ve örgütlenme becerisi ile vatandaşa ulaşma açısından bir fırsat olarak görüldüğü belirtilmiştir.

Yurtdışında yaşayan ailelerde geleneksel roller ve yeni durum arasında sıkışmışlık, aile içerisinde kadın ve erkeklerin hak ve sorumluluklar ile ilgili ortak tutuma sahip olmamaları, din ile geleneğin karıştırılmasının, kadınları ve aileleri olumsuz etkileyebildiği bildirilmiştir. Bunun yanı sıra gençler için anne-babanın evlilik modeli ve mevcut evlilik modellerinin iyi bir örnek teşkil etmediği, “evlilik ve aile” becerilerinin nasıl geliştireceğinin bilinmediği, dinin referans kaynağı olarak görüldüğü, kadınları sınırlayan ve kadın hakları talep eden söylemlerin her ikisinin de kendini dine dayandığı, bu durumda makul, gerçekçi ve kuşatıcı bir dini söyleminin, sorunların çözümüne katkı sunacağı ifade edilmiştir.

ÇAMUR, Diyanet İşleri Başkanlığının, yurtdışında yaşayan kadınların çözüm becerilerini geliştirmeye, yeterliliklerini ortaya çıkarmaya, kendisi, ailesi ve toplumla barışık mutlu bireyler olmasına katkı sağlayan dini söylemleri daha etkin bir biçimde sunması gerektiğini,

Aileye yönelik hizmetlerin kalıcı hale gelmesi, kadın ve aile konusunda uzmanı din görevlilerinin istihdam edilmesi gerektiğini,

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı başta olmak üzere diğer devlet kurumları ve hizmet paydaşı olan vakıf/birliklerle işbirliğine gidilerek, psikolojik danışmanlık ve aile danışmanlığı hizmetlerinin sistemli bir şekilde sunulması gerektiğini (DİTİB Hotline örneği),

Kadınların kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, Almanya DİTİB örneğinde olduğu gibi diğer ülkelerde de kadınların cami dernekleri ve diğer sivil örgütlenmelerde karar mekanizmalarında yer almalarının sağlanmasının desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

3.2.5 Beşinci Toplantı – 07.03.2016

Toplantıya Dışişleri Bakanlığı Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Emlak Genel Müdür Yardımcısı Ayda ÜNLÜ, Daire Başkanı Semra DEMİRER ve Başkâtip Fatma Birsen GÖKSU ŞAHAN katılım sağlamıştır.

Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Emlak Genel Müdür Yardımcısı Ayda ÜNLÜ bir sunum yapmıştır. ÜNLÜ, yurtdışında yaşayan ve toplam sayısı 5,5 milyonu bulan Türk vatandaşlarının yaklaşık 4,5 milyonunun Batı Avrupa’da yaşadığını, bu sayının ülkelere göre dağılımının Almanya’da 3 milyon, Fransa’da 620 bin, Hollanda’da 460 bin, Avusturya’da 300 bin, Belçika’da 220 bin ve İsviçre’de 130 bin kadar olduğunu, şu ana kadar ülkemize kesin dönüş yapan yaklaşık 3 milyon Türk vatandaşı da hesaba katıldığında toplam sayının 8,5 milyona ulaştığını bildirmiştir. Türkiye’den Avrupa’ya göçün 1960’larda başlamış olmasına rağmen kadınların ve çocuklarının göç etmesinin daha çok 1980’den sonra hız kazandığını, kadınların yaşadığı sorunların, hem kadın olmalarından dolayı hem de göçlerinin ve uyumlarının geç başlaması nedeniyle daha ağır ve yoğun olduğunu, Dışişleri Bakanlığının yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza yaklaşımının; bulundukları ülkede refah içinde yaşamaları, ülkelerin sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik hayatına aktif bireyler olarak katılmaları ve bunu yaparken de Türkiye’yle bağlarının kopmamasını sağlamak yönünde olduğunu belirtmiştir.

ÜNLÜ, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın en büyük sorunlarından birinin eğitim olduğunu, özellikle kadınlarda bu sorunun daha derin olduğunu, eğitim konusunun iki farklı yönden ele alınabildiğini; ilkinin bulundukları ülkede doğmuş, büyümüş kadınlar, diğerinin ise halk arasında “ithal gelin” tabir edilen grubun bulunduğu ülkenin dilini öğrenmek olduğunu ifade etmiştir. Avrupa ülkelerinde doğmuş ya da küçük yaşta gelerek eğitimini orada tamamlamış olan kadınlarımız açısından dilin büyük bir problem olmaktan çıktığını ancak sonradan evlilik yoluyla gelenler için halen büyük bir engel olduğunu, her iki açıdan da

vatandaşlarımızın bulundukları ülkedeki ortalama eğitim düzeyinin altında eğitim alabildiğini, Almanya’da Türk kadınlarının %60’ının herhangi bir mesleki eğitime sahip olmadığını, %23’ünün herhangi bir diploması bulunmadığını, Almanya’da Türk vatandaşı kadınların %1,5’u, erkeklerin ise %2,1’inin üniversite mezunu olduğunu, üniversiteye başvuru oranının Almanlar arasında %57 iken, Türk vatandaşları arasında %6’olduğunu, bu oranların, Almanya genelinde son dönemde %38’den %57’ye çıktığını, Türk vatandaşları arasında ise %8’den %6’ya düştüğünü, kadınların, annelerin eğitim yönünden eksik olmalarının çocukların da akademik performanslarını doğrudan etkilediğini, dolayısıyla genel bir iyileşme hedefleniyorsa, kadınların eğitimine özel önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca bazı durumlarda kadınların bulundukları ülkenin kültürel hayatına, dinî inanç, yaşam tarzı açısından kendilerine uygun görmeyerek eğitim hayatlarını kendi talepleriyle daha erken bir aşamada sonlandırdıklarını da ifade etmiştir.

ÜNLÜ, Almanya’nın eğitim sisteminde, çocukların hangi okula devam edeceklerinin öğretmenleri tarafından belirlendiğini, bu yönlendirmenin büyük ölçüde ileride üniversiteye gidip gidemeyeceklerini de belirlediğini, eğitim sistemi 4’üncü sınıftan sonra başarılı öğrencilerin gittikleri okul olan “gymnasium”a, ve “hauptschule” denilen, daha çok mesleki eğitim bölümüne ayrıldığını, Türk çocuklarının okula başladıklarında yabancı dile Almanlar kadar hâkim olmadıkları için okuldaki başarılarının düşük olduğunu, bu anlamda yapılması gerekenin, bir seferberlik başlatılarak çift dilli anaokullarının açılarak çocukların okula başladıklarında her iki dile de hakim olmalarının ve okul hayatında başarılarının sağlanması olduğunu belirtmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın çoğunlukla çocuklarını küçük yaşta anaokuluna göndermediği dolayısı ile çocuğun okulda idare edecek, dersi takip edecek kadar dil öğrenemediği, bu nedenle çocuklarımızın okula dezavantajlı olarak başladığı, akıllı çocukların dil bilmeme sebebiyle başarı gösteremediği, bu durumu toparlamanın zaman aldığı bildirilmiştir. Ayrıca Batı Avrupa toplumlarında özellikle Müslüman çocuklara karşı başarısız oldukları yönünde bir ön yargının bulunduğu, dolayısıyla bu yaklaşımlara fırsat vermemek için, çocukların baştan dil bilerek okula başlamasının esas çözüm olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Çift dilli anaokullarında çocukların Türkçeyi ve Almancayı en iyi seviyede öğrenebildiği, ana dilini iyi bilen çocukların diğer dilleri de daha iyi öğrendiğinin bilimsel çalışmalarla da kanıtlandığı vurgulanmıştır.

Türk STK’ların belediyelerle işbirliği içinde açtığı çift dilli anaokullarının bulunduğu ancak bunların sayılarının yetersiz olduğu, bu örneklerin model alınarak yaygınlaştırılması

gerektiği, belediyelerin de STK'lara bu anlamda teşvikler verdiği, STK'larımızın desteklenerek bu alanda çalışmaya yönlendirilmesinin gerektiği, bunlara ek olarak yurtdışındaki Türklere Türkçe öğretecek, oradaki kültürü ve eğitim sistemini iyi tanıyan eğitimcilere ihtiyaç olduğu bildirilmiştir.

Özellikle Batı Avrupa ülkelerinin artık Türkiye'den maaş alarak gelen imam ve öğretmen gibi görevlileri engelleme ve kısıtlama yoluna gittiği, örneğin Hollanda'nın artık Türkçe öğretmeni kabul etmediği, Avusturya'nın ise artık din görevlilerini kabul etmediği, bu kapasiteyi yerel insan kaynağı ile en iyi şekilde çözme yönünde çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunduğu, bu anlamda bir çözüm yolu olarak Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından "Uluslararası İlahiyat Programı"nın geliştirildiği bildirilmiştir. Yurtdışında doğmuş, büyümüş gençlerin üniversite okumak üzere Türkiye'deki ilahiyat fakültelerine gelmekte olduğu, mezun olduktan sonra da Diyanet tarafından geldikleri ülkelere imam olarak atandığı, ayrıca Strazburg'ta bir İlahiyat Fakültesi kurulduğu, bu Fakültenin hâlihazırda diploma denkliği probleminin devam ettiği ancak bu sorun çözüldüğünde, Frankofon bölge için büyük bir kaynak olacağının değerlendirildiği ifade edilmiştir. Çözümeye yönelik bu çalışmaların meyvelerinin görülmeye başlandığı, Uluslararası İlahiyat Programı mezunlarının, ilgili ülkelere görev yapmaya başladığı belirtilmiştir.

ÜNLÜ, eğitimin yurtdışındaki aileler açısından, onların asimile edilmemesi, çocukların yetişmesi anlamında daha fazla hassasiyet gerektiren bir alan olarak öne çıktığını, nitekim gelecek nesillere sahip çıkılmaması durumunda kayıp nesillerin oluşma tehlikesinin bulunduğunu ifade etmiştir.

Eğitimle aslında birebir alakalı diğeri bir sorunun da işsizlik ve çalışma hayatına katılım düzeyinin düşüklüğü olduğu, bunun en önemli sebebinin ise yine eğitim düzeyindeki yetersizlik ve dil bariyerleri olduğu belirtilmiştir. Bu durumun özellikle kadınlarımızın çalışma hayatına katılımını olumsuz etkilediği ve iş hayatında vasıfsız eleman olarak düşük ücretli işlerde çalışmalarına sebep olduğu, yurtdışındaki vatandaşlarımızın işsizlik oranlarının bulundukları ülkenin işsizlik oranlarından çok yüksek olduğunun görüldüğü ifade edilmiştir. Almanya'da örneğin bu oranların Almanlar arasında %9, Türkler arasında %20, Belçika'da %8,4, Türkler arasında %23, Fransa'da %10, Türkler arasında %26 olduğu, bu durumun vatandaşlarımızın eğitim seviyesinin yetersiz olmasından kaynakladığının değerlendirildiği bildirilmiştir. İşsizlik oranlarının üniversite mezunları arasında düşüş gösterdiği, dolayısıyla, eğitim düzeyi yükseldikçe aslında işsizlik sorununun kendiliğinden çözüldüğü vurgulanmıştır.

Kadınlarımız açısından önemli bir diğer sorunun, toplumsal hayata katılım oranının yetersizliği olarak öne çıktığı, farklı bir kültürel ortama gelmenin yol açtığı özgüven eksikliği ile dili iyi konuşamamanın, dile hâkim olamamanın toplumsal katılımın önünde bir engel olarak ortaya çıktığı, toplumsal hayatta bir birey olarak yer almalarını önlediği, buna bağlı olarak sosyal hayatlarının aile çevresiyle sınırlı kaldığı belirtilmiştir.

ÜNLÜ, Batı Avrupa ülkelerinde tarihsel olarak var olan ön yargı ve yabancı düşmanlığının son dönemdeki göçmen kriziyle ciddi bir artış gösterdiği, bundan daha görünür olmaları sebebiyle özellikle Müslüman kadınların etkilendiğini, başörtüsüne ilişkin çok ciddi bir ön yargının yanı sıra yabancılara yönelik saldırıların ciddi oranda artış gösterdiğini belirtmiştir. Bir başka problem alanı olarak aile birleşimi için aranan yabancı dil şartının özellikle kadınları etkilediği, Almanya'da 2007 yılında kabul edilen Göç Yasası aile birleşimi kapsamında Almanya'ya gelecek yabancı eşlerden Almancayı daha önceden bilmesi ve bunun kanıtlanmasının talep edildiği, ABAD kararı ile bunun Türkiye AB Katma Protokolüne aykırı olduğuna hükmetmesine, Berlin Yüksek İdare Mahkemesi ve Federal Konseyin kanun tasarı çalışmalarında bunun kaldırılması önerilmiş olmasına rağmen uygulamada hâlâ devam ettiği ve mağduriyetlere sebep olduğu bildirilmiştir. Bunun dışında, sosyal güvenlik hakları konusunda, kadınlarımızın bulundukları ülkelerin sağladığı sosyal güvenlik haklarından ve Türkiye'nin kendilerine sağladığı sosyal güvenlik haklarından yeterince haberdar olmadıkları, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarının görüldüğü ifade edilmiştir.

Gençlik Daireleri konusunda Almanların vakaları bildirme yükümlülüklerini yerine getirmediği ve işbirliği yapmadığı dolayısıyla Gençlik Daireleri tarafından ailelerinden alınan çocuklarla ilgili dış temsilciliklerimize başvuran kişilerin dışında bilgi sahibi olunamadığı, Alman makamlarından bilgi alınamadığı, bu anlamda ülkelerdeki yerel makamların işbirliği yapılmasının büyük öneme haiz olduğu bildirilmiştir.

Dış temsilciliklerimizin bu konulara ilişkin hukuk danışmanlığı hizmeti verdiği ihtiyaç görülen durumlarda ailelere avukat desteği de sağlandığı ve gerektiğinde özellikle örnek teşkil edebilecek davalarda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar götürülebildiği, bu konuda bilinçlendirme çalışmalarının da yapıldığı, özellikle STK'lar ve Aile Ataşelikleri aracılığıyla vatandaşlarımızın koruyucu aile olmaya teşvik edildiği belirtilmiştir.

Aile Ataşeliklerimizin kadınlara yönelik çalışmalar ve velayeti alınan çocuklarla ilgili, çalışmalar yaptığı, sürekli olarak yapılan bilinçlendirme, farkındalık artırma faaliyetlerinin giderek arttığı, vatandaşlarımıza, bulundukları ülkelerde sahip oldukları hakların, eğitimin

önemi, karşılaştıkları ayrımcı uygulamalara karşı başvurabilecekleri tedbirler gibi önemli konularda STK'larla işbirliği içerisinde bilgilendirme etkinliklerinin düzenlendiği bildirilmiştir. Bu çerçevede, kadınlara yönelik ağırlık verilmesi gereken eğitim ve meslek eğitimi konularında bilgi eksikliğinin giderilmesi için, kadınlara okul sistemi ve dil eğitim imkânları konusunda düzenli bilgilendirme yapılması, meslek eğitimi imkânları konusunda aydınlatılmaları, okulda ve meslek eğitimi sisteminde karşılaşılan sorunlara çözüm bulunması için veli birlikleri oluşturulması ve güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

ÜNLÜ, veli birliklerinin de özellikle okul başarısı Türkçe dersleri gibi konularda aktif faaliyet gösterebilen sivil yapılanmalar olmaları hasebiyle güçlendirilmesinin, boş olan eğitim ataşeliği kadrolarının doldurulmasının gerektiğini ifade etmiştir.

Kadınların, dil bilgisi yetersizliğinden ötürü sosyal hayata katılamama, toplumun dışında kalmalarının etkilerinden arındırılmaları için kültürel ve sosyal faaliyetlerin güçlendirilmesine ihtiyaç bulunduğu, kadınların girişimciliğe teşvik edilmesinin, meslek edinme kursları düzenlenmesinin önemli olduğu, bunun için de çalışma ataşelikleri ve müşavirliklerinin uzman kadrolarla güçlendirilmesi gerektiği,

Ailelere danışmanlık hizmeti verebilecek ve gönüllü aile yetiştirilmesine imkân tanıyacak idari kapasitesi yüksek bir Türk Sivil Toplum yapısının oluşturulmasının bir ihtiyaç olarak görüldüğü, nihai olarak toplumumuzun, özellikle de kadınlarımızın kendi sorunlarının tespiti ve çözümünde etkin rol oynayabilecekleri, yardıma muhtaç kalmadan sivil toplum eliyle kendi kendine yetebilecekleri yapılara ihtiyaç bulunduğu, kadının eğitim seviyesinin yükseltilmesinin iş hayatında, sosyal hayatta yerini sağlamlaştıracığı ifade edilmiştir.

3.2.6 Altıncı Toplantı – 09.03.2016

Toplantıda Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Abdullah MURAT ile Tetkik Hâkimi Çiğdem ÖNGEÇ PEKKAYA bilgilendirme yapmıştır.

MURAT, her ülkenin yargı kararlarının ilgili ülkede geçerli olduğunu, yurtdışında verilen yargı kararlarının da doğrudan Türkiye'de etkili olmadığını, Batı Avrupa'da yaşayan yoğun bir Türk nüfusu olduğu için ve son yıllarda artan boşanma oranları nedeniyle konuya ilişkin şikâyetlerin arttığını ifade etmiştir.

Tanıma tenfiz davalarının taraflarının ikisininin Türk ya da birinin Türk, birinin yabancı olabildiğini, boşanmanın gerçekleşmesi durumunda Türkiye'deki nüfus siciline işlenemediğini, bir tanıma tenfiz süreci gerektiğini bildirmiştir.

Tanımaya davasının basit bir prosedür gibi gözükmeyle birlikte, dava dilekçesinin tebliği ve tanımaya davasının kesinleşmesi için kararın tebliği olmak üzere iki tane tebligat içerdiğini ifade etmiştir.

MURAT, karşı tarafın adresi bilindiği takdirde ki bunun çoğu zaman yurtdışı adresi olabildiğini ifade ederek, dava sürecinin altı ay ya da bir yıl içinde bittiğini ve bunun makul bir süre olduğunu, ancak adres bilinmediği takdirde, aradan süre geçtiği için veya yanlış adres bildirimi yapılması durumunda davanın 3-5 yıl sürebildiğini belirtmiştir. Türkiye'de muhatabın adresi bilinmemesi durumunda ilan tebligat yapılarak sürecin sonlandırıldığını fakat yurtdışında ilan tebligat yolunun kapalı olduğunu, Türk mahkemelerinin ilgili ülkede uluslararası yayın yapan bir gazeteye ilan verip tebligat yayınlamasının söz konusu olmadığını, uluslararası mevzuatın buna uygun olmadığını, bu sebeple bu davalarda sistemin kilitlendiğini bildirmiştir.

Türkiye'de adli süreçlerde adresin bilinmemesi durumunda kolluk aracılığıyla adres araştırması yaptırılarak adresin tespit edildiği, yurtdışında bunun mümkün olmadığı, taraflardan birinin adresinin bilinmemesi durumunda boşanmanın Türkiye'de tanınmasının neredeyse imkânsız olduğu ifade edilmiştir.

Boşanma davaları genellikle tatsız ve çatışmalı gerçekleştiği için, taraflardan birinin diğer tarafın tekrar evlenmesini engellemek amacıyla tebligat almaktan kaçınması durumlarına sıklıkla rastlandığı, tebligat yapılmadığında iki tarafın da evli görüldüğü ve dava sürecinin uzadığı belirtilmiştir.

Almanya'daki Türk vatandaşlarına yapılacak tebligatın mahkemelerden Adalet Bakanlığına iletildiği, oradan da kısa süre içerisinde kontrol edilerek yurtdışındaki konsolosluklarımıza, büyükelçiliklerimize gönderildiği ve tebligatın bu makamlar tarafından yapıldığı bildirilmiştir.

Karşı tarafın yabancı olması durumunda yurtdışındaki adliye makamları aracılığıyla tebligatın yapıldığı, iki tarafın da Türk olması durumunda tebligat yapılmasının kolay olduğu, adreslerin kayıtlı olduğu “konsolosluk.net” sistemi ve bununla entegre çalışan UYAP sistemi ile Almanya'daki bir Türk'ün nerede oturduğunun hakim tarafından tespit edilebildiği ve 2013 yılında bu iki sistemin birbirine entegre edildiği ifade edilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı “konsolosluk.net” programının daha önce de var olduğu ancak süreçleri hızlandırmak ve mahkemelere yardımcı olmak amacıyla Dışişleri Bakanlığıyla

“konsolosluk.net” programına girilebilmesi için bir protokol imzalandığı, bu çerçevede adli makamların doğrudan bu programa girerek yurtdışındaki vatandaşın adresinin eğer programda mevcutsa tespit edilebildiği belirtilmiştir.

Ancak aranan adresin sistemde olmaması durumunda adres araştırması yapmanın konsoloslukların imkânlarını aştığı ve tebligat yapılamadığı, kayıtlara göre mevcut tanıma davalarının yüzde 50’sine yakınında tebligat sorunu yaşandığı bildirilmiştir.

MURAT, boşanmanın tanınması davalarında tebligatta sorun yaşanması halinde yabancı ülkede boşanmış gözüken kişinin yıllarca hâlen Türkiye’de evli olarak gözükebildiğini, bunun da yeniden evlenememe sorunu, küçüğe pasaport sorunu, tereke, mal paylaşımı sorunu, kadının ikamet sorunu, babalık davasına ilişkin sorunlar gibi çeşitli sorunlara yol açabildiğini, bu sorunların ortadan kaldırılması için, mevzuatta düzenleme yapılması ihtiyacının bulunduğunu ifade etmiştir. Birçok Avrupa ülkesinde, tanıma davaları açısından bu davaların doğrudan nüfus siciline işleyerek herhangi bir mahkeme yolu, prosedürü öngörmeden çözüldüğünü, nüfus müdürlüklerine veya bu konuda yetkili olan belediyelere yetkiyi verdiklerini, bazı kriterler yerine geldiği takdirde boşanma davasını çok basit bir inceleme, prosedür sonucunda tanımış olduklarını eklemiştir.

Tetkik Hâkimi Çiğdem ÖNGEÇ PEKKAYA, tanıma süreçlerine ilişkin olarak, yurtdışında tebliğ yapılacak şahıs Türk vatandaşıysa ve Türk vatandaşı olduğu için Tebligat Kanunu 25/a uyarınca gönderildiyse, şahsın evrakı aldığını, kısa sürede sorunun çözüldüğünü, fakat yabancı olması (ya da Türk vatandaşı olup Türk vatandaşlığından çıkmış mavi kartlı olması) durumunda evrakların uluslararası sözleşmeler çerçevesinde gönderildiğini ve sürecin tercüme, evrakların gönderilmesi gibi sebeplerin yanı sıra tebligatın yapılamaması gibi nedenlerle uzadığını, şahsın bulunamaması durumunun yurtdışındaki kararı Türkiye’de tanıtmak isteyen vatandaş yönünden ciddi bir sıkıntı oluşturduğunu belirtmiştir.

Tanınmanın, daha çok tespit niteliğinde bir mahkeme kararı olduğunu, tenfiz in ise icrai nitelikte olduğunu, boşanmanın dışında velayet, tazminat, mal rejimi ve nafaka gibi hükümler içerdiğini, tenfiz kararı verilebilmesi için mevzuatımızda mütakabiliyet prensibinin arandığını ifade etmiştir. Ülkelerle bu konuda ikili sözleşmelerimiz bulunduğunu, eğer yoksa o ülke yasasında tenfizi mümkün kılan bir kanun maddesi yahut ülkenin fiili uygulamasının araştırılması gerektiğini belirtmiştir.

PEKKAYA, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 129’uncu maddesinde, yurtdışındaki davalının Türkiye’de bir adres gösterebileceğine dair bir hükmün bulunduğunu, benzer

uygulamayı Avrupa ülkelerinin de yaptığını ifade etmiştir. Ülkemizde bir adres gösterilmesinin zorunlu kılınabileceğine ilişkin bir düzenleme ile tebligat prosedürünün kısaltılabileceğini belirtmiştir. Bu çerçevede ilan tebligatı konusunun Tebligat Kanunu kapsamında gözden geçirilmesinin uygun olabileceğini belirtmiştir.

3.2.7 Yedinci Toplantı – 24.03.2016

Toplantıya Dışişleri Bakanlığı, Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğünden; İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden; Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ile Kanunlar Genel Müdürlüğünden; Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'ndan (YTB) temsilciler katılmışlardır.

Toplantıda, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 1. Hukuk Müşaviri Şaban SİCİM bir sunum yapmıştır. Aynı Başkanlıktan Uzman Fatih NİŞANCI da sunuma katkıda bulunmuştur.

SİCİM ve NİŞANCI tarafından yapılan sunumun konusunu, yabancı boşanma kararlarının Türkiye’de doğrudan tanınması oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, tanıma ve tenfiz davaları, yabancı boşanma kararlarının Türkiye’de tanınması ile ilgili yaşanan sorunlar, diğer ülkelerin yabancı kararları tanıma süreçleri ve çözüm önerileri ele alınmıştır.

SİCİM tarafından yapılan sunumda, Başkanlıkları bünyesinde başlatılan Hukuk İşbirliği Komitesine taşınan ve 18 ülkenin hukuk sisteminin incelendiği, devam etmekte olan bir çalışma çerçevesinin temel alındığı ifade edilmiştir.

Sunumda;

- ✓ Yurtdışında alınan kararların Türkiye’de hüküm ifade edebilmesi için tanıma ve/veya tenfiz davasının açılması gerektiği,
- ✓ Boşanma, isim veya nesebin tashihi kararlarının Türkiye’de yalnızca tescili için açılan davaların tanıma davaları olduğu,
- ✓ Yabancı kararların tanındıktan sonra Türkiye’de hüküm ifade etmesi için yapılacak başkaca işlemin bulunmadığı, tanımanın Türkiye’de gerekli idari işlemlerin yapılmasını kendiliğinden sağladığı,
- ✓ Tenfiz kararlarında ise yabancı kararın kesin hüküm kuvvetinin tanınmasının yanı sıra kararın gereklerinin Devletin icra organları marifetiyle yerine getirilmesinin söz konusu olduğu,
- ✓ Uygulamada, tanıma ve tenfiz davalarının birlikte açıldığı,

- ✓ Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'nun "Tenfiz Kararı" kenar başlıklı 50'nci maddesine göre, yabancı mahkemelerce verilmiş hukuk davalarına ilişkin kesinleşmiş ilâmların Türkiye'de icra olunabilmesi için yetkili Türk mahkemesince tenfiz kararının verilmesi gerektiği,
- ✓ Aynı Kanun'un "Tanıma" kenar başlıklı 58'inci maddesine göre, yabancı mahkeme ilâmlarının kesin delil veya hüküm olarak kabul edilebilmesi için yabancı ilâmın tenfiz şartlarını taşıdığının mahkemece tespit edilmesi gerektiği,
- ✓ Nüfus Hizmetleri Genel Müdürlüğünün verilerine göre, 2014 yılında 8490 kişinin, 2015 yılında ise 8447 kişinin boşanma kararına dayanarak nüfus kütüğünde düzeltme başvurusunda bulunduğu,
- ✓ Boşanma kararlarını tanıma davası açmaya gerek kalmaksızın doğrudan mavi kartlılar kütüğüne kaydettirebilen mavi kartlılarla hiç tanıma davası açmayan yurtdışlar da göz önüne alındığında, yurtdışındaki vatandaşlar ile vatandaşlıktan çıkan mavi kartlı Türk kökenlilerin yıllık boşanmanın tanınması başvurusunun 10 bin ile 15 bin arasında olduğunun tahmin edildiği,
- ✓ Yabancı boşanma kararlarının tanıtılması ile tenfizinin aynı şartlara tabi olmasının vatandaşlar açısından şikâyet konusu edildiği,
- ✓ Diğer birçok ülkede tenfizi gerekmeyen tanıma sürecinin doğrudan en fazla 3-4 hafta içinde tamamlanırken tanıma davalarının ortalama 1-3 yıl sürmesinin şikâyet konusu olduğu,
- ✓ Tanıma davası maliyetlerinin dava açılmasını engelleyecek ölçüde yüksek olduğu; bedelin avukatlık ve harç bedelleri ile birlikte yaklaşık 1500-3000 Avro'ya tekabül ettiği, diğer ülkelerin çoğunda söz konusu maliyetlerin en fazla 300 Avro olduğu veya bedelsiz olduğu,
- ✓ Tanıma davası sürecinin; yeniden evlenme, tereke ve mal paylaşımı, babalık, kadınlar açısından yarattığı özel mağduriyetler olmak üzere farklı konularda sorunlara neden olduğu,
- ✓ Yeniden evlenme konusunda, yurtdışında boşanan kişinin Türkiye'de tanıma işlemi gerçekleşinceye kadar Türk Hukuku'na göre evli sayılmaya devam edildiği, tanıma davası ücretlerinin yüksek olması veya tebligat konusunda taraflardan birinin zorluk çıkarması hâlinde davanın sonuçlandırılmadığı ve kişilerin yeniden evlenebilmek için uzun yıllar beklemek zorunda kaldığı,
- ✓ Tanıma davası süreci nedeniyle, nikâhsız birlikteliklerin veya imam nikâhı yoluna başvurunun bir sorun teşkil ettiği,

- ✓ Aynı süreç nedeniyle, tanıma gerçekleşmediği için Türkiye’de farklı, yurtdışında farklı kişiyle evli görünme gibi sorunlu bir durumun oluşabileceği,
- ✓ Türkiye’de tanıma gerçekleşmeden yurtdışında yeniden evlenilmesi veya eşlerde birinin bu süreçte ölmesi durumunda, Türkiye’deki eski eşin boşanma kararı tanıtılmadığı için ölenin yasal mirasçısı olarak kabul edildiği ve bu durumun tereke ve mal paylaşımı açısından olumsuz bir sonuç doğurduğu,
- ✓ Boşanmış olan kadının, boşanma kararını Türkiye’de tanıtmadan yurtdışında evlenmesi ve yeni evliliğinden çocuk dünyaya getirmesi durumunda, bu çocukların Türkiye’de eski eşin üzerine kaydedildiği, bu sebeple babalık ya da babalığın reddi davaları açılması durumlarının ortaya çıktığı,
- ✓ Tanıma davalarının uzun sürmesi durumunda pasaporttaki soyadı değiştirilemediği için birçok vakada kadınların oturum ve diğer sosyal haklarını kaybedebildiği,
- ✓ YTB tarafından yürütülen çalışmada diğer ülkelerdeki boşanma kararlarının tanıma süreçlerinin incelendiği, bu kapsamda doğrudan tanıma gerçekleştirilen ülkelerde tanıma kararının Almanya’da mahkemelerce idari makam sıfatıyla, diğer ülkelerde ise genellikle doğrudan nüfus memurları marifetiyle yapıldığı

ifade edilmiştir.

SİCİM, sunumunda şu önerilere yer vermiştir:

- ✓ Tenfiz talebi içermeyen yabancı boşanma kararlarının Türkiye’de tanıtılması yetkisinin yargı mercilerinden alınıp idari makamlara verilmesi, vatandaşların 10.000 TL’ye varan masraftan ve 2-3 yıl süren dava takibinden kurtaracaktır.
- ✓ Doğrudan tanıma gerçekleştiği takdirde vatandaşların yeniden evlenme, babalık ve özellikle de kadınların ikamet ve diğer sosyal haklarla ilgili yaşamış oldukları hayati sorunlar ortadan kalkacaktır.
- ✓ Yalnızca tanımaya ilişkin talepler; velayet, tazminat, nafaka gibi tenfizi gereken hükümlere şamil olmadığı için tanımının idari makam tarafından gerçekleştirilmesi, boşanma kararının karşı tarafı açısından önemli mağduriyetlere yol açacak nitelikte olmayacaktır.
- ✓ Birçok ülke sisteminde olduğu üzere; yalnızca mahkemelerin değil aynı zamanda idari makamlar tarafından verilen boşanma kararlarının da tanıtılması, Danimarka, Rusya, İngiltere gibi ülkelerin idari makamlarının vermiş olduğu kararların Türkiye’de tanıtılabilmesine imkân sağlayacaktır.

- ✓ Yabancı boşanma kararlarının doğrudan tanınması, Nüfus Hizmetleri Kanununa bir madde ilave etmek suretiyle gerçekleştirilebilir niteliktedir.
- ✓ Boşanma kararlarının doğrudan tanıtılması, mahkemelerimizi yıllık yaklaşık 10.000 davalık iş yükünden kurtaracaktır.

YTB tarafından, vatandaşların yaşadığı sorunlara yönelik çözüm önerileri mahiyetinde sunulan çerçeveye İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından bazı noktalarda eleştiri getirilmiştir. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 54'üncü maddesinin (c) fıkrasında "hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması" ibaresinin yabancı mahkeme kararlarının kamu düzeni açısından değerlendirilmesinin önem arz ettiği ifade edilmiştir. Son derece hassas şekilde ele alınması gerektiği belirtilen kamu düzeni kavramının değerlendirilmesinin yeterli düzeyde bir hukuk bilgisi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu nedenlerle, tüm bu işlemlerin nüfus personeli ile dış temsilcilik personeli tarafından yerine getirilmesinin olumlu mütalaa edilmediği belirtilmiştir.

Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Nüfus Hizmetleri Daire Başkanı Suat KÜÇÜK, kamu düzeninin, gerek iç hukuk gerekse uluslararası hukuk alanında önem arz eden bir konu olduğunu, yabancı mahkeme kararlarının Türk kamu düzenine uygun olduğunun denetlenmesinde hâkimin üstlendiği rolün son derece önemli olduğunu ve Türk toplumunun temel çıkarlarının, temel değerlerinin rencide edilmesini önlemekle de doğrudan ilgili olduğunu belirtmiştir. Bu etmenler göz önüne alındığında kamu düzenine aykırılığın tespitinde hassas davranılması gerektiği değerlendirildiğinden tanıma kararı verilmesinde yeterli düzeyde hukuk bilgisine ihtiyaç duyulduğunu, yabancı ülke boşanma kararlarının nüfus personeli ile dış temsilcilik personeli tarafından yerine getirilmesi hususunun olumlu mütalaa edilmediğini ifade etmiştir. Yabancı ülke boşanma kararının tanınmasının, özellikle Avrupa Birliğine üye ülkelerle sınırlı olarak sözleşmelerle çözülmesi ya da mahkeme sürecinin daha basit ve hızlı bir yöntemle gerçekleştirilmesinin, tebligatlarda yaşanan sorunların giderilmesinin bir çözüm yolu olarak değerlendirildiğini belirtmiştir. Tanıma sürecinin hâkim teminatı altında olması, basit yargılama usulüyle dosya üzerinden ve tebligat yapılmadan karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Adalet Bakanlığı Tetkik Hâkimi Abdülvahap DABAKOĞLU, mahkemelerde tebligat süreci olmaksızın kamu düzenine aykırılık hususlarını değerlendirmenin zor olacağını ifade etmiştir.

Dışışleri Bakanlığı Konsolosluk Prensipler Dairesi Başkanı Esin ÇAKIL, yurtdışındaki memurlarının aynı zamanda nüfus memuru unvanına da sahip olduğunu, yurtdışındaki temsilciliklerimizde çalışan memurların birtakım hukuki kararları almaya yetecek kadar hukuki birikimleri ve deneyimleri olmadığını ifade etmiştir. Memurların tanıma sürecinde bazı koşulları araması gerektiğini, bu koşulları ararken bulunduğu ölke makamlarıyla yazışma yapmasının gerekebileceğini bu durumun tanıma tenfizde vakit kaybına ve bunun beraberinde hak kaybına uğranmasına yol açabileceğini belirtmiştir. Uluslararası sözleşmeler, anlaşmalar yoluyla tanıma ve tenfiz süreçlerinin özölmesinin değerlendirilmesi gereken bir alternatif yöntem olabileceğini ifade etmiştir.

Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Mustafa ÖZOĞLU, sözleşmelerle ya da yeni bir sözleşmeye taraf olma ile tanıma ve tenfizde yaşanan sorunların kısa sürede özölmemeyeceğini, yargı yükünün hafifletilmesi kapsamında arabuluculuk, uzlaşma, sulh gibi çalışmaların yapıldığını, bu anlamda, sadece tanıma kapsamı içerisinde MÖHUK ve EMK sistemini de bozmadan Nüfus Kanunu'nda yapılacak düzeltmelerle birlikte bir değerlikle idari merciye verilmesinin uygun olacağını belirtmiştir.

Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Ahmet Hasan KILIÇ, Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğünden gelen verilere göre 2015 yılında açılan tanıma ve tenfiz davasının 11.234 civarında olduğunu, avukatların tanıma ve tenfiz talepli olarak genelde davaları birlikte atıklarını, kabul edilen dava sayısının 9 bin civarında olduğunu, UYAP istatistiklerine göre bu davaların ortalama görölme süresinin 186 gün olduğunu, konunun uzmanı akademisyenler ile incelendiğini belirtmiştir.

3.2.8 Sekizinci Toplantı – 30.03.2016

Toplantıya alışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumu temsilcileri katılım sağlamıştır. Toplantıda Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Savaş ALI ile çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Nazif GARİPOĞLU birer sunum gerçekleştirmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Savaş ALI sunumunda;

- Yurtdışı sigortalıların sağlık yardımları,
- Yurtdışı Provizyon, Aktivasyon ve Sağlık Sistemi (YUPASS),

- Yurtdışında sağlık yardımlarından yararlanma,
- Almanya’da sağlık yardımlarından yararlanma,
- Sağlık yardımlarının kapsadığı sigortalılık statüleri,
- Almanya yaşlılık ve kaza aylıkları ödemeleri,
- SGK aylıklarının yurtdışına gönderilmesi,

-Yurtdışı hizmet borçlanmaları konu başlıkları çerçevesinde bilgi vermiştir. Yaklaşık üç buçuk milyon Türk vatandaşının varlığı ve yurtdışında yaşayan vatandaşların yaklaşık yarısının Almanya’da yaşaması gerçeğinden hareketle sunum planı Almanya üzerinde yoğunlaştırılmıştır.

Ülkemizde gerek geçici olarak bulunan, gerekse daimi olarak ikamet eden yurtdışı sigortalılarının, kayıtlı oldukları ülke sigorta kasalarından alacakları, idari anlaşmaya göre belirlenmiş formüllerini, Türkiye’de bulundukları ya da ikamet ettikleri yerdeki sosyal güvenlik il müdürlüklerine/ sosyal güvenlik merkezlerine ibraz etmeleri gerektiği, belgeyi alan birimin “Sosyal Güvenlik Sözleşmelerine Göre Sağlık Yardım Belgesi”ni tanzim ederek bu kişilere verdiği, yurtdışı sigortalılarının söz konusu belge ile Kurumun anlaşmalı olduğu tüm sağlık tesislerinden sanki genel sağlık sigortalısıymış gibi sağlık yardımlarından yararlanabildiği belirtilmiştir.

Ayrıca 01.04.2014 tarihinden itibaren, Almanya sigortalılarının Yurtdışı Provizyon Aktivasyon ve Sağlık Sistemi (YUPASS) üzerinden ülkemizde çalışan sigortalılar gibi sadece T.C. kimlik numarası ve YUPASS numarası ile provizyon alınarak sağlık yardımlarından faydalanılabilmelerinin sağlandığı, böylece tekrar idari anlaşmalara göre bir formüler değil, T.C. kimlik numaralarını ibraz etmeleri hâlinde ve YUPASS numaraları dâhilinde aktivasyon işlemlerini gerçekleştirilerek sağlık yardımlarından yararlanmalarının kolaylaştırıldığı ifade edilmiştir.

Almanya dışındaki diğer sözleşmeli ülkelerin de YUPASS’a entegrasyonu çalışmalarının devam ettiği, 2016 yılı içinde öncelikle Avusturya, Belçika, Fransa ve Hollanda sigortalılarının sisteme dâhil edilmesinin planlandığı belirtilmiştir.

Almanya’daki vatandaşlarımızın yurtiçinde T.C. kimlik numaralarıyla ve YUPASS numaralarıyla müracaat etmeleri hâlinde bunların sisteme dâhil edilerek, kayıt olduğu ve buradan sağlık yardımlarında ayrıca bürokratik bir işleme gerek kalmaksızın

yararlanabildikleri, Sosyal Güvenlik Kurumu sisteminde “Sağlık, Provizyon, Aktivasyon Sistemi” nin (SPAS) var olduğu, sigortalılık bilgilerinin sistem dâhilinde elektronik ortamda kayıt altına alınarak bürokrasinin ortadan kaldırıldığı bildirilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu mevzuatına göre sağlık yardımı hakkını elde etmiş 5510 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin (a) bendi kapsamındaki kişilerin sözleşmeli ülkelerde bulundukları ya da ikamet ettikleri sırada görecekları sağlık yardımlarının SGK tarafından karşılandığı, bu kişilerin yurtdışına giderken il müdürlüklerinden/sosyal güvenlik merkezlerinden alacakları sağlık yardımı belgesi ile Ülkemiz hesabına sağlık yardımlarından o ülkenin sigortalıları ile aynı şartlarda yararlanabildikleri ifade edilmiştir.

Alman Yasal Hastalık Sigortası Başkanlığı Hastalık Sigortası Yurtdışı İrtibat Mercii ile varılan mutabakat sonucunda, 5510 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin (a), (b) ve (c) bendi kapsamındaki kişiler ve emekli, gelir ya da aylık alanlar ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin de Türkiye-Almanya Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin sağlık sigortası uygulamalarından Almanya’da bulundukları ya da ikamet ettikleri sırada yararlanabilmelerinin kararlaştırıldığı, 5510 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bendi kapsamında olanların sosyal güvenlik sözleşmeleri kapsamı dışında yer aldığı, ancak, 26.11.2012 tarihinden itibaren bu kapsamdakilerin Almanya ile yapılan Sözleşmeye dahil edildiği, bu kapsamdakilerin diğer sözleşmelere dahil edilmesi için tadil görüşmelerinin yapılmasının kararlaştırıldığı ve bu çalışmaların başka ülkelerle yapılacak görüşmelerde gündem maddesi olarak yer alacağı belirtilmiştir.

Ayrıca 01.12.2015 tarihinde yürürlüğe giren Karadağ Sosyal Güvenlik Anlaşması’nda 5510 sayılı Kanun’un 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bendi kapsamdakilerin tamamının da Anlaşmanın sağlık uygulamaları kapsamında yer aldığı bildirilmiştir.

Alman sigorta kurumları ve T.C. Ziraat Bankası ile yapılan protokollere istinaden Alman sosyal güvenlik kurumlarından kendilerine yaşlılık (Dİ) ya da kaza (DK) aylığı bağlanmış ve Türkiye’de ikamet eden sigortalıların aylıklarının T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla ödendiği,

Sosyal Güvenlik Kurumundan Türkiye-Almanya Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamında aylık alan kişilerin Almanya’da ikamet etmesi durumunda, aylıklarının aylık alacakların listesi ile birlikte Alman Sigorta Kurumuna gönderildiği ve ödemelerin Alman Sigorta Kurumunun belirlediği usullere göre aylık sahiplerine ödendiği,

Sözleşme haricinde Sosyal Güvenlik Kurumundan aylık alan sigortalıların yurtdışında ikamet etmeleri durumunda aylıklarının transfer masrafları kendilerince karşılanmak üzere Kuruma bildirdikleri IBAN numaralarına havale yoluyla gönderildiği belirtilmiştir.

Yurtdışı hizmet borçlanmasıyla ilgili olarak ise Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin on sekiz yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurtdışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık sürelerinin ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik sürelerinin ile yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerin borçlanılabildiği ifade edilmiştir. Buna göre anılan süreler borçlanılabilişken aşağıdaki süreler;

- 18 yaşın doldurulmasından önceki yurtdışı süreleri,
- Türk vatandaşı değilken geçirilen süreler,
- Anlaşma kapsamında aylık alanların işsizlik ve ev kadınlığı süreleri,
- Yurtdışında geçici görevli olarak bulunmaları nedeniyle 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılanların geçici görevli bulundukları yurtdışı çalışma süreleri,
- Almanya istisna akdine sahip Türk işverene bağlı olarak çalışanların bu çalışma süreleri,
- Libya'da Türk işverene bağlı olarak çalışanların bu çalışma süreleri borçlanılamayan süreler olarak belirtilmiştir.

Borçlanma ise;

- Başvuru anında Türk vatandaşı olmak ya da doğumla Türk vatandaşı olup izinle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olmak,
- Borçlanılan sürelerde Türk vatandaşı olmak,
- Belirli nitelikte yurtdışı sürelerinin bulunması,
- Hizmetlerin belgelendirilmesi,
- Yazılı istekte bulunulması şartlarına bağlanmıştır.

2015 yılı verilerine göre 4/A, 4/B, 4/C sigortalılık statüleri kapsamında toplam 112.722 kişinin müracaat ettiği, 32.737 kişinin ise borcunu ödediği belirtilmiştir.

Yurtdışında ev kadını olarak geçirilen sürelerin belgelendirilmesi; borçlanacak kişinin yurtdışında oturduğuna dair ikamet belgesinin ilgili yurtdışı temsilcilüğince onaylanmış tercümesi veya çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlik veya ataşeliğinin bulunduğu Türk

temsilciliklerinde söz konusu birimlerin ikamet belgesine istinaden düzenlenecek belge ile borçlanacak kişinin yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihlerinin, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının fotokopisi veya Emniyet Müdürlüğünden temin edilecek yurda giriş-çıkış çizelgesi ile olabilecektir. 01.11.1991 tarihinden önceki ev kadınlığı sürelerinin borçlanmasında pasaportunu ibraz edemeyenlerin işlemleri ikamet belgeleri esas alınarak yapılmaktadır.

Yurtdışı Borçlanma ile Aylık Bağlanma şartları ise;

- Yurda kesin dönüş yapılması,
- Aylığa hak kazanmaya yetecek prim gün sayısına isabet eden miktarda ödeme yapmak,
- İlgili kanunlara göre aylık bağlamak için gerekli prim/yaş/sigortalılık süresi gibi koşulları yerine getirmek,
- Kuruma yazılı başvuruda bulunmak olarak sıralanmıştır. Yurda kesin dönüş yapılması şartı ise ikamet koşulundan bağımsız olarak ele alınmaktadır. Buna göre kesin dönüş tabirinden, aylık tahsis talebinde bulunanların yurtdışındaki çalışmalarının (sigortadan muaf cüzi çalışmalar dahil) sona ermesini, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumu anlaşılmaktadır. Yurda kesin dönüş yapıp yapılmadığı konusunda Alman merciler ile işbirliği yapıldığı, Alman Sigorta Kurumuna ait bilgilerin alındığı ancak sosyal yardım sağlayan diğer kuruluşlardan bilgi alınmadığı ifade edilmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Ahmet Nazif GARİPOĞLU sunumunda, yurtdışında yaşayan, Türk vatandaşı olan veya vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınlar ve ailelere ilişkin veriler ile karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında bilgi vermiştir.

GARİPOĞLU, anlaşmalarla yurtdışında işgücü göçünün başladığını, 1960'lı yılların başından bu yana geçen yarım asırlık sürede büyük bir değişim yaşandığını ve yurtdışında bulunan vatandaşlarımızın ve özelinde kadın ve ailelerin sorunlarının ele alınmasında;

- Birinci Kuşak Vatandaşlarımız (1961 yılında başlayan ve Avrupa ülkelerine belirli süre kalmak üzere gelen vatandaşlarımız)

- İkinci Kuşak Vatandaşlarımız (Birinci Kuşak göçmen veya misafir işçilerin çocukları, Türkiye’den Avrupa’ya aile birleşiminden yararlanarak gelmişler ya da Avrupa’da doğmuşlardır.)

- Üçüncü Kuşak Vatandaşlarımız (ve Dördüncü Kuşak-2. neslin torunlarının meydana getirdikleri, büyük çoğunluğu Alman vatandaşı olan çocuklar-) (Özellikle 1984 ve sonrasında Avrupa’da yetişmeye başlayan vatandaşlarımız)

- Özelinde Evlilik Yoluyla Gelenler

olmak üzere 4 başlıklı bir sınıflandırma yapmanın faydalı olacağını belirtmiştir.

Yurtdışında toplam 6.122.047 Türk’ün yaşadığını, bunların 3.076.440’ının Almanya’da yaşadığını ve 1.527.118’inin Türk Vatandaşı olduğunu, yurtdışında yaşayan Türk kökenlilerin %53’ünün erkek, %47’sinin kadın olduğunu ifade etmiştir. Yurtdışında yaşayan vatandaşların sorunlarını ise işsizlik, genel ve mesleki eğitim sorunu, aile birleşiminde karşılaşılan sorunlar, yabancı düşmanlığı/ayrımcılık/islamafobi, çifte vatandaşlık hakkı verilmemesi, vatandaşlarımıza seçme ve seçilme hakkının tanınmaması, lisan sorunu, Türk ailelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıkları ile “içine kapanmışlık” sorunsalı, yeni entegrasyon yaklaşımları, aile içi şiddet/namus cinayetleri, boşanma, çocukların bakımı sorunu başlıkları çerçevesinde ele almıştır.

Yurtdışındaki vatandaşlarımızın büyük bir bölümünün, özellikle kadınlarımız ve gençlerimizin istihdam piyasasına girişte ve çoğunlukla yüksek teknolojinin daha fazla kullanıldığı sektörlerde iş bulmakta büyük sorun yaşadıklarını, Almanya’da 2014 yılı sonu itibarıyla, ülke genelinde 2.832.780 kişi işsiz bulunduğunu ve işsizlik oranının % 6,5 olduğunu, aynı tarih itibarıyla toplamda 143.556 (64.504 kadın, 79.101 erkek) vatandaşımızın işsiz ve vatandaşlarımız arasındaki işsizlik oranının da % 20,9 olarak kaydedildiğini belirtmiştir. Bu anlamda vatandaşlarımız arasındaki işsizlik oranının ülke işsizlik ortalamasının yaklaşık 3 katı olarak tespit edildiğini, Türk vatandaşlarının iş piyasasına katılım oranı % 60’larda seyrederken, bu oranın tüm Alman vatandaşlarında % 71 olduğunu, Türk vatandaşı erkeklerde bu oran % 77 olarak kaydedilirken, Türk vatandaşı kadınlarda bu oranın % 41 dolaylarında (Alman kadınlarda ise oran % 64’tür) olduğunu, ancak 15-30 yaş arası Türk vatandaşlarında istihdam piyasasına katılma açısından olumlu değişikliklerin meydana geldiğini, bu grupta istihdam piyasasına katılma oranının ortalama % 79 olup, erkeklerde % 93, kadınlarda % 61 olarak kaydedildiğini bildirmiştir.

Vatandaşlarımız arasında işsizliğin bu denli yüksek olmasının temel nedeninin mesleki nitelik eksikliği olarak değerlendirildiği, yurtdışında yaşayan kadın vatandaşların ise özellikle iş piyasasına aktif şekilde katılmamalarının başlıca nedenlerinin ise;

Kadınların genel itibarıyla meslek eğitimi görme veya işgücü piyasasına katılımda dezavantajlı durumda olmaları ve Müslüman ve başörtülü kadınların işe alımlarda sorunlarla karşılaşabilmeleri olarak ifade edilmiştir.

Diğer taraftan Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinde yapılan bir araştırmaya göre, Türk kadınların % 17'sinin tam zamanlı, % 12'sinin ise kısmi zamanlı (düzensiz istihdamda); buna karşılık erkeklerin % 66'sı tam zamanlı çalışırken sadece % 5'inin kısmi zamanlı çalıştığı, bununla birlikte kadınların % 62'si istihdam dışındayken, erkeklerin % 28'inin istihdam dışında olduğu özellikle evlilik yoluyla gelen kadınların, Türkiye'de edindikleri kalifikasyonlar ve bunların çoğunluğunun tanınmaması nedeniyle de Alman iş piyasasına sınırlı katılım gösterdikleri belirtilmiştir.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde mesleki eğitim ile akademik eğitim alanında daha iyi olanaklar sunan ortaokul ve liselere devam eden Türk çocuklarının oranının düşük olması, Türk çocuklarının yaklaşık % 20'sinin temel eğitim diploması almadan eğitim çağı dışında kalması, yükseköğrenim yapabilen Türk genci sayısının ev sahibi ülke gençlerine göre düşük olması gibi sorunların bulunduğu, ikinci ve üçüncü kuşak Türk göçmenleri arasında ailelerin sosyal durumu ile eğitim durumunun da okul başarısını önemli ölçüde etkilemekte olduğu, Almanya örneğinde, Türk gençlerinin yaklaşık % 40'ının meslek eğitimi yaparken bu oranın Almanlarda % 76 civarında olduğu bildirilmiştir.

Almanya'da mesleki eğitim yapan Türk gençlerinin sayısının, 2012-2013 öğretim yılında 85.552 iken, 2013-2014 öğretim yılında 83.264 olarak kaydedildiği, mesleki eğitim oranlarında da kadınlarımızın mesleki eğitime katılımının erkeklere göre çok daha az olduğu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müşavirliği öncülüğünde Berlin Büyükelçiliği ve Başkonsolosluklar ile Federal İş Ajansı arasında başlatılan işbirliği ile Almanya'daki gençlerimizin meslek eğitimine yönlendirilmeleri çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın yaşadığı bir diğer sorunun ise aile birleşimlerinde yaşandığı, özellikle Batı Avrupa ülkeleri aile oluşumu önünde, evlenme yaşı, (21 + yaş), yeterli gelir koşulu, kültürel uyum (o ülkenin dilini asgari düzeyde öğrenme) vb. engeller bulunduğu, bu çerçevede görev yapılan ülkenin ulusal mevzuatı, taraf olduğu uluslararası sözleşmeler incelenerek, aile birleşimi/oluşumu konusundaki yükümlülüklerinin

tespiti ile haksız uygulamaların giderilmesi için vatandaşlarımıza örnek davalar açtırıldığı ve/veya konunun uluslararası platformlara taşındığı bildirilmiştir.

Batı Avrupa ülkelerinde toplumun bazı kesimlerinde yabancılara karşı tarih, politika, ekonomi ve eğitim gibi unsurlardan kaynaklanan ön yargıların hâkim olduğunun gözlemlendiği, bu olgudan yararlanan bazı partilerin ırkçı ve ayrımcı politikaları körüklediği ifade edilmiştir.

Avrupa ülkelerinin tamamına yakınında belirli koşullarla çifte vatandaş olma imkânının sağlandığı ancak Almanya, Avusturya ve Danimarka gibi ülkelerin istisna teşkil ettiği, uzun süredir bu ülkelerde yaşayan, hatta büyük çoğunluğu bu ülkede doğup büyümüş ve içinde yaşadıkları topluma kendi kimliklerini de koruyarak büyük ölçüde uyum sağlamış olan vatandaşlarımızın bulundukları ülkelerin vatandaşlığına geçmeyi arzu ettiği aynı zamanda Türk vatandaşlığını da korumak istediği ancak çifte vatandaşlık hakkı verilmediğinden bu isteklerinin karşılık bulmadığı dile getirilmiştir.

Yurtdışında yaşayan yabancıların bulundukları ülkelerde yerel ve genel seçimlere katılmalarının hem içinde yaşadıkları topluma uyumlarını kolaylaştırdığı, hem de kendilerini doğrudan ilgilendiren kararlarda söz sahibi olmalarını sağladığı, bununla birlikte AB ülkelerinde yaşayan ve artık yerleşik bir toplum konumuna gelmiş olan yabancılara sadece İsveç, Hollanda ve Danimarka'da yerel seçimler için seçme ve seçilme hakkı tanındığı, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza ikamet ettikleri ülkelerde seçme ve seçilme hakkı tanınmaması sorununu çözmek üzere Müşavirlik ve Ataşeliklerimizin gerek bulundukları ülke makamları nezdinde gerekli girişimlerde bulunduğu gerekse de vatandaşlarımızın hukuki yollardan haklarını aramalarında yardımcı olmakta olduğu ifade edilmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız en büyük sorununun ve dolaylı olarak çoğu sorunun etkeninin lisan bilmemek olduğu söz konusu sorun alanının çocukların eğitiminden iş bulmaya kadar her alanı ilgilendirdiği ve uyumun önündeki engellerden en önemlisi olarak ortaya çıktığı, Almanca dil sorunu genellikle yetişkinlerde görülürken, gençlerimizde bu daha çok Türkçe diline hakim olmama şeklinde ortaya çıktığı ifade edilmiştir.

Almanya'da Federal Göç ve Mülteciler Dairesinin araştırmalarına göre tüm yabancılar içinde eğitim ve öğrenim açısından en büyük sorunlu grubu Türk vatandaşı kadınların oluşturduğu, her beş Türk vatandaşı veya Türk kökenliden birinin yetersiz Almanca konuştuğu, özellikle Türk vatandaşı kadınlarımızın % 7'si kadarının okuma yazma bilmediği bildirilmiştir.

Almanya’da (Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti çapında) yapılan bir araştırmaya göre; Almanca konuşabilme açısından da kadınlarımızın (% 51) durumunun erkeklere (% 62) oranla düşük olduğu, Almanya’da bulunma süresinin de Almanca dil bilgisini haiz olmada etkili olduğu, birinci kuşak içerisinde “ok iyi” veya “iyi” düzey Almanca bilgisini haiz vatandaşlarımızın oranı % 25 iken (müteakip gelen eşlerinde bu oran % 23’tür), ikinci kuşakta bu oranın % 80 ve üçüncü kuşak vatandaşlarımızda da % 93’e ulaştığı belirtilmiştir.

Genç vatandaşlarımız genellikle yurtdışında doğmuş ve eğitimlerine bulundukları lkelerde devam ettikleri için lisan sorununu önemli ölçüde aştığı, evlilik yoluyla yurtdışına giden kadınlarımızın durumunun ise sorunlu olduğu; yetersiz dil bilgisi nedeniyle ekonomik ve toplumsal yaşama katılımlarının sınırlı bir şekilde gerçekleştiği, bu vatandaşlarımızın bulundukları lkelerde dil kurslarına katılımlarının desteklenmesinin bu çerçevede büyük önem arz ettiği, ayrıca Türkiye’den çeşitli vesilelerle yurtdışına ikamet maksadıyla gelecek kadınlarımızın durumlarının iyileştirilebilmesi için öncelikle yabancı dil eğitiminin, mümkünse önceden Türkiye’de ve o ülkeye gitmelerini takiben bu amaçla düzenlenecek kurslarla verilmesinin faydalı olacağının değerlendirildiği, bu vesileyle, dil sorunundan kaynaklanan uyum sorunlarının da aşari düzeye çekilebileceği belirtilmiştir.

Türk ailelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıkları ile “içine kapanmışlık” sorunsalının bulunduğu, yine Almanya’nın Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti bazında yapılan araştırma sonucuna göre Türk ailelerinin ortalamada 3,7 kişiden oluştuğu ve bu ailelerde 18 yaşın altında ortalama bir çocuğunun bulunduğu ayrıca kadınların erkeklere göre daha sık istihdam dışında bulunduğu ve daha yüksek oranlarda işsiz olduğu, Türkler arasındaki en genç kuşağın halihazırda eğitimine devam ettiği, en yaşlı birinci kuşağın ise genellikle emekli olduğunun tespit edildiği bildirilmiştir. Dikkat çekici bir hususun ise üçüncü kuşakta istihdam dışı kesimin çok büyük bir payı teşkil ettiği ve evlilik yoluyla gelenlerde bu payın daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

Almanya’da 2015 yılında aylık ortalama net cret 1658,00 Avro olarak hesaplandığı, vasıfsız işçi erkek vatandaşlarımızın aylık net kazançlarının bu miktardan % 10-15, vasıfsız işçi kadın vatandaşlarımızın kazançlarının ise % 25-30 oranında daha az olduğu, vatandaşlarımızın kazançlarının düşük olmasından öncelikle aileler ve dolayısıyla çocukların etkilendiği, vatandaşlarımızın bir bölümünün gelirlerini arttırmak için ek işler yaptığı, bazılarının kayıt dışı istihdama sürüklendiği, büyük bir bölümünün de işsizlik parası ve sosyal yardım alarak yaşadığı ifade edilmiştir.

Başta Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere, birçok ülkede tartışılan yeni entegrasyon kavramının “asimilasyon” kavramına yaklaştığını, bu sürecin anadili derslerinin müfredat programlarının dışına çıkarılmasından, aile birleşimi/oluşumu önündeki engeller ve oturma harçları ile sosyal yardım uygulamalarına kadar geniş bir kavramı içerdiğini belirtmiştir.

GARİPOĞLU, yukarıda sayılan sorun alanları dışında yurtdışı borçlanmalarının özellikle sağlık hizmetleri anlamında Türkiye hazinesine maliyetinin oldukça yüksek olduğunu ifade etmiştir.

3.2.9 Dokuzuncu Toplantı – 06.04.2016

Toplantıda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Denklik Biriminden Aylin AKIN, Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünde görevli Daire Başkanı Zeynep ÖÇGÜDER birer sunum gerçekleştirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Genel Müdürü Funda KOCABIYIK, Şube Müdür Mehmet Nahit ÇELİK, Milli Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim ve Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Ebubekir AYDIN da katkı ve katılım sağlamıştır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Denklik Biriminden Aylin AKIN sunumunda ilk olarak; mevzuat, yönetmelik değişikliğinin nedenleri, eski ve yeni yönetmelik arasındaki temel farklılıklar, başvuru belgeleri (Türk vatandaşları ve yabancı uyruklular için), denklik süreçleri ve tanıma belgesi hakkında bilgiler vermiştir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 2880 sayılı kanunla değişik 7/p maddesi uyarınca Yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından alınmış ön lisans, lisans ve lisansüstü diplomaların denkliğini tespit ettiği, denklik işlemlerinin 20.02.2016 tarih ve 29630 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliği uyarınca yürütüldüğü, Kurul Kararlarıyla düzenlenen ancak Yönetmelikte olmayan esasların yeni Yönetmelikle düzenlendiği, Türk vatandaşları için yurtdışında eğitime başlama standartları getirilerek Kurulun kalite odaklı kararları arasında uyum sağlandığı, yabancı uyrukluların başvuru koşullarının düzenlenerek “Avrupa Birliği İş Kurma ve Hizmet Sunma Serbestisi Faslı” ile uyumlu kriterlere bağlandığı belirtilmiştir.

AKIN, son yıllarda yurtdışına giden öğrenci sayısı oldukça arttığını, ülkemizden yakın çevremize, özellikle Balkanlara giden öğrenci sayısının fazlaştığını, yeni düzenlemeyle birlikte gönderilen öğrenciler için belirli kriterler getirildiğini, yeni düzenlemeyle yapılan değişikliklerin Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin

Sözleşme (Lizbon Sözleşmesine) dayalı olarak yapıldığını ifade etmiştir. Örneğin yapılan yeni yönetmelikte şu istatistikler belirtilmiştir; yurtdışında tıp okumak isteyen bir öğrencinin denklik için ilk 40 binde olması, hukuk için 150 bin, mimarlıkta 200 bin, mühendislikte 240 bin içinde yer almaları gerekmektedir.

Yönetmelik değişikliği ile önemli bir sorun olan “tanıma” ve “denklik” kavramlarının kesinleştiği, “Tanıma Belgesi”nin, ilgilinin, tanınan bir yurtdışı yükseköğretim kurumundan ve programından mezun olduğunu gösteren bir belge olduğu ve Diploma Denklik Belgesi niteliği taşımadığı, önceden akredite olmuş kurumların hepsinin denktir anlayışının ortadan kalktığı bildirilmiştir. Türkiye’de akredite olan bir kurum denklik demek olmadığı, bir okul akredite olmuşsa denklik işlemlerinin başlaması için bir önkoşul olduğu ve yine bunun amacının da daha kaliteli ve nitelikli öğrenciler kazanmak olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yeni yönetmelik ile Avrupa Bölgesinde Yükseköğretim ile İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme ile Kurul kararları ve önceki Yönetmelik arasındaki çelişkilerin giderilmeye çalışıldığı, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenmiş olan sıralama kuruluşlarının yapılan dünya üniversite sıralamalarının Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen dilimindeki üniversitelerden alınan diplomalara Seviye Yeterlilik ve Belirleme Sistemi (SYBS) işlemlerine tabi tutmaksızın denklik işlemi yapılmasının düzenlendiği, bunun sonucu olarak dosyalarla ilgili bilimsel değerlendirme yapma ve aynı kalitede alınmış eğitimlerle ilgili tutarlı kararlar alma imkânı sağlandığı ifade edilmiştir.

Türk vatandaşları için başvuru belgeleri;

- Başvuru formu,
- TC kimlik numarası bulunan nüfus cüzdanı fotokopisi,
- Tanıma veya denkliği talep edilen diploma veya mezuniyet belgesinin aslı ile noter ya da Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylı sureti ve onaylı tercümesi,
- Yükseköğrenim süresi içinde alınmış olan bütün derslerin notlarını ve ders saatlerini gösteren not çizelgesi (official transcript) aslı, Avrupa Birliğine üye ülkelerden alınan diplomalar için diploma eki (diploma supplement) aslı ile noter ya da Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış tercümeleri,

- Mezun olunan yükseköğretim kurumuna başka bir yükseköğretim kurumundan transfer edilen dersler var ise bu dersleri gösterir not çizelgesi (official transcript) aslı ile noter veya Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış tercümesi,

- Yükseköğrenim süresince kullanılan pasaportların asılları veya giriş-çıkış tarihlerini gösteren ve işlem gören sayfalarının noter ya da Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış okunaklı sureti ile il emniyet müdürlüğünden alınmış giriş-çıkış belgesi; çift uyruklu başvuru sahiplerinin öğrenim süresince öğrenim gördüğü ülkede yaşıyor olduğunu gösterir belge,

- Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşmenin IV üncü maddesinde belirtilen esaslı fark çerçevesinde ortaöğrenimini Türkiye’de tamamlayanların, yükseköğretime başladıkları yıl Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS)/Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) puan koşullarını sağladıklarını gösterir belge veya bu belgelere muadil olduğu Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen belge,

- Yükseköğretime başlanılan yıl hazırlık öğrenimine tabi olanların hazırlık eğitimi aldıklarına ve başarılı olduklarına dair belge,

- Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası kuruluşların çatısı altında kurulmuş yükseköğretim kurumlarından alınmış diplomalara, ilgili yükseköğretim kurumunun faaliyet gösterdiği ülke yetkili makamlarınca düzenlenmiş tanıma veya denklik belgesi aslı ile noter ya da Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış tercümesi,

- Yükseköğrenim süresince kullanılan pasaportların asılları veya giriş-çıkış tarihlerini gösteren ve işlem gören sayfalarının noter ya da Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış okunaklı sureti ile il emniyet müdürlüğünden alınmış giriş-çıkış belgesi; çift uyruklu başvuru sahiplerinin öğrenim süresince öğrenim gördüğü ülkede yaşıyor olduğunu gösterir belge,

- KKTC’de bulunan üniversitelerden mezun olanlar için KKTC Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı Muhaceret Müdürlüğü ve T.C. Emniyet Genel Müdürlüklerinden temin edecekleri giriş-çıkış bilgilerini gösterir belge,

- Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşmenin IV üncü maddesinde belirtilen esaslı fark çerçevesinde ortaöğrenimini Türkiye’de tamamlayanların, yükseköğretime başladıkları yıl Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS)/Lisans

Yerleştirme Sınavı (LYS) puan koşullarını sağladıklarını gösterir belge veya bu belgelere muadil olduğu Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen belge,

- Yükseköğretime başlanılan yıl hazırlık öğrenimine tabi olanların hazırlık eğitimi aldıklarına ve başarılı olduklarına dair belge,

- Yüksek lisans denklik belgesi başvurularında yüksek lisans tezinin biri basılı biri elektronik ortamda olmak üzere iki adet örneği ile tez kapağının ve tez özeti kısmının noter veya Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış Türkçe tercümesi,

- Çift uyruklu başvuru sahiplerinin öğrenim süresince öğrenim gördüğü ülkede yaşıyor olduğunu gösterir belge,

olarak sayılmıştır.

AKIN, denklik başvurusu sürecini şu şekilde ifade etmiştir; 2010 yılındaki yönetmelikle, elden ve posta yolu ile başvuru kabul edilirken, yeni yönetmelikle bu sadece kişi tarafından veya vekâletini verdiği tarafından sadece elden yapılmaktadır. Bununla birlikte bir paket olan Seviye Yeterlilik ve Belirleme Sistemi adı altında, seviye tespit sınavı, lisans tamamlama sınavı, ek olarak da internlük ve staj, proje tamamlama gibi konseptlerde olması ve mesleklerin gerektirdiği yeterlilikleri sağlanması amaçlanmaktadır.

Başvurular incelemeye alınırken, o ülkeyle irtibata geçerek, o ülkenin ilgili üniversiteyi kendi ülkesinde tanıyıp tanımadığı, öğrencinin gerçekten eğitim alıp almadığı, emniyet giriş-çıkış listesi kontrol edilerek Dışişleri aracılığıyla diplomasının teyit edildiği, bazı ülkelerde yükseköğretim süresinin 3 yılken, ülkemizde 4 yıl olduğu, örneğin Avrupa’da mimarlık 3 yılken, Türkiye’de 4 yıl olduğu ve bu durumun bazı meslek odaları tarafından kabul edilmediği bildirilmiştir. Bu sorunu çözmek ve doğrudan denklik alabilmek için yeni düzenlemenin getirildiği, Türk yükseköğretim kurulu tarafından belirlenen dünya üniversite sıralamalarında belirlenen ilk 500 ya da bin dilimi içindeki (rakamlar kesin değildir) okullardan mezun olmuşsa 3 yıllık bir eğitim almış olsa dahi kişinin doğrudan denklik alacağı belirtilmiştir.

Denklik için başvuruların en çok Amerika, Batı Avrupa, Balkanlar, Türk Cumhuriyetlerinden özellikle Azerbaycan’dan yapıldığı, Almanya Avusturya, Fransa gibi Türk nüfusunun yoğun olduğu yerlerden de çok sayıda başvuru alındığı bildirilmiştir.

Geçen yılın istatistiğine göre 4.507 diploma denkliği alındığı, 184 tane kabul edilmeyen başvuru olduğu, doğrudan denklik almayan sınava tabi tutulan STS veya KPSS istenilen diplomaların sayısının 1.610 olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebi de Avrupa’da hukuk eğitimi

almış bir kişinin Türkiye'ye döndüğünde Türk hukuku derslerine hâkim olmadığı için bazı sınavlara girmesinin istenmesi veya transkript incelemesi yapılması olarak açıklanmıştır. Herhangi bir ders eksikse alt komisyonun o dersi alması gerektiğine veya o konuyla ilgili sınava tabi tutulması gerektiğine karar verebildiği, ayrıca, sahte diplomaların sayısı 11 olduğu, 184 retten 11'inin Balkanlara, 44'ünün Avrupa'ya, 44'ünün Orta Asya'ya, 46'sının Amerika'ya ait olduğu eklenmiştir.

Ayrıca, ortaöğretimini Türkiye'de tamamlanmış ama geri kalan eğitimini tamamen yurtdışında almış öğrenciler için bu anlatılanlar geçerli olmadığı, o öğrencilerden YGS puanı istenmediği bildirilmiştir.

Yüksek Lisans belgeleri bazında ülkeler arası fark olabildiği için denklik için yüksek lisans tezi istendiği, doktora denkliklerinin kurum tarafından değil, üniversiteler tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

Denkliklerin bazen 2 yıl gibi uzun süre almasının sebebinin ise karşı okuldan bilgi alınmaması veya sınava tabi tutulması gereken kişinin sınava hazırlanma süresinden kaynaklandığını bildirmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrupa Birliği ve Projeler Koordinasyon Daire Başkanı Zeynep ÖÇGÜDER; işçi göçleriyle Avrupa'ya özellikle Almanya'ya giden Türk vatandaşlarımızın o ülkelere yerleştiğini ve 3. kuşak neslin oralarda doğup eğitim almış işçi sınıfından çıkıp iyi istihdam yerlerine ulaşarak misafir vatandaş konumundan çıktığını, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının çoğunun akademisyen, bilim adamı, doktor, mühendis, avukat, gazeteci, iş adamı, sanatçı, politikacı ve sporcu gibi çeşitli alanlarda meslek sahibi olarak göç alan ülkelerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatına katılmakta olduğunu ifade etmiştir.

Yurtdışında yaklaşık 5 milyon Türk vatandaşı olduğu ve bunların 3 milyon kadarının Almanya'da yaşamaya devam ettiği, yurtdışındaki vatandaşlarımızın yaşadıkları ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi hayatına etkin biçimde katılarak aynı zamanda anavatanları, anadilleri ve öz kültürleriyle bağlarını korumalarının önem arz ettiği bildirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün birinci misyonunun Türk dilinin ve Türk kültürünün yurtdışında korunması, yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları yürütmek olduğu belirtilmiştir. Bu vatandaşların yaşadıkları ülkelerin sosyal kültürel ekonomik hayatına entegre olurken, kendi kültürlerini de devam ettirmeye

çalıştığını, bunu yapmaya çalışırken özellikle eğitim alanında bazı sorunların ortaya çıktığını, özellikle kadınların büyük kısmının eğitim düzeyinin düşük olması, herhangi bir diplomaya sahip olmamalarından dolayı iş hayatında vasıfsız eleman olarak yer aldıklarının görüldüğünü ifade etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün, vatandaşlarımızın hem Türkçeye hem de yaşadıkları ülkenin diline aynı derecede hâkim olmaları amacıyla, ilgili ülke makamlarıyla işbirliği yaptığı ve göç alan ülkelerdeki okullarda Türkçe ve Türk Kültürü dersi verildiği ancak bu derslerin mecburi olmayıp isteğe bağlı olduğu belirtilmiştir. Türkçe derslerinin mecburi olmadığı için okul saatleri sonrasında yapıldığı, herhangi bir yaptırımı olmadığı için katılımın oldukça düşük olduğu, istatistiklere göre yüzde 10 civarında katılım sağlandığı, bunun dışında bu derslerin hafta sonları STK'lar aracılığıyla veya camilerde yapılabildiği bildirilmiştir. İki yıl önce Türk kültürü ve Türkçe dersine devam eden öğrenci sayısının 185 bin olarak tespit edildiği, bu sayı gittikçe düştüğü, bunun sebebinin de Alman vatandaşlığına geçmeden kaynaklandığı, Alman vatandaşı olanların sayısını tam bilinmediği için şu an Almanya tarafından verilen istatistikler Alman vatandaşı olmamış Türk öğrencilerinden oluştuğu bildirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Daire Başkanı Ebubekir AYDIN, Almanya'da 14 şehirde toplam 550 öğretmenimizin görev yaptığını ve öğrencilerin ancak %10'una ulaşıldığını ifade etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Şube Müdürü Mehmet Nahit ÇELİK; Almanya'da resmi kayıtlara göre meslek okullarına giden de dâhil ilkökul, ortaokul yani liseye devam eden 290 bin civarında öğrencimiz olduğunu, 2010 yılından sonra Almanya'da doğan çocuklar Alman vatandaşı olduğu için istatistiklerin Almanya tarafından paylaşılmadığını, ancak toplam sayının 500 binin üzerinde olduğunu düşünüldüğünü belirtmiştir.

Hollanda'nın 2004 yılında Türk kültürü ve Türkçe eğitim derslerini kaldırdığı ifade edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Funda KOCABIYIK yaşanan mağduriyeti şöyle dile getirilmiştir. Okul öncesi bir çocuk Hollanda dilini konuşamıyorsa, o çocuğu ailenin elinden alıp Hristiyan bir aileye verilebilmektedir. Ayrıca, Belçika ve yine Hollanda Türkiye'nin gönderdiği öğretmenleri ve din adamlarını da kabul etmemektedir. Bunun sebebi ise bu ülkelerin sadece kendi kültürlerine entegre olmuş insanları istemesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla burada yaşayan Türk vatandaşları kendi kültürlerinden uzaklaşma sorunlarıyla karşılaşmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Funda KOCABIYIK sorunların çözümü için ülkeler arası karşılıklı işbirliği yapılması, yurtdışındaki üniversitelerde Türkoloji kürsülerinin kurulup yaygınlaştırılması, Türkoloji bölümlerinden mezun olan ancak o ülkenin vatandaşı olan insanların istihdam edilerek bu eğitimin yapılması, Türkçe'nin seçmeli ders olarak okul müfredatına dahil edilmesi gibi politikalar geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Makedonya'da iki ülkenin anlaşp 7 köyde ana dil Türkçe eğitimi verildiğini bildirmiştir. Ayrıca sorunların çözümü için şu an bakanlıklarda görüş için yazıda olan “mahallinden görevlendirme yönetmeliği”nin uygulamaya geçebileceğini, yönetmeliğin amacının o bölgelerde gerek Türk vatandaşının gerek Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu alanlarda, o bölgeden bu ihtiyacı karşılayacak elemanları görevlendirip yine dernekler aracılığıyla, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla dil ve din eğitimini devam ettirmek olduğunu ifade etmiştir.

Yabancılarla yönelik ayrımcılık ve ön yargı, ötekileştirme sorununu çözmek için uyum politikalarının düzenlenmesi gerektiği, göçmenlerin o kültürü öğrenirken, kendi kültürleri için de boş alan bırakılması gerektiği ifade edilmiştir. Uyum politikalarının iyileştirme isteği de bulunduğu, bunun için daha yaygınlaşmamış olan “İki Dilli Sınıf Projesi”; Türkçe-Almanca İki Dilli Sınıf Projesi İşbirliği Protokolü'nün imzalandığı, bunun amacının hem Türk kültürünü hem de Türkçe dilini muhafaza etmek ve aynı zamanda kişinin yaşadığı yerin kültürünü ve kendi kültürünü bir arada bulundurmasını sağlamak olduğu belirtilmiştir.

Batı Avrupa ülkelerindeki kadın vatandaşlarımızın ekonomik bakımdan güçlendirilmesi amacıyla 2010, 2011 ve 2012 yıllarında Avusturya, İsviçre, İngiltere, Belçika ve Almanya'da halk oyunları, takı tasarım kursu, kuyumculuk, ebru, resim sanatları, ahşap boyama, patchwork, çiçek tasarımı gibi kurslar verildiği bildirilmiştir.

Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Hollanda, Norveç, İsveç ülkeleriyle Karma Eğitim Uzmanları Komisyon (KEUK) toplantıları yapıldığı, Milli Eğitim Bakanlığından ilgili eğitim-öğretim dairelerinin birim amirleri de olmak üzere, ilgili bakanlıklar ve Dışişleri Bakanlığı gibi konuyla ilgili bakanlıkların da yer aldığı bir komisyona Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısının başkanlık ettiği, aktif olarak Federal Almanya'yla yapıldığı, 20'nci Türk-Alman KEUK Toplantısı'nın en son 25-27 Şubat 2014 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

3.2.10 Onuncu Toplantı – 13.04.2016

Toplantıda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı Emine Elif GÖNÜLLÜ yurtdışında Gençlik Daireleri ve koruma altına alınan Türk çocuklar ile ilgili bir

sunum gerçekleştirmiş, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanı Fatih NİŞANCI konunun hukuki boyutuyla ilgili bilgilendirme yapmıştır. GÖNÜLLÜ ve NİŞANCI yaptıkları sunum ve sonrasında ilettikleri notlar çerçevesinde aşağıdaki bilgi ve görüşleri paylaşmışlardır.

GÖNÜLLÜ, Gençlik Dairelerinin, çocukları istismar, şiddet ve bakımsızlığa karşı korumak ve ailelere yardım etmek amaçlı kurulmuş kurumlar olduğunu, Alman yasalarına göre, çocukların aileleri tarafından yeterli düzeyde bakılmaması veya şiddet görmesi durumunda geçici süreyle ya da sürekli olarak Gençlik Daireleri tarafından ailelerinden uzaklaştırılabilmelerinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Gençlik Dairelerinin tehlikeli ve riskli bir ortamda olduğunu düşündüğü çocukları ailelerinden alarak yurtlara veya bakıcı ailelerin yanlarına yerleştirdiğini, ilk etapta kısa süreli bir bakımın öngörüldüğünü, daha sonra aile mahkemeleri eğer çocuğun uzun süreli aileden ayrılmasına karar verirse, çocukların bir ailenin yanına ya da yaşına göre bir yurda yerleştirildiğini ifade etmiştir.

Almanya’da Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi çocukların şiddetsiz bir ortamda eğitilip yetişmeye ilişkin yasal haklarının bulunduğu (Alman Medeni Kanunu 1631. madde – Bürgerliches Gesetzbuch BGB-), bir çocuk tehlikeyle karşı karşıya ise, şiddet ile iç içe yaşıyorsa Aile Mahkemesinin (Familiengericht) o çocuğu korumak için önlemler aldığı (m. 1666 BGB), böyle bir durumda Aile Mahkemesinin, velileri Çocuk ve Gençlik Dairesinden (Jugendamt) yardım almakla yükümlü kılabildiği, bir çocuğun ailesinden alınmasından önce aile içinde yapılabilecek yardımların tespit edildiği ve aile mahkemesinin, örneğin babanın şiddete eğilimi var ise babayı şiddet konusunda terapi görmekle yükümlü kılabildiği ifade edilmiştir. Çocuğun ruhsal ve bedensel tehlikeye düşmesi engellenemediği ve aile içinde çözüm bulunamadığı durumlarda çocuğun aileden uzaklaştırılmasının söz konusu olabildiği, çocuğun ruhsal ve bedensel tehlikeye düşmesinin engellenemediği durumlarda, çocuğun ebeveynlerinden ayrılmasının mahkeme tarafından önerilebildiği belirtilmiştir (m. 1666a BGB).

Gençlik Dairelerinin 1900’lü yılların başında kurumsallaştığı, II. Dünya Savaşı sonrası İçişleri Bakanlığında Polis teşkilatının bir birimi olarak faaliyet gösterdiği, 1970’lere kadar daha çok kontrol ve müdahale kurumu olarak tanındığı, 1970’lerden sonra çalışmalarının merkezine gençlere ve ailelerine sosyal, pedagojik ve psikolojik yardım amacını yerleştirdiği ve belediyelere bağlı bir kurum haline geldiği bildirilmiştir.

Gençlik Dairelerinin, merkezi hükümetin değil, eyalet yönetimlerinin sorumluluğunda olduğu, eyalet düzeyinde Aile Bakanlıkları tarafından takip edilir ancak bakanlıkların yasal bir yaptırım gücü olmadığı ayrıca Gençlik Dairelerinin çatı kuruluşu konumunda olan Eyalet Gençlik Dairelerinin bulunduğu, bir eyalette birden fazla Eyalet Gençlik Dairesi olabildiği, bu birimlerin Gençlik Daireleri çalışanlarının eğitilmesine yönelik çalışmalar yaptıkları ve belediyeye bağlı oldukları bildirilmiştir.

Almanya'daki Gençlik Dairelerinin ilk dayanağının Alman Anayasasının 6'ncı maddesi olduğu, bu maddeye göre evlilik ve ailenin, devlet düzeninin özel koruması altında bulunduğu, çocukların bakım ve eğitiminin, ana ve babanın doğal hakkı ve en önde gelen yükümlülüğü olduğu, devletin, onların bu görevini yerine getirmelerini gözettiği belirtilmiştir. Velilerin iradesine aykırı olarak çocukları ailelerinden ayırmanın, ancak bir yasaya dayanarak ve velilerin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya başka nedenlerle çocukların bakımsız kalmaları durumunda mümkün olduğu ifade edilmiştir.

Bunun yanı sıra çocuk ve gençlerin korunmasıyla ilgili tedbirlere Çocuk ve Gençlik Yardım Yasası'nın 8'inci maddesinde geniş yer verildiği, sorunlu ailelere aile bütünlüğü ve çocuğun yüksek yararını gözetme adına yardım etme ve destek verme zorunluluğu bulunduğu, yeterli düzeyde bakılmayan veya olumsuz muameleye maruz kalan çocukların, geçici ya da sürekli olarak aileden uzaklaştırılmasının mümkün olduğu, bütün süreçte önceliğin anne ve baba ile beraber sorunun çözüme kavuşması için çalışmak olduğu ifade edilmiştir. Çocuğun aileden alınmasının son tercih olduğu, çocuğun asli kültürel ve dini değerlerine dikkat edilmesi önemli bir husus olduğu belirtilmiştir.

Çocuğun ailede kötü muameleye maruz kalması, cinsel istismar, çocuğun ihmal edilmesi, ebeveynin çocuğa aşırı derecede görev yüklemesi, ciddi seviyelere ulaşmış iletişim problemleri, madde bağımlılığı, çocuğun şiddet eğilimleri göstermesi, aileden kaynaklanan okul problemleri gibi durumların çocuğun hayatının tehlikeye atıldığına dair somut veriler olarak değerlendirildiği, bunun dışında fiziksel şiddet ve cinsel taciz durumlarında mahkeme sürecinin bile beklenmesine gerek kalmadan çocuğa acilen el konularak aileden uzaklaştırılmasına sebep olduğu bildirilmiştir.

GÖNÜLLÜ, Federal İstatistik Dairesinin 2011 yılı verilerine göre, gözetim altına alınan toplam çocuk sayısının 38,456, Alman çocuk sayısının 29,247, yabancı çocuk sayısının 9,209, Türk çocuk sayısı (tahmini) 4,000 civarında olduğunu, bu çocukların kaçının ailesine iade edildiği, kaçının koruyucu aileye verildiği ve kaçının yurda alındığının net olmadığını, Alman

makamlarının, Gençlik Daireleri tarafından el konulan çocuklarla ilgili ayrıntılı istatistiki bilgileri açıklamadığını ifade etmiştir.

Sürecin şikâyet üzerine Gençlik Dairelerinin ailelere müdahil olmasıyla başladığı, Gençlik Dairelerinin polisin, belediye kurumlarının, okul idaresinin veya öğretmenin, aile doktorunun, vatandaşların ve komşuların şikâyetleri üzerine harekete geçebildikleri gibi, çocuk veya gencin kendi talebi üzerine de olaylara müdahale edebildiği, sürecin işleyiş durumuna göre çocukların yurtlara veya koruyucu ailelerin yanına yerleştirildiği, yurt ve koruyucu ailelere maddi destek sağlandığı, son aşamada ise aileye geri dönüş ya da yurttan veya koruyucu ailenin yanında kalma kararı verildiği belirtilmiştir.

Gençlik Dairelerinin, çocukları sistem içinde kayıtlı koruyucu ailelerin yanına ya da bakım yurtlarına yerleştirdiği, birçok eyalette kilise yurtları ile yakın çalışıldığı, Almanya’da her türlü sosyal yardımın, devletin kaynak sağladığı büyük Sosyal Yardım Vakıfları tarafından halka ulaştırıldığı, Gençlik Dairelerinin yurtları, huzur ve bakımevlerinin de bu vakıflar tarafından işletildiği, yurtlara çocuk başına günlük 70 ile 160 Avro, bakıcı ailelere çocuk başına aylık 600 ile 800 Avro arası ödeme yapıldığı bildirilmiştir.

Hem bakıcı aile hem de Gençlik Dairesinin, çocuğa, kendi kültürel, sosyal ve dini tüm yaşam şartlarına uygun bir ortam hazırlamasının, asıl ailesi için önemli olan tüm değerlerin çocuğa aktarılmasının, yasal sorumlulukları arasında bulunduğu ifade edilmiştir.

Çocuklara ve Gençlere Yardım Yasası’nın 37’nci maddesine göre, Gençlik Dairesinin, çocuğun ailesinden alınması yerine, öncelikle çocuk ile annesi ve babası arasındaki sorunları çözme yoluna gitmek zorunda olduğu, çocuğun ailesinden bağımsız hareket etmemesi gereken Gençlik Dairesinin, çocuk bakıcı aileye verilmişse bile, asıl aile ile bakıcı ailenin çocuğun iyiliği için ortak hareket etmelerini sağlamak zorunda olduğu bildirilmiştir. Çocuklara ve Gençlere Yardım Yasası’nın 36’ncı maddesine göre, Gençlik Dairesinin asıl aile ile yardım planı (Hilfeplan) yapmak zorunda olduğu, çocuğun evden ayrıldığı günden itibaren devamlı olarak bu yardım planının protokol olarak yenilenmesi gerektiği belirtilmiştir. Gençlik Dairelerinin, ailelerden çocukları almasının en son adım olduğunu gösteren Alman Anayasası’nın 6’ncı maddesine göre Gençlik Dairesinin, “anne baba olma hakkını” kendisinde göremeyeceği, ilgili yasaya göre çocuğu büyütmek, eğitmenin anne babanın hakkı olduğu ve eğer çocuk ile aile arasında sorun çıkarsa Gençlik Dairesinin bir takım desteklerle bu sorunun giderilmesinde yardımcı olacağı belirtilmiştir. Çocuklara ve Gençlere Yardım Yasası’nın 33’üncü maddesine göre Gençlik Dairesinin, çocuğun iyiliği için ailesinin sunduğu çözümlerini

kabul etmek zorunda olduğu ve ailenin isteği doğrultusunda çocuğun başka bir aile yerine akrabasına (tarafsız olmak kaydı ile) evlatlık olarak verilmesini kabul etmek durumunda olduğu bildirilmiştir.

Çocukları mahkeme sürecinde bile ailesi ile iletişimde tutmak zorunda olan Gençlik Dairelerinin, Alman Medeni Kanunun (BGB) 1684'üncü maddesine göre, mahkeme sonuçlanana kadar anne baba ile çocuğun iletişimini sağlamak zorunda olduğu ve anne babanın da bu süreçte çocuğunu görme hakkı bulunduğu ifade edilmiştir.

GÖNÜLLÜ, yasalara göre Gençlik Dairelerinin aileden bir çocuğu alması için çok ciddi sorunların ve ihmallerin olması gerektiğini, Türk aileleri açısından yaşanan en büyük sorunun, uygulamada karşılaşılan sorunlar olduğunu, Türk aile yapısında şiddetin olduğu, kız çocuklarının ailede baskı altında tutulduğu, Türk ailelerin çocuklarının eğitimi ile ilgilenmedikleri gibi ön yargılı yaklaşımların uygulamada farklı ve daha katı kararların verilmesine neden olabildiğini ifade etmiştir.

Hukuki olarak ailelerin çocuklarının bir başka aileye verilmesi kararına itiraz etme hakkı bulunduğu, fakat bu itiraz mekanizmasının çok az işletildiği ve çok uzun yıllar mücadele ettikten sonra başarıya ulaşılabildiği, hâkimlerin tamamıyla tarafsız olduğu düşünülse bile - Gençlik Dairelerinin ve bilirkişilerin hazırladıkları raporlara mahkemelerin güvenle yaklaştığı belirtilmiştir.

Yıllar süren hukuki mücadeleden sonra dava kazanılsa bile kaybolan çocukları tekrar kazanmanın çok zor olabildiği, görevini yerine getirirken oldukça geniş bir hareket alanına sahip olan Gençlik Dairelerinin çalışmalarını yakından takip edecek bir kontrol ve denetim biriminin bulunmadığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak bazı durumlarda ailelerinden alınan Türk çocuklarının farklı inanç ve kültüre sahip ailelere verildiği, Gençlik Dairesi çalışanlarının akraba bakımı önceliğini göz ardı ettiği, çocukların sosyal yaşamlarına uymayan yurtlara yerleştirildiği bildirilmiştir.

GÖNÜLLÜ, ortaya çıkan sonuçlar ele alındığında insan haklarına aykırı uygulamaların söz konusu olduğunu, mahkeme sürecinin çok uzun yıllar sürmesinin çocuğu ve aileyi yıpratıldığını, Kurumun çalışanlarının çocuklar üzerinde ailelerden daha fazla hakkı varmış gibi bir muamelede bulunmalarının sorunlara yol açıldığını ifade etmiştir. Aile boyutunda ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında vatandaşlarımızın başvurularında ilgili makamların bu ön yargılar nedeniyle sessiz kalabildiğinin, ailelerin, Gençlik Daireleriyle bir sorun yaşadıklarında

başvurabilecekleri bir muhatap ve süreçte kendilerini destekleyebilecek bir mekanizma bulmakta zorlandığının görüldüğü belirtilmiştir. Ailesinden alınan çocuğun dil, din ve kültürden uzaklaştırılarak asıl ailesine yabancılaştığı, psikolojik sorun yaşayarak kimlik bunalımına girebildiği, çocukları alınan ailelerin psikolojik sorunlar yaşayabildiği, aile bütünlüklerinin bozulduğu ifade edilmiştir.

Avusturya, Hollanda, İskandinav Ülkeleri, İsviçre, Fransa ve Belçika gibi ülkelerde de uygulamaların yaklaşık olarak aynı olduğu belirtilmiştir.

Yurtdışı Türkler Başkanlığı Uzmanı Fatih NİŞANCI, Gençlik Dairesi Kanunu'nda istisnai bakıcı aile hükümlerinin bulunduğunu, örneğin 8'inci haftaya kadar ve üçüncü dereceye kadar akrabalar için bakıcı aile belgesi alınmasına ihtiyaç bulunmadığını, diplomatik ve resmi görüşmelerde “Bakıcı aile belgesi alın.”, “Bakıcı aile yok ki verelim.” gibi argümanların bu anlamda geçersiz olduğunu ifade etmiştir. Çocuğun üçüncü dereceden yakınına ya da akrabaya verilmesinin, aile bağları ve kültürel bağların devam ettirilmesi gibi temel hakların pratikte uygulanmadığı belirtilmiştir.

Bakıcı aile şartlarının uluslararası hukukun koyduğu, korumak istediği değerleri gözetmeyen “Çok iyi derecede Almanca bilmek” gibi bizim toplumumuzun sosyolojisine uygun olmayan kriterler olduğu, dil şartı, iyi gelire ve büyük eve sahip olma gibi kriterlerin bizim toplumumuzun yaklaşık yüzde 70'inin bakıcı aile için başvurma imkânını elinden aldığı ve bunun önemli bir sorun olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir.

GÖNÜLLÜ, konuya ilişkin çözüm önerilerini şu şekilde sıralamaktadır:

- İlgili ülke makamları, koruma altına aldıkları veya velayeti mahkeme kararları ile alınan Türk vatandaşlarının çocukları ile ilgili bilgileri anında konsolosluklarımız aracılığıyla Türkiye ile paylaşmalıdır.
- Gençlik Dairesi, çocuğun ailesinden alınması yerine, öncelikle çocuk ile annesi ve babası arasındaki sorunları çözme yoluna gitmelidir.
- Gençlik Daireleri, Türk aile yapısını bilen psikolog ve sosyal hizmet uzmanları çalıştırmalı, bunları tespit ederek vatandaşlarımızı bu uzmanlara yönlendirmelidir.
- Türk Vatandaşları ve Türk kökenliler arasında koruyucu ve bakıcı aile olma bilincinin yükseltilmesi ve teşvik edilmesi amacıyla, ailelere yönelik bilgilendirme-bilinçlendirme toplantı ve seminerlerini düzenlenmelidir.
- Bakıcı aile olma şartlarının (dil bilme zorunluluğu gibi) hafifletilmesine ilişkin diplomatik görüşmeler yapılmalıdır.

- “Interkulturelle Öffnung der Verwaltung” olarak adlandırılan kamunun çok kültürlü açılımı konusunda ilgili ülkelerle çalışmalar yapmak gerekmektedir.
- 6 aylık bir program olan “Kulturdolmetscher” Kültür Tercümanlığı eğitim programı, üzerinde durulması gereken bir çalışmadır. Bu programla aileler ve Gençlik Dairesi arasında aracı olacak olan kişiler yetiştirilmektedir. Aileler daha çok dil ve Gençlik Dairesi hakkında bilgi yetersizliği nedeniyle mağdur olmaktadır.
- Özellikle Gençlik Daireleri tarafından ailelerinden alınan çocukların davalarının görüldüğü mahkemelerde bilirkişi görevi yapan çok az Türk kökenli uzman ve avukat vardır ve davalara katılan Türk avukatlar konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları için birçok dava kaybedilmektedir. Bu anlamda avukatlara bilirkişiler tarafından konunun inceliklerini anlatan eğitimler verilmesi ve Türk bilirkişilerin sayısının artırılması faydalı olacaktır.
- Kilise dernekleri dava sürecinde kendi yurtlarında kalan çocukların durumuna ilişkin raporlar yazmaktadır ve bu raporlar mahkeme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Fakat bu kuruluşların yurtlarda kalan çocuklar için devletten para alması sebebiyle, çocukların ailelerine iadesini geciktirme amacıyla olumsuz raporların yazıldığı bilinmektedir. Bu anlamda devlet desteğiyle yurt kurabilecek ve sosyal yardım çalışmaları yapabilecek bir Türk-Müslüman Sosyal Yardım Vakfı çatı kuruluşunun kurulması acilen gereklidir.
- Sivil toplum duyarlılığının artırılarak Türk toplumunun “Gönüllü Hizmete” teşvik edilmesi bu konuda atılacak en önemli adımlardan biridir.
- Ailelerin sorunlar ortaya çıkmadan bilgilendirilmesi ve eğitilmesi suretiyle önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Cami dernekleri ve imamlar bilinçlendirilerek koruyucu aile konusunun dini boyutunu cemaate anlatmaları ve koruyucu aile olmaya teşvik etmeleri sağlanmalıdır.
- Aileleri bilinçlendirme, destekleme, psikolojik destek ve danışmanlık hizmeti verme konusunda profesyonel ve daimi çalışmalar yapacak Aile Merkezleri kurulmalıdır.
- Gençlik Daireleri ile yaşanan problemlerin yakından takip edilmesi ve olaylar ile ilgili verilerin toplanarak kaydedilmesi, raporlanması gerekmektedir (bilgi bankası oluşturulması).
- Vatandaşlarımızın Gençlik Daireleri ile ilgili davaları takip edilerek, örnek teşkil edecek haklı davalar gerekirse AİHM’ne taşınmalıdır (yasal süreçlerin takibi).

- Göçmen (Türkiye) kökenli bilirkişi, sosyal çalışan, aile hukuku uzmanı avukat, terapist, pedagog, terapist ve psikolog sayısı ihtiyaçlar değerlendirildiğinde çok yetersiz kalmaktadır, gençlerin bu alanlara teşvik edilmelerine yönelik çalışmalar acilen yapılmalıdır.
- Keyfi uygulama ve hak ihlallerinin önüne geçilebilmesi için diplomatik ve kurumsal ilişkiler çerçevesinde konu gündemde tutulmalıdır.

3.2.11 On birinci Toplantı – 05.05.2016

Toplantıya Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN ve Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Gülsüm DEPELİ katılım sağlamıştır.

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'nin (HÜGO) 2011 yılında kurulduğunu, Almanya'dan, Hollanda, Avusturalya ve Kanada'ya kadar yurtdışında yaşayan bütün Türklerin yaşadığı siyasal sorunlar, sosyal sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin çalışmalar yaptığını, son zamanda HÜGO bünyesinde Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin çalışmaların da yürütüldüğünü belirtmiştir.

ERDOĞAN, neonazi cinayetlerine ilişkin Almanya'da yaşayan Türklerin bu konuyla ilgili düşüncelerini araştıran bir çalışma gerçekleştirildiğini, çalışma kapsamında NSU cinayetleri ve gelişen sürecin “Türklerin siyasi duruşlarını etkiliyor mu?”, “Türkiye'ye dönüş düşüncelerini etkiliyor mu?”, “Devlete karşı güvenleri azaldı mı?”, “Topluma karşı güven duyguları ne durumdadır?” gibi sorulara cevap arandığını ifade etmiştir.

Fransa'da yapılan bir çalışma ile sözde Ermeni soykırımına itiraz edenlere ceza getiren düzenleme hakkında Fransa'da yaşayan 500 bin Türk'ün ne düşündüğü ve bu düzenlemenin oradaki siyasal sürece etkileri, katkıları nedir gibi sorulara cevap arandığını, bunların yanı sıra, 2013 yılından itibaren her yıl yapılmak istenen ancak finans sıkıntısı nedeniyle devamı getirilemeyen Euro-Turks-Barometre araştırmasının yapıldığını, bunun 11 ayrı ülkede yürütülen bir çalışma olduğunu, Türklerin siyasal eğilimleri, dışlanmalara ve ötekileştirmeye karşı durumları, yaşadıkları ülkeden beklentileri, Türkiye'den beklentileri, aile yapıları ile ilgili yapılmış en kapsamlı çalışma olduğunu, bu 11 ülkenin, Türklerin 100 binden daha fazla nüfusunun olduğu ülkelere karşı oluştüğünü belirtmiştir.

On Avrupa ülkesinde Türklerin kullandığı medyalar ve yerel medya konusunda bir çalışma gerçekleştirildiği, önemli bir konu olan “siyasal davranış” konusunda da yapılan

Çalışmaların olduğu, yurtdışında yaşıyan Türklerin hem bulundukları ülkelerdeki siyasal davranışları hem de Türkiye'ye yönelik siyasal davranışları konusunda devamlı çalışmalar gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

Hacettepe Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Bilgi niversitesi ve Boğaziçi niversitesinin yurtdışında yapılan Türkiye'ye yönelik seçimleri incelediği, çalışma sonucunun rapor olarak yayınlanacağı belirtilmiştir.

ERDOğAN, 15 yıldır Avrupa karikatürleri üzerine çalışmakta olduğunu ve bu karikatürlerin yurtdışında yaşıyan Türklerle ilgili olanlarını biriktirerek sergiler açtığını belirtmiştir. Yurtdışındaki Türklerin Avrupa karikatürlerinde nasıl resmedildiği, İslamofobinin karikatürlere nasıl yansıdığı, büyük gazetelerde ve Avrupa medyasını yönlendiren kurumlarda yansımaların nasıl olduğu sorularına bu karikatürler ekseninde cevap bulmanın mümkün olduğunu belirtmiştir.

2017 yılının Ekim ayında İstanbul'da en az bin uzmanın katılacağı büyük bir g sempozyumu gerçekleştirileceğini ve bu sempozyumda dünyadaki bütün g hareketleri ve yurtdışındaki Türkler'in ele alınacağını, bunların yanı sıra Türk filmlerinde g ve kadın temalı bir belgesel çekiminin hazırlıkları sürdüğünü ifade etmiştir.

1970'li yılların ortasında Almanya'da alışan Türk kadın sayısının 100 binin üzerinde olduğu, aynı yıllarda Türkiye'de çalışan kadın sayısının çok daha az olduğu, yurtdışında yaşıyan Türkler zerinden Türkiye'ye bir zihniyet transferi gerçekleştiği ve bu anlamda yurtdışındaki Türklerin Türk kadınlarının kendi gelişimine çok ciddi katkıları olduğu belirtilmiştir.

ERDOğAN, Türkiye'nin dünyanın en çok güç veren ülkelerinden biri olduğunu, yurtdışında Türkçe konuşan insan sayısının resmî rakamlarda 4,3 milyon; gayri resmî rakamlarda 6,5 milyon civarında göründüğünü fakat yurtdışında yaşıyan Türklerle ilgili ciddi bir veri, sayı ve istatistik eksikliği bulunduğunu ifade etmiştir.

Almanya'da, şu an Türk kökenli 3 milyon 150 bin civarında insanımızın yaşadığı, ikinci sırada Fransa, sonra İngiltere ve Hollanda'nın geldiği, bu sayının Avrupa Birliğinin birçok ülkesinin nüfusundan fazla olduğu, Avrupa'daki Türklerin sayısının toplam 5 milyon 600 bin olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun olağanüstü bir sayısal çoğunluk ve olağanüstü bir güç olarak görülmesi gerektiği, bu insanların Türkiye'ye bağlılıklarının da yüksek olduğundan değerlendirilmesi gereken bir potansiyel olduğu belirtilmiştir.

Yurtdışında bulunan Türklerin yarısından fazlasının orada doğduğu, yüzde 80’inden fazlasının ise en az 10 yıldan daha uzun süredir orada yaşadığı, çifte vatandaşlığa Almanya ve Avusturya izin vermediği için sıkıntıların mevcut olduğu, bunun dışındaki ülkelerde yaşayan vatandaşlarımızın çifte vatandaşlığa yönelik çok ciddi bir eğiliminin olduğu belirtilmiştir. Kullandıkları dil itibarıyla yaşadıkları ülke dilini kullananlar ve Türkçeyi kullananlar arasında neredeyse yarı yarıya bir denge görüldüğü, her iki ülke dilini kullananların sayısının arttığı ifade edilmiştir.

“Hangi ülkeye kendinizi yakın hissediyorsunuz?” diye sorulduğunda insanların kendini en fazla Türkiye’ye yakın hissettiği, bu duruma yaşadıkları ülkelerde ayrımcılığa maruz kalmalarının etki ettiği, o ülkede yaşıyor, çalışıyor, siyasal hak sahibi oluyor olsa bile insanlar kendi bağlantılarını hala Türkiye üzerinden gördüğü, bunun olumlu ve olumsuz taraflarının olduğu, “Hangi ülkenin siyaseti ilginizi çekiyor?” sorusu sorulduğunda açık ara Türkiye’deki siyasetin kendilerine daha ilginç geldiği belirtilmiştir.

Yurtdışında yaşayan Türk kökenlilere sorulan “Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?” sorusuna, (Türk, Türk Müslüman, Türk Müslüman Avrupalı gibi seçenekler sunulmuştur) verilen cevaplarda, içinde Türk tanımı geçenlerin oranının yüzde 90’ın üzerinde olduğu, kendisini sadece Alman, sadece Belçikalı, sadece Fransız olarak tanımlayanların oranının ise %1’den daha az olduğu bildirilmiştir. İnsanların aidiyet tanımlarının çok net biçimde Türkiye’ye yönelik olduğunun görüldüğü, Amerika, Kanada, İngiltere gibi ülkelerde kendini Türk olarak tanımlamayanların oranının yükseldiği, bunu ilgili ülkelerdeki sistemin o insanları içine almaya daha hazır bir sistem olmasıyla açıklamanın mümkün olduğu ifade edilmiştir. Aidiyetin entegrasyon politikalarıyla da ilgili bir durum olduğu fakat artık insanların birden fazla aidiyetlerinin bulunduğu, her ne kadar kendisini Türk olarak, Müslüman olarak nitelese bile Avrupa’da yaşayan insanların birden fazla kimlik edindiği, bunun da bir artı değer olarak düşünülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Başta Almanya olmak üzere Avrupa’nın birçok ülkesinin Müslümanlığı Türkler üzerinden tanıdığı, Fransa ve İngiltere’nin farklı tecrübeleri olduğu ancak Almanya’nın bu konudaki tecrübelerinin büyük ölçüde Türkler üzerinden gerçekleştiği, özellikle 1990 sonrasında İslamofobi’nin artmasıyla birlikte Türklerin göz önünde olduğu, mülteci akını ve Suriyelilerle birlikte İslamofobi’nin de kapsamı ve boyutlarının değişeceği bildirilmiştir.

“Müslüman ya da Türk olduğum için Almanya, Belçika ya da Fransa’da haksızlığa uğradığımı düşünüyorum.” diyenlerin oranının yüzde 20’lerde olduğu, “Çevrenizde, sizin

dışınızda Müslümanlar ya da Türkler haksızlığa uğruyor mu?” sorusuna olumlu yanıt verenlerin oranının yüzde 30’a çıktığı, “Avrupa’da İslamofobi var mı?” sorusuna olumlu yanıt verenlerin oranının %30 civarında olduğu, sebep olarak ise “Bazı Müslümanların yanlışları.” ya da “Kendimizi iyi anlatamamak.” gibi gerekçelerin gösterildiği ifade edilmiştir.

Siyasal partilere özellikle Almanya’da yaşayanların ciddi bir ilgisinin olduğu, sadece Almanya’da Türk kökenlilerin sahip olduğu oy sayısının 950.000, yani %1,5 olduğu, Alman sistemi içinde ve son yapılan seçimlerde Türkler’in %70 katılım sağladığı ve bu katılımın içinde kadınlar ile erkekler arasında da %72 erkek ve % 68 kadın katılımı ile benzer bir oranın olduğu, bu oranların, kadınların siyasi sistemin ne kadar içinde olduklarını göstermesi bakımından önemli olduğu belirtilmiştir.

ERDOĞAN, Türkiye’de olduğu gibi STK’ların yurtdışında da zayıf olduğu ve yetersiz kaldıklarını, oysa yurtdışında yaşayan Türklerin yaşadıkları ülkelerde kaynak alabileceği birçok imkanın bulunduğunu, Türkiye’den kaynak almalarının mantıklı ve doğru olmadığını, yaşadıkları ülkeye vergi ödeyip, emek verip bir proje yapacakları zaman Türkiye’den kaynak almalarının sağlıklı ve sürdürülebilir olmadığını ifade etmiştir. Yurtdışındaki STK’ların kapasitelerinin artırılması, fiziki ve personel altyapılarının geliştirilmesi gerektiği bildirilmiştir. STK’ların yaşadıkları ülkenin sistemine entegre olmaları, kaynaklarını oralardan sağlayacak duruma gelmelerinin sağlanması gerektiğini bu anlamda, Yurtdışı Türkler Başkanlığının rolünün kritik olduğunu, STK’ların ve fon kaynaklarının çok güçlü olduğu Avrupa’da, Türk STK’larının yaşanan ülkeye konsantre olması ve o ülkede etkili olması gerektiğini, YTB destekleriyle kendini finanse eden STK’ların bir süre sonra sistemden çıktığı ve tek muhatabının Türkiye olduğu bu durumun ülkemize zarar vereceğini ifade etmiştir.

Doç. Dr. Gülsüm DEPELİ, 2007 yılında Almanya’nın Berlin şehrinde bir alan çalışması gerçekleştirdiğini, bu çalışma kapsamında yaklaşık 20-30 kadar aile ve ayrıca evlilik hazırlığında olan bekâr insanlarla görüşüldüğünü belirtmiştir.

Çalışmanın amacının toplumsal bir yapının törensel iletişim çerçevesinde nasıl yerleşikleşmeye başladığını, kendi sosyoekonomik ve kültürel yaşam alanını nasıl yerleşik bir şekilde kurumsallaştırarak var olmaya başladığını tarihsel olarak görmek olduğu bildirilmiştir. Berlin’de kendini ağırlıklı Kürt, Kürt-Alevi ve Karadenizli Türk Müslüman olarak açıklayan bir göçmen profilinin ve daha heterojen bir yapının görüldüğü, 1973’ten sonra, Aile Birleşimi Yasası sonrasında Türk işçilerin ailelerinin de oraya gitmesiyle artık Almanya’da yerleşmeye başladıkları belirtilmiştir.

1980'lerin ikinci yarısından itibaren gıda sektörünün geliştiği, kendi küçük işletmelerini 1980 sonlarına doğru ve 1990'lardan sonra çok hızlanan bir şekilde kurmaya başladıkları, düğünlerin 1980 sonrası başladığı çünkü 1990'lara yakın bir zamanda kendi düğünlerini yapabilecekleri kadar cemaatlerinin bulunduğu belirtilmiştir.

Berlin Duvarın yıkılışından sonra yapılan desteklerin çekildiği, kentteki büyük fabrikaların kapanarak daha ucuz emek ülkeleri olan Polonya, Çekoslovakya gibi ülkelere taşındığı, Berlin'in yaşam standardının düştüğü, bu dönemde Türkiye'den giden göçmenlerin her tür ekonomik girişiminin desteklendiği örneğin o sıralarda boşalan fabrikaların bir kısmının düğün salonu olduğu ifade edilmiştir.

Almanya'nın 1980'lerin ortalarından sonlarına doğru geç bir tarihte entegrasyonu tartışmaya başladığı, 1990'lara girdiğinde ise, bir ulus-ötesileşmenin gerçekleştiği, uydu teknolojileriyle medyanın devreye girdiği, bir yandan oraya yerleşip köklenen insanların, bir yandan da medyayla birlikte Türkiye gündemine rahatlıkla bağlanabilir hale geldiği ifade edilmiştir. Literatürün birden canlandığı bir dönem olan 1990'larda; ulus-ötesileşme tartışmalarının başladığı, ulus devlet sınırlarının dışında yeni toplumsal grupların oluştuğu bildirilmiştir.

DEPELİ, insanların Almanya'da yaşadığını ancak tarihsel kökenlerinin Türkiye'de olduğunu, melezleşme ve benzeri etkileşim alanlarına açık olduğunu aynı zamanda medya ve yeni etkilerle birlikte "uzaktan milliyetçilik" kavramının devreye girdiğini bildirmiştir. 1990'larda akademide de kavramların birdenbire bu yeni durumu anlamak için hareketlendiğini, 2000'lerde yeni vatandaşlık tartışmaları; çifte vatandaşlık, yeni vatandaşlığın kriterleri tartışmalarının başladığını, bu dönemde toprağa bağlı vatandaşlık ve göçmenlerin vatandaşlık statüsünün yeniden düşünülmesi gerektiği görüşlerinin gündeme gelmeye başladığını ifade etmiştir.

Gençlik görüşmelerinde ortaokulda, ilkokulda, lisede Alman arkadaşları olan, Almanca eğitim alan, Almanca konuşan Türk gençlerin liseden çıktıktan sonra, üniversiteye gidip gitmemesinden bağımsız olarak kendisini dışlanmış, belli fırsat alanlarından ötelenmiş, çıkarılmış bulmakta olduklarını ve kendi cemaatlerine döndüklerinin görüldüğünü bildirmiştir.

Köyünden yurtdışına gitmiş insanların göçlerinden söz edildiği için bunun bir yandan da büyük bir uyum ve başarı hikâyesi olduğu birçok insanımızın metropolde yaşadığı ancak bir metropolün olanaklarını kullanmadığı belirtilmiştir.

3.2.12 On ikinci Toplantı – 02.06.2016

Toplantıya Düsseldorf Başkonsolosluğu Aile ve Sosyal Politikalar Ataşesi Dr. S. Sevinç SANİSOĞLU ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanı Engin DEMİR katılmıştır.

Düsseldorf Başkonsolosluğu Aile ve Sosyal Politikalar Ataşesi Dr. S. Sevinç SANİSOĞLU sunumunda Ataşeliğin tanımı, görevi, STK'larla ilişkisi, Almanya'daki Türklerle ilgili istatistikler, çözüm bekleyen konular hakkında bilgi vermiştir.

2015 yılı Mayıs ayında Düsseldorf Başkonsolosluğu bünyesinde 'Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği'nin kurularak çalışmalarına başladığı, Ataşeliğin görev tanımında vatandaşa doğrudan hizmet veren bir kurum olmaktan ziyade vatandaş ile resmî kuruluşlar arasında koordinasyon görevini üstlenmenin bulunduğu, vatandaş hakları konusunda bilinçlendirmek, sorun yaşayan vatandaş hak ve hizmet talep edebileceği kurumlara yönlendirme yapmanın Ataşeliğin ana görevlerinden olduğu belirtilmiştir.

Ataşeliğin alanına aile, çocuk, genç, kadın, engelli, yaşlı sorunlarının girdiği, bu gruplarla ilgili sosyal destek kurumları, rehabilitasyon alanları, özel hizmet kuruluşları, sosyal hizmet sunan göçmen kuruluşları ve Türkiye'deki bağlantılı kamusal ve sivil kurumların Ataşeliğin işbirliği içerisinde olduğu alanlar olduğu bildirilmiştir.

SANİSOĞLU, Ataşeliğin hedeflerini;

- Yurtdışındaki vatandaşlarımızın sorunlarının tespit ve çözümüne yönelik mesleki çalışmalar yapmak,
- Bulundukları ülkenin sosyal hizmet ve yardımları açısından Türk göçmenlerin sorunlarına yönelik çözümler için öneriler geliştirmek,
- Vatandaşlarımızın haklarını korumaya yönelik çalışmalarda bulunmak,
- Görevli bulunduğu ülkedeki sosyal yardım ve hizmetlerle ilgili politika ve gelişmeleri takip etmek, bunun için ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- Aile yapısının ve değerlerinin korunması, güçlendirilmesi ve ailelerin sosyal refahının artırılması için çalışmalar yapmak,
- Aile ve topluma yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetleri hakkında bilgi sunmak, hizmetlerin geliştirilmesinde katkıda bulunmak ve danışmanlık ihtiyacını koordine etmek,

- Türk göçmenleri, Alman makamları tarafından çocuk, genç, engelli, kadın ve yaşlılara sunulan sosyal yardım ve sosyal hizmet konularında bilgilendirip yönlendirmek,
- Türk göçmenler arasında koruyucu aile hizmetinin uygulanması ve geliştirilip yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalarla ilgili plan ve programların hazırlanmasında görev almak, uygulamaları takip etmek,
- Türk ailelerinin sorunları ile ilgili kamu, kurum ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çözüm geliştirilmesinde görev almak,
- Sosyal hizmet ve sosyal yardım alanında faaliyet göstermek amacıyla kurulan ya da kurulacak dernek, vakıf vb. oluşumlara faaliyet alanlarıyla ilgili rehberlik etmek,
- Göçmen aileler ile bağlantılı konularda araştırmalar yürütmek ve bilimsel çalışmaları teşvik etmek

olarak sıralamıştır.

Ataşeliğin faaliyet alanlarının ise aşağıdaki başlıklar altında şekillendiği ifade edilmiştir.

Aile

- Danışmanlıklar: Aile, evlilik, ebeveynlik, Aile Eğitim Programı vs.

Çocuk ve Genç

- Gençlik Daireleri, psikolojik hizmet, çocuk yurtları, koruyucu aile hizmet kurumları, evde bakım desteği kuruluşları, evde eğitim desteği, eğitim danışmanlığı, çocuk ve Gençlik Merkezleri, cezaevleri, çocuk gelişim kontrolleri, Aile Eğitim Programı vs.

Kadın

- Psikolojik hizmet, kadın sığınma evleri, hamilelik danışmanlığı, anne-çocuk yurtları, kadın büroları, tek ebeveyn desteği, Aile Eğitim Programı vs.

Engelli

- Destekli yaşam, evde bakım, rehabilitasyon merkezleri, topluma kazandırma yardımı, psikolojik hizmet, korumalı işyeri, entegrasyon ajansları, sosyal pediatri merkezleri, sosyal tazminat departmanları, sağlık bilinçlendirme merkezleri, tadilat teşvikleri

Yaşlı

- Huzur evleri, rehabilitasyon merkezleri, destekli yaşam, evde bakım, demans toplulukları, kültürlerarası yaşlılar buluşması

Sosyal Destek Kurumları

- Sosyal yardım daireleri, çocuk parası, mağdur yardımı kuruluşları

Rehabilitasyon

- Göçmen ambulansları, travma ambulansları, anne/baba/çocuk rehabilitasyon izni

Özel Hizmet Kuruluşları

- Diakonie, Caritas, Arbeiterwohlfahrt, Paritätischer Wohlfahrtsverband, Zentralwohlfahrtsstelle der Juden

Sosyal Hizmet Sunan Göçmen Kuruluşları

- Muhtelif dinî veya siyasî kuruluşlara bağlı kurumlar, hayır kurumları, malî müşavirlikler, avukatlık veya danışmanlık büroları vb.

Türkiye'deki Kamusal ve Özel Kurumlar

- ASPB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi, Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu, Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Dairesi Başkanlığı, hukuk büroları, sosyal hizmet kuruluşları, çocuk gelişim kontrolleri, Aile Eğitim Programı vs.

Ateşeliğin görev alanının Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti olduğu, Düsseldorf, Essen ve Münster Konsolosluklarının harita alanını da içeren bir faaliyet alanı bulunduğu, Köln de çok yakın olduğundan Köln'de bulunan STK'larla da yakın temas halinde oldukları belirtilmiştir.

Ataşeliğin aileyi ilgilendiren konularda aile, evlilik, ebeveyn danışmanlığı ve aile eğitim hizmetleri gibi ana başlıklar altında faaliyet yürüttüğü, çocuk ve gençlik ile ilgili yaşanan sorunlarda Gençlik Daireleriyle, psikolojik hizmet veren kurumlarla, Evlat Edinme Kurumu'yla, çocuk ve gençlik merkezleriyle sürekli irtibat halinde olduğu, yaşlılarla ilgili her biri ayrı sosyal hizmet kurumu olan huzurevi, destekli yaşam, evde bakım gibi alanlarda faaliyet gösterip yine danışmanlık hizmeti verdiği, sosyal destek alanında iş bulma kurumu, sosyal yardım daireleri, emeklilik dairesi gibi kurumlara ilişkin gerekli yönlendirme ve bilgilendirme yaptığı ifade edilmiştir.

SANİSOĞLU, özel hizmet kuruluşları başlığının çok önemli olduğunu belirterek konuya ayrıca değinmiştir. Almanya’da Diakonie Caritas, AWO ve daha sonra kurulan Bağımsız Sosyal Hizmet Kurumu adı altında çatı kuruluşlar bulunduğunu, bunların yüz-yüz elli yıllık geçmişe sahip olduğunu ve bu kuruluşların devletten büyük miktarlarda yardım paraları aldığını ve küçük derneklere yaptıkları iş ve fonksiyonlara göre dağıttıklarını belirtmiştir. Bizde varolan kuruluşların ise henüz bir çatı halinde olmadığı, DİTİB, İslamic Relief, ATİB vs. bunların dışında diğer Müslüman derneklerin kısmi bir çatı kuruluş teşkil ettiğini fakat özel hizmet kuruluşları bağlamında devletten yardım alan/alabilen kuruluşlar olmadığını, bu sebeple yapabildikleri çalışmaların Alman Hükümeti ve YTB’den aldıkları destek de göz önünde bulundurularak oldukça kısıtlı olduğunu ifade etmiştir.

Ataşelik yeni bir kuruluş olduğu için Konsoloslukla, resmi kurum ve kuruluşlarla, çeşitli STK’larla temasa geçildiği, 20 Ocak’ta Eyalet Gençlik Dairesinin çatı kuruluşu ile görüşme gerçekleştirildiği, bu görüşmenin Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği için yol açıcı olduğu, kuzey ve güney çatı kuruluşlarında yapılan iki ayrı görüşmede de Viyana Sözleşmesinin dile getirildiği ve bu Sözleşmenin getirdiği kurallara uymadıklarının anlaşıldığı ifade edilmiştir. Ataşeliğin bu tutumunun haklı bulunduğu, yerel ziyaretlerde de aynı şekilde sürekli olarak Viyana Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları maddesinin gündeme getirildiği ve Ataşeliğin Almanya’daki kurumlarla işbirliği yapmak istediği mesajının verildiği belirtilmiştir.

Ataşeliğin bugüne kadar 7 Belediye Gençlik Dairesi ve 2 Eyalet Gençlik Dairesi ile yüz yüze görüştüğü, bilgilendirme etkinliklerinin Ataşeliğin ikinci çalışma ayağı olduğu, bu kapsamda 6 Mart’ta Düsseldorf’ta Koruyucu Aile Bilgilendirme Toplantısı, Konsoloslukların önderliğinde 30 Mart’ta Münster’de Koruyucu Aile Bilgilendirme Toplantısı ve 23 Mayıs’ta Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülüğten Profesyonelliğe Geçiş Toplantısı yapıldığı, 23 Mayıs’ta yapılan Gönüllülüğten Profesyonelliğe Geçiş Konferansına 30 kadar STK’nın katıldığı bildirilmiştir. Almanya’da toplamda 550 bin kayıtlı STK olduğu ve her sene 15 bin civarında artış gösterdiği, 23 milyon kişinin de gönüllü olarak hizmet verdiği belirtilmiştir. Liseli Gençlere Sosyal Mesleklerin Tanıtımı Toplantısının 25 Mayıs’ta gerçekleştirildiği, 6 Mart’ta yapılan toplantıya 70 koruyucu aile adayının katıldığı, burada 40’a yakın dosya dağıtıldığı ve kayıt alındığı, 30 Nisan’da yapılan Münster etkinliğinde de 30 dosya dağıtıldığı ve kayıt alındığı, Koordinasyon Bürosunun kuruluşundan bu yana ise 305 kişiye gerekli yönlendirme ve destek hizmeti verildiği ifade edilmiştir.

SANİSOĞLU, Türk kökenli bakılan, korunan çocuk sayısının medyada yansıtıldığı kadar abartılı rakamlar olmadığını, koruyucu ailelere verilen çocukların içerisinde göçmen

oranının yüzde 14 olduğunu ve bunun yüzde 3,2'sinin Türk kökenli çocuklardan oluştuğunu ifade etmiştir. Örneğin Düsseldorf'ta 308 çocuğun himaye altına alındığı, bunun yüzde 1,3'ünün Türk kökenli olduğunu, yalnızca 4 Türk kökenli çocuğun himaye altına alındığı bildirilmiştir.

SANİSOĞLU, Almanya genelinde 1995 yılında toplam himaye altına alınan çocuk sayısının 23 bin, 2014'te ise 48 bin olduğunu, bunun mülteci akınından kaynaklandığını ayrıca yapılan bazı düzenlemelerle çocukları elden almanın kolaylaştırılmasının sağlandığını ifade etmiştir. Almanların elinden alınan çocuk sayısının da hayli fazla olduğu, kendi medyalarında bu konunun sürekli tartışıldığını, Türk kökenli göçmen çocuklarında ise akrabaların sahip çıkmasının söz konusu olduğunu, yüzde 40 oranında sahip çıkmanın gerçekleştiği çok azının akrabalar dışında başka bir aileye verilmesi durumunun söz konusu olduğu belirtilmiştir.

2013 yılına ait veride akraba bakımının büyük bir öneme sahip olduğunun görüldüğü, Türk kökenli olanlarda bu oranın yüzde 41, genel olarak göçmenlerde yüzde 35, Alman kökenli olanlarda ise yüzde 27 olduğu, Türkiye'nin kuvvetli akraba ilişkileri avantajının burada kendisini gösterdiği belirtilmiştir. Ataşeliğin en önemli hedeflerinden birisinin, öncelikle çocukların koruyucu aileye verilmesi önlemek ve Türk koruyucu aile sayısını artırmak olduğu, bu durumda olan Türk çocuklarının sayısı düşük olduğu fakat Türk koruyucu ailelerinin de sayısının çok düşük olduğu, yüzde 1,2 göçmen kökenli koruyucu ailenin yalnızca yüzde 1,7'sinin Türk koruyucu ailelerden oluştuğu bildirilmiştir.

SANİSOĞLU, Almanya'da sivil toplum yapılaşmasının çok güçlü olduğunu (550.000 kayıtlı dernek ve her sene 15.000 artmakta, 23 milyon kişi gönüllü olarak hizmet etmektedir) belirtmiştir. Ancak kaç tane Türk STK'sının olduğunu net olarak belirtmenin mümkün olmadığını, bilgilerin çok dağınık ve bir araya getirilmemiş olduğunu, Alman Hükümetinin de bazı konuları istatistiksel olarak sunmadığını ifade etmiştir. Türk STK'ların çoğunun profesyonel olmadığı ve kurumsallaşmadığını ifade ederek temel hedeflerinin bu derneklerin profesyonel çalışmalarını ve kurumsallaşmalarını (devlet akreditasyonlu) sağlamak olduğunu da belirtmiştir.

STK'ların anaokulları, kadın sığınma evleri ve engelliler ile ilgili alanlarda çalışmasının yerinde olacağı ifade edilmiştir. Özellikle çift dilli anaokullarının büyük önem taşıdığı, üçüncü ve dördüncü nesilde Türkçe konuşma hususunda ciddi problem yaşandığı, anaokulunda Türkçe öğretilmesinin yeni nesil ile iletişim kurulabilmesi için gerekli olduğu belirtilmiştir.

SANİSOĞLU, sunumunun sonunda çözüm bekleyen konulara değinmiştir. Bunlar:

Engellilerin denklığı:

Almanya’da Engelli Kartı almış kişilerin Türkiye’de engelli derecelerinin tanınması ve aynı haklardan yararlanmaları. Tekrar heyet raporuna gerek görölmemesi.

Boşanmadaki velayet sorunları:

Almanya’da verilen boşanma ve velayet kararlarının Türkiye’de tanıma ve tenfizinin kolaylaştırılması.

Türkiye’den evlatlık edinme:

Yurtdışında yaşayan Türk kökenli ailelerin de, Türkiye’de yaşayan aileler gibi evlatlık edinmelerinin eşit değerdendirilmesi.

Almanya’da himaye altına alınma riski altındaki çocukların Türkiye’de Almanca konuşulan çocuk evlerine yerleştirme.

Himaye altına alınan çocukları Türkiye’de bakmak:

Almanya’da himaye altına alınma riski altındaki çocukların Türkiye’de Almanca konuşulan çocuk evlerine yerleştirme.

Bakım parası alma sınırının kalkması:

Türk kökenli olup bakım parası (Pflegegeld) almayı hak eden insanlarımızın Türkiye’de bulundukları süre içerisinde bu haktan yararlanmaları altı hafta ile sınırlandırılmaktadır. Alman Sosyal Kanunu’na (SGB) göre Avrupa Ekonomik Alanı (EWR) ve İsviçre dışında bulunan ülkeler ile anlaşma yapıp muhtelif haklar sağlanabilmektedir. Türkiye ile gerekli anlaşmanın imzalanması yoluyla insanlarımızın bu mağduriyeti giderilmelidir.

Vesayetin tanınması:

Almanya’da vesayet altında yaşamak zorunda olan vatandaşlarımızın (yaşlılık, demans, engelli, psikolojik hasta, uyuşturucu veya kumar bağımlısı) vesayet statülerinin Türkiye hukuk sistemi içinde tanınmaması birçok alanda sorunlara yol açmaktadır (örneğin pasaport işlemlerini yapamaması). Bu sorunun çözümüne yönelik yasal düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

Engelli vatandaşlara sınırlarda kolaylık:

Engelli vatandaşlara (özellikle kara gümrüklerinde araçlarıyla) sıra beklemeden geçebilme hakkının verilmesi.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Personel Daire Başkan Vekili Engin DEMİR de kısaca Ataşeliğin çalışma düzeni ve personel yapısı hakkında bilgi vermiştir.

3.2.13 On üçüncü Toplantı – 13.07.2016

Toplantıya Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR ve Başbakanlık Başdanışmanı Dr. Necdet SUBAŞI katılmıştır. GÜNGÖR, karma evlilikler konusunda yapmış olduğu bir araştırmanın sonuçlarını paylaşmıştır. SUBAŞI ise Avrupa'daki Müslüman Türk toplulukların durumlarına ilişkin bilgi paylaşımı gerçekleştirmiştir.

Doç. Dr. Özcan GÜNGÖR, Yurtdışı Türkler Başkanlığının desteğiyle yurtdışında yaşayan Türklerin karma evlilikleri ve bu evliliklerde yaşanan sorunlarla ilgili 2014-2015 yılları arasında Almanya'da bir proje gerçekleştirdiğini, 204 aileyle, 500'ün üzerinde kişiyle anket yapıldığını, 50'nin üzerinde kişiyle birebir en az üç saatlik görüşmeler gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılanların tamamının karma evlilik yapmış kişiler olduğunu, bu kapsamda taraflardan birinin Türk kökenli, diğer tarafın çoğunlukla Alman ve Katolik kişilerle yapılmış bir araştırma olduğunu, Almanya'da dördüncü nesil gençler arasında karma evliliklerin oranının giderek arttığının görüldüğünü ifade etmiştir.

Karma evliliklerin en çok Türkler ve Almanlar arasında gerçekleştiğini, yabancı eş seçildiğinde Almanların en çok Türklerle, Türklerin de dünya çapında en çok Almanlarla evlenmekte olduğunu, istatistiki olarak bu oranın toplam yabancı evlilikler içerisinde en son 2014'te yüzde 3,9 civarında olduğunu ancak istatistiklere girmeyenlerle birlikte bu oranın yüzde 7'lere çıktığını belirtmiştir.

GÜNGÖR, araştırma kapsamında “Neden dilinize, kültürünüze uygun biriyle değil de bir yabancıyla evlendiniz?” sorusuna en çok “Uygun birini bulamadık.” cevabının verildiğini ifade etmiştir.

Yaşadıkları ortamda kendi fitratlarına uygun, eğitim koşullarına uygun veya sosyoekonomik yapılarına uygun bir karşı cins bulamadıklarında yabancı kişilerle evlilikleri tercih ettiğini, sosyolojik olarak bu evlilikleri içinde bulundukları toplumdan bir öne çıkma

psikolojisiyle de yaptıkları, kendilerini o topluma kabul ettirme ve o toplumda bir sınıf atlama aracı olarak gördüklerini, örneğin Amerika'nın karma evlilikleri devlet politikası olarak ısrarla 1903'ten beri teşvik ettiğini bildirmiştir.

Almanya'ya göçün devam ettiğini, göç eden kimselerin uygun eş bulamadıklarını söylediğini, bu durumda çok ciddi kültür, eğitim ve dil bariyerlerinin bulunduğunu ve çoğunlukla bu sebeple kendilerinden daha düşük sosyoekonomik çevredekilerle, Polonyalılarla, Bulgarlarla da evlenme eğiliminin görüldüğünü ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, ailelerin siyasi, kültürel, dini farklılıklarına rağmen, gençler arasındaki kültürel ve sosyal mesafenin yok denecek kadar az olduğunu, kendisini dindar olarak tanımlayan bir gençle karşısındaki bir sosyal demokrat Alman genci arasındaki müzik, eğlence, yaşam tarzı, dünyadan beklentiler arasında neredeyse bir fark olmadığı bildirilmiştir. Dolayısıyla, artık, muhafazakar, dindar, Alevi, sosyal demokrat gibi gençler arasında sosyal bariyerlerin neredeyse hiç görülmediğini ifade etmiştir.

Özellikle dördüncü kuşak kız veya erkek çocuklarda karma evlilik oranlarının artacağını öngörüldüğü, ithal gelin, ithal damat olgusuna dördüncü nesil gençlerin artık olumsuz baktığı belirtilmiştir.

Türkiye'de yapılan değerler araştırmasında ailenin hala değerlerler bağlamında önemli olduğunu ve sosyal kontrolü sağladığını belirtmiştir. Dinler açısından bakıldığında, İslamiyet'in, kadının yabancı erkeklerle evliliğini yasakladığını ancak erkeklerin yabancı, gayrimüslim veya "ehlikitap" denilen insanlarla evlenebildiğini, Hristiyanlıkta Katoliklerin bu konuda çok net ve sert olduğunu, bu mezhebe göre kadının evliliğine izin verilmediğini, erkeğin evliliğine de sadece çocuk eğer Katolik kilisesine tabi olarsa izin verildiğini belirtmiştir.

Katoliklerde karma evlilik yapacak insanların Almanya'nın değişik bölgelerinde toplanarak, bir haftalık eğitime tabi tutulduğunu, GÜNGÖR, bu hususta Diyanete de tavsiyede bulunduklarını, karma evlilik kararı vermiş kişilerin ve kiliseye bir şekilde müracaat etmiş olanların, masrafları Katolik kilisesi tarafından karşılanmak üzere bir seminere tabi tutulduğunu, evlilikte karşılaşılabilecek sorunların çocuk ve eş ilişkileri anlamında kapsamlı olarak anlatıldığını belirtmiştir.

Yahudilerde durumun tam tersi olduğunu, karma evlilik için erkeğe izin vermediğini, kadına izin verdiğini, ancak bazı modernist Yahudi papazların veya sinagogların da artık aynı Katoliklerde olduğu gibi şartlı iznin görülebildiğini, karma evlilikte en başta problem yaşanmasa bile sonradan özellikle çocuk doğduktan sonra çocuğun dini ve kültürel eğitimi

konusunda anlaşmazlıkların çıktığını belirtmiştir. Kayınvalide, kayınpederlerle olan ilişkilerin sonuçları ya da dinin bu anlamdaki etkisi ve sonuçlarının çoğunlukla çocuk doğduktan sonra görüldüğünü ifade etmiştir.

Almanya’da Amerika’nın aksine genel olarak karma evliliklere karşı bir tutum sergilendiği, Almanya’da karma evliliklerle ilgili bir dernek kurulduğu ve 17 bine yakın üyesinin bulunduğu, Devlet tarafından da desteklenen bir dernek olduğu, ancak araştırma kapsamında dernekle yapılan görüşmede yaptıkları çalışmaları paylaşmak istemediklerinin görüldüğü bildirilmiştir.

Karma evlilik yapanların %65’inin erkek ve evlenenlerin %41’inin Almanya doğumlu olduğu, eğitim durumlarına bakıldığında, üniversite mezunlarının %28’lik bir oranla karma evliliği en çok tercih edenler olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal aidiyetlerine bakıldığında %74’ünün kendisini Türk olarak, %8’inin Türkiyeli olarak, %5,9’unun Müslüman olarak tanımladığı ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılanların %26’sının kendi imkanlarıyla, okulda ya da benzeri sosyal ortamlarda tanışarak evlendiklerini, bir kısmının da arkadaşlarının vesilesiyle evlendiklerini ifade ettiğini, eşlerinin etnisitelerine bakıldığında %76’sının Alman, %3,9’unun Balkan göçmeni, %12,8’inin Türkiye’ye ait etnik kimlikleri olduğunu, buna göre Almanya’daki karma evliliklerin büyük oranda Almanlarla yapıldığını belirtmiştir. Dinlerine bakıldığında, %52’sinin Müslüman, %42’sinin Protestan, %4’ünün de Katolik olduğu, %3,5’inin dinini değiştirdiği, %96,5’inin dinini değiştirmedeği, çocuklara isim koyarken çiftlerin %57’sinin çocuğuna Türk ismini verdiği, %32’sinin çift isim verdiği ifade edilmiştir. Karma evlilik yapan kişilerin Türkçelerinin zayıf olduğu, “Çocukların ana dili nedir?” sorusuna %85’inin “Almanca” cevabını verdiği, bütün evlilikler içerisinde çocukların birinci dili Almanca iken, %9’unun da Türkçenin ana dili olduğunu ifade ettiği belirtilmiştir.

Müslümanların kadının yabancılarla evlenmesini yasakladığı ancak araştırma sonuçlarına göre kadının karma evliliklerde çocuğa kültür aktarımını daha başarılı yaptığı, aile bağlarını ayakta tuttuğu bildirilmiştir. “Almanya’da kendinizi evinizde hissediyor musunuz?” sorusuna %67’sinin “evimizde gibi hissediyoruz.” cevabını verdiği, aile içi dil tercihinin Almanca olduğu, %68’inin Almanca konuştuğu belirtilmiştir.

Başbakanlık Başdanışmanı Dr. Necdet SUBAŞI, Avrupa’daki Müslüman Türk topluluklara ilişkin gözlemlerini ve bu bağlamda yurtdışındaki kadınların aile ve sosyal

yaşantılarına dair tespitlerini “Fransa’da Türk Göçmenler: Din, Kimlik ve Entegrasyon Sorunları” ile “Referans Grupları-Avrupa’da Türkler: Dinsel Organizasyonları, Söylem ve Tasavvurları” başlıklı çalışmalarına da sıklıkla atıfta bulunarak aktarmıştır.

SUBAŞI, İslamofobi etkisindeki Avrupa’da farklı Müslüman toplulukların entegrasyonu bağlamında Müslüman varlığını kendi kültürel kodlarından ayırtmaya, ayırmaya ve yeni bir damar üretmeye yönelik bir çaba olarak nitelendirilebilecek “Avrupa İslamı” şeklinde bir anlayışın geliştirilmeye çalışıldığını ifade etmiştir. SUBAŞI, Avrupa’daki bu türden çalışma ve projeleri gözlemek amacıyla Fransa’daki Türk göçmenlerin din, kimlik ve entegrasyon sorunları üzerine çalışmalar yürüterek Avrupa’daki Müslüman Türklerin kimliklerini nasıl koruyabileceğine dair incelemeler yaptıklarını belirtmiştir. Söz konusu çalışmalarda SUBAŞI, teorik ve pratik olarak Türkiyeli Müslümanların konu hakkında farkındalığının az olduğunu ve kimliklerini koruma gayreti içinde olmalarına rağmen Türkiyeli göçmenlerin entegrasyon meselelerini esaslı bir şekilde sorunsallaştırmadıklarını tespit ettiklerini vurgulamıştır.

SUBAŞI, Yasin AKTAY’la birlikte “Referans Grupları- Avrupa’da Türkler: Dinsel Organizasyonları, Söylem ve Tasavvurları” adında Fransa, Belçika, Hollanda ve Avusturya üzerinden yaptıkları bir araştırmanın sonuçlarını da Alt Komisyon üyeleriyle paylaşmıştır. Bu vesileyle, Türk kökenliliğini ve İslam vurgusunu öne çıkaran, İslam’la ilişkisini bir meşruiyet zemini olarak kabul eden yurtdışındaki bazı organizasyonların çalışmalarını ve bunların Avrupa ve Türkiye algılarını DİTİB ve bazı dini topluluklar örnekleri üzerinden anlatmıştır. Bu kapsamda SUBAŞI, söz konusu oluşumların Avrupalı Türkler üzerinde ciddi bir etkiye sahip olduğunu ve bahse konu dini toplulukların parçalı bir görünüm arz ettiğini, bununla birlikte, söylemleri ve etkinlikleri farklı dini grupların birbirleri hakkındaki geçmişte oldukça negatif sayılabilecek söylemsel düzeydeki gerilimi günümüzde büyük ölçüde aştıklarını ifade etmiştir.

SUBAŞI, Diyanet İşleri Başkanlığının yurt dışında çok ciddi çalışmalar yürüttüğünü ve Başkanlığın, din vurgusu taşıyan bütün toplulukların etrafında buluşabileceği ortak bir yapı üretmeye çalıştığı ve oradaki Türkiyeli varlığını kuşatan ve Türklerin daha ortak bir zemin üstünde Türkiye bağlarını güçlü kılmaya çalışan çok önemli bir araç olduğunu belirtmiştir. SUBAŞI ayrıca, Başkanlığın görevlilerinin tamamının Türkiye’den görevlendirildiği fakat bu görevlilerin oradaki insanların bilinç dünyasını, psikolojik dünyasını anlama noktasında tüm iyiniyetli çabalara rağmen her zaman yeterli olmadıklarını ifade etmiştir.

Avrupa'daki Türk toplumunun sosyal yapısına ilişkin genel belirlemelerin ardından SUBAŞI şu hususlara işaret etmiştir:

- 50'li ve 60'lı yıllardan itibaren başlayan Türkiye'den Avrupa ülkelerine ilk kuşak göçlerden sonra 1970'li yıllarda aile birleşmelerinin başladığını ve bu vesileyle Türkiye'den kadınların Avrupa'ya gitmeye başladıklarını ve kadınların Avrupa'daki Türk toplulukların Müslüman kimliklerini kaybetmelerine karşı doğal bir koruma işlevi gördüğünü, bununla birlikte günümüzde, halk arasında kullanılan tabirle "ithal gelin" ve "ithal damat"ların uyum sorunları nedeniyle aile içinde ciddi sorunların yaşanabildiğini,

- Çocukların eğer örgütlü ve bilinçli bir dinsellikle, örgütlü kültürel organizasyonlarla bağları olmayacaksa bilgi ve dünyalarını besleyen tek kaynağın anneleri olduğunu, bu doğrultuda annelerin en azından dinsel ve kültürel kodların devamlılığında çok ciddi eğitim ve öğretim projelerine ihtiyaç duyduklarını,

- Bu konularda Diyanet İşleri Başkanlığının yanı sıra Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü gibi organizasyonların önemli çalışmalar yürüttüklerini ancak bu çalışmaların daha koordineli ve etkin olması gerektiğini ifade etmiştir.

3.2.14 On dördüncü Toplantı – 08.12.2016

Toplantıya Türk-Alman Üniversitesinde görevli Yrd. Doç. Dr. Enes BAYRAKLI katılmıştır.

BAYRAKLI sunumunda, Fariz HAFED ile birlikte hazırladıkları Avrupa İslamofobi Raporu hakkında bilgi vermiş ve bu çerçevede yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarına değinmiştir.

BAYRAKLI, öncelikle ilk kez 2016 yılında yayımlanan Avrupa İslamofobi Raporu'nun (EIR), her yıl yayımlanmasının planlandığını, raporun temel amacının, nitelikli bilgi üreterek İslamofobi olgusunun kamuoyu ve politika yapıcılar tarafından anlaşılmasına ve tartışılmasına olanak sağlamak olduğunu aynı zamanda raporun bir diğer özelliğinin ise, günümüz İslamofobi çalışmalarına özgün bir katkı sağlayacak olması olduğunu ifade etmiştir. Geçmişte İslamofobi çalışmalarının baskın olarak, Batı Avrupa üzerine yoğunlaştığı, bu bağlamda, raporun, geniş bir yelpazede Sırbistan, Hırvatistan, Macaristan, Litvanya ve Letonya gibi Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan ilk rapor olma özelliğini taşıdığını, bu durumun Avrupa'da genelde ırkçılık, özelde ise İslamofobi ile ilgili tartışmaları zenginleştirdiğini, diğer taraftan, raporun

Avrupa'daki İslamofobinin yayılma trendini ülke bazında analiz etmeyi ve belgelemeyi de amaçladığını belirtmiştir.

Farklı Avrupa ülkelerinden otuz yedi önde gelen bilim insanının hazırlamış olduğu raporun 2015 yılı boyunca yirmi beş Avrupa ülkesindeki İslamofobi olgusunu incelediği, raporda yer alan her Avrupa ülkesindeki İslamofobi gerçeğinin, o ülkenin İslamofobi alanında uzman isimleri tarafından değerlendirildiği, 2016 yılı itibarıyla raporun, hemen hemen tüm Avrupa ülkelerini (35 ülke) kapsamasının planlandığı ifade edilmiştir.³

SETA Vakfı çalışmaları kapsamında hazırlanan rapor, ilk kez 21 Mart 2015 tarihinde Ayrımcılıkla Mücadele Günü'nde Ankara'da bir panelle kamuoyuna tanıtılmıştır.

Böyle bir rapora neden ihtiyaç duyulduğunu BAYRAKLI şu şekilde açıklamıştır. AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) bünyesindeki 57 ülkeden nefret suçları ile ilgili istatistik bildirilmesini talep etmektedir, ancak konuyla ilgili 5 ülke bilgi paylaşmış olup diğer ülkeler nefret suçlarıyla ilgili bilgi vermemektedir. Yine, bu 57 ülke arasından da sadece 21 ülkede sivil toplumun kendi çabalarıyla özellikle Müslümanlara yönelik saldırıları takip ederek veri hâline getirmekte ve bu verileri internette yahut farklı şekillerde yayınlamaktadır. Avrupa'nın geneliyle ilgili İslamofobinin takip edilmesi, kayıt altına alınmasıyla ilgili böyle bir sıkıntı bulunmaktadır. Konuyla ilgili 2014 yılında çalışmaya başlanmış olup 25 ülkeyi 37 civarında uzman yazmıştır. Uzmanların hepsi o ülkelerde yaşayan, o ülke vatandaşı, o ülkenin dilini konuşan insanlar olması nedeniyle bu rapor çalışması Türkiye merkezli bir çalışma değildir. O ülkelerde yaşayan, bu sorunlarla yüzleşen, takip eden akademisyenler tarafından yazılmıştır.

Raporda 2015 yılında ilgili ülkede gerçekleşen gelişmeler genel olarak değerlendirilmektedir; ilk olarak İslamofobiyle genel değerlendirme yapılmakta sonrasında farklı alanlar incelenmektedir. Bu alanlarda ilk olarak medya ele alınmaktadır. Medyada İslamofobik söylemlerin ne kadar yaygın olduğu, Müslümanlarla ilgili nasıl haberlerin yer almış olduğu gibi hususlar göz önüne alınmaktadır. İkinci olarak, yaşamada nasıl bir gelişme

³ Rapor AGİT tarafından hazırlanan 2015 Yılı Nefret Söylemi Raporu'na da katkı sağlamaktadır. Detaylı bilgi için <http://hatecrime.osce.org/2015-civil-society-contributors>.

Avrupa İslamofobi Raporu'nun tamamına <http://www.islamophobiaeurope.com> adresinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 30.03.2018)

Haziran ayında Bosna Hersek'te düzenlenen Avrupa İslamofobi Zirvesi'nin internet adresine aşağıdaki adresten ulaşmak mümkündür. <http://www.islamophobiasummit.com>

olduğu; Müslümanların lehine ya da aleyhine yasama faaliyetlerinin varlığı incelenmektedir. Üçüncü olarak, özellikle İslamofobi ve nefret suçlarının en yaygın olduğu ve takibatının oldukça zor olduğu “cyberspace” denilen internet alanına, dördüncü olarak, siyaset alanına bakılarak bu kapsamda siyasetçilerin İslamofobik söylemler, Müslümanları ötekileştirici, dışlayıcı söylemler kullanıp kullanmadığına bakılmaktadır. Ayrıca eğitim ve iş hayatı alanlarının da incelendiği bildirilmiştir.

BAYRAKLI’ya göre, islamofobinin çok farklı tanımları olmakla birlikte, İslamofobi temel olarak; bir gerçek ya da uydurulmuş bir günah keçisi ilan ederek bir iktidar alanı inşa etmek, genişletmek ve bu durumu istikrarlı hâle getirmek isteyen dominant gruplar tarafından kullanılmaktadır. İslamofobiden en fazla zarar gören kesimin Müslüman ya da Müslüman olduğu düşünülen kadınlar (örneğin sihler) olduğu belirtilmiştir.

Raporun temel bulgularında, Müslümanların neredeyse hiç bulunmadıkları, nüfuslarının çok az olduğu ülkelerde bile İslamofobinin, İslamofobik tutumların, yargıların, söylemlerin çok geniş olarak yer aldığının görüldüğü, örneğin Litvanya, Finlandiya, Macaristan gibi ülkelerde Müslümanların sayıları 10 bin rakamlarıyla ifade ediliyorken (nüfusun yüzde 1’i bile değilken) bu ülkelerde çok ciddi bir İslamofobik söylemin siyasette, medyada yer aldığı bildirilmiştir. Bu durumun ise İslamofobinin ortaya çıkması için aslında Müslümanların o ülkede yaşıyor olmasına da ihtiyaç olmadığını göstermekte olduğu, özellikle 2015’te Paris’te meydana gelen terör saldırılarından sonra ise tüm Avrupa genelinde Müslümanlarla ilgili tartışmaları, medya ile haberlerini bu saldırıların yönlendirdiği, bu saldırılarla ilgili negatif haberlerin oluşturduğunun görülmekte olduğu ifade edilmiştir.

Rapor sonucunda politika önerilerinin de yer aldığı ve her yazarın o ülkeyle ilgili spesifik politika önerilerinde bulunduğu belirtilmiştir.

BAYRAKLI, öncelikle, Avrupa genelinde İslamofobinin bir suç olarak kabul edilmesi gerektiğini ve bütün Avrupa’da da ulusal istatistiklerin içinde yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konunun önemini şu şekilde açıklamıştır. Avrupa’da sokakta bir Müslümana saldırıda bulunulduğunda, saldırı polis kayıtlarına bir nefret suçu olarak girmektedir. Ancak bu tip suçların İslamofobik suçlar adı altında kayıt edilmesi gerekmektedir. Örneğin Yahudilere yönelik saldırılarda bu suçlar antisemitik saldırı olarak kabul edilmekte bu kapsamda istatistiğe giren vakalar sonucu ciddi bir kamuoyu oluşturma imkanı bulunmaktadır. Özellikle, gazeteciler, polis, güvenlik görevlileri ve yargı üyelerinin İslamofobiye karşı yetişmiş personel tarafından eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir. Müslüman sivil toplum örgütleri

İslamofobiyle mücadele hakkında bilgilendirilmelidir. Özellikle Avrupa’da yaşayan Müslümanlar İslamofobik saldırılara maruz kaldıklarında hukuksal yollara başvurmaları konusunda bilinçlendirilmelidir. Hem Türkler ve hem diğer Müslüman toplulukları çok ciddi bir ayrımcılığa maruz kalmalarına rağmen, ilgili mercilere başvuru yapmamaktadır. Özellikle de Türk veya Müslüman STK’ların bu konuyla ilgili çalışma yapması ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

BAYRAKLI, eğitim hakkı hususunda ise, yasal değişiklikler yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin İrlanda’da okulların Katolik kilisesinin kontrolü altında olduğunu ve Müslüman çocukların bu okullara kaydolmakta ciddi sıkıntı çektiklerini, Müslüman olmalarına rağmen Katolik eğitiminden geçmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Yahut Almanya’da, diğer ülkelerde siyasi görüşleri nedeniyle yüksek lisans, doktora kabul edilmeyen öğrenciler bulunduğunu eklemiştir. Benzer şekilde iş yerlerinde ve eğitim kurumlarında Müslümanların haklarının gözetilmesi için kanun tasarılarının hazırlanması ve uygulamanın yönetimdeki bireylerin kişisel tercihlerine bırakılmaması gerektiğini belirtmiştir. Aynı özelliklere sahip bu Müslümanların bir mülakat daveti alabilmesi için daha fazla CV göndermesi gerektiğini, sadece ismine bakılarak Müslüman olduğu anlaşıldığı takdirde doğrudan reddedildiğini ifade etmiştir. İş hayatındaki ayrımcılık nedeniyle son dönemde özellikle Almanya’da yetişmiş üçüncü, dördüncü nesil Türk kuşağının hak ettikleri üst pozisyonlara gelemedikleri Türkiye’ye geri dönmeye başladığını belirtmiştir. Özellikle Avrupa’daki başörtülü Müslüman kadınların iş dünyasında daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını bazı örneklerde mahkemeye gidildiğini ve tazminat kazanıldığını ancak genel bir mevzuat boşluğu olduğu için bu konuda yasal düzenleme yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

BAYRAKLI, Avrupa genelinde hangi ülkede hangi etnik Müslüman grup baskınsa onların daha fazla ayrımcılığa uğradığını, örneğin İngiltere’de Pakistanlılar ve Hindistanlıların; Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya’da Türklerin daha fazla ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Ayrıca Müslümanların genel olarak Avrupa’da siyasette temsil edilme sorunlarına değinmiştir. Özellikle muhafazakar kesimin partiler tarafından kabul edilmediğini ifade etmiştir.

BAYRAKLI, Türkiye’nin İslamofobi konusunda özel bir bütçe oluşturması gerektiğini, konu ile ilgili bir zirve yahut uluslararası toplantı düzenlemekten ziyade akademik olarak çalışacak, takip edecek “Human Rights Watch”, izleyen, takip eden kurumları oluşturması gerektiğini ifade etmiştir. Konuyu AGİT gibi uluslararası kurumlara taşınması gerektiğini, şu an AGİT içerisinde İslamofobiye takip eden ayrı bir alt komisyon bulunduğunu belirtmiştir. Bu

noktada devletin sivil toplum kuruluşlarına kaynak aktararak İslamofobiyi takip ettirmesinden AGİT'e belli bir oranda bütçe vererek konu ile ilgilenmesinin siyaseten daha doğru bir tercih olacağını belirtmiştir.

Avusturya'nın yeni bir İslam yasası çıkardığı, Yahudi, Hristiyan, Ortodoks, Katolik gibi diğer cemaatlere uygulanmayan kısıtlamaların yeni yasa ile getirildiği belirtilmiştir. Yasa ile camilerin ve imamların yurtdışından finansmanı yasaklanmış olup Diyanet İşleri Başkanlığının gönderdiği imamların Avusturya'dan geri dönmek zorunda bırakıldığını, Avusturya'nın başlattığı bu uygulamanın zamanla diğer Avrupa ülkeleri tarafından da benimsenebileceğini belirtmiştir.

3.2.15 On beşinci Toplantı – 31.01.2018

Toplantıya Başbakan Yardımcısı Hakan ÇAVUŞOĞLU ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB) Başkanı Mehmet KÖSE ve YTB uzmanları katılmıştır.

Başbakan Yardımcısı Hakan ÇAVUŞOĞLU, yurtdışında yaşayan ve sayıları 6 milyonu aşan vatandaşımızın ana dillerini, kimlik ve kültürlerini koruyarak anavatana olan aidiyetlerini sürdürmelerinin son derece önemli bir husus olduğunu, vatandaşlarımızın yaşadıkları ülkelerde ekonomik ve sosyal yönlerden güçlü ve öz güvenli olmalarının, bilhassa toplumsal statülerinin yükseltilmesinin öncelikleri arasında yer aldığını, görev alanında bulunan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) eliyle Türkiye'nin aktif dış politika perspektifiyle uyumlu bir şekilde yurtdışında yaşayan vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrencilerle ilgili ayrıntılı çalışmalar yürütüldüğünü belirtmiştir.

ÇAVUŞOĞLU, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın birçok sorunla karşı karşıya kaldığını, Türkiye'ye duyulan güvene yaraşır şekilde bu sorunların yakından takip edilerek hızlı ve etkili bir şekilde çözüm üretmek için Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Sayın Başbakanımızın öncülüğünde en üst düzeyde çaba sarf edildiğini ifade etmiştir.

ÇAVUŞOĞLU, Avrupa'da son yıllarda kendisine geniş bir zemin bulan yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve İslam düşmanlığı gibi nefret suçlarıyla mücadele eden vatandaşlarımızın bir yandan da kültürel hasletlerini muhafaza etmek, sosyal, kültürel ve ekonomik zorluklarla başa çıkmak için uğraş verdiklerini, aile bütünlüğünün korunması, ana dilde eğitim, din eğitimi, sosyal ve kültürel olanaklara erişim, istihdam ve işsizlik gibi neredeyse yaşamın bütün alanlarını kapsayan bu meselelerin hem yurtdışındaki vatandaşlarımızın hem de kendilerinin gerekli özveriyi göstererek yapacakları meşru ve haklı çalışmalar neticesinde çözüme ulaşacağı kanaatinde olduklarını, bu noktada, yurtdışında

yaşayan vatandaşlarımızın sivil toplum alanında birlikte ve koordinasyon içinde hareket etmeleri, hak ve sorumluluklarının bilincinde olmalarının da ayrıca önem taşıdığını belirtmiştir.

ÇAVUŞOĞLU, yurtdışındaki vatandaşlarımızın hak ve hukukunu korumanın, onlara yaşadıkları yerlerde yalnız olmadıklarını, Türk milletinin devletiyle beraber arkalarında olduğunu hissettirmenin bin yıllık medeniyetimizin ve köklü tarihimizin yüklediği kutsal bir misyon olduğu gibi, Anayasa'nın da tevdi ettiği önemli bir sorumluluk olduğunu işaret etmiştir. Bu bakımdan, herkesin üzerine düşen görevi büyük bir gayret ve titizlikle yerine getirmesinin icap ettiğini belirten ÇAVUŞOĞLU, “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konulu Alt Komisyonunun çalışmalarının bu alanda atılacak önemli adımlara vesile olacağı inancını taşıdığını ifade etmiştir.

ÇAVUŞOĞLU, özellikle kadına dair konuların önemini bir kez daha vurgulamak istediğini Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın ifadesiyle, kadınların emeği ve katkısı olmayan her işin kendilerine göre eksik olduğunu, kadını hor gören, üzerine düşmeyen her anlayışı reddettiklerini, Hazreti Peygamber'in “Cennet anaların ayakları altındadır.” övgüsüne mazhar olan kadınlarımızın her sorununa büyük bir hassasiyetle eğilmek gerektiğini, kısacası, konuşulmayı konuşmak, sorunları el birliğiyle çözüme kavuşturmak gerektiğini ifade etmiştir. Komisyonun gerçekleştireceği kıymetli çalışmaların yurtdışındaki vatandaşlarımızın içinde bulundukları zorlukların aşılması hususunda önemli bir eşik olacağını ve yeni kapılar aralayacağını belirterek, sorun alanlarına ilişkin olarak spesifik anlamda değerlendirmelerini paylaşmıştır.

ÇAVUŞOĞLU, yurtdışında yaklaşık 6 milyonun üzerinde vatandaşımızın yaşadığını, büyük çoğunluğunun Almanya'da bulunduğunu, Almanya'yı sırayla Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya ve İsviçre'nin takip ettiğini, ilk göç hareketinin yaşandığı Kıta Avrupası ülkelerindeki Türk nüfusunun yaklaşık yüzde 40'ının Türkiye doğumlu olduğunu, reşit vatandaşlarımızın nüfus dağılımı değerlendirildiğinde yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın yüzde 30'unu 18-30 yaş arası, yüzde 33'ünü 31-45 yaş arası, yüzde 29'unu 46-65 yaş arası, yüzde 8'ini ise 65 yaş üstü vatandaşlarımızın oluşturduğunu, yurtdışında yaşayan vatandaşların geldikleri iller değerlendirildiğinde yaklaşık üçte 2'sinin sırasıyla İç Anadolu, Karadeniz ve Ege Bölgelerinde nüfusa kayıtlı olduğunu ifade etmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın aile yapısının muhafaza edilmesinin önem arz ettiği, kültürel değerlerin muhafaza edilebilmesinin Türk toplumunda aile müessesesinin

sağlıklı olmasıyla mümkün olabildiği, yurtdışında bulunan yaklaşık 4 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının 1 milyon 782 bininin evli, yaklaşık 170 bininin boşanmış, 80 bininin ise dul olduğu, son yıllarda boşanma oranlarında artış yaşandığı, aile müessesesinin sarsıldığı durumlarda boşanmaların arttığı, nesiller arası bağların koptuğu, yaşlılara sahip çıkılmadığı, bağımlılar, ailelerinden ayrılan çocuklar, kimliğini unutan gençler gibi dezavantajlı grupların ortaya çıktığı, bu anlamda, aile bütünlüğünün korunmasına yönelik sorunları önleyici, ortaya çıktıklarında müdahale edici, mağdur kişileri destekleyici mekanizmaların kurulmasının ve bu yönde yapılan çalışmaların desteklenmesinin çok önemli olduğu bildirilmiştir.

Devletimizin, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yurtdışı aile müşavirlikleri yoluyla bu konuda destek sağladığı ve aile bütünlüğünü korumaya yönelik politikalar geliştirdiği, aile ve sosyal konularda da yurtdışında yaşayan vatandaşlarını ve sivil toplum kuruluşlarını güçlendirme amacıyla mekanizmalar kurduğu belirtilmiştir.

YTB'nin 2010 yılında kurulduktan sonra Gençlik Daireleri ve aile konusuna özel önem verdiği, gerek iç gerek dış kamuoyunda konuyu gündeme taşıyarak farkındalık oluşturduğu, YTB ve Aile Bakanlığının 2012 yılında düzenlemiş olduğu çalıştay sonrası tespit edilen ihtiyaca binaen, yurtdışında vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölgelerde aile atasheliklerinin açıldığı, bu atasheliklerle sosyal konularda ailelere destek olunduğu, bireysel sosyal hizmet desteklerinin de sağlanmaya devam edildiği, YTB'nin aile bütünlüğünün korunmasına yönelik STK'lara destek sağladığı, STK'ların aile birimleri oluşturmasını teşvik ettiği, aile danışmanlık merkezleri oluşturulmasını desteklediği, bu konuda sahada ihtiyaç duyulan uzmanların yetişmesine yönelik destek ve burslandırma programlarının da uygulanmaya devam ettiği ifade edilmiştir.

Aile bütünlüğünün korunması, aile birleşiminde dil ve vize şartı konularına ilişkin olarak; aile birleşiminin ülkelerde farklı hukuki temellere dayandırıldığı, Avrupa'nın birçok ülkesinin yabancılar ve göç hukukunda aile birleşimini öngördüğü, bazı Avrupa ülkelerinde aile birleşimi şartlarının ağırlaştırılması suretiyle bu hakkın kısıtlandığı, hak ihlali kapsamına girecek uygulamalar görüldüğü ve evlilik yoluyla yapılan göçlerin önüne geçilmek istendiği belirtilmiştir. Başta Almanya olmak üzere Belçika, Danimarka gibi ülkelerin aile birleşimi vize şartlarını zorlaştırdığı, Almanya'da Türk vatandaşlarının eşlerini getirmek için yaptığı vize başvurusunda Almanya'da bulunan eşin yeterli düzeyde geliri, uygun konutu, sağlık sigortası ve adli sicil gibi hususların arandığı görülürken gelecek eşin yaşı ve belirli düzeyi gösteren bir dil belgesi şartının bulunduğu, aile birleşiminde vatandaşlarımıza yönelik bir ayrımcılığın

varlığının dikkat çektiği ifade edilmiştir. Almanya’da yaşayan bir ABD vatandaşının Türk vatandaşı eşini Almanya’ya getirmek istediğinde dil şartı aranmadığı, buna karşın, Almanya’da yaşayan Türk Alman vatandaşının aile birleşiminde aynı durumun geçerli olmadığı eklenmiştir. Aile bütünlüğü için vize başvurusunda aranan dil şartının kaldırılması ve eşlerin gidecekleri ülkelerde dil öğrenmesine imkân sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Aile birleşiminin belirli bir seviyede dil bilgisine bağlı kılınmasının uluslararası hukukta, Avrupa Birliği mevzuatında ve ulusal yasalarda yer alan ailenin korunmasıyla ilgili hükümlere aykırılık teşkil ettiği, bu nedenle, ülkeler tarafından uygulanan dil testi şartının kaldırılmasının yerinde olacağı, bir yabancı dilin en hızlı ve doğru şekilde öğrenilebilmesinin o dilin kullanıldığı toplum içerisinde mümkün olduğu, bu zorunluluğun vatandaşlarımız açısından maddi ve manevi sıkıntılara neden olduğu belirtilmiştir. Türkiye-Avrupa Birliği ortaklık hukukundan kaynaklanan haklar çerçevesinde konunun yakinen takip edildiği ve yapılan resmî görüşmelerde dil şartı uygulamasının Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları çerçevesinde kaldırılmasının talep edildiği, emsal davaların takip edilerek hukuki destek sağlandığı bildirilmiştir.

Yurtdışındaki çocuk esirgeme kurumlarının muadili olarak belirtilen Gençlik Dairelerinin, bir çocuğun tehlike altında olduğuna ve yeterince bakılmadığına karar verdiği durumlarda çocukları ailelerinden alabildiği, vatandaşlarımızın çocuklarının da bu uygulamaya maruz kalabildiği, bu uygulamanın, aile bütünlüğünü tehdit eden bir unsur olarak vatandaşlarımız tarafından sıkça dile getirilen sorunlardan biri olduğu ifade edilmiştir. İlgili ülkelerde vatandaşlarımıza karşı ön yargılar nedeniyle Türk çocuklarının basit nedenlerle ve kültürel farklılıkların anlaşılabilmesi nedeniyle ailelerinden alınarak farklı din mensubu ailelere verildiği, böylelikle hem dinî hem de millî konularda kültürel kimlik kaybına uğratıldıkları, uluslararası hukuk gereği ailelerinden alınan çocukların Türk vatandaşı olmaları durumunda bilgilerin ivedilikle dış temsilciliklerimizle paylaşılması gerektiği ancak bunun uygulamada yerine getirilmediği belirtilmiştir. Ayrıca, vatandaşımız olmayan mavi kartlı ailelerin çocuklarına ilişkin durumun tespit edilmesi konusunda da zorluk yaşandığı, aynı şekilde, çifte vatandaşlar için de bu durumun geçerli olduğu, bu bağlamda yapılan çalışmalarda, ilgili ülkelere yapılan resmî ziyaretlerde her kademede konunun gündeme getirildiği ve yansıtıldığı bildirilmiştir. YTB’nin bu konuda 2011 yılından beri yaptığı çalıştay, saha çalışmaları ve vakaların bizzat takip edilmesiyle hem ülkelerin Gençlik Daireleri nezdinde hem de toplumumuzda bu konuyla ilgili farkındalık oluşturulduğu; yanı sıra, yetersiz olan Türk koruyucu aile sayısının artırılmasına ve önleyici çalışmalar yapılmasına yönelik proje destekleri

sağlayarak STK'ların somut çalışmaları da teşvik edildiği, emsal teşkil edecek davalara hukuki destek sağlandığı ifade edilmiştir.

Madde, kumar ve şans oyunu bağımlılığının yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız arasında son yıllarda giderek yaygınlaştığı, çocuk yaşlarda başlayan bağımlılık sürecinin özellikle 25-34 yaş arasında patolojik bir hâl alabildiği, erişimi kolay olan birçok yerde oyun makineleri bulunduğu ve çocukların buralarda ilk kumar deneyimlerini yaşadığı, bağımlıların büyük oranının bu kumar makinelerinde oynamaya başlayarak ilerleyen süreçte kumar bağımlısı olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, madde bağımlılığının gençler arasında giderek yaygınlaştığı, bu tür bağımlılıkların yurtdışındaki vatandaşlarımızın aile bütünlüğüne zarar verici duruma geldiği, konuya yönelik olarak yurtdışındaki STK'lar tarafından yapılan gençler ve aileleri bilinçlendirme çalışmalarının desteklendiği, STK'lar tarafından Türk gençleri için sosyal aktivitelerin artırılması ve kapsamlarının geliştirilmesinin teşvik edildiği, konuya ilişkin farkındalığın artması yönünde çalışmalara devam edildiği ifade edilmiştir. Destek mekanizmalarının kurularak rehabilite hizmetlerinin sağlanması, terapi hizmeti verecek insan kaynağının yetiştirilmesi ve ülke ve bölgeler özelinde durum tespit çalışmalarının yapılması gerektiği eklenmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın özellikle birinci ve ikinci nesillerinin bugün yaşlılık evresine girdiği, bakım ve sağlık yardımına muhtaç durumda olduğu, örneğin, Almanya'da detaylı nüfus sayımı olan Mikrozensus 2014 verilerine göre 1,4 milyon olan 65 yaş üstü göçmen kökenli vatandaş sayısının 2030 yılında 2,8 milyona çıkmasının beklendiği, burada tüm göçmenlerin ifade edildiği, yaklaşık yüzde 20'sinin Türk vatandaşlarına tekabül ettiği bildirilmiştir. Dil konusunda daha çok sıkıntı yaşadığı tespit edilen birinci nesil göçmenlerin ailelerinin ilgili ülkelerde olması nedeniyle Türkiye'ye dönmeyi düşünmedikleri ancak yaşanan ülkede dil sorunu yaşamaları ve ana dilde bakım hizmeti veren sınırlı sayıda yer olması nedeniyle ülkelerin sağladığı sağlık ve bakım hizmetlerinden çok daha az faydalandıklarının tespit edildiği, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın bu anlamda farkındalığının düşük olduğu, ana dilde ve kültürel hassasiyetlere uygun bakım sağlayacak merkezlerin sayısının ihtiyaçlar değerlendirildiğinde çok düşük olduğu, bu alanda çalışacak insan kaynağının yetersiz olduğu, buna ilişkin olarak yurtdışında yaşanan ve kültürel farklılık ve beklentileri olan vatandaşlarımızın biyografik, kültürel, dil ve dinî hassasiyetlerine uygun olarak bakımının sağlanması, ihtiyaçlarının giderilmesi ve ülkelerin yaşlı bakım sistemlerine entegrasyonlarının bu çerçevede yapılan çalışmaların sağlanmasına yönelik STK'ların somut

alışmalarının desteklendiği, yurtdışında faaliyet gösteren STK’ların yaşlı bakımına yönelik çalışmalar gerçekleştirmesinin özellikle teşvik edildiği belirtilmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza, başta aile bütünlüğünü korumaya yönelik çalışmalar olmak üzere, profesyonel ve ana dilde hizmet verebilecek Türk uzman sayısının yetersiz olduğu, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız arasında din ve Türkçe ğretmeni, bilirkişi, sosyal çalışan, aile hukuku uzmanı avukat, pedagog, terapist ve psikolog sayısı ihtiyaç değerlendirildiğinde oldukça yetersiz kaldığı ifade edilmiştir. Bu nedenle, yeterli insan kaynağının sağlanmasına yönelik olarak niversite okumayı düşünen gençlerin bu alanlara yönlendirildiği, söz konusu alanlarda okuyan öğrencilere yönelik teşvik programları tasarlanarak destekler sunulduğu bildirilmiştir.

YTB’nin acil ihtiyaç duyulması nedeniyle özellikle sosyal bölümlerde okuyan öğrencilere yönelik burslandırma programları başlattığı, niversite sonrası sosyal hizmet alanında alınması gereken terapi eğitimlerini karşılamak üzere destek programlarının da yrtlmeye devam ettiği belirtilmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın toplam sayısının 6 milyon üzerinde olduğu, bu sayının içinde 19 yaş altındaki ocuk ve gençlerin sayısının ise yaklaşık 2 milyon olduğu, vatandaşlarımızın en yoğun yaşadığı ülke olarak bu genç nüfusun yarıya yakınının yaklaşık 1 milyonunun Almanya’da, diğer yarısının da Fransa ve Hollanda başta olmak üzere diğer ülkelerde yaşadığı, yurtdışındaki ocuk ve gençlerimizin, ülkelere göre değişmekle birlikte eğitim seviyesinin bulundukları ülkelerde düşük olduğunun gözlemlendiği ifade edilmiştir. Bunun nedenleri arasında ilgili ülkenin eğitim sistemi, öğretmenlerin n yargılı tutumlarının sayılabileceği belirtilmiştir. Öğretmenlerin Türk genç ve çocukların sistematik bir biçimde düşük seviyeli okullara ve mesleki eğitime yönlendirilmeleri, yabancı karşıtlığı nedeniyle eğitimde kurumsal ayrımcılığa uğramaları gibi nedenlerin çocuklarımızın eğitim seviyesinin düşük olmasında belirleyici rol oynadığı, velilerin ilgisi, eğitim sistemi ve haklarına ilişkin bilgilerinin artırılması yönündeki çalışmaların önem arz ettiği ifade edilmiştir.

Bir diğer önemli hususun ana dilimiz olan Türkçenin korunması ve yeni nesillere kültürel değerlerimizle birlikte aktarılması olduğu, bilimsel araştırmaların kendi dillerini öğrenen yabancıların diğer dili de iyi derecede öğrendiğini gösterdiği bildirilmiştir. Birçok araştırma sonucuna göre yurtdışında yaşayan toplumumuz için en öncelikli sorunun Türkçenin kaybedilmesi olduğu, yurtdışında yeni nesil Türklerin ana dillerini hızla unuttuğu, toplumsal ilgisizliğin yanında Türkçenin resmî okullarda ders müfredatında yer almaması; son

dönemlerde, başta Almanya olmak üzere, ülkelerin Türkçe ve Türk kültürü derslerine karşı olumsuz söylem ve uygulamalarının, müfredat ve materyal konusundaki eksikliklerin bu durumu olumsuz etkilediği, Türkçenin kaybının dinî ve kültürel bağı zayıflatacağı gibi, yurtdışında yaşayan toplumumuzun ülkemizle ilişkilerine de olumsuz etki yapacağı belirtilmiştir.

Bu çerçevede çift dilli anaokullarının kurulması ve teşvik edilmesi yönünde desteklerin sağlanmaya devam edildiği, STK'lar tarafından hafta sonu okullarının açılması ve yaygınlaştırılmasının teşvik edildiği, yerinden Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi ve sayılarının artırılması için üniversitelerimizde özel programlar açıldığı ve getirilen bu öğrencilere burs desteği sağlandığı, örneğin Sakarya Üniversitesinde bu konuda özel bir yüksek lisans bölümü açıldığı ve bu sene çok sayıda öğrencinin eğitim almaya devam ettiği ifade edilmiştir.

Ailelerin çocuklarının okul durumlarıyla yakından ilgilenmeleri, ana dillerin öğrenilmesi konusunda çok hassas olunması, seçmeli ders olan Türkçe dersleri ve İslam din dersleri için okullarda sınıf açılması için şartları oluşturup başvuru yapılması, okul aile birliklerinde aktif olunması konusunda bilinçlendirme çalışmalarının da yapıldığı ve bu çalışmaların hızlandırıldığı belirtilmiştir.

Eğitim sisteminde başarının artırılması için destekleyici programlar düzenlenmesinin teşvik edildiği, okul derslerine yardım kurslarının açılmasının desteklendiği, üniversite öğrencilerine yönelik burs ve eğitim desteklerinin verildiği, kültürel hareketlilik programlarıyla gençlerimizin kültürümüzü yerinde tanımaları ve anavatanlarıyla bağlarının güçlendirilmesinin sağlandığı, örneğin Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri, Genç Liderler, Türkiye Stajları ve Gençlik Kampları gibi programlar ile yaklaşık 6 bin gencimizin ülkemize getirildiği ve farkındalık oluşturulduğu, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın kullanımına sunmak üzere 1.001 kütüphane kurulması projesinin de hayata geçirildiği ifade edilmiştir.

Yurtdışındaki boşanma, miras gibi davalara ait sonuçların Türkiye'de de hüküm ve sonuç doğurabilmesi için ülkemizde tanıma ve tenfiz davaları açılmasının gerektiği, belirli bir maddi külfeti olan ve çoğunlukla uzun takip süreçleri gerektiren bu işlemlerin hızlandırılması yönündeki vatandaşlarımızın talebinin karşılandığı, 29 Nisan 2017 tarihli 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁴ yurt dışında yabancı ülke adli veya idari makamlarınca boşanmaya,

⁴ 690 sayılı KHK, 01.02.2018 tarihli ve 7077 sayılı Kanun ile TBMM'de kabul edilmiştir.

evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararların yargı yoluna başvurulmaksızın doğrudan nüfus kütüğüne tescil edilmesine dair düzenleme getirilerek çözüme yönelik en büyük adımın atıldığı, tanıma tenfize ilişkin uygulama yönetmelik çalışmalarının da sonuçlanma aşamasında olduğu, vatandaşlarımızın bilgilerinin ülkemiz resmî makamlarıyla paylaşılması hususunun sürekli gündemde tutulması gerektiği bildirilmiştir.

Vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı ülkelerde son dönemde Müslümanlara ve Türklere karşı gerçekleştirilen saldırı ve eylemlerde ciddi bir artış gözlemlendiği, neredeyse her hafta bir camiye ve bir Türk sivil toplum kuruluşuna yönelik bir kundaklama girişimi, mala zarar verme, duvarlara ırkçı slogan yazılması, domuz kafası bırakılması gibi eylemler gerçekleştirildiği, saldırıların büyük çoğunluğunda faillerin tespit edilemediği ve suçluların cezasız kaldığı, ilgili devletlerin yetkili mercilerinin, polis, savcılık, yargı ve medyanın bu saldırılarla mücadele etmesinin çok önemli olduğu bu şekilde, eylemlerin gerçek sayılarının ortaya çıkabileceği, saldırıların soruşturulması ve kovuşturulması hususlarının da daha şeffaf ve denetlenebilir hâle geleceği, söz konusu saldırıların faillerinin yetkililerce cezalandırılması ve olayların aydınlatılmasının beklendiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, cami ve STK'larımızın saldırılardan sonra ülkenin ilgili makamlarına başvurmaları ve faillerin yargılanması için konuyu takip etmeleri, STK'ların yerel ve ulusal zeminde birlik içerisinde hareket etmelerinin teşvik edildiği, çatı STK'ların hukuk alanında kapasitelerini geliştirmeleri, insan hakları, ırkçı saikle işlenen suçlar ve ayrımcılık vakalarına ilişkin takip merkezleri kurmaları, veri toplamaları, vakaları yerel, ulusal ve uluslararası mercilere raporlamasının desteklendiği, insan hakları ve hukuk eğitimi çerçevesinde üniversite öğrencileri ve hukukçulara yönelik farkındalık oluşturmak üzere eğitimlerin düzenlendiği, vatandaşlarımızın uğradığı ırkçı saldırıların, ilgili ülkelerle gerçekleştirilen resmî temaslarda sürekli gündemde tutulduğu, faillerin bulunması, önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınmasının da talep edildiği ifade edilmiştir.

3.2.16 On altıncı Toplantı – 20.02.2018

Taslak Alt Komisyon Raporu hakkında görüşme yapılmıştır.

3.2.17 On yedinci Toplantı – 22.02.2018

Taslak Alt Komisyon Raporu hakkında görüşmeler yapılmış ve Rapor oylanarak kabul edilmiştir.

3.3 Alt Komisyonun Yurtdışı Çalışma Ziyaretleri

3.3.1 Fransa ve Hollanda Çalışma Ziyareti

Alt Komisyon, yurtdışında yaşayan kadınlarımız özelinde tüm vatandaşlarımızın sorunlarını daha yakından gözlemleyebilmek, kamu kurumları ile gerçekleştirilen toplantılarda öne çıkan sorunlar ve çözüm önerileri konularında yurtdışındaki vatandaşlarımızın görüş ve fikirlerini almak, yurtdışında izlenen politika ve gelişmeleri daha yakından gözlemleyebilmek amacıyla çalışma ziyaretleri planlamıştır.

Alt Komisyon üyesi altı milletvekilinden oluşan Heyetin, 3-6 Haziran 2016 tarihlerinde Fransa ve Hollanda'ya bir çalışma ziyareti gerçekleştirmesi 02.06.2016 tarihli 39527 sayılı Başkanlık Oluru ile uygun görülmüştür. Bu kapsamda, Alt Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA, Alt Komisyon üyeleri Isparta Milletvekili Nuri OKUTAN, İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR, Kırşehir Milletvekili Salih ÇETİNKAYA, Trabzon Milletvekili Ayşe Sula KÖSEOĞLU, Yozgat Milletvekili Ertuğrul SOYSAL'dan oluşan Heyet; 3-4 Haziran 2016 tarihlerinde Fransa'da, 5-6 Haziran 2016 tarihlerinde Hollanda'da temaslarda bulunmuştur. Heyete eşlik etmek üzere Alt Komisyon'da görevli bir Yasama Uzmanı ile Alt Komisyon'da geçici olarak görevlendirilen Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından Uzman Emine Elif GÖNÜLLÜ görevlendirilmiştir.

Heyetin Fransa Temasları

Fransa Sosyal İşler, Sağlık ve Kadın Hakları Bakanlığı, Kadın Hakları ve Kadın Erkek Eşitliği Birimi ile Görüşme

Heyet, 3 Haziran 2016 Cuma günü sabah 9.30'da Paris-Fransa'ya ulaşmıştır. Heyetin ilk teması aynı gün saat 15.00'da Fransa Sosyal İşler, Sağlık ve Kadın Hakları Bakanlığı, Kadın Hakları ve Kadın Erkek Eşitliği Birimi Genel Müdür Yardımcısı Stéphanie SEYDOUX ve beraberindeki heyet ile görüşme olmuştur. Söz konusu görüşmede Stéphanie SEYDOUX, bakanlık ve birimleri hakkında kısa bir bilgilendirme yapmış, Sosyal İşler, Sağlık ve Kadın Hakları Bakanlığının sosyal işler kısmında faaliyet yürüttüklerini, sosyal işler kapsamında yoksullukla mücadele, özürlüler, yaşlılar, aile ve çocuklara yönelik genel politikaların şekillendirilmesine yönelik çalıştığını belirtmiştir. Kadın Hakları ve Kadın Erkek Eşitliği Biriminin görevinin ise kadın-erkek eşitliğinin sağlanması doğrultusunda üretilen politikaların bakanlıklar arasında uyum içerisinde yürütülmesini sağlamak olduğunu, Kadın erkek eşitliği, iş hayatında eşitlik, kadına yönelik şiddet, doğum kontrol hakkı, kürtaj hakkı gibi alanlarda çalışmalar yürüttüklerini dile getirmiştir. Kadına yönelik şiddet üzerine gelen soru üzerine

verdiği cevapta SEYDOUX; kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, sanal ortamda yaşanan şiddet de dâhil olmak üzere tüm şiddet türlerini kapsayan üç yıllık eylem planları hazırlayarak uygulamaya koyduklarını, son üç yıldır bu konuda iyileşme ve ilerleme kaydedildiğini, Fransa'nın İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ülkelerden biri olduğunu, eylem planı çerçevesinde şiddete maruz kalmış kadınların desteklenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları yürütüldüğü, aynı kapsamda bir destek hattı oluşturulduğu ve bu destek hattının sadece Fransızca değil farklı dillerde de hizmet verebildiğini ifade etmiştir. Eylem planları kapsamında şiddet gören ama gizleyen kadınların cesaretlendirilmesine de önem verildiğini belirten SEYDOUX, kadına yönelik şiddet mağdurlarının arayabileceği hatlar ve sığınma evi benzeri yapılar oluşturduklarını belirtmiştir.

Kadın erkek eşitliğinin her alanda sağlanması hususunda bakanlıklar arasında işbirliği sağlamanın ve ortak politikalar yürütmenin zorluğuna dikkat çeken SEYDOUX, bakanlıkların ve kamuoyunun dikkatini çekebilmek için farkındalık artırıcı kampanyalar yürüttüklerini, siyasi iradenin bu konuda önemli olduğunu ve başbakanların konuyu sahiplenmesinin oldukça etkili olduğunu vurgulamıştır. Son beş yıldır önceliklerinden birinin diğer bakanlıkların dikkatini çekmek ve birlikte çalışmak olduğunu söyleyen SEYDOUX, her bir bakanlığın eşitlik birimlerinin sorumlularından oluşan bir kurul olduğunu ve her bakanlığın bu kurulda üst düzeyde temsil edilmesine özen gösterdiklerini, bu kurul aracılığı ile bir ağ oluşturmaya çalıştıklarını, oluşturulan yol haritasının her bir bakanlık tarafından yürütülmesi gerektiği, bu doğrultuda konferanslar, çalıştaylar tertip edildiğini dile getirmiştir.

Fransa İslam Konseyi (CFCM) Başkanı ile Görüşme

Fransa'da yaşayan Müslümanların bir çatı altında toplanması ve ihtiyaç halinde muhatap alınacak resmi bir kurum olmak üzere oluşturulan Fransa İslam Konseyi (Le Conseil Français du Culte Musulman CFCM) Başkanı Anouar KBIBECH ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Fransa'da yaşayan Müslümanların yaşadığı sorunlara temelde iki açıdan yaklaşılabileceğini belirten KBIBECH, bunlardan ilkinin İslam'da kadının rolü ve kadın erkek eşitliği anlamında yaşanan sorunlar olduğunu, ikincisinin ise Fransızların Müslüman kadınlara yaklaşımında hâkim olan islamofobik yaklaşımdan kaynaklandığını dile getirmiştir. Fransız toplumuna yansıyan İslam'da kadın imajının düzeltilmesi için CFCM bünyesinde bir Kadın Komitesi kurulduğunu, CFCM'e bağlı federasyonlar ve derneklerdeki kadınların bu komiteye üye olmalarını teşvik ettiklerini, komitenin kadınların sorunlarının çözümü için çalışmalar yürüttüğünü belirtmiştir. İslamofobi ile mücadele etmek üzere ayrıca bir dernek kurulduğunu

ve İslamofobik saldırıya maruz kalınması durumunda bu derneğin de devreye girdiğini ve savunuculuk yaptığını ifade etmiştir.

CFCM'in çeşitli federasyonlardan ve derneklerden müteşekkil olduğunu belirten KBİBECH, herhangi bir faaliyet düzenleneceği sırada toplandıklarını, son dönemlerde Fransız hükümetinin sivil topluma desteğini çekmesi nedeniyle maddi zorluklar yaşandığını, ancak kısıtlı kaynakla olabildiğince etkin şekilde çalışmalarını yürüttüklerini belirtmiştir. Fransa'da 2015 Kasım ayında yaşanan saldırılar sonrasında CFCM önderliğinde bir program düzenlendiğini, birçok federasyon ve derneğin birlikte oluşturduğu bir bildiri ile olayın kınandığı ve Fransız medyasında geniş yankı bulduğunu belirtmiştir.

Fransa'da Müslüman kadınların haklarının sırf başörtüsü takıyor olmaları nedeniyle sınırlandırılabilirliğini ve zaman zaman kötü muameleye maruz kalabildiğine dikkat çeken KBİBECH; kadınlara yönelik özel çalışmalar yürütmeye çalıştıklarını, yaklaşık yirmi kadından oluşan Kadın Komitesi'nde belediye başkan yardımcısı, şirket müdürü gibi toplumda belirli yerlere gelebilmiş kadınların Komite'de yer alması ve örnek olması hususunda çaba sarf ettiklerini dile getirmiştir. Avrupa'da Müslüman algısının düzeltilmesi için Türkiye'nin önemli rol üstlendiğini dile getiren KBİBECH; kadınların her alanda daha fazla söz sahibi olması için çaba sarf ettiklerini, özellikle medyada Müslüman kadınların daha fazla görünür olmasını sağlamaya çalıştıklarını belirtmiştir. İslamofobik saldırılara maruz kalınması hususunda kadın/erkek olunmasının, Fransız vatandaşı olup olmamanın fark etmediğini, hemen hemen her kesimin bu tür saldırılara maruz kaldığını belirtmiştir.

Fransa'da yaşayan Müslümanların Fransız vatandaşlığına geçmesini teşvik ettiklerini, seçmen olarak seçimlerde oylarını kullanmalarının önemine de dikkat çektiklerini, Müslüman toplumu içerisinde Türk, Cezayirli, Faslı ayrımını geride bıraktıklarını ve ortak sorunlar ve çözümler etrafında birleşmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. KBİBECH, ayrıca ikinci ve üçüncü jenerasyon göçmen gençlerin kimliklerini kaybedebildiklerini ancak gelişen iletişim teknolojileri ve sosyal medya ile eskiye nazaran çok daha hızlı biçimde kültür ve ortak değerleri ile yakınlaşabildiklerini, kendi kimliklerini oluşturabildiklerini dile getirmiştir. Son olarak CFCM ile Türkiye ile daha sıkı ve yakın ilişki kurmayı arzu ettiklerini belirterek sözlerine son vermiştir.

Paris Başkonsolosluğunda Sivil Toplum Temsilcileri ile Buluşma

Heyet, 4 Haziran 2016 Cumartesi günü sabah 10.00'da Paris Başkonsolosluğunda Türk sivil toplum temsilcileri ile bir araya gelmiştir. Toplantıya toplam kırk üç sivil toplum temsilcisi

katılım sağlamıştır. Sivil toplum buluşmasına iştirak eden temsilcilerin genel hatları ile dile getirdiği sorunlar, çözümler ve önerilere aşağıda yer verilmiştir.

Aulnay-sous-Bois Türk-Fransız Kültür Merkezinden Emine PEHLİVAN, sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu çatı kuruluşların karar mercilerinde kadınların yeterince yer alamadığını, kadınların karar alma süreçlerine ve siyasal yaşama katılımı noktasında Fransa’da kota uygulamalarının bulunduğunu, kotalara uyulmaması durumunda çeşitli cezaların uygulandığını dile getirmiştir.

DİTİB Aile İrşat ve Rehberlik Bürosu’ndan Sevim ENSARİOĞLU, yaklaşık yirmi yıldır bu konuda çalışmalarını yürüttüğünü, bürolarına ulaşan başvuruların %90’dan fazlasının kadınlar tarafından yapıldığını belirtmiştir. Kadınların talepleri arasında öne çıkan başvuru konularının; dini konularda genel bilgilendirme, ailelerinden alınan çocuklara ilişkin durumlar, özellikle boşanma aşamasına gelmiş kadınların hukuki yardım talepleri, kadınlar için sığınma evleri ve sonrasında maddi destekler, kız öğrencilerin motivasyon ve yönlendirilme ihtiyaçları, kuşaklararası çatışma, aile büyüklerinin kadınlara ve aile içi meselelere fazla müdahalesi, eve ilişkin tüm sorumluluğun kadınlara yüklenmesine dair olduğu bildirilmiştir.

Rehberlik Bürosu olarak saptadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerisi bağlamında sunabilecekleri başlıklar şunlardır; DİTİB bünyesinde ilahiyat, sosyoloji, psikoloji, hukuk alanlarının birlikte değerlendirilebileceği interdisipliner bir aile araştırma ve koordinasyon merkezi kurulması, ailelerin öncelikle bilinçli bir şekilde kurulmasına yönelik aile okulları oluşturulması, yaşanan ülkenin hukuki mevzuatı, eğitim ve sosyal güvenlik sistemleri hakkında bilgilendirici faaliyetler yapılması, ülkenin dilinin yeterli seviyede öğretilmesi, özellikle evlilik yolu ile Türkiye’den gelenlerin gelmeden önce ülkenin dili, kültürü ve sistemi hakkında bilgi sahibi olmasının sağlanması.

Elele Derneği kurucusu ve sosyolog Gaye PETEK yaklaşık otuz yıldır Fransa hükümetinde, Uyum Koordinasyon Kurumunda ve çeşitli sivil toplum kuruluşlarında çalıştığını belirtmiş ve sorunların eğitim, kültür ve şiddet olmak üzere üç ana konu çerçevesinde değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Fransa’da yaşayan Türk vatandaşlarının %47’sini kadınlardan oluştuğunu ve Türk toplumu arasında boşanma oranının %1,5 olduğunu belirtmiştir. Evli çiftlerin %13,3’ünün Türk erkek yabancı kadın, %5’inin Türk kadın yabancı erkek şeklinde olduğu, doğurganlık oranının 2,8 olduğu bildirilmiştir. En ciddi sorunun eğitim sorunu olduğu, kadınların %4,5’unun sadece ilkokul mezunu, Türk çocuklarının ise sadece %33’ünün lise mezunu olduğu, kız çocuklarında durumun daha vahim olduğu, yükseköğrenime

ulaşma noktasında Türk kökenli kız çocuklarının diğerk göçmen kesimlere nazaran 5,7 kere daha şanssız olduğu, Türk kızlarının yalnızca %8'inin yükseköğrenime ulaşabiliyorken Cezayirlielerde bu oranın %13 olduğu ifade edilmiştir. Fransa'da Türk çocuklarının %44'ünün ilkokulun son sınıfını tekrar ederken, lise eğitimi sonrasında yapılan sınavda Türk çocuklarının başarı oranının %31 olarak gerçekleştiği, Türk ailelerin yalnızca %2'sinin okulların aile birliklerine katıldığı, bu oranın artmasının önemli olduğu bildirilmiştir.

Türk gençlerinin %75'inin eşinin Türkiye'den evlenme yoluyla Fransa'ya geldiği, Cezayirli kızların %30'unun Fransızlarla evlendiği ifade edilmiştir. Türkiye'den evlenme yoluyla gelen iyi eğitimi kadınlarımızın burada eğitimlerine devam etmek, çalışmak istedikleri ancak içine geldikleri kapalı aile yapısı ve baskının buna izin vermediği, bu durumun birçok sorunun sebebi olduğu belirtilmiştir. İthal gelin olarak tabir edilen kadınların, dil bilmedikleri için aile ve ev içinde kapalı kaldığı, kısıtlandığı, kendilerini savunma noktasında oldukça yetersiz duruma düştükleri bildirilmiştir.

Elele Deneğinde haftada 4 gün dil kursu verilmekteyken, 25 yıl faaliyet gösteren derneğin, Fransız Hükümetinin sivil topluma verdiği destekte kesintiye gitmesi sonucu 2010 yılında maddi yetersizlikler nedeniyle kapanmak durumunda kaldığı ifade edilmiştir. Sıkça yaşanan bir başka sorunun kültür sorunu olduğu, çocukların çift kültürlü bir ortamda her iki kültürü de öğrenerek yetişmesini büyük önem taşıdığı, çocukların okulda Fransız kültürünü edinirken Türk kültürünü de okul dışında; aile içerisinde ya da diğerk sosyal ortamlarda edinmesi gerektiği belirtilmiştir.

Elele Derneği eski başkan yardımcısı ve sosyal hizmetler gönüllüsü Nur GRSEL, Türkiye'den gelen gelinlerin özellikle dil yetersizliği nedeniyle çok sorun yaşadığını, buradaki haklarından ve bedelsiz verilen hizmetlerden dahi dil engeli nedeniyle yararlanamadıklarını belirtmiştir. Ev içi şiddetin büyük bir sorun olduğuna dikkat çeken GRSEL, şiddete maruz kalan kadınlara yönelik rehabilitasyon, hukuki yardım gibi ücretsiz hizmetlerden, psikolojik yardım merkezlerinden dil yetersizliği nedeniyle yararlanamadıklarını, bilgilerinin bile olmadığını ifade etmiştir. 3. nesil olarak tabir edilen vatandaşlarımızın büyük kısmında eşlerin her ikisinin de çalıştığı, kreş yerine aile büyüklerinin çocuklara bakması nedeniyle ocukların Fransızca ile çok geç karşılaştığı ve bu karşılaşma sonucunda da Fransızca'yı reddetme sıkıntısı yaşandığı, eğitim hayatlarının ilerleyen dönemlerinde daha iyi bir yerde olabilecekkten sırf dil sorunu nedeniyle derslerde başarısızlıkla karşılaşılabildiğinin de çocukların eğitimlerinde yaşanan bir sorun olduğu ifade edilmiştir. Sosyal hizmetler gönüllüsü olarak farklı bölgelerde tercümanlık yapan ve koruyucu aileler ile görüşen GRSEL, ailelerinden alınan çocukların

verildiği Fransız ailelerin çoğunluğunun duyarlı olduğunu, Gençlik Dairelerinin iyi niyetli bir yaklaşım sergilediğini dile getirmiştir. 2008 yılında ASPB KSGM tarafından yayımlanan kitapçığın yenilenmesi ve güncellenmesi talebi de dile getirilmiştir.

Edu-Mic Derneğinden Gül SEĞİM, kendisinin de halk arasındaki tabirle bir ithal gelin olduğunu, 13 yıl boyunca yaşanan sıkıntıların ardından boşandığını ve boşanma sürecinde DİTİB'den destek aldığını belirtmiştir. Edu-Mic Derneği olarak sertifikalı evlilik okulları düzenlediklerini, grup terapiler ve rehabilitasyon desteği verdiklerini, boşanma sürecindeki kadınları desteklediklerini, imkan ve mevzuat izin verirse Türk toplumuna hizmet vermek üzere bir sığınma evi açmak istediklerini, dil eğitiminin çok önemli olduğundan hareketle iki dilli bir kreş açmayı arzu ettiklerini ifade etmiştir.

Paris Komünoterapi Enstitüsü'nden İnci TEBİŞ PICARD, dil sorununun en önde gelen sorunlardan biri olduğunu, kadınların Fransızca dil kurslarına daha fazla katılım sağlaması için zemin hazırlanması gerektiğini, aile ve çocuğun tüm sorumluluğunu üstlenen kadınların kurslara katılamadığını belirtmiştir. Geniş ailelere Türkiye'den gelin veya damat olarak gelen gençlerin geniş ailenin tahakkümü altında ve izole yaşamaları sonucu şiddet eğilimleri, depresyon ve uyum sağlayamama gibi sorunlarla karşılaşabildiğini, ithal damat olarak tabir edilen erkekler aile içinde saygı görmemeleri sonucu, şiddet, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi sıkıntılar yaşayabildiğini dile getirmiştir.

Bobigny Yüksek Mahkemesinde savcı asistanı olarak çalışan Aylin BAŞIBÜYÜK, Fransa'da hukuk alanında lisans ve yüksek lisans eğitimi aldığını, Türkiye'de Galatasaray Üniversitesinde Erasmus programı kapsamında değişim öğrencisi olarak okuduğunu belirtmiştir. Yükseköğrenim diplomalarının Türkiye'de Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınması ve denkliklerinin verilmesi noktasında ciddi sıkıntılar yaşadıklarını, süreçlerin çok uzun sürdüğü, YÖK'ün kendilerine herhangi bir cevap vermediği gibi herhangi bir muhatap da bulamamaları nedeniyle büyük mağduriyetlere sebebiyet verildiğine dikkat çekmiştir.

Fransa Alevi Dernekleri Federasyonundan Gül DOĞAN, Alevi toplumu içerisinde kadınların yaşadığı sorunların daha az olduğunu, dernek olarak özellikle çocuklara kültür aktarımını sağlamaya dönük çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir. Tamamen gönüllülerden oluşan bir ekip ile derneğin çalışmaları yürüttüğünü ve gönüllü hizmetler ve sivil toplum çalışmaları konusunun önemine dikkat çekmiştir.

Mantes-la-Jolie Türk Okul Aile Birliği Derneği Başkan Yardımcısı Hülya ŞAHİN, okul aile birliklerinin önemine dikkat çekmiş, veliler olarak birleşerek belediyelerle anlaşma

içerisinde Türkçe dersi verildiğini belirtmiştir. Türk toplumunun çok fazla kendi içine kapalı olduğunu, sivil toplum kuruluşlarının da kendi içine kapanık kaldığını, Fransızlar ve Fransız makamları ile etkileşimlerinin eksik olduğunu belirtmiş, Fransız kurumları ile irtibatın önemine dikkat çekmiştir.

CHP-Fransa Derneğinden Hasan ACAR, bedelli askerlik ile ilgili üç yıl yurtdışında çalışma şartının mağduriyetlere neden olduğu ve gözden geçirilmesi isteği ile mahkeme kararlarının tanınması ve tenfiz süreçleri ile ilgili sorunlara dikkat çekmiştir.

Fransa Alevi Dernekleri Federasyonundan Hatice UĞURLU, Fransız hükümetinin kadınlara destek sağladığını ancak Türk vatandaşı olan kadınların bu imkânlar noktasında pek bilgi sahibi olmadığı gibi dil sorunu nedeniyle de yararlanamadığını belirtmiştir.

Hanımeli Derneği Başkan Yardımcısı ve İl Meclis Üyesi Fethiye ŞEKERCİ, Fransa’da yaşayan Türklere yönelik çalışmaların belirli bölgelere dönük yapıldığını ve bazı bölgelerin eksik kalabildiğini, nerelerden nasıl destek alınabileceği ile ilgili olarak ciddi anlamda bir bilgi eksikliği olduğu ve bunu gidermek için de broşür, kitapçık gibi çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ifade etmiştir. Sivil toplumda kurumsallaşmanın eksikliğine dikkat çekmiş, kadına yönelik şiddet hususunda daha çok çaba sarf edilmesi ve kadın sığınma evleri açılması gerektiğini belirtmiştir.

Edu-Mic eski Genel Sekreteri Sevim KORKUT, Fransa’da yaşayan iyi eğitim almış Türk gençleri ile Fransız Parlamentosunda bir program gerçekleştirdiklerini, hem gençler açısından hem de Fransız makamları açısından olumlu dönüşler aldıklarını, gençlerin motivasyona, aydınlatılmaya ve yol gösterilmesine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Fransa’da Türk toplumunun kendi içine kapalı bir toplum olmasına rağmen hala kendi içinde birlik sağlayamadığına, ortak amaç ekseninde birlikte hareket etme noktasında eksiklikler olduğuna dikkat çekmiştir.

Heyet sonrasında Yunus Emre Enstitüsü Paris Bürosu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Tanıtma Müşavirliğini ziyaret ederek çalışmalarına ilişkin bilgi almıştır.

Gençlik Daireleri tarafından çeşitli sebeplerle çocukları ellerinden alınan Türk ailelerden birine ev ziyareti gerçekleştirilmiştir. Olayda, Fransa’da büyüyen, otuz bir yaşındaki Türk vatandaşı anne arabada uyuyakalan 14 aylık bebeğini arabada yalnız ve kapalı şekilde bırakarak spor salonuna gitmiştir. Sonrasında polis ve itfaiye ekipleri arabanın camını kırarak çocuğu arabadan çıkarmış ve anneyi de gözaltına almıştır. Annenin çocuğunu görmesine 2 hafta süre

ile izin verilmemiş, çocuk Fransa’da ikamet eden anneanne ve dedesine verilmiştir. Son durumda annenin çocuğunu haftanın belirli gün ve saatlerinde görmesine müsaade edilmekte, dava süreci devam etmektedir. Fransa’daki yetkili makamlar çocuk 18 yaşına kadar zaman zaman kontrollerine devam edecektir.

Heyetin Hollanda Temasları

1. Hollanda Temsilciler Meclisi Üyesi ile görüşme

Temsilciler Meclisinde Türk kökenli Milletvekili Yasemin ÇEGEREK ile görüşülmüş Hollanda’daki vatandaşlarımıza ilişkin genel durum hakkında bilgi alınmıştır. Yasemin ÇEGEREK bu görüşmede Hollanda ve Avrupa’da artan ırkçılık ve ayrımcılığa işaret etmiştir.

2. Rotterdam Belediyesi IDEM ile Görüşme

Rotterdam Belediyesine bağlı yeni bir birim olarak kurulmuş olan IDEM ziyaret edilmiştir. Söz konusu birimin kadınlara ilişkin ve ayrımcılığı önlemeye yönelik çalışmaları hakkında bilgi alınmış, IDEM yetkilileri tarafından özellikle ayrımcılık karşıtı ve kadının çalışma hayatına kazandırılmasına yönelik politikalarla ilgili bir sunum gerçekleştirilmiştir.

3. Türk STK Temsilcileri ile Toplantı

Heyetin Hollanda ziyareti kapsamında Başkonsolosluğumuzun davet ettiği çatı STK’lar ile Başkonsolosluk binasında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya vatandaşlarımız tarafından kurulmuş olan, Hollanda’da mukim, aktif faaliyet gösteren bütün STK’lar davet edilmiştir.

Gerçekleştirilen toplantıda komisyona ilişkin bilgi aktarılmasının ardından bütün STK temsilcilerine söz verilerek sorunlara ilişkin tespit ve önerileri dinlenmiştir.

Gerçekleştirilen STK toplantısında STK temsilcileri tarafından aşağıdaki sorunlar, değerlendirmeler ve çözüm önerileri dile getirilmiştir;

- Eğitim atasesi olmaması ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Eğitim ataşelerinin yurtdışındaki hassasiyetleri ve toplumu tanıyan kişilerden seçilerek görevlendirilmesi, bunların toplumun faydasına çalışma yapabilecek potansiyelde kişiler olması büyük önem arz etmektedir.
- Derneklerin kurumsallaşmasına yönelik STK kapasite geliştirme desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

- Birçok dernek vasıflı insan kaynağı bulmada sıkıntı yaşamakta, insan kaynağı bulabildiğinde de maddi olarak bunları karşılamakta güçlük çekmektedir.
- Türk gençler derneklere yeterli ilgi göstermemekte, kültür sanat etkinliklerine çok az katılmaktadır.
- Sosyal sorunların Türk ailelerinde de yaygın olduğu buna yönelik yapılacak çalışmalara acil ihtiyaç duyulduğu bu anlamda Hollanda’da da aile ataşeliklerinin kurularak sorunlu alanlara ilişkin önleyici ve danışmanlık hizmeti sağlayıcı çalışmalar yapılmasına ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Hollanda’da doğup büyümüş Türk toplumunun içinden yetişmiş ülkenin sistemini yakından bilen bireyler arasından görevlendirilecek aile ataşelerinin sorunların tespiti ve çözümlerin oluşturulması noktasında yapacağı çalışmaların çözüme yönelik fayda sağlayacağı ifade edilmiştir.
- Hollanda’da Türk ve göçmen gençler arasında bağımlılık ve okul bırakma oranlarının çok yüksek olduğu ifade edilmiş bu anlamda veri analizi ve bilimsel çalışmalar yapılarak bir politika oluşturulması, STK’ların ve ilgili kurumların ailelerde ve gençlerde farkındalık çalışmaları yapmasına ihtiyaç duyulduğu hali hazırda yapılan çalışmaların sorunun büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kaldığı aktarılmıştır.
- Gençlerin okul başarılarının artırılması ve kötü alışkanlıklardan uzak tutulması anlamında gençlik faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir.
- Ailelerin birçoğu çocuk eğitimi, okul sistemi gibi konulara ilişkin yeterli bilgi sahibi olmamaları nedeni ile çocuklarına eğitim hayatları ile ilgili bilinçli yönlendirmeler yapamamakta, desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu anlamda anne babalara okul sistemini, çocuklara okul başarıları için nasıl destek sağlayacağını anlatan eğitimlere ve bu kapsamda danışmanlık hizmeti sağlayacak kurumsal yapılara ihtiyaç vardır.
- Hollanda’da Türk aileleri Gençlik Daireleri ile sorunlar yaşamakta, Türk ailelerin çocuklarına gençlik Daireleri tarafından el konabilmektedir. İlgili ülke sistemine hakim olmayan ailelerin birçoğu haklarını yeterince savunamamaktadır. Bunun yanı sıra ailelerinden alınmaları durumunda kültürel ve dini hassasiyetlere uygun bakımının sağlanması gereken çocuklar bu hassasiyetlere uygun olmayan ailelere verilebilmektedir. Bu anlamda önleyici çalışmaların yanı sıra bilgilendirici ve hukuki süreçte ailelere destek sağlayabilecek mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- STK temsilcileri tarafından, Gençlik Dairesi sorununa ilişkin Türk koruyucu aile sayısının yetersiz olduğu, kültürel hassasiyete uygun bakımın sağlanabileceği yurtların

olmadığı ifade edilmiştir. Sayının artırılması için kampanyalar vasıtasıyla toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

- Türk vatandaşlarımızın kültürel değerlerine uygun, anadilde danışmanlık ve terapi hizmeti verebilecek uzman sayısı yetersizdir. Üniversite okuyan gençlerin sayısı son yıllarda artmaktadır ancak söz konusu bölümlere ilgi yetersizdir. Bu anlamda yönlendirici çalışmalar yapılması gerekmektedir.
- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız tanıma ve tenfiz konusunda sıkıntılar yaşamakta, özellikle boşanma davalarını tanıtamamaktan kaynaklanan mağduriyetler oluşmakta, yasal süreçler çok uzun sürebilmektedir. Bu anlamda çözüme yönelik kolaylaştırıcı yasal düzenlemelerin ivedilikle yapılması gerekmektedir.
- Hollanda’da yaşayan Türk vatandaşları sosyal hayatta ve kurumsal ırkçılık ve ayrımcılık uygulamalarına hayatın her alanında maruz kalabilmektedir. Özellikle hukuki konularda Hollandalı bir kişiye daha toleranslı davranılırken yabancı olan bir kişi daha katı yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Ayrımcılık ve ön yargılı uygulamaların muhatabı olan vatandaşlarımız hukuki destek verecek danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra ayrımcı uygulama ve hak ihlallerinin kayıt altına alınabileceği STK’ların eksikliği hissedilmektedir.
- Hollanda’da faaliyet gösteren Türk medyası zor şartlar altında varlığını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye’den yayın yapan kanallardaki programların nitelik anlamında yozlaştırıcı ve yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Bu anlamda yurtdışındaki Türk medyasının desteklenmesi, kapasitesinin artırılması, yurtdışına yönelik yayın yapan kanalların yayınlarının yurtdışındaki vatandaşlarımızın hassasiyetlerine uygun nitelikte programlar olması gerekmektedir.
- Evlilik yoluyla ülkeye gelmiş gelin ve damatlar toplumsal katılım sağlayamamakta, izole bir yaşam sürmekte bu anlamda birçok sıkıntı yaşayabilmektedir. Evlilik yoluyla ülkeye gelen vatandaşlarımıza yönelik ülkeye ve ülkenin sistemine daha kolay adapte olarak sorunların üstesinden gelmelerini sağlayacak bilgilendirici eğitimlere ihtiyaç vardır.
- Yurtdışında yetişmekte olan 4. nesil vatandaşlarımız için ülkenin dilini öğrenme sıkıntısı ortadan kalkmış ancak ana dil ile kültürel aidiyetin kaybedilmesi tehlikesini ortaya çıkarmıştır. Hollanda devleti Türkiye’den Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen Türkçe öğretmenlerine izin vermemekte, okullarda Türkçe dersleri verilememektedir. Bu anlamda ana dil eğitimi konusunda bir seferberlik ilan edilerek

Türkçe öğreniminin önemi hakkında velilere bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

- Türkçe dersleri birçok STK tarafından hafta sonu eğitimleri kapsamında verilmektedir ancak STK'lerden alınan bilgilere göre birçok STK Türkçe eğitimi verecek insan kaynağı bulmakta zorlanmaktadır. Nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine ve ortak bir Türkçe müfredatına ihtiyaç vardır.
- Hollanda'da ana dil konusunda sıkıntı yaşayan çocukların okul başarıları anadillerini ve ülkenin dilini yetersiz bilmeleri nedeni ile düşmektedir. Bu anlamda çift dilli eğitimin önemi konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.
- Türk aileler arasında boşanma oranlarının arttığı ifade edilmiştir. Türk aileleri evlilik içerisinde çıkan çatışmalarda ve iletişim sorunlarında yeterli danışmanlık hizmeti ve farkındalık eksikliği nedeniyle boşanma yoluna gidebilmektedir. Bu anlamda ailelere destek olabilecek, önleyici çalışmalar yapabilecek, sorunların çözümünde rol oynayacak mekanizmalara ve danışmanlara ihtiyaç vardır.
- Sosyal Yardım Çatı Kuruluşları arasında Türk veya Müslümanları temsil edecek bir yapı bulunmamaktadır. Bu anlamda Hollanda devleti tarafından sosyal hizmetler kapsamında verilen yardımlardan toplumumuz faydalanamamaktadır. Sosyal hizmet sağlayıcısı profesyonel çalışma yapabilecek üst bir oluşuma ihtiyaç duyulmaktadır.

Sosyal Hizmet Sağlayıcısı olarak hizmet verebilecek bir kurumun kurulamamış olmasında Türk STK'ların bir araya gelerek ortak çalışma yapma kabiliyetlerinin yetersiz olmasının büyük etkisi vardır. Bu anlamda Türk toplumunu temsil eden STK'ları ortak paydalarda birleştirmeye yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.

3.3.2 Almanya Çalışma Ziyareti

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 13.06.2017 tarihli toplantısında alınan 16 numaralı Karar ile 2017 yılının Temmuz ayı içinde Komisyon ve Alt Komisyon üyesi üç milletvekili ile Heyete eşlik etmek üzere bir yasama uzmanının Almanya'ya çalışma ziyaretinde bulunması kararlaştırılmıştır.

Komisyon ve Alt Komisyon üyesi üç milletvekilinden oluşan Heyetin 11-14 Temmuz 2017 tarihinde Almanya'nın Düsseldorf ve Köln şehirlerinde çalışma ziyaretinde bulunması ve Heyete eşlik etmek üzere bir yasama uzmanının görevlendirilmesi 30.06.2017 tarihli ve 107163 sayılı Başkanlık Oluru ile uygun görülmüştür. Bu kapsamda Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer KATIRCIOĞLU, Alt Komisyon

Başkanı İstanbul Milletvekili Tülay KAYNARCA ve Alt Komisyon Üyesi İstanbul Milletvekili Sibel ÖZDEMİR'den oluşan Heyete Yasama Uzmanı Hande KARABAY AYDIN ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından Uzman Fatma BİLİM eşlik etmiştir.

Çalışma ziyaretinde Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinin başkenti Düsseldorf ve önemli şehirlerinden Köln'ün seçilmesinde en büyük etken Almanya'da bulunan Türk vatandaşlarının çoğunun bu bölgede yaşamasıdır. Alt Komisyon, gerçekleştirdiği toplantılarda konuyla ilgili kamu kurumu temsilcilerinin, akademisyenlerin ve uzmanların dile getirdikleri hususları yerinde incelemek, Almanya'da ikamet eden vatandaşların sorunlarını dinlemek, STK'lar, vatandaşlar ve yerel siyasetçilerle bir araya gelerek hızlı ve kalıcı çözüm önerileri belirlemek üzere çalışma ziyaretinde bulunmuştur.

Heyetin Düsseldorf Temasları

Heyetin programı 12 Temmuz 2017 Çarşamba günü saat 9.00'da Düsseldorf Başkonsolosu Şule GÜREL'in ziyareti ile başlamıştır. GÜREL, 18 milyonluk nüfusu ile Kuzey Ren Vestfalya'nın Almanya'nın en kalabalık, aynı zamanda Türklerin en yoğun yaşadığı eyaleti olduğunu belirtmiştir. Kuzey Ren Vestfalya'da yaklaşık 1 milyon Türk ikamet etmektedir, bunların yaklaşık 260 bini Düsseldorf'da bulunmaktadır. Türklerin bir kısmı Alman vatandaşlığına geçmişken, küçük bir kısmı ise çifte vatandaş statüsündedir.

GÜREL, işsizlik oranının %7,6 civarında olduğunu ancak Türklerin işsizlik oranının bu ortalamanın üzerinde olduğunu ifade etmiştir. Diploma almaksızın okuldan ayrılan Türk öğrenci sayısının yüksek olduğunu aktaran GÜREL, Dışişleri Bakanlığının Türk gençlerini üniversite eğitimi alması için teşvik ettiğini, liseden (Gymnasium) başarı ile mezun olanlara ödüller verildiğini belirtmiştir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Alanında Çalışan Uzman ve Akademisyenlerle Çalışma Toplantısı

Heyet, Düsseldorf Başkonsolosluğunda aile ve sosyal hizmetler alanında çalışan uzman ve akademisyenlerle bir araya gelmiştir.

Liva Derneğinden Dr. Nilüfer AK ilk sözü alarak dernek çalışmaları hakkında bilgilendirme yapmıştır. Koruyucu aile alanındaki eksiklik nedeniyle derneklerinin kurulduğunu, Gençlik Dairelerinin çocukların kendi kültürlerine bağlı yetiştirilmesine imkân verilmesi konusunda hassasiyet göstermediğini bu nedenle ailelerinden alınan çocukların kendi

kültürel değerlerine sahip çıkan ailelere verilmesi hususunda çalışmalar yaptıklarını ifade etmiştir.

AK, birtakım örnekler paylaşarak akademik kariyeri olan kadınların dahi şiddete maruz kaldığını bu anlamda tüm kadınların hakları hakkında bilgilendirilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Kadınların bir kısmının Alman makamlarına itimat etmediğini bu nedenle Düsseldorf Aile Ataşeliği gibi farklı alanlarda danışmanlık ve rehberlik hizmeti veren kurumların yaygınlaştırılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu noktada Düsseldorf Başkonsolosu GÜREL, Başkonsoloslukları bünyesinde bir avukatın görevlendirildiğini ve halka hukuki konularda danışmanlık yaptığını eklemiştir.

Hospiz Derneğinden Dr. Ferya BANAZ, kendisinin 2. kuşak Türklerden olduğunu, tıp eğitimi aldığını ve doğal tıp alanında çalışmalarını sürdürdüğünü ifade etmiştir. Derneklerinin amacının, hayatının son günlerini yaşayan insanlara eşlik etmek, onlara danışmanlık yapmak olduğunu belirten BANAZ bu alanda yaşanan sorunlara değinmiştir. Özellikle aile yapısındaki çözümlerle birlikte hasta ve yaşlıların bakımının sorun haline geldiğini belirtirken, çözüm önerileri arasında, terapistlerden oluşan bir ağ oluşturulmasını, aile yapısının güçlendirilmesini, profesyonel bakım hizmetlerinin artırılmasını sıralamıştır.

Sosyal Pedagog, öğretim görevlisi ve Gençlik Dairesinde görevli olan Sevede Perihan YILDIRIM, sosyal hizmetler alanında yaşanan eksiklikleri ifade etmiştir. Türklerden koruyucu aile olma konusunda yeteri kadar talep gelmediği için çocuk bakım yurtlarının öneminin arttığını, Türk ve Müslüman çocuklara yönelik yurtların kurulması gerektiğini belirtmiştir. Sosyal hizmetlerin gönüllülük esasıyla yürütüldüğünü Konsolosluk bünyesinde bu hizmetlerin sunulmasının yerinde olacağını ifade etmiştir. Ayrıca kadın sığınma evleri açılması ve gençlerin bağımlılıkla mücadele konularının öncelenmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Mitempathie Derneğinden Şule Yüksel FETİC, otuz yılı aşkın süredir Almanya’da yaşadığını on sekiz yıldır da gönüllü faaliyetler içinde olduğunu belirtmiştir. İki toplum arasında temel sorunun kültür farklılığından kaynaklandığını ve bunun sonucunda karşılıklı ön yargıların ortaya çıktığını ifade etmiştir. Yaşlı bakım hizmetlerinin verilebileceği yurtlar ile terapistlere ihtiyaç olduğunu da eklemiştir.

Zihinsel engelli çocuklara öğretmenlik yapan Renate KARAOĞLAN, engelli çocuklara ailelerin yanlış yaklaşımını dile getirmiştir. Engelli çocukların özgüveninin gelişimi için aşırı korumacı davranmanın hatalı olduğunu, çocuklara disiplinli davranılması gerektiğini ve

özellikle Türk ailelerin çocuklarına bu noktada gereğinden fazla yardımcı davranarak topluma adaptasyonlarını zorlaştırdığını belirtmiştir.

Pedagog ve aynı zamanda göçmen danışmanı olan Aysel AKYÜZ, mülteci gençlerin sorunlarıyla ilgilendiğini belirtmiştir. Almanya genelinde her üç evlilikten ikisinin boşanmayla sonuçlandığını ifade ederek yalnız çocuk yetiştiren annelere de özellikle yardım edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Mitempathie Derneğinden Selvi ÇOPUR DEMİR, Türkiye’deki eğitimini başörtüsü nedeniyle yarım bırakmak zorunda kaldığını, Almanya’da eğitimine devam ettiğini belirterek istihdam alanında yaşanan sıkıntıları dile getirmiştir. Almanya’da başörtülü kadınların işe alımlarda zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Yurtdışındaki Türk makamlarında çalışanların ise Türkiye’den gönderilmesindense o ülkede yaşayan Türkler arasından seçilmesini talep etmiştir. Bu kapsamda özellikle annelik nedeniyle üst yaş sınırının sorun teşkil ettiğini, işe alımlarda ve sınavlarda yaş sınırının kaldırılması gerektiğini, Almanya’da bu tür yaş sınırlarının anne olan kadınlar için her çocuk için 2 yaş yükseltildiğini ifade etmiştir. Ayrıca Türk makamlarında çalıştırılmak için yurtdışında eğitim görmüş kişilerin KPSS vb sınavlara girmesinin uygun olmadığını dile getirmiştir. Bu noktada Dışişleri Bakanlığının KPSS şartını kaldırdığını, YTB’de ise yurtdışından gelen vatandaşların çalıştığı belirtilmiştir. Son olarak yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarını en iyi kendi vatandaşlarının anlayabileceğini belirterek bazı durumlarda internet üzerinden dahi uzmanlarla görüşmenin fayda sağlayacağını belirtmiştir.

Aile terapisti olduğunu ve gönüllü olarak çalıştığını ifade eden GISA’dan Ayfer CANDAN, konuşmasında kadınların eğitimli ve donanımlı olmasının önemine değinmiştir.

Türkiye’den evlilik yoluyla gelmiş olduğunu belirten Asiye TÜRKAN, üç çocuğunun ardından Almanca öğrendiğini ve şu an aile konularında terapistlik yaptığını ifade etmiştir. 9 yıldır devam eden bir proje kapsamında evliliğe hazırlamak amacıyla 14 haftalık bir eğitim programı uyguladıklarını belirtmiştir.

Federal Milletvekili ile Görüşme

CDU’dan (Hristiyan Demokrat Birlik Partisi) seçilen ilk Müslüman ve Türk kökenli Federal Milletvekili olan Cemile GIOUSOUF, kendi ailesinin de Batı Trakya’dan göç ederek Almanya’da işçi olarak çalışmaya geldiğini ve ancak günümüzde o dönemle kıyaslanamayacak şekilde göçmen politikasının değiştiğini ifade etmiştir. Federal Hükümetin göçmen politikası konusunda önemli yatırımlar yaptığını belirten GIOUSOUF, özellikle Türkiye’den evlilik

yoluyla gelen kişilerde ortaya çıkan dil sorunun çözümü için dil ve entegrasyon kursları açıldığını bildirmiştir. Partisinin aile birliğini önemseydiğini, bu nedenle eşlerin Almanya’da dil eğitimi alabilmesi için özellikle son iki yılda yeni kursların açıldığını ifade etmiştir. Alanında uzman kişilerin Almanya’da iş hayatına katılmasını da desteklediklerini belirten GIOUSOUF, bu kapsamda belirli uzmanlık alanlarına sahip kişilerin Almanca’yı sonradan öğrenmek koşuluyla ülkeye kabul edildiğini belirtmiştir.

İstihdam alanındaki sıkıntıların dile getirilmesinin ardından Türk ve Arap isimli gençlerin iş bulmakta zorlandığını, isimsiz başvuru yolunun denendiğini ancak bu yöntemden kayda değer sonuç alınmadığını ifade eden GIOUSOUF, din ve ırk ayrımı gözetilmeksizin işe alım yapılması konusunda iş adamlarını teşvik ettiklerini belirtmiştir.

Almanya’daki gençlerin gelecekleri konusunda bilinçli davranmadıklarını, meslekleri yeterince tanımadıklarını belirten GIOUSOUF gençlerin siyasi görüşleri ne olursa olsun karar alma mekanizmalarına dahil olabilmek için siyasetle ilgilenmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

GIOUSOUF uyum konularında olumlu adımlar atılması adına Türk-Alman masası kurulmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliğinde Koruyucu Ailelerle Yapılan Toplantı

Düsseldorf Başkonsolosluğu Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliğinde öncelikle koruyucu aileler, huzurevinde gönüllü çalışan ve yaşlı bakımı ile ilgilenenler ile Ataşeliğin desteği sayesinde hayata tutunan kadın vatandaşlarımız dinlenmiştir.

Koruyucu ailelerden olan Pervin CEYLAN, üç çocukları olduğunu, üç yıl önce engelli bir bebeğe koruyucu aile olduklarını, bu süreçte Alman makamların Türk ailelere yaklaşımının farklı olduğunu, Alman ailelere yapılan kontrollerden daha sıkı bir kontrole tabi tutulduklarını belirtmiştir. Kendilerinden sonra başka Türk aileleri de koruyucu aile olmaya teşvik ettiklerini ve Türk koruyucu ailelerin dernekleşmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Almanya’da yaşayan Dilara KATIRCIOĞLU da koruyucu aile olan ailesinin yaşadığı süreç hakkında bilgilendirme yapmıştır. İki kız kardeşi olduğunu belirten Dilara KATIRCIOĞLU, ailesinin iki erkek çocuğa koruyucu aile olduğunu bunun kendileri açısından getirdiği zorluklar, çevresel baskıları aşma süreçlerini ifade etmiş ve sonrasında gösterdikleri çabalar neticesinde 7 aileyi daha koruyucu aile olarak kazandırdıklarını belirtmiştir.

Multikültürel huzurevinde gönüllü çalışan emekli ebe Necla ALTINOK ve Fatma Hanım huzurevi şartlarını ve deneyimlerini Heyete aktarmışlardır. Son olarak kızıyla birlikte

eşinin baskısına maruz kalan isminin paylaşılmasını istemeyen bir anne, ülke değiştirmek zorunda kaldığını, Ataşelik çalışanlarının Alman makamları ile görüşmeleri ve özverili çalışmaları neticesinde kızının eğitim hayatına başarılı bir şekilde devam edebildiğini ve kendilerine yeni bir hayat kurduklarını ifade etmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliğinden Alınan Brifing

Aile ve Sosyal Politikalar Ataşesi Naci MAZI Ataşelik faaliyetleriyle ilgili bilgi vermiştir. MAZI, sunumuna Ataşeliğin amaçları, çalışmalarının yasal altyapısı, hedef kitlesini tanıtarak başlamıştır. Ataşelik icrai bir konumda bulunmayıp vatandaşlarımız ile Alman makamları arasında adeta köprü vazifesi üstlenmektedir. Aile, çocuk, genç, yaşlı, engelli, bakım ve sosyal yardım başlıklarında çalışmalar yürüten Ataşelik özellikle koruma altına alınan çocuklar konusunda hassasiyet göstermektedir. 2013 yılı verilerine göre Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinde koruyucu ailede olan 10139 çocuktan 350'si Türk kökenli olup bunların %41'i yani 143'ü kendi akrabalarının yanında kalmaktadır. MAZI, Gençlik Daireleri ile yapılan görüşmelerde bildirim yükümlülüklerine uymalarını ve Türk çocuklarının öncelikle Türk kökenli koruyucu ailelere verilmesini talep ettiklerini ayrıca çocukları himaye altına alınıp Ataşeliğe başvuran ailelerin çocuğuyla ilgilendiklerini (112 çocuk) ve ailelerin çocuklarını geri alabilmeleri için danışmanlık yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca 600'ün üzerinde koruyucu aile adayı ile bilgilendirme toplantıları düzenlendiği, bunların içinden 210'unun koruyucu aile olmaları için takip sürecinin devam ettiği belirtilmiştir.

KRV Eyalet Meclisinde Milletvekilleri ile Görüşme

Heyet, SPD'den (Sosyal Demokrat Parti) seçilen Kuzey Ren Vestfalya (KRV) Eyalet Meclisi Dortmund Milletvekili Volkan Tefvik BARAN ve SPD Grup Başkanvekili Mark HERTER ile bir araya gelmiştir. BARAN, kadın ve aile konularında yaptıkları çalışmalardan önce kendi partilerinin yapısından örnekler sunmuştur. Parti içerisinde pozitif ayrımcılık ilkesini gözettiklerini ve kota sistemini uyguladıklarını, 66 milletvekilinin yarısının kadın olduğunu ifade etmiştir.

İşe alımlarda ırk, din, dil temelli ayrımcılık yapılmasını önlemek adına kendi partisinin iktidarda olduğu dönemde anonim başvuru usulünün uygulandığını böylece kişinin niteliklerinin objektif olarak değerlendirilmesinin sağlandığını ancak yeni değişen iktidarın bu uygulamaya son verdiğini belirtmiştir.

BARAN, Almanya’da yaşayan Türk toplumun çoğunlukla dile getirilmeyen ancak önemli bir sorununun da cenaze işlemleri olduğunu özellikle kimsesiz ve yaşlı Müslümanların ölümü halinde dini uygulamalar göz önüne alınmaksızın defin işlemi yapıldığı bazı durumlarda ise yakıldığını ifade etmiştir. Bu kapsamda kendilerinin Müslüman mezarlıkları konusunda çalışma yaptıklarını bu sorunu büyük ölçüde çözdüklerini belirtmiştir.

BARAN, görüşmelerin ardında KRV Eyalet Meclisini tanıtmıştır.

Düsseldorf Başkonsolosluğunda STK Temsilcileri Toplantısı

Toplantıda, STK’ların birden çok temsilci ile temsil edildikleri gözlemlenirken, kadın ve aile konusunun çatı kuruluşların kadın kolları kapsamında ele alındığı ve çok az sayıda uzmanlaşmış dernek olduğu gözlemlenmiştir. Derneklerle yapılan toplantılarda genel anlamda öne çıkan sorunlu ve çalışılması gereken başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

- Gençler için mesleki eğitim ihtiyacı
- Gençlerin eğitimi ve bilinçlendirilmesi ihtiyacı
- Gençlerin iyi rol modeli ihtiyacı
- Kadın derneklerinin yetersiz olması
- Boşanma oranlarının artması
- Depresyon yaşayan vatandaşların sayısının artması
- Türkçe ve Almanca dil ve meslek kursları ihtiyacı
- Artan ayrımcılıkla mücadelenin yetersiz kalması
- Aile ve kadın konusunda çalışma yapan profesyonel derneklerin sayısının yetersiz olması

Metin ŞENOCAK, Türk Birliği Oberhausen Derneği olarak 30 yıldır sosyal ve kültürel alanda faaliyet yaptıklarını açıklamıştır. Sosyal çalışmaları ödüllendirilmiştir. Almanya’daki Türk ailelerinin ataerkil yapıya sahip olmasından dolayı, kadınların topluma istedikleri düzeyde katılamadıkları ifade edilmiştir. Okuldaki çocukların ayrımcılığa maruz kaldığını belirten ŞENOCAK, veli toplantısına annelerin gitmesinden dolayı, derneklerinin faaliyetlerinin hedef kitlelerinin anneler olduğuna vurgu yapmıştır. Ancak özellikle Türkiye’den evlilik yoluyla gelen kadınların Alman eğitim sistemi ve Almancayı yeterli düzeyde bilmediklerinden dolayı çocuklarına yardımcı olamadıklarını kaydeden ŞENOCAK, Türkiye’den yapılan evliliklerde

evlilik içi birçok sorun yaşandığını ifade etmiştir. Bu nedenle evlilik öncesi “mutlu aile” kurslarının verilmesi gerektiğini, Almanya’daki şirketlerde kadın kontenjanı açılmasının faydalı olacağı ve kadınların iş hayatında mobbingden korunması için özel çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır.

DİTİB Düsseldorf Kadınlar Birliği Yönetim Kurulu üyesi Kadriye YADİGAROĞLU, Almanya ve Türkiye arasında siyasi anlaşmazlıklar ve Almanların DİTİB’e son aylarda çok temkinli yaklaşmasından dolayı DİTİB’in bazı çalışmalarının sekteye uğradığını belirtmiştir. Türk STK’lar ve camilerin yönetiminde kadınların daha etkin olması gerektiğinden bahsetmiştir. YADİGAROĞLU, okullardaki Türk çocuklarının eğitim ve iş hayatına ilişkin hedeflerinin olmadığına işaret etmiştir. Gençlerin rol modele ve meslek belirlemede yönlendirilmeye ihtiyaç duydukları açıklanmıştır. Eğitim ve diğer alanlarda Türk insanının kendi haklarını yeterince bilmediği ve bu konuda çalışmalar yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Muslimische Familienbildungsstätte Derneğinden Hacer MACIER, derneklerince evlilik hayatında yaşanan sorunları çözmek adına evlilik öncesi evlenecek kişilere seminerler verdiklerini ve bu seminerlerin desteklenmesinin önem arz ettiğini ifade etmiştir.

DİTİB Düsseldorf Kadınlar Birliği Yönetim Kurulu üyesi Kıymet YAVUZ, camilerde, Alman eğitim sistemi hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini ifade ederek, çocukların Türk dili ve Türk kültürü eksikliklerinin özel dersler çerçevesinde kapatılmasını talep etmiştir. Dernek çalışmalarından bahseden YAVUZ, dernek bünyesinde ev hanımlarına çeşitli konularda eğitim verildiğini ve ayrıca kadınlara okul veya meslek eğitimi diploması kazandırdıklarını belirtmiştir. Bütün Türk kökenli STK’ların birlikte çalışabileceği kapsamlı ve birbirine entegre projelerin olmasının önemine vurgu yapan YAVUZ, bu alanlarda uzun vadeli çalışma grupları veya komisyonların kurulmasını talep etmiştir. Türk toplumunun bir bölümünün Almanca dil bilgisinin eksikliğine işaret edilmiştir. Türkiye’den evlilik yoluyla gelen annelerin çocuklarına Almanca dil bilgisi konusunda yetersiz kaldıklarına dikkat çekilmiştir. YAVUZ, Türk kökenli öğrencilere ev ödevi desteğinin önemine işaret etmiştir. Türkçe dilinin okullarda olağan ders saatlerinde verilmesi talebi ifade edilmiştir. Türkiye’den evlilik yoluyla gelen üniversite mezunlarına yönelik özel çalışmalar yapılması gerektiği ve bu bağlamda özellikle Türk kökenli işverenlerin ve işletmelerin bu insan kaynağını kullanması istemi bildirilmiştir.

Müsiad Oberhausen Başkanı Aziz TOPAL, derneğin 4 yıl önce bölgedeki Türk işadamları tarafından kurulduğunu belirtmiş ve Almanya'daki Türk toplumuna özellikle girişimcilik ve meslek edinme yeri bulma konusunda yardımcı olmak istediklerini ifade etmiştir. Köln Müsiad'ın kadın kolu kurma planından söz edilmiştir.

Easy Bildungs- und Familienzentrum Solingen Genel Müdür Vekili Halil REÇBER Paritätischer Wohlfartsverband'a (Sosyal Yardımlaşma Çatı Kuruluşu) üye olduklarını belirterek, çocukların ev ödevlerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Dernek aynı zamanda Gençlik Dairesi için sertifikalı yüklenici kuruluş olarak çalışmaktadır. Bu bağlamda Gençlik Daireleri nezdinde faaliyetler yaptıklarını belirten REÇBER, dernek bünyesinde ayrıca kişilere psikolojik danışmanlık verildiğini kaydetmiştir. REÇBER, Türkçe dersinin Alman okullarında olağan ders saatlerinin içinde verilmesini önemli bulduğunu ve aynı zamanda derneklerinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı desteğiyle hafta sonu Türkçe eğitimine başladıklarını ifade etmiştir. Bu derslere ilginin yoğun olduğu açıklanmıştır. REÇBER, Almanya'daki Türk toplumunun büyük ekseriyetinin Almanca dil bilgisinin halen çok yetersiz olduğunu altını çizmiştir. Almanya'daki Türk toplumu arasında boşanma sayılarının son yıllarda ciddi derecede artmasından dolayı, "Mutlu Yuva" projelerinin olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

UETD derneğinden Şule NALBANT, Türk toplumu tarafından işletilen çocuk bakım evi ve yurtlarının olması ve boşanmış kadınlara Türk kökenli STK'larca profesyonel yardım sunulması gerektiğini ifade etmiştir. STK'ların bu bağlamda kendi bölgelerinde araştırma yapıp yardıma muhtaç kadın ve aileleri belirlemesinin önemine işaret edilmiştir. Alman toplumunda ön yargı ve ayrımcı uygulamaların son yıllarda ciddi derecede arttığına dikkat çeken NALBANT, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra okullar başta olmak üzere birçok Alman sivil ve resmi kurumlar nezdinde ayrımcı muamelelerin belirginleştiği ve küçük çocukların dahi okullarda dışlandıklarından bahsetmiştir.

CHP-NRW BİRLİĞİ'nden Yeter GÜRENÇ evlilik yoluyla gelen Türk kadınlara, Almanca dil kursu verilmesi/organize edilmesinin önemini belirterek, Almanya'daki Türk toplumunun eğitim ve istihdam konusunda ayrımcılığa maruz kaldığını ve bu konularda profesyonel çalışma ve desteğe ihtiyaç olduğuna vurgu yapmıştır.

Ruhr Veliler Derneğinden Nilgün ATAÇ, ailelerin evlerde çocuklarıyla Türkçe konuşmasının önemine değinerek, Türk velilerin okul yönetimleri ve ilgili resmi makamlardan Türkçe ve Türk Kültürü dersi talep etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. ATAÇ, ayrıca

Almanya’da yaşayan Türk ailelerin Türkiye’deki kimsesiz çocukları evlatlık edinebilmesi için yasal bir çalışma yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Türk Federasyonu KRV 1. Bölge Başkanı Tansel ÇİFTÇİ, kadınların STK yönetimlerinde yer almaya başladıklarını ifade ederek, STK’ların birçok çalışmayı yapabilecek bütçeye sahip olmadıklarını, çalışmalarında yol gösteren kişi ve kurumlara ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Türk STK’ların ortak sorunlarda birleşmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türk toplumunun genelinde boşanma oranlarının ciddi derecede arttığına dikkat çekilmiştir. Almanya’da FETÖ’nün eğitilmiş kişileri kendi hedefleri için mobilize etmeye çalıştığını açıklayan ÇİFTÇİ, bu kişilerin uzun vadede Türkiye ve Almanya’daki Türk diasporası aleyhine çalışmalar yapacaklarını öngördüklerini belirtmiştir.

DİTİB’den Nermin ASLAN, Almanya’da Türk kütüphaneleri kurulması talebini ifade etmiştir.

Umutyıldızı Derneğinden Kamil ALTAY Gençlik Dairelerince Türk kökenli ailelerin elinden alınan çocuklara yönelik çalışma yapmak için söz konusu derneği kurduklarını ve gönüllü olarak çalıştıklarına işaret ederek, Almanya’daki Türk toplumunda koruyucu ailelerin artması için birçok proje yaptıklarından bahsetmiştir. ALTAY, derneğin uluslararası kuruluşlar nezdinde “Dünya Koruyucu Aile Günü”nün resmi bir gün olarak kutlanması için girişimlerde bulunduğunu belirtmiştir. Gençlik Daireleri tarafından alınan çocukların ailelerine iade edilmesi için çok daha etkin çalışma yapılması gerektiğinin altını çizen ALTAY, Gençlik Daireleri tarafından himaye altına alınan Türk kökenli çocuklara ilişkin verilere temkinle yaklaşılması gerektiğini ve bu alanda Türk kökenlilerce yapılan araştırmalara ihtiyaç olduğunu açıklamıştır.

Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfı Temsilcileri ile Görüşme

Heyet, Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfında, Vakfın Bilimsel Direktörlüğünü yürüten Program Başkanı Prof. Dr. Hacı Halil USLUCAN, Türkiye Koordinatörü Gülay KIZILOCAK ve Program Görevlisi Yunus ULUSOY ile görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Otuz yılı aşkın süredir faaliyetlerini sürdüren Vakfın, 200’den fazla model proje yürüttüğü bu çerçevede Türk kökenlilerin uyum pozisyonunu araştırdıkları belirtilmiştir. Vakfın finansmanının üçte ikisinin dışardan üçte birinin ise Eyalet tarafından karşılandığı ifade edilmiştir.

Özellikle göçün istihdam boyutunu inceleyen ULUSOY, Heyetin ziyareti için “Göçün 56. Yılında Türklerin Almanya’daki Konumu” başlıklı bir sunum hazırlamıştır.

Genel olarak daha önce ifade edilen sorunlar Vakıf ziyaretinde de gündeme gelmiştir. Çifte vatandaşlık konusunun önemi, Ataşeliklerde yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının görev alması, eğitim ataşeliğinin çoğu yerde bulunmaması gibi sorunlar tekrarlanmıştır.

Gençlik Daireleri ile ilgili iddialarda ise USLUCAN, olumsuz vakaların nadir görüldüğünü, en önemli sorunun her iki toplumu tanıyan ve anlayan uzman eksikliği olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada her iki toplumu tanıyan hakimlerin de bulunmadığını ancak hakim açığındansa uzman açığının daha önemli bir sorun olduğunu belirtmiştir. USLUCAN, Türklerin göç ve uyum sorunlarıyla ilgili çalışmaları takip ettiğini ifade ederek Türk kadınları üzerinde boşanmanın yarattığı sorunlar ve intihar vakaları ile ilgili iki ayrı çalışmadan bahsetmiştir.

Yapılan araştırmalar neticesinde Türklerin toplumun alt kesiminde gösterilmesinin yanlış olduğunu vurgulayan USLUCAN, sosyal yapıları aynı olan grupların karşılaştırılması neticesinde sağlıklı verilere ve sonuçlara ulaşılabileceğini belirtmiştir. Örneğin alt gelir düzeyindeki Müslüman aileler ve yine aynı gelir düzeyindeki Müslüman olmayan ailelerin çocukları kıyaslandığında Müslüman ailelerin çocuklarının gelişiminin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Doğrudan aynı sosyal yapı sağlanmaksızın sadece Türk- Alman ayrımı yapılarak yapılan araştırmaların doğru olamayacağını ifade etmiştir.

Almanya’da toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik bir birim bulunduğu için Türk kızlarının cinsiyet temelli ayrımcılığa uğramadıkları belirtilmiştir. Ancak din ve ırk kökenli ayrımcılık devam etmektedir, verilen örneklerde sigorta primlerinde dahi ayrımcılık yapıldığı görülmektedir.

USLUCAN, Almanya’da eğitim hayatında başarılı olabilmek için dört kriter bulunduğunu ifade etmiştir. Buna göre, çocuğun zekası ve becerileri, ailenin eğitim durumu, maddi manevi sermayesi, öğretmenlerin yaklaşımı ve Alman eğitim sistemine uyum (sistemde çocuklar çok erken yaşlarda ayrıştırılmaktadır) önem arz etmektedir. Ayrıca göçmen kökenli çocukların ailede anadilini öğrenmesi gerektiğini, evde Almanca konuşulması halinde çocuğun hem kendi anadiline hakim olamayacağını hem de gündelik konuşmaların okul başarısına katkı sağlamayacağını belirtmiştir.

Avrupa Türk İslam Birliği Genel Merkezi Ziyareti

Heyet, 13 Temmuz 2017 Perşembe günü sabah saat 10.00'da Köln kentinde genel merkezi bulunan Avrupa Türk İslam Birliği Kadın Kolları Başkanı Hacer DİKER ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Söz konusu görüşmede DİKER, ATİB'in kurumsal yapısından ve sahada kadın ve gençlere yönelik çalışmalarından bahsetmiştir. Bünyelerinde bulunan sosyal pedagoglarla birlikte kadın ve gençlere yönelik çalışmalar yaptıklarına işaret eden DİKER, Almanya'daki Türkler arasında boşanmanın artmış olduğuna, gençlerin eğitim, dil ve kimlik sorunuyla karşı karşıya kaldıklarını ve buna ilişkin spesifik stratejilerin belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

DİKER, kendi gözlemleri doğrultusunda Almanya'daki Türk kökenli kadınlar arasında depresyon oranının oldukça yüksek olduğunu, 15-19 yaş arası genç kızların Türk ve Alman kültürü arasında kalmış olmalarından dolayı ciddi kırılma noktaları ile karşı karşıya kaldıklarına dikkat çekerek, bu yaş grubuna milli, dini ve kültürel konularda eğitimler verilmesinin önemini vurgulamıştır. DİKER dernek bünyesinde Almanya'daki Türk çocuk ve gençlere yardımcı olmak adına rol modeli olabilecek kişiler ve alanında başarılı olan Türklerle bir araya getirdikleri seminerler gerçekleştirdiklerini anlatmıştır. ATİB olarak çocuk ve gençlere yönelik tiyatro ve benzeri sanat çalışmaları yapmakta olduklarından bahsedilmiştir. Şiddete uğrayan veya psikolojik sorunlar yaşayan kadınlarla da ATİB'in yerel dernekleri nezdinde ilgilenildiği belirtilmiştir. DİKER, meslek eğitim yeri bulma konusunda gençlerin sorun yaşadıklarını açıklamıştır.

Almanya'da medya ve siyasette artan Türkiye karşıtlığı nedeniyle kişisel ilişkiler, okul ve işyerlerinde ayrımcılık ve bireysel sorunların belirginleştiğine dikkat çeken DİKER, Türklerin işe alımlarda ve konut bulmada halen ayrımcılığa maruz kaldıklarından bahsetmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü Köln Şubesi Ziyareti

Heyet, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim, faaliyet yapan Köln Yunus Emre Enstitüsünü ziyaret etmiştir. Yunus Emre Enstitüsü çalışanı Feyza KÜLÜNK, sunulan hizmetler ve birimler hakkında kısa bir bilgilendirme yapmış, sanat ve eğitim faaliyetleri ile kütüphane çalışmalarını tanıtmıştır.

Köln Başkonsolosluğunda IGMG Kurumsal İlişkiler Başkanı ile Görüşme

Heyet, 13 Temmuz 2017 Perşembe günü saat 11.45’de Başkonsolos Hüseyin Emre ENGİN ve Islamische Gemeinschaft Milli Görüş (IGMG) Kurumsal İlişkiler Başkanı Kevser EROL ile bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Başkonsolos ENGİN, Köln kentindeki Türk toplumu hakkında bilgiler paylaşmıştır.

EROL, Almanya’da İslamofobi ve ayrımcılığın artmasından dolayı bu alana yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğine işaret eden IGMG olarak dini hayata ilişkin genel çalışmaların yanı sıra, ayrımcılık konusunda Alman toplumunda gerekli duyarlılığı oluşturmak istediklerinden bahsetmiştir. Üniversite teşkilatları vasıtasıyla çeşitli sempozyumlar ve Ayrımcılıkla Mücadele Haftası etkinlikleri düzenledikleri açıklanmıştır. IGMG cami yapılanmasının aynı zamanda gençlik merkezi gibi işlev gördüğünü ifade eden EROL, cami derneklerinde kütüphane hizmeti ve öğrencilere ek ders verildiğini belirtmiştir. Gençleri rol modeller ile bir araya getirdiklerinden bahsedilmiştir. IGMG bünyesinde Türk toplumunu ilgilendiren konulara akademik bir bakış açısı getirmek için “Perspektif” dergisini yayınladıkları ve Almanya’daki Türk toplumunu ilgilendiren hususlarda Almanca ve Türkçe dillerinde basın açıklamaları yaptıkları belirtilmiştir.

Almanya’da işe alımlarda ayrımcılık konusunun en büyük sorunların başında geldiğini ifade eden EROL, anonim başvuru sistemini bu anlamda bir kazanım olarak değerlendirmiş olduklarını ifade etmiştir. Son yıllarda ayrımcılık ve dışlanmanın ciddi derecede arttığını ve öncesinden söylenemeyen ve ön yargı olarak değerlendirilen söylemlerin Alman toplumu tarafından çok daha kolay ifade edildiğine işaret eden EROL, sosyal medyada ırkçı söylemlerin ciddi derecede yükseldiğini, günlük hayatta ise özellikle başörtülü Müslüman kadınların ayrımcı muamele veya ırkçı söylemlere maruz kaldıklarının altını çizmiştir. Almanya’daki Türk toplumu bakımından bu anlamda NSU davasının önemli bir konu olarak görüldüğünü belirtmiştir.

DİTİB Genel Merkezi ile Yapılan Görüşme

Heyet, DİTİB Genel Merkezi’nde Genel Başkan Yardımcısı Suat OKUYAN, Genel Sekreter Dr. Bekir ALBOĞA, KRV Kadın Birlikleri Başkanı Nurten AFAT, Genel Sekreter Vekili Dr. Emine SEÇMEZ, Aile ve Sosyal Hizmetler Bölümü Başkanı Ayten KILIÇARSLAN ve Aile ve Sosyal Hizmetler Koordinatörü Halide ATMACA ile bir görüşme gerçekleştirmiştir.

OKUYAN, DİTİB'in genel yapılanmasını açıklayarak, DİTİB bünyesinde 946 şube ve 40-50 spor derneği ile Almanya'daki en büyük Türk kökenli çatı kuruluşu olduklarından bahsetmiştir. 15 eyalet birlikleri bulunan DİTİB'in bölgelerde veli birlikleri kurmaya başladığına işaret edilmiştir. DİTİB kapsamında cenaze fonu işlettiklerini ve bu sisteme 296 bin ailenin üye olduğundan bahsetmişlerdir. Fona üye olan kişi ve 18 yaşından küçük aile bireylerinin cenazelerine ilişkin tüm gerekli işlemlerin DİTİB tarafından yapıldığını ve masraflarının karşılandığını açıklamıştır. DİTİB olarak sosyokültürel etkinlikler, Türkçe dersleri, burs hizmeti ve 25 kentte 400 yatak kapasiteli öğrenci evi hizmeti sunduklarını belirten OKUYAN, Uluslararası İlahiyat Programı'ndan mezun 35 doktora öğrencisine burs desteği verdiklerinden bahsetmiştir.

Almanca ve Türkçe olmak üzere dini eserler yayınladıklarını ve 2013 yılında Federal Kadın Birliği'nin kurulduğunu açıklayan Nurten AFAT, Federal Kadın Birliği'nin, toplumda duyarlılığı artırmak için yaptığı çeşitli kampanyalardan bahsetmiştir. Yapılan araştırmalarda okul çağındaki Müslüman kız öğrencilerin erkeklere kıyasla çok daha başarılı olduklarını ancak iş hayatında etkinliklerini kaybettiklerine dikkat çeken AFAT, son 10 yıldır Almanya'da işe alımlarda başörtüsü sorununun arttığını ve sokaklarda başörtülü kadınlara yönelik hakaretlerin çoğaldığına işaret etmiştir. Başörtülü kadınların ayrımcılığa en çok maruz kaldığı bilinen grup olmasına rağmen Ayrımcılıkla Mücadele Kurumları nezdinde herhangi etkin bir proje olmadığının ve Türk toplumu olarak da etkin çalışmalar yapılması gerektiğinin altını çizen AFAT, alana yönelik çalışan Türk veya Müslüman kökenli ayrımcılıkla mücadele derneklerinin gerekliliğinden bahsetmiştir.

Bekir ALBOĞA, Alman İslam Konferansı çalışmalarından bahsetmiştir.

Müslüman Kadınlar Eğitim Merkezi ile Görüşme

Heyet, Müslüman Kadınlar Eğitim Merkezi (BFMF) Başkanı Erika Amina THEISSEN ve Başkan Yardımcısı Hanim EZDER ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme, sonrasında merkezin çeşitli birimleri ziyaret edilmiştir. BFMF'nin 22 yıl önce çeşitli uyruklara sahip Müslüman kadınlar tarafından kurulduğu, 2017 yılı itibarıyla kendi bünyelerinde 90 profesyonel çalışanı bulunduğu belirtilmiştir. EZDER, çalışmalarının AB, federal, eyalet, belediye ve çeşitli vakıflardan aldıkları projeler temelinde maddi olarak desteklendiğini açıklamıştır. THEISSEN, BFMF her ne kadar Müslüman kadınlar tarafından kurulmuş olsa da faaliyetlerin tamamının diğer dini gruplardan kadınlara da açık olduğunu söylemiştir.

THEISSEN annelerin eğitimli olmasının 6nemini ifade ederek, kadınlara açık lise ve mesleki eğitim imkânı sunduklarından bahsetmiştir. Hauptschule'den Abitur'a kadar (orta 6đretimden lise sona kadar) t6m eğitim seviyelerinde eğitim kursları d6zenlendikleri ve eğitim alan annelerin çocuklarına kreş hizmeti verildiğinden bahseden THEISSEN, ayrıca Almanca dil kurslarına g6nl6k olarak 500 kişinin iştirak ettiğini belirtmiştir. EZDER, her g6n 30 sınıfa Almanca dersi verildiğini ve verilen derslerden alınan Almanca sertifikalarının Almanya'da ikamet almak için istenen belgeler arasında kabul g6rd6đ6n6 açıklamıştır.

4 GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun 26. Yasama Dönemi 1. Yasama Yılı 27 Ocak 2016 tarihli 3’üncü toplantısında alınan 5 No’lu karar ile kurulan “Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkmış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri” konulu Alt Komisyon, çalışmalarına 18 Şubat 2016 tarihinde başlamıştır.

Alt Komisyon çalışması ile yurtdışında yaşayan, Türk vatandaşı olan veya vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınların ve ailelerin sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarının ortaya konulması, çözüm bekleyen sorunlarının saptanması ve bu konularda sağlıklı verilere ulaşılarak kapsamlı politikalar üretilmesine zemin hazırlanması amaçlanmıştır.

Yurtdışında yaşayan Türklerin, yaşadıkları toplumla entegrasyonunun sağlanması, asimilasyona varabilen tutumlara karşı ailelerin kültürel kimliklerinin korunması, yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve İslamofobi gibi unsurlarla mücadele, işsizlik, kadınların, erkeklerin, çocukların ve ailelerin eğitimi, boşanma, din hizmetlerine erişim, sigortalılık süreçlerinde yaşanan sorunlar gibi pek çok mesele çözüm beklemektedir. Bu meselelerin çözümü Anayasal bir ödev olmakla birlikte aynı zamanda köklerine olan bağlılıklarıyla gurur duyan, milli ve kültürel kodlarını yaşatan yurtdışındaki Türk toplumuna bir gönül borcudur.

Alt Komisyon, kuruluşundan bugüne kadar on yedi toplantı ve yurtdışına iki çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda Alt Komisyon, farklı sorun alanlarının irdelenmesini teminen Dışişleri, İçişleri, Aile ve Sosyal Politikalar, Adalet, Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu temsilcilerini dinlemiştir. Aynı zamanda farklı üniversitelerden konuyla ilgili uzman ve akademisyenler de toplantılara katılım ve katkı sağlamıştır.

Alt Komisyonun sorunların çözümü noktasındaki temel hedef kitlesi kadınlar olarak belirlenmişse de yapılan çalışmalar neticesinde var olan sorunların çoğu zaman toplumun tamamını ilgilendirdiği ve cinsiyetlere göre ayrıştırılmasının zor olduğu, bazı durumlarda kadınların açıkça dezavantajlı durumda oldukları görülse de esasen birçok sorun alanını tek başına kadına özgülemenin mümkün olmadığı tespit edilmiştir. Komisyonumuzda kamu görevlileri tarafından yapılan sunumlarda da bu doğrultuda çoğunlukla cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin kadın, erkek ve çocukların sorunlarını birarada ele alan bir yaklaşım

sergilenmiştir. Bu nedenlerle, Alt Komisyon Raporunun genel değerlendirme ve öneriler kısmında, aile bütünlüğü çerçevesinde, kadınların yanı sıra erkekler ve çocukları da içeren daha geniş bir bakış açısı benimsenmiştir. Böyle bir yaklaşımın kabulündeki bir diğer önemli etmen de yurtdışındaki yabancı yetkili makamlardan kadınlar özelinde derinlemesine analiz imkânını sağlayabilecek konuyla ilgili yeterli ve sağlıklı istatistiki bilgilerin temin edilememesidir.

Alt Komisyon toplantılarında görüşlerine başvurulmuş kamu kurumu temsilcilerinin, akademisyenlerin, uzmanların sunum ve görüşleri, YTB'nin saha araştırmaları, raporları, çalıştayları ve Komisyonun yurtdışı çalışma ziyaretleri neticesinde bazı başlıklar değerlendirilmek ve içerdiği sorunları çözümlemek noktasında öne çıkmıştır.

- Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlara İlişkin Temel Nitelikli Tespitler
- Aile Bütünlüğünün Korunması
- Eğitim, Türkçe Öğretimi ve Kültür Aktarımı
- Gençlik Daireleri
- Yargısal Süreçlerdeki Sorunlar
- Ayrımcılık ve İslamofobi
- Sosyal Güvenlik Sistemi
- Kadına Yönelik Şiddet
- Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal Yardım Vakıfları
- Kültürel Hassasiyete Uygun Uzman ve Çalışanların Yetiştirilmesi
- Bağımlılık
- Kurumsal Yapılanma ve Koordinasyon

4.1 Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlara İlişkin Temel Nitelikli Tespitler

Yurtdışında yaşayan Türk Vatandaşı olan kadınlar ve vatandaşlıktan izinle çıkmış kadınlar ve ailelerin sorunları ile bunlara yönelik çözüm önerilerini ele almadan önce yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın aile yapıları ve demografik özelliklerine değinmek yerinde olacaktır.

Yurtdışında yaklaşık 6 milyonun üzerinde vatandaşımız yaşamaktadır. Alt Komisyon toplantılarının çoğunda dile getirildiği üzere yurtdışında yaşayan vatandaşların büyük çoğunluğu Almanya'da yaşamaktadır. Almanya'yı sırayla Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya ve İsviçre takip etmektedir.

İlk göç hareketinin yaşandığı Kıta Avrupası ülkelerindeki nüfusun yaklaşık % 60'ı yurtdışı doğumludur. 18 yaş üstü nüfus dağılımı değerlendirildiğinde yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın %30'unu 18-30 yaş arası, %33'ünü 31-45 yaş arası, %29'unu 46-65 yaş arası, %8'ini ise 65 yaş üstü vatandaşlarımız oluşturmaktadır.

Yurtdışında yaşayan vatandaşların nüfusa kayıtlı olduğu iller bazında dağılımı analiz edildiğinde yaklaşık üçte ikisinin İç Anadolu, Karadeniz ve Ege bölgelerinden geldiği görülmektedir.

4.1.1 Aile Yapısı ve Demografik Özellikleri

Yurtdışında yaşayan aileler temelde yurtdışında geçirdikleri süre ve taşıdıkları özellikler baz alınarak kuşaklara ayrılarak incelenmektedir.

Birinci Nesil

- 1960'lı yılların başından itibaren çalışma amacıyla (geçici işgücü) çoğunlukla eşlerini ve çocuklarını Türkiye'de bırakarak yurtdışına çıkmışlardır.
- Kültürel yapılarına, dini değerlerine oldukça bağlıdırlar.
- Toplumsal yaşama adaptasyonları memleketlerinde gerçekleşmiştir ve Türkiye'de evlenmişlerdir.
- Kapalı toplum içerisinde güçlü bir dayanışma sergilemişlerdir.
- Genellikle ilkokul mezunudur, gittikleri ülkenin dilini bilmemektedirler ve eğitim seviyeleri düşüktür.

İkinci Nesil

- Yabancı ülkede doğmuş yahut aile birleşimi yoluyla yurtdışına gitmiş olanları ifade etmektedir.
- Birinci nesil gibi kültürel değerler ve akrabalık ilişkilerindeki bağlılık devam etmiştir.
- Büyük çoğunluğu Türkiye'den evlenmişlerdir. Bu durum halk arasında “ithal gelin” “ithal damat” olarak adlandırılmaktadır.
- Aile içi roller farklılaşmaya başlamıştır.
- Dile hakimiyette sorun görülmektedir.

Üçüncü Nesil

- Büyük çoğunluğu yurtdışında doğmuştur ve topluma adaptasyonları doğdukları ülkelerde gerçekleşmiştir.
- Yaşadıkları ülkenin kültüründen etkinlenmişlerdir bunun sonucunda karma evlilikler görülmeye başlanmış ve Türkiye’den evlenme oranları düşmüştür.
- Kültürel değişim neticesinde aile yapısında değişim meydana gelmiştir.
- Yaşadıkları ülkenin dilini öğrenme oranı yükselmiştir.

Özellikle ilk iki nesilde kadınların, yaşadıkları topluma intibak etmeleri daha geç gerçekleşmiştir. Geçici işgücü olarak yurtdışına giden eşlerinin yanına yıllar sonra giden ve başlangıçta iş hayatına dahil olmayan kadınların içinde yaşadıkları topluma katılım sağlamaları uzun bir sürece yayılmıştır. Üçüncü nesilde ise dil ve intibak sorunları ortadan kalkmış anadili kaybetme riski belirmiştir.

Yurtdışında yaşayan aile yapılarına ilişkin yapılan araştırmalar neticesinde yaşadıkları toplum düzeninden etkilenme biçimlerine göre üç farklı aile yapısı ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki adeta Türkiye’de yaşamaya devam eder gibi yaşadıkları toplumla hiç bütünleşememiş, dili son kuşak dahil hiçbiri öğrenememiş ve içe kapalı yaşantılarına devam etmektedir. İlk grup aile yapısı gibi sayıları oldukça az olan ikinci aile yapısında, göç ettikleri toplumun değerleri gönüllü olarak benimsenmiş ve entegrasyonun ötesinde asimilasyona uğramışlardır. Yurtdışındaki ailelerin çoğunluğunu oluşturan son grupta ise denge hakimdir. Kendi dini ve kültürel değerlerini korurken aynı zamanda içinde bulundukları topluma da uyum sağlamışlardır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu’nun 27’nci maddesinde çocukların anne ve babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybetmesi düzenlenmiştir. Buna göre anne ya da babadan birinin Türk vatandaşlığından çıkması halinde çocuğun da Türk vatandaşlığından çıkması, vatandaşlıktan çıkan anne ya da babanın talebi ve diğer tarafın onayı ile olabilir. Ancak ebeveynin her ikisinin de Türk vatandaşlığından çıkması halinde reşit olmayan çocuklar da anne ve babasına bağlı olarak Türk vatandaşlığını doğrudan kaybetmektedir. Bu durum, genel kural olarak çifte vatandaşlığa izin vermeyen Almanya gibi ülkelerde istisnai yollarla çifte vatandaşlığı elde etmiş olan çocukların bu haklarını kaybetmelerine sebebiyet vermektedir.

4.1.2 Sosyokültürel Değişimler

Yurtdışına göç etmiş vatandaşlarımızın kendi kültürel altyapıları ile içinde yaşadıkları çevrenin niteliğini harmanlamaları sonucunda sosyokültürel yapılarında değişiklik meydana gelmiştir. Bu kapsamda çekirdek aile içinde cinsiyet temelli sorumluluk paylaşımı, aile içi iletişim, içinde yaşadıkları toplum kapsamındaki iş ve sorumluk alanları ile eğitim gibi konular farklı biçimlere evrilmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşların yaşadıkları değişimleri içinde bulundukları toplumun hukuk kuralları da tetiklemiştir. Özellikle Avrupa ülkelerinde entegrasyon gerçekleştirilmesi adına yabancılar hukukunda göçmenlerin değerlerinin korunması sağlanamamıştır.

Yurtdışında yaşayan ailelerin yaşadıkları toplum içerisindeki konumları ve motivasyonları nedeniyle davranış ve moral değer yapılarında belirli genellemeler yapılabilmektedir.

- Yurtdışında yaşayan aileler toplumsal statülerini güçlendirmenin yolunun eğitimden geçtiğinin bilinciyle özellikle çocuklarının eğitimlerine özen göstermişlerdir. Bunun sonucu olarak eğitim seviyesi yükselmiştir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın büyük bir çoğunluğunun yaşadığı Almanya’da, Alman Federal İstatistik Kurumunun⁵ 2013 verilerine göre göçmen kökenlilerin %30’unun lise mezuniyeti bulunmaktadır. Göçmen kökenli olmayanlarda ise % 28,5 olan bu oran daha düşüktür. 2014 yılı verilerinde ise göçmen kökenliler arasında herhangi bir mezuniyeti olmayanların oranının %10 olduğu görülmektedir.
- Dil konusunda yaşanan sıkıntıların şekli değişmiştir. Yurtdışında yaşayan ailelerin çoğunda aile içi iletişim anadilde gerçekleşmektedir. Buna rağmen “patchwork dil” olarak tabir edilen ve her iki dilin de tam olarak öğrenilememesi durumu da söz konusu olmaktadır.
- Yurtdışında yaşayan Türkler kendi kimlik ve kökenleriyle bağlarını sıkı tutmak adına akrabalık ilişkilerine önem vermektedirler.

⁵ Alman Federal İstatistik Kurumu verilerine

<https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/HaushalteMikrozensus/HaushalteFamilien.html> adresinden ulaşmak mümkündür. (Erişim tarihi: 30.03.2018)

- Geçmiş dönemlerde dil sorunlarından kaynaklanan eğitim seviyesinin düşüklüğü nedeniyle göçmenlerin toplumun alt tabakasında olduğuna dair bir ön yargı oluşmuştur. Günümüzde ise eğitim seviyesinin yükselmesi ile toplumsal statü değişmiş ve bu ön yargılarla da mücadele etme gerekliliği doğmuştur.
- Göçmen aileler giderek küçülmekte ve doğum oranları azalmaktadır. Ailelerin çoğunlukla 2-3 çocukları vardır. Örneğin en fazla vatandaşımızın yaşadığı Almanya’da Alman Federal İstatistik Kurumu verilerine göre 1991 yılında 43.971 olan doğum sayısı, 2013 yılında 12.607’ye düşmüştür.

Öneriler

- Kadınlara yönelik bilinçlendirme çalışmaları artırılmalıdır.
- Gençler, evlilik ve aile kurma konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Çocuk eğitimi konusunda problem yaşayan ebeveynlere danışmanlık hizmeti verecek profesyonel ve daimi eğitim merkezlerinin açılması sağlanmalıdır.
- Kültürel bağların ve aidiyetin kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Nesiller arası iletişimi güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Anne babalarının vatandaşlıktan çıkması nedeniyle çocuğun da Türk vatandaşlığını kaybetmesi ve dolayısıyla çifte vatandaşlığı kaybetme sorununun çözümü için ilgili kanun hükümleri gözden geçirilmelidir.
- İlgili ülkelerle diploma denklikleri ve yurtdışına giden kadınların eğitim sistemine entegrasyonu konusunda yapılan çalışmalar hızlandırılmalıdır.
- Avrupa’ya özel yayın yapan kanalların program kalitesi artırılmalı, kültürel yozlaşmaya neden olacak içeriklerden arındırılmalı, bilinçlendirici, eğitici, ana vatanla bağları kuvvetlendirmeye yönelik programlar yayınlanmalıdır.

4.2 Aile Bütünlüğünün Korunması

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın kültürel değerlerinin korunması Türk aile yapısının muhafaza edilmesi ile mümkündür. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından (YTB) alınan verilere göre yurtdışında yaşayan yaklaşık 4 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının 1 milyon 782 bini evli, yaklaşık 170 bini boşanmış, 80 bini ise dul olarak kayıtlarda yer almaktadır. Son yıllarda boşanma oranlarında artış yaşandığı gözlemlenmektedir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın aile konusunda yaşadığı problemlerin en önemlisi, ailevi ve toplumsal değerlerinin farklı bir kültüre maruz kalmasıdır. Aile müessesesinin sarsıldığı durumlarda boşanmaların arttığı, nesiller arası iletişim sorunlarının ortaya çıktığı, bağımlılar, ailelerinden uzaklaştırılan çocuklar gibi dezavantajlı grupların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu anlamda, aile bütünlüğünün korunmasına yönelik sorunları önleyici, çözüme yönelik müdahale edici, mağdur kişileri destekleyici mekanizmaların kurulması ve bu yönde yapılan çalışmaların desteklenmesi oldukça önemlidir.

Yurtdışında yaşayan Türklerin aile yapısının giderek değiştiği ve kuşaklar arasındaki farkın Türkiye’deki ailelere oranla daha bariz olduğu görülmektedir.

4.2.1 Boşanma ve Aile Bütünlüğünü Etkileyen Faktörler

Yaşanılan toplumun özellikleri, yaygın değerleri, ekonomik sebepler, bireysel ve iletişime dair problemler gibi birçok unsur boşanmaya sebep olabilmektedir. Kişisel ihtiyaçların ve önceliklerin değişimi, evlilikten beklentilerin artması gibi sebepler de boşanmaya yol açmaktadır. Nitekim yurtdışında yaşayan vatandaşların evliliklerinde ayrılık ve boşanma oranlarının eski dönemlere göre arttığı görülmektedir. Alman Federal İstatistik Kurumu verilerine göre 2005 yılında göçmenlerde boşanma oranı % 5,3 iken bu oranın 2013 yılında % 8,1’e çıktığı görülmektedir. (Bu veri Almanya’da yaşayan tüm göçmen grupları içermekte olup sadece Türk vatandaşlarına ilişkin istatistiki veriler bulunmamaktadır.)

Yetişen yeni nesillerin ruh sağlığı ve kişilik gelişimleri açısından yeterli ve dengeli olmalarını sağlayan bir etken de aile düzeninin sağlıklı ve huzurlu olmasıdır. Öte yandan aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen ve boşanmaya neden olabilen etkenler de artmıştır.

- Özellikle göçmen ailelerde görülen hakim kültür tarafından uygulanan toplumsal baskı, ırkçı yaklaşımlar ve kabul görmeme hissi kişilerde hayal kırıklığına, depresyona ve psikolojik sorunlara neden olabilmekte ve aile huzurunu olumsuz etkileyebilmektedir.
- İşsizlik ve ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar boşanmalara neden olabilmektedir.
- İki farklı kültür arasında yapılan evliliklerin daha çok boşanmayla sonuçlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca farklı dine mensup olan çiftlerin değerlerinin çatışması, örneğin çocuk eğitiminde hangi tercihlerin benimseneceği konusunda yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle boşanma sorunlarıyla daha fazla karşılaşmaktadır.

- Erken yaşlarda, yeteri kadar olgunlaşmadan, ya da geç yapılan evliliklerde boşanma riskinin daha fazla olduğu görülmektedir. Özellikle erken yaşlarda yapılan evliliklerde anne baba olma sorumluluğu ağır gelerek bu evlilikler boşanmayla sonuçlanabilmektedir.

- Özellikle halk arasında “ithal gelin” ve “ithal damat” olarak tabir edilen evliliklerde aile büyüklerinin evlilik ilişkisine çok fazla müdahil olması boşanma sebepleri arasında gösterilmektedir. Burada özellikle kadınların mağduriyeti dikkat çekmektedir.

- Evlilik sürecinde aldatma, teknolojinin gelişmesiyle farklı boyutlara ulaşmıştır. Özellikle son yıllarda sanal ortam iletişimleri farklı problemleri beraberinde getirerek boşanma nedenleri arasındaki yerini almıştır.

- Eşlerden birinin psikolojik sorunlarının eşler arasındaki ilişki, iletişim ve güvene zarar vererek, eş ve çocukların ruh sağlığını olumsuz etkileyebildiği ve parçalanmış aile yapısının da çocuklarda bağlanma sorunlarına yol açtığına dikkat çekilmektedir.

- Özellikle göçmen gençler arasında alkol, kumar, oyun, internet ve şans oyunlarına bağımlılık maddi, manevi kayıplara ve ailesel iletişim sorunlarına yol açarak boşanmalara neden olmaktadır.

Bütünlüğü bozulan ailelerde mağduriyeti en çok çocuklar yaşamaktadır. Gençlik Dairesi tarafından korunma altına alınan çocukların birçoğunun psikolojik sorunlar yaşayan ebeveynlerin çocukları olduğu ya da parçalanmış ailelerden geldiği görülmektedir. Aynı şekilde huzurlu bir aile ortamına sahip olmayan gençlerde okul başarısında düşüş, bağımlılık, şiddet ve suça eğilimin daha çok ortaya çıktığına işaret edilmektedir.

4.2.2 Aile Birleşiminde Dil ve Vize Şartı

1970’li yıllarda Türk işçilerin ailelerini yanlarına almalarıyla Avrupa’da aile birleşimi başlamıştır. Bu çerçevede 1979 ile 1981 yılları arasında Almanya’daki Türk nüfusu 280 binden 1,5 milyona çıkmıştır. 2016 yılında yapılan bir araştırmada Almanya’daki Türk toplumunun % 33’ünün iş, % 61,9’unun aile birleşimi, % 16,5’inin serbest meslek icrası, % 11’inin eğitim ve % 7,2’sinin sığınma nedeniyle Almanya’ya göç ettiği belirlenmiştir. Bu araştırma Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın büyük ekseriyetinin aile birleşimi hakkını kullanarak geldiğini göstermektedir. YTB’den alınan verilere göre evlilik yolu ile Almanya’ya gelen Türklerin oranı Almanya’daki Türk evliliklerinin yaklaşık %60’ını teşkil etmektedir. Resmi rakamlar 1998, 1999 ve 2000 yıllarında Türkiye’den evlenerek gelenlerin sayısının yılda 16 bin 500 civarlarında olduğunu, 2001 yılında 18 bin kişiye, 2002 yılında da 19 bin kişiye çıktığını

göstermektedir. Ancak son yıllarda bu sayı ciddi derecede düşmüştür. 2015 yılında Türkiye’den 7870 kişi evlilik yoluyla Almanya’ya gelmiştir. Evlilik yoluyla Almanya’ya gelen kadınların oranının % 55, erkeklerin oranının ise % 45 olduğu bilinmektedir. Gerçekleşen evliliklerde yakın akraba evlilikleri ön plandadır.

Bir taraftan kültürel değerlerin tazelenmesi anlamında büyük bir rol oynayarak bir taşıyıcı görevi gören bu evlilikler diğer taraftan bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Farklı kültürlerde yetişmiş insanların çoğunlukla birbirini tanımadan yaptığı bu evlilikler, boşanmalarla sonuçlanabilmektedir. Dilini ve sosyal yapısını tanımadığı Avrupa’da uyum sorunu yaşayan Türkiye’den gelen eşler, evlendikleri kişilerle ve aileleriyle de büyük sorunlar yaşayabilmektedir.

Türkiye’den gelen bu kişilerin bir kısmı diploma denklikleri, dil sorunları ve entegrasyon politikalarının olumsuz yansımaları sonucu ciddi sıkıntılar yaşamakta ve potansiyellerinin altında, eğitim alanları dışında çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Yeni nesil göçmen gençler arasında, Türkiye’den evlenmenin yanısıra içinde yaşadıkları Türk toplumundan birisiyle evlenme fikrinin ağırlık kazandığı ifade edilmektedir. Eskiye oranla sayıları daha az olmakla birlikte Türkiye’den de evlilikler yapılmaya devam etmektedir.

Aile birleşimi müessesesi ülkelerde farklı hukuki temellere dayandırılmaktadır. Avrupa’nın birçok ülkesi yabancılar ve göç hukukunda aile birleşimini öngörmektedir. Bu hak aynı zamanda 2003/86 AB Direktifinde de düzenlenmiştir. Bunun yanında Türk vatandaşları bakımından ortaklık hukuku da - doğrudan aile birleşimine ilişkin bir hüküm içermese de - Avrupa Birliği’ndeki Türk vatandaşların aile birleşimi konusunda diğer üçüncü ülke vatandaşlarına kıyasla daha avantajlı duruma getirmektedir. Ancak birçok Avrupa ülkesinde aile birleşimi şartlarının ağırlaştırılması suretiyle bu hakkın kısıtlandığı, hak ihlali kapsamına girecek uygulamalar görüldüğü ve evlilik yoluyla yapılan göçlerin önüne geçilmek istendiği değerlendirilmektedir. Başta Almanya olmak üzere Belçika, Danimarka gibi ülkeler aile birleşimi vize şartlarını zorlaştırmışlardır. Nitekim Almanya’da Türk vatandaşlarının eşlerini getirmek için yaptığı vize başvurusunda Almanya’da bulunan eşin yeterli düzeyde geliri, uygun konut, sağlık sigortası ve adli sicil gibi hususların arandığı görülürken gelecek eşin yaşı ve belirli düzeyi gösteren bir dil belgesi şartı bulunmaktadır.

Aile birleşiminde vatandaşlarımıza yönelik bir ayrımcılığın varlığı dikkat çekmektedir. Almanya’da yaşayan bir ABD vatandaşı Türk vatandaşı eşini Almanya’ya getirmek istediğinde

dil şartı aranmamaktadır. Buna karşın Almanya’da yaşayan Türk/Alman vatandaşının aile birleşiminde aynı durum geçerli değildir. Oysaki Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) 10.07.2014 tarihi itibarıyla vermiş olduğu kararla (Dogan Kararı, C-138/13) Almanya’nın Türk vatandaşlarına uygulamış olduğu aile birleşimi vizesinin Almanca dil sınavında başarılı olma şartına bağlanmış olmasının Türkiye ile AB arasında imzalanan Ankara Anlaşması ve Avrupa Birliği hukukunu ihlal ettiğine hükmetmiştir. ABAD kararı, Almanya’nın Bayan Doğan’a dil sınavında başarılı olmadığı gerekçesiyle aile birleşimi vizesi vermemesi ve ilgili şahsın meseleyi yargıya taşıması üzerine verilmiştir. Ankara Anlaşmasının ek protokollerinde yer alan ve 1970 tarihinde imzalanan Katma Protokole göre; taraflar bu tarihten sonra “Türk vatandaşlarının AB ülkelerinde istihdam ve yerleşme haklarına yönelik mevcut durumdan daha kısıtlayıcı şartlar” getiremeyeceklerdir (1970 tarihli Katma Protokol madde 41/1). Oysaki aile birleşiminde dil sınavı şartı 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ABAD bu bağlamda çalışma hakkı ve aile hayatı kavramlarının kapsamı konusunda içtihat niteliğinde bir karar vermiştir. Buna göre aile birleşimi, Türk işçilerin ikamet hakkını tam elde edebilmeleri ve bu ülkeye uyum sağlayabilmeleri bakımından, aile hayatlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Mahkemeye göre, AB ülkelerinden birinde çalışma ve ikamet hakkını kullanan Türk işçilerin aile bütünlüğünün engellenmesi ya da tamamen ortadan kaldırılması durumunda bu kişiler, AB ülkelerinde çalışma ya da başka ülkedeki ailesi arasında tercih yapma durumunda kalacak ve dolayısıyla bu durum kendilerine tanınan çalışma haklarını olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla Almanya’da çalışan bir Türk işçisinin başka ülkelerde yaşayan ailesine Almanya’ya gelmesini zorlaştırıcı şartlar konulması aynı zamanda o kişinin çalışma ikamet ve aile bütünlüğü gibi haklarını doğrudan etkileyeceği için aile birleşimini dil sınavında başarılı olma şartına bağlamak Türk işçilerin çalışma ve yerleşme haklarına yönelik bir kısıtlama kapsamında değerlendirilmektedir. Dışişleri Bakanlığından alınan bilgilere göre ABAD kararına ve Berlin Yüksek İdare Mahkemesi ile Federal Konseyin kanun tasarı çalışmalarında aile birleşimi vizesinin kaldırılmasını önermiş olmasına rağmen uygulama ve bundan doğan mağduriyetler devam etmektedir.

Aile birleşiminde ortaya çıkan engeller eşlerinin yanına gidemeyen kadınlar ve beraberindeki çocuklar açısından büyük sorunlara yol açmaktadır. Aile bütünlüğü için vize başvurusunda aranan dil şartının kaldırılması ve eşlerin gidecekleri ülkelerde dil öğrenmesi gerekmektedir. Aile birleşiminin belirli bir seviyede dil bilgisine bağlı kılınması; uluslararası hukukta, AB mevzuatında ve ulusal yasalarda yer alan “ailenin korunması” ile ilgili hükümlere

aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle ülkeler tarafından uygulanan dil testi şartının kaldırılması yerinde olacaktır.

Göç Yasalarının getirdiği düzenlemeler dışlanmışlık ve istenmeyen yabancı duygularını körüklemektedir, bu ise uyumu zorlaştırmakta ve ayrımcılığa maruz kaldığını düşünen insanlar arasında yaşanan toplumdaki uzak durmalarına neden olabilmektedir. Dil şartı da uyumu kolaylaştırmak yerine zorlaştırmaktadır. Bir yabancı dilin en hızlı ve doğru şekilde öğrenilebilmesi, o dilin kullanıldığı toplum içerisinde mümkündür, bu zorunluluk vatandaşlarımız açısından maddi manevi sıkıntılara neden olmaktadır.

Anılan nedenlerle bu ağırlaştırıcı şartlar Türk göçmenlerin evlilik tercihlerine dolaylı bir müdahale ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesine aykırılık olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Türk vatandaşlarının AB ile Türkiye arasında bulunan ortaklık ilişkisinden ve hukukundan kaynaklanan haklarının geriye götürücü düzenlemelerle kısıtlanamayacağı değerlendirilmektedir.

Alt Komisyon çalışmalarında Türkiye-Avrupa Birliği ortaklık hukukundan kaynaklanan haklar çerçevesinde konunun yakinen takip edildiği ve yapılan resmî görüşmelerde dil şartı uygulamasının ABAD kararları çerçevesinde kaldırılmasının talep edildiği, emsal davaların takip edilerek hukuki destek sağlandığı bildirilmiştir.

Öneriler

- Evlenecek gençlerin ve sorun yaşayan çiftlerin/ailelerin başvurarak yardım alabileceği milli ve kültürel hassasiyeti olan profesyonel danışmanlık merkezlerinin sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Boşanma sürecine sebep olabilecek konularla ilgili önleyici ve bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Yurtdışına evlenme yoluyla gelen eşlerin bilinçlendirilmesine yönelik profesyonel çalışmalar yapılmalıdır. Bu kişilere karşılaşılabilecekleri sorunlara ve destek mekanizmalarına ilişkin bilgilendirme yapabilecek danışmanlık hizmeti sağlanmalıdır.
- Ailelere danışmanlık hizmeti sağlamak, kriz durumlarına müdahale edebilmek ve önleyici çalışmalar yapmak üzere sosyal bölümlerde okuyan (psikoloji, pedagoji, sosyoloji vb.) Türk kökenli öğrencilerin sayısı artırılarak insan kaynağı eksikliği giderilmelidir.

- İlgili ülkelerle işbirliği kurularak evlilik yoluyla gelen eğitimli gençlerin bir fırsat olarak değerlendirilmesi, bu kimselerin ülkeye uyumu iş hayatına entegrasyonu ve istihdamının sağlanması için ortak çalışmalar yapılmalıdır.
- Türk STK'lar, evlilik yoluyla gelen kişilerin toplumsal hayata uyumunu ve katılımını sağlayacak projeler hayata geçirmelidir.
- Aile ve sosyal meselelerin kapsamına giren konu başlıklarıyla ilgili her türlü sağlıklı veriye ulaşabilmek için araştırma ve bilimsel çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır.

4.3 Eğitim, Türkçe Öğretimi ve Kültür Aktarımı

Yurtdışında yaşayan 6 milyon vatandaşımızın yaklaşık 2 milyonunu 19 yaş altındaki çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Yurtdışındaki çocuk ve gençlerimizin, eğitim seviyesinin bulundukları ülkelerdeki akranlarına nazaran düşük olduğunun gözlemlendiği sıklıkla ifade edilmiştir.

Eğitim alanında yaşanan problemler genel olarak dil bilmemekten ve ilgili ülkelerdeki eğitim sistemindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bunların dışında diploma denklikleri konusunda da sorun yaşanıldığı sıklıkla dile getirilmiştir. Konu, iki yönlü sorun teşkil etmektedir. Türkiye’de okuyan ve evlilik yoluyla yurtdışına giden kişiler çoğunlukla yurtdışında diplomalarını tanıtamamaktadır. Ayrıca yurtdışında okuyan gençler de Türkiye’de denklik başvurusunda bulunduklarında sürecin uzun süre almasından yakınmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Denklik Biriminden alınan bilgilere göre denklik için başvuruların en çok Amerika, Batı Avrupa, Balkanlar, Türk Cumhuriyetlerinden özellikle Azerbaycan’dan yapıldığı, Almanya, Avusturya, Fransa gibi Türk nüfusunun yoğun olduğu yerlerden de çok sayıda başvuru alındığı bildirilmiştir. 2015 yılı verilerine göre 4.507 diploma denkliği alınmıştır.

4.3.1 Eğitim Seviyesini Etkileyen Faktörler

Yurtdışında yaşayan göçmen kökenli çocuk ve gençlerin eğitim başarısının henüz hala yeterli seviyede olmamasının arkasında farklı faktörler yatmaktadır. Birçok çalışmada velilerin eğitim düzeylerinin, çocuklarının ulaşabildikleri eğitim seviyesinde en önemli rolü oynadığı ortaya çıkmaktadır. Buna göre, eğitim düzeyi düşük ailelerden gelen çocukların eğitim başarısı daha düşüktür. Yurtdışındaki Türk vatandaşlarımızın eğitim seviyesinin zamanla yükselmiş olmasına rağmen hala yeterli düzeyde olmaması, çocuklarının eğitim başarısını da olumsuz etkilemektedir. Araştırmalar, toplum diline hâkimiyetin, zamanla artmış olsa da hala

yeterli düzeyde olmamasını başarıyı etkileyen bir diğer faktör olarak göstermektedir. Çocuklar dil seviyesini ölçen sınavlarda yerli halkın çocuklarına kıyasla daha düşük bir performans sergilemektedir. Sosyoekonomik şartlara bağlı faktörler başta olmak üzere Türk çocukları ve yerli çocukların durumu istatistiksel analizlerde eşitlendiğinde, gruplar arasındaki başarı farkının azaldığı veya ortadan kalktığı ve hatta bazı durumlarda göçmen kökenli çocukların daha başarılı hale geldiği görülmektedir.

Bir diğer faktör ise ilgili ülkelerin eğitim sistemidir. Eğitime başlama yaşının erken olduğu, ilköğretimin sonlandırıldığı yaşın yüksek olduğu ve eğitim sürecinde yükselmeye yönelik fırsatların daha fazla sunulduğu ülkelerde; göçmen kökenli çocukların eğitim başarısının daha iyi olduğu görülmektedir. Örneğin Hollanda eğitim sistemi bu açıdan Almanya eğitim sisteminden daha iyi, fakat İsveç eğitim sisteminden daha kötü olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan çok kültürlülüğün, ikamet edilen ülkelerin eğitim sistemlerinde önemli bir ağırlık noktası olmaması, gençlerin eğitim alanında uyumunu olumsuz etkilemektedir.

Son yıllarda yapılan PISA araştırmalarına göre göçmen çocuklar yaşlarına göre dezavantajlı durumdadır. Eğitimden ayrılma yaşı ve üniversite eğitimi alma oranları daha düşüktür. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu Almanya örneğinde çocukların okul seçimleri ilkokul 4. sınıfta gerçekleşmektedir. Çocuklar, notlarına göre Gymnasium, Realschule veya Hauptschule diye adlandırılan okullara yönlendirilmektedir. En başarılı öğrenciler, Gymnasium’a giderken, durumu iyi olan öğrenciler Realschule’lere, ilkokul sonunda başarı durumları iyi olmayan öğrenciler ise Hauptschule adı verilen okullara yönlendirilmektedir. Hauptschule’yi bitiren öğrencilerin büyük bölümü mesleki eğitim alarak eğitim hayatlarını tamamlamaktadır. Hauptschule öğrencileri için üniversite yolu açıktır ancak bu geçiş oldukça zordur, bu geçişi başarıma oranı çok düşüktür.

Dışişleri Bakanlığından alınan bilgilere göre ilkokulda, sınıfta kalan göçmen çocukların oranının Alman çocuklara göre yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Yine üniversiteye gitmek veya iyi bir meslek edinmek için alınması gereken “Fachabitur” veya “Vollabitur” adı verilen lise diplomalarındaki başarı oranı da düşüktür.

PISA araştırmaları incelendiğinde göçmen kökenli gençler için koşulların düzeltilmesi durumunda başarı oranının yükseleceği öngörülmektedir.

Okul başarısı konusunda yaşanan sıkıntıların ana nedenleri;

- Eğitimde fırsat eşitsizliği
- Aile kültürü ile okul kültürü arasında ciddi farklar olması; ailelerin yurtdışındaki eğitim sistemini ve sistemin beklentilerini yeteri kadar tanımamaları ve bu beklentilere cevap verememeleri, bu alanda yapılan bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz olması,
- Dil sorunu; iki dilli yetişen Türk kökenli çocuklarda sıklıkla görülen iki dilin de tam öğrenilememesi problemi,
- Ayrımcı uygulamalar; Okulların ve eğitimcilerin göçmen kökenli öğrencilere yönelik ön yargılarının sonucu olarak kimi zaman hak ihlali olarak nitelendirilebilecek ayrımcılık içeren uygulamalar (Göçmen kökenli başarılı bir çocuğun okul ve öğretmenler tarafından Gymnasium yerine Hauptschule'lere yönlendirilmesi, mesleki eğitim ve staj yeri bulmakta yaşanan zorluklar gibi),
- Türk çocuk ve gençlerin eğitim başarılarına katkı sağlayacak bir sosyal ağlarının/sermayelerinin olmaması veya az olması.

Okul çağındaki çocukların eğitiminin yanı sıra ailelerin ve kadınların okul sistemine ilişkin bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Diğer yandan evlilik yoluyla yurtdışına giden kadınların toplumsal hayata katılımlarını hızlandırmak amacıyla bulundukları ülkenin sosyal sistemi ve kamu işleyişi hakkında bilgilendirilmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitim seviyesindeki yetersizlik çalışma hayatına katılıma da olumsuz yansımaktadır. Dil engeli ve eğitimdeki dezavantaj çoğu zaman kadınların iş hayatında vasıfsız eleman olarak ya da düşük ücretlerle çalışmalarına sebep olmaktadır. Dışişleri Bakanlığından alınan verilere göre Almanya'da işsizlik Almanlar arasında %9 iken Türkler arasında %20, Belçika'da vatandaşları arasında %8,4 iken Türkler arasında %23, Fransa'da Fransızlar arasında %10 iken Türkler arasında %26 olarak görülmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından alınan verilere göre Almanya'da Türk vatandaşlarının iş piyasasına katılım oranı % 60'larda seyrederken, bu oranın tüm Alman vatandaşlarında % 71, Türk vatandaşı erkeklerde bu oran % 77 olarak kaydedilirken, Türk vatandaşı kadınlarda bu oranın % 41 dolaylarında, Alman kadınlarda ise oranın % 64 olduğu tespit edilmiştir. Ancak 15-30 yaş arası Türk vatandaşlarında istihdam piyasasına katılım oranları yükselmiştir. Bu grupta istihdam piyasasına katılım oranı ortalama % 79 olup erkeklerde % 93, kadınlarda % 61 olarak kaydedilmiştir. İşsizlik oranlarının üniversite

mezunları arasında düşüş gösterdiği, dolayısıyla eğitim düzeyi yükseldikçe aslında işsizlik sorununun kendiliğinden çözüldüğü görülmektedir.

4.3.2 Türkçe Öğretiminin Desteklenmesi

Vatandaşlarımızın hem Türkçeye hem de yaşadıkları ülkenin diline aynı derecede hâkim olmaları amacıyla, ilgili ülke makamlarıyla işbirliği yapılmakta ve göç alan bazı ülkelerdeki okullarda Türkçe ve Türk Kültürü dersi verilmektedir. Ancak bu dersler mecburi olmayıp isteğe bağlıdır. Türkçe dersleri mecburi olmadığı için okul saatleri sonrasında yapılmaktadır. Herhangi bir yaptırım da içermediğinden katılımın oldukça düşük olduğu belirtilmiştir. Hollanda gibi bazı ülkelerde ise Türkçe dersleri uzun bir süredir resmi olarak müfredatta yer almamaktadır ve dolayısıyla Türkçe ve Türk Kültürü derslerine ihtiyaç daha büyüktür. Bu ve diğer bazı Avrupa ülkelerinde Türkçe dersleri sivil toplum örgütleri aracılığıyla hafta sonu okulları çerçevesinde de verilmektedir; fakat müfredat, materyal ve öğretici konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır ve bu sıkıntıların gelecekte artacağından endişe edilmektedir. Vatandaşlarımızın yoğun yaşadığı Avrupa ülkelerindeki entegrasyon politikalarının, vatandaşlarımızın Türkiye ile aidiyetini zayıflatmaya ve onları anadillerinden uzaklaştırmaya yönelik olduğuna işaret edilmiştir.

Velilerde farkındalık oluşturulması, Türkçe derslerinin öneminin vatandaşlarımıza ve ilgili muhataplara anlatılması görevini üstlenecek münhal olan Eğitim Ataşeliklerine görevlendirme yapılması taleplerinin yoğunluğu tespit edilmiştir.

Bulundukları ülkenin dili ile anadilini erken yaşta ve doğru biçimde öğrenmek için çiftdilli anaokullarının açılması gerekliliği uzmanlarca sıklıkla dile getirilmektedir. Çiftdilli eğitimin çocukların bilişsel gelişimine katkı sağladığı ve çocukların özgüvenini artırdığı vurgulanan noktalar arasındadır.

YTB tarafından Türkçe'nin korunmasına yönelik, yurtdışında faaliyet gösteren STK'lara müfredatta Türkçe derslerinin eklenmesi şartıyla “Haftasonu Okulları” destekleri verilmektedir. Bunun yanı sıra yurtdışında yaşayan Türk gençleri, Türkçelerini geliştirmeleri ve kültürel değerlerini tanımaları amacıyla “Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri”, “Gençlik Kampları”, “Türkiye Stajları” ve “Genç Liderler” programları kapsamında Türkiye'ye getirilmektedir. Bu tür programların yaygınlaştırılması ve kapsamlarının genişletilmesine ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

Yurtdışındaki Türklere Türkçe öğretebilecek yerel ve profesyonel eğitimcilere ihtiyaç vardır. Buna yönelik yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza etkin bir şekilde Türkçe öğretecek

ilgili ülkelerde yetişmiş insan kaynağının oluşturulması amacıyla YTB tarafından Sakarya Üniversitesiyle protokol imzalanarak burslu “Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı” açılmıştır. Bu programların yaygınlaştırılması yerinde olacaktır.

Öneriler

- Kadınların bulundukları ülkenin dilini öğrenmesi bireysel faydanın ötesinde çocuklarının eğitim hayatını da olumlu etkileyecektir bu nedenle eğitim başarısını etkileyen faktörler göz önünde bulundurularak, kadınların yaşadıkları ülkenin dilini öğrenmesini teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir.
- Kadınlar, bulundukları ülkenin eğitim sistemine dair bilgi sahibi olmalıdır. Bu nedenle kadınlara gerek kendilerinin, gerekse çocuklarının eğitimleri konularında yardımcı olabilecek mekanizmalar kurulmalıdır.
- Çift dilli anaokulları açılması gerekmektedir. Söz konusu anaokullarındaki eğitim sürecine anneler de dahil edilmelidir.
- Türkçe'nin seçmeli ders olarak yurtdışındaki okul müfredatlarına dâhil edilmesi ve derslerin öğretmen ve veliler için uygun saatlerde işlenmesi konusunda diplomatik çalışmalar yapılmalıdır.
- Türkçe ve Türk Kültürü derslerine katılım teşvik edilmelidir. Aynı zamanda Avrupa'da Türkçe derslerine ilişkin siyasi gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe derslerinin verildiği “haftasonu okulları” yaygınlaştırılmalıdır.
- Türkçe öğretimi konusundaki ihtiyaçların giderilmesi için ilgili ülkelerde eğitimcilerin yetiştirilmesi amacıyla üniversiteler bünyesinde programlar açılmalıdır.
- Yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının Türkçe ana dil eğitimine yönelik özel müfredat ve materyaller oluşturulmalıdır.
- Yurtdışındaki ilgili ülkelerle diploma denklikleri ve bu kişilerin eğitim sistemine entegrasyonu konusunda yapılan çalışmalar hızlandırılmalıdır. YÖK tarafından denklik ve diploma tanıma işlemlerinin süresinin kısaltılmasına yönelik çalışma yapılmalıdır.
- Okullarda yeterli sayıya ulaştığında gerçekleştirilen Türkçe derslerine çocuklarını göndermeleri konusunda aileler bilinçlendirilmelidir.
- Dil yeterliliği ve liyakat esasları dâhilinde eğitimcilerden atama yapılarak dış temsilciliklerimizdeki Eğitim Ataşelikleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Hollanda, Norveç, İsveç ile yapılan ve Milli Eğitim Bakanlığının yanı sıra Dışişleri Bakanlığı ve ilgili Bakanlıkların katılımıyla

gerçekleştirilen Karma Eğitim Uzmanları Komisyon (KEUK) toplantıları kapsamı genişletilerek sürdürülmelidir.

- Almanya'daki Türk gençlerin meslek eğitimine yönlendirilmeleri amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müşavirliği öncülüğünde Berlin Büyükelçiliği ve Başkonsolosluklar ile Federal İş Ajansı arasında başlatılan işbirliği diğer ülkeler nezdinde de gerçekleştirilmelidir.
- Yurtdışındaki çocuk ve gençlerin anadilini öğrenebilmesi için ülkelerarası karşılıklı işbirliği yapılmalıdır.
- Yurtdışındaki üniversitelerde Türkoloji kürsüleri kurularak yaygınlaştırılmalıdır.
- Ülkemizin kültürel zenginliğinin aktarımı ve anadilin güçlenmesine katkı sağlamak amacıyla Türkçe kütüphaneler kurulmalıdır.

4.4 Gençlik Daireleri

Batı Avrupa ülkelerinde çocukların aileleri tarafından yeterli düzeyde bakılmaması veya olumsuz muamele görmeleri durumunda çocuklar geçici ya da sürekli olarak yurtdışında çocuk esirgeme kurumlarının muadili olarak görülen Gençlik Daireleri tarafından aileden uzaklaştırılmaktadır. Gençlik Daireleri; tehlikeli, riskli bir ortamda olduğuna karar verdikleri çocukları ailelerinden alarak, kendilerine bağlı yurtlarına veya bakıcı ailelerin yanına yerleştirmektedir. İlk etapta kısa süreli bir tedbir olarak ailelerinden uzaklaştırılan çocuklarla ilgili uzun vadeli kararlar ise aile mahkemeleri tarafından verilmektedir.

Yurtdışında yaşayan bazı vatandaşlarımız Gençlik Dairelerinin olumsuz uygulamaları neticesinde iki ana sorunla karşılaştıklarını ifade etmektedir:

- **Ön yargılar;** Bazı bölgelerdeki Gençlik Dairelerinin, vatandaşlarımıza karşı sosyokültürel farklılıklardan kaynaklanan ön yargılı yaklaşımları sonucu Türk çocuklarının ailelerinden alınabilmeleri
- **Kültürel hassasiyetlerin göz ardı edilmesi;** Gençlik Daireleri tarafından ailelerinden haklı ya da haksız gerekçelerle alınan Türk çocuklarının, farklı inanç ve kültüre sahip ailelere verilebildiği veya sosyal yaşam ve kültürel hassasiyetlerine uymayan yurtlara yerleştirilebildikleri ve uluslararası hukuka göre öncelenmesi gereken akraba bakımının ilgili mercilerce tercih edilmemesi

İlgili ülkeler Gençlik Daireleri tarafından ailelerinden alınan çocukların etnik ayrıma göre istatistiklerinin tutulmadığını beyan etmektedir. Bu nedenle ailelerinden alınan Türk çocuklarına ilişkin resmi bir veri bulunmamaktadır. Ülkelerce açıklanan verilerde yerli ve göçmen kökenli ayrımı yapılmaktadır. Bu anlamda Türk vatandaşlarının ülke vatandaşlarına oranı göz önünde bulundurularak net olmayan sonuçlara ulaşılmaktadır. Aynı zamanda ilgili ülkenin vatandaşlığına geçmiş olan Türk kökenli kişiler istatistiklerde göçmen kökenliler içerisinde yer almamaktadır.

Öte yandan Türk kökenli koruyucu aile sayısının yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Ülkemizin yurtdışı temsilcilikleri aracılığıyla Gençlik Daireleri ile görüşülerek ailelerinden uzaklaştırılan çocuklar hakkında bildirim yükümlülüklerine uymaları ve çocukların öncelikle Türk kökenli koruyucu ailelere verilmesi talepleri dile getirilmekte ve koruyucu aile sayısının artırılmasına yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.

Gençlik Daireleri 12 yaş üzerindeki çocukları yurtlara da yerleştirebilmektedir. Yurt ortamı çoğu zaman Türk çocuklarının kendi kültürel ve dini yapılarına uygun olmamaktadır. Bu nedenle yurtdışındaki Türk toplumunun hassasiyetlerine uygun yurtlar açması gerekmektedir. Anılan hususta karşılaşılabilecek engellerin çözümü noktasında lobi faaliyetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Uluslararası Hukuk gereği ailelerinden alınan çocukların Türk Vatandaşı olmaları durumunda bilgilerin ivedilikle dış temsilciliklerimizle paylaşılması gerekmektedir. Ancak uygulamada bu hususun yerine getirilmediği belirtilmiştir. Ayrıca vatandaşımız olmayan mavi kartlı ailelerin ve çifte vatandaşların çocuklarına ilişkin durumun tespit edilmesinde de zorluklar yaşanmaktadır.

Almanya'da Düsseldorf Başkonsolosluğu bünyesinde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği, Gençlik Daireleri ile iletişime geçmekte, Türkler arasında koruyucu aile sayısını artırmaya yönelik çalışmalar yapmakta ve bu anlamda alandaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Öneriler

- İlgili ülke makamları, koruma altına aldıkları veya velayeti mahkeme kararları ile alınan Türk vatandaşlarının çocukları ile ilgili bilgileri anında Konsolosluklarımız aracılığıyla Türkiye ile paylaşmalıdır. Mevcut duruma ilişkin veri paylaşımı konusunda işbirliğinin

tesis edilmesine yönelik diplomatik görüşmelerde konunun gündemde tutulması gerekmektedir.

- Türk vatandaşları arasında koruyucu ve bakıcı aile olma bilincinin yükseltilmesi ve teşvik edilmesi amacıyla, ailelere yönelik bilgilendirme, bilinçlendirme toplantı ve seminerleri yaygınlaştırılmalıdır, Türk STK'larla işbirliği geliştirilmelidir.
- Türk bakıcı aile sayısı ile kültürel hassasiyeti olan yurtların sayısı artırılmalıdır. Çocuğun, asıl ailesindeki kültürel, sosyal ve dini yaşam şartlarına uygun bir ortamda yaşaması ve ailesi için önemli olan tüm değerlerin çocuğa aktarılması sağlanmalıdır.
- Türk kökenli bilirkişi, sosyal çalışan, pedagog ve psikolog sayısı artırılmalıdır. Gençlerin bu alanlara teşvik edilmelerine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Haksız uygulamalar sebebiyle mağduriyet yaşayan vatandaşlarımıza hukuki destek sunulmasına yönelik imkanlar sağlanmalıdır.
- Ailelerinden alınan çocuklar konusunda ilgili ülkelerdeki yerel makamlarla işbirliği yapılmalıdır.
- Çocuğun üstün yararı için Gençlik Daireleriyle iletişime geçen, koruyucu aile sayısını artırmaya yönelik çalışmalar yapan Aile ve Sosyal Politikalar Ataşelikleri yurtdışında vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölgeler göz önünde bulundurularak yaygınlaştırılmalıdır.
- Diplomatik görüşmelerde konunun önemine vurgu yapılarak ve STK'lar aracılığıyla oluşturulacak kamuoyu ile ilgili ülke makamlarının dikkati aşağıdaki ihtiyaçlara çekilerek somut çalışma yapmaları sağlanmalıdır.
 - Gençlik Dairesi tarafından çocuğun ailesinden alınması yerine, öncelikle çocuk ile anne-babası arasındaki sorunları çözme yoluna gidilmesi
 - Haksız uygulamalara neden olan ön yargıların önüne geçilmesi için Türk çalışanlar istihdam edilerek, kültürel hassasiyet eğitimleri verilmesi
 - Gençlik Daireleri tarafından Türk aile yapısını bilen psikolog ve sosyal hizmet uzmanları tespit edilerek vatandaşlarımızın bu uzmanlara yönlendirilmesi
 - Türk ailelerinin çocuk eğitimi ve Gençlik Daireleri konusunda bilinçlendirilmesi

4.5 Yargısal Süreçlerdeki Sorunlar

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın yargısal süreçlerdeki sorunlarını iki temel başlık altında incelemek uygun olacaktır. Özellikle boşanma davalarının ardından yaşanan tanıma ve

tenfiz süreçleri yargı alanında önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yargısal alandaki ikinci sorun başlığı ise yurtdışındaki tutuklu ve hükümlülerin durumlarıdır.

4.5.1 Tanıma ve Tenfiz

Boşanma konusunda Türk vatandaşlarının yaşadığı en büyük sorunlardan biri Türk mahkemelerin yurtdışındaki boşanma davalarını tanımaması sebebiyle boşananların Türkiye’de tekrar boşanma davası açmak durumunda kalmasıdır (tanıma ve tenfiz). Tanıma ve tenfiz süreçleri ise çoğu zaman tebligat sorunları nedeniyle uzamakta, bu durum ise zaman kaybına ve yargılama masraflarının artmasına sebep olmaktadır.

Yabancı mahkemeler tarafından verilmiş olan boşanma kararlarının Türkiye’de tanınması ve tenfizi ile ilgili süreçlerin, çoğu zaman telafisi mümkün olmayan mağduriyetlere yol açtığı görülmüştür. Boşanma kararlarının Türkiye’de tanıtılmasına kadar kayıtlarda eski eşle evli görünüyor olmaktan dolayı şahsi ve aile hayatını temelden sarsacak ciddi mağduriyetler ortaya çıkmaktadır. Bunların başlıcaları:

- Ölüm olayı gerçekleşmesi durumunda Türkiye’de yasal mirasçı olarak eski eşin görülmesi
- Kadınların pasaportlarda soyadları değiştirilemediği için yaşadıkları ülkede oturma hakkı ve çocuk parası gibi sosyal haklarını kaybetmesi
- Yeniden evlenilememesi
- Kadının ikamet sorunu
- Yurtdışında yeniden evlenme durumunda yeni eşten doğan çocuğun babası olarak Türkiye’deki eski eşin kaydedilmesi

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızdan gelen yoğun talep ve şikayetler dikkate alınarak tanıma ve tenfiz davalarının kişileri mağdur etmeyecek bir sürede sonuçlandırılmasına yönelik İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) nezdinde yapılan çalışmalar neticesinde Alt Komisyon faaliyet süreci devam ederken 29.04.2017 tarihinde konuyla ilgili 690 sayılı Kanun Hükmünde Kararname yayımlanmıştır. Söz konusu KHK, 01.02.2018 tarihli ve 7077 sayılı Kanun ile TBMM’de kabul edilmiştir.

Böylece yapılan mevzuat değişikliği ile bu soruna kısmen çözüm sağlanmıştır. 7077 sayılı Kanun ile 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa “Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili” başlıklı 27/A maddesi eklenmiştir. Anılan madde hükmüne göre yabancı ülke adli veya idari makamlarınca

boşanmaya, evliliğin butlanına, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararlar; bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte başvurması, verildiği devlet kanunlarına göre konusunda yetkili adli veya idari makam tarafından verilmiş ve usulen kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması şartlarıyla nüfus kütüğüne tescil edilir. Böylece tarafların birlikte hareket etmesi halinde tekrar dava açılmasına gerek kalmaksızın boşanma işlemi tescil edilecektir. Bu düzenlemeden faydalanabilmek için uygulama yönetmeliği de 07.02.2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Boşanma kararlarının doğrudan tanıtılmasının, mahkemelerimizi yıllık yaklaşık 10.000 davalık iş yükünden kurtaracağı belirtilmiştir. Ancak tarafların birlikte başvurma imkanının olmadığı hallerde dava açma zorunluluğu ve bu kapsamda gelen zorluklar devam etmektedir.

Boşanma kararlarını tanıma davası açmaya gerek kalmaksızın doğrudan mavi kartlılar kütüğüne kaydettirebilen mavi kartlılar ile tanıma davası açmayan vatandaşlar da göz önüne alındığında, yurtdışındaki vatandaşlar ile vatandaşlıktan çıkan mavi kartlı Türk kökenlilerin yıllık tanıma davası başvurusunun 10 bin ila 15 bin arasında değişmekte olduğu bildirilmiştir. Adalet Bakanlığından alınan verilere göre 2015 yılında 11.234 tanıma ve tenfiz davası açılmıştır. Yapılan kanuni değişiklik ile boşanma kararlarının tanınması bağlamında önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Boşanma davalarının tenfizi konusunda yaşanan sorunların giderilmesi için tebligat kanununda ve diğer ilgili mevzuatta da değişiklik yapılması gerekmektedir.

4.5.2 Tutuklu ve Hükümlüler

Toplantılarda ve çalışma ziyaretlerinde yurtdışında yabancıların ayrımcılık ve İslamofobinin de etkisiyle daha fazla suç işleme riski taşıdığı algısının hakim olduğu ifade edilmiştir. Yabancıların suç şüphesi altında olduklarında o ülkenin vatandaşlarına kıyasla daha kolay gözaltına alma ve tutukluluk tedbirlerine başvurulduğu belirtilmiştir. Söz konusu tutumların ortaya çıkmasında medyanın olumsuz etkisine işaret edilmiştir.

İfade edilen problemlerin dışında yurtdışındaki ceza infaz kurumlarında bulunan vatandaşlarımız ile ilgili olarak aşağıdaki sorun alanları öne çıkmıştır;

- Dil bilmemekten kaynaklanan sıkıntılar
- Dini rehberlik eksikliği
- Beslenmede dini hassiyetlerin dikkate alınmaması
- Mesleki eğitim ile ilgili imkanların yetersizliği

- Kurum kütüphanelerinde yeterince Türkçe kitap ve gazete olmaması

Öneriler

- Tanıma ve tenfiz sorununa ilişkin mağduriyetlerin bir bölümü çıkartılan 7077 sayılı Kanunla çözümü kavuşurken çekişmeli bir dava neticesinde sonuçlanan ve tarafların birlikte başvurma imkanının olmadığı durumlardaki mağduriyetin giderilmesi için yeni bir kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir.
- Boşanma davalarının tenfiz sürecini hızlandırmak için tebligat kanununda ve diğer ilgili mevzuatta değişiklik yapılmalıdır.
- Dış temsilcilerimizde yapılan işlemlerin konu bazında ayrıştırılarak tasnif edilmesiyle başta boşanma olayları olmak üzere yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızla ilgili daha detaylı verilerin oluşması sağlanmalıdır.
- Dil sıkıntısı yaşayan mahkumlara yönelik dil kursları verilmesi sağlanmalıdır.
- Gerekli izinler alınarak hapisanelerde haftanın belli günlerinde görev yapabilecek din görevlileri tayin edilmelidir.
- Türkçe kitap, gazete ve dergi gibi sürekli yayınlara ulaşım sağlanmalıdır.
- Hapishanelerde anadilde terapi imkanları sağlanmalıdır.
- Mahkumların hapisane dışında çalışma veya dışarda izin kullanma haklarından faydalanmalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Sınır dışı edilme konusunda uzman avukatlar tarafından hukuki bilgilendirilme çalışmaları yapılmalıdır.
- Türk STK ve ilgili kurum ve kuruluşları, ilgili ülkelerin ceza infaz kurumları ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde yabancıların suç işlemesini önlemek ve hapishanelerdeki mahkumları tekrar topluma kazandırabilmek için ortak çalışmalar yapılmalıdır.

4.6 Ayrımcılık ve İslamofobi

Ayrımcılık yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın mücadele etmesi gereken alanların başında gelmektedir. Ayrımcılık kimi zaman ırkçılık, kimi zaman da İslamofobi üzerinden gerçekleşmektedir. İşe alım süreçlerinde, eğitim hayatında, sosyal yaşantıda maruz kalınan ayrımcılığı ortadan kaldırmak için henüz yeterli yasal altyapı bulunmamaktadır, yasal düzenlemelerin bulunduğu durumlarda dahi uygulama yetersiz görülmektedir.

Ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslamofobi Avrupa’da gerçekleşen terör saldırılarıyla eş zamanlı olarak son yıllarda ciddi derecede artış göstermektedir ve toplumsal düzeyde kaygı verici boyutlara ulaşmıştır. Neredeyse her hafta bir camiye veya Türk STK’lara yönelik bir saldırı girişimi gerçekleşmektedir. Bu saldırıların önemli bir kısmında failerin tespit edilemediği, suçluların cezalandıramadığı görülmektedir.

Toplumun bir kesimi, göçmen kökenli nüfusun ülkeye yeterli düzeyde uyum sağlamadığı, varlıklarıyla kendi hayat biçimlerini tehdit ettikleri, kendi öz ve kültürel değerleriyle bu topluma ait olmadıklarını düşünmekte ayrıca ekonomik ve sosyal sıkıntıların sorumlusu olarak görmektedir. Bu yaklaşım, kimi siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, basın ve yayın kuruluşları temsilcileri tarafından da suiistimal edilerek, ilgili ülkede göçmen aleyhtarı bir ortamın doğmasına veya yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Almanya ve Hollanda başta olmak üzere Avrupa ülkelerinden neredeyse her gün gazetelerde vatandaşlarımızın sözlü veya fiziksel saldırıya uğradığı, ibadethanelere ve STK’ların mülklerine zarar verildiği, tehdit mektupları bırakıldığı ve benzeri haberler gelmektedir. Avrupa ülkeleri tarafından, bu sorunlar bir realite olarak görülmekle birlikte yasal zeminde ve kamuoyu nezdinde bunu yeterli ve etkin bir şekilde takip eden ve önleyen tedbirlerin alınmadığı gözlemlenmektedir. Ayrıca yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın ayrımcılık, ırkçılık ve İslamofobi konularında karşılaştıkları olayların ulusal ve uluslararası raporlarda çok az yer aldığı ve ülkelerin kamuoyunun gündeminde hak ettiği ilgiyi görmediği tespit edilmiştir.

SETA Vakfı tarafından ilgili ülkelerde alanında uzman kişilere hazırlatılan ve ilk kez 2016 yılında yayımlanan Avrupa İslamofobi Raporu (EIR), 25 Avrupa ülkesinde İslamofobi olgusunu araştırmaktadır. Raporda İslamofobiye ilişkin yapılan genel değerlendirmelerin ardından her ülke özelinde medyada, yasama organında, siyasette, eğitimde, iş hayatında ve internet ortamındaki İslamofobik söylemler incelenmekte ve konuyla ilgili çalışmalar değerlendirilmektedir. Söz konusu Raporun her yıl kapsamı genişletilerek yayımlanacağı ifade edilmiştir. Bu türdeki çalışmaların ayrımcılık ve İslamofobi konusunda ülkeler nezdinde yapılacak girişimlerde kullanılmak üzere sağlıklı ve düzenli veri sağlaması bakımından oldukça önemli olduğu değerlendirilmektedir.

AB Temel Haklar Ajansı’nın (FRA) 2015-2016 yıllarında düzenlenen AB Azınlıklar ve Ayrımcılık Anketi Avrupa’da yaşayan İslam dinine mensup etnik azınlıklar, göçmen ve Türk kökenlilerin ciddi derecede ayrımcılığa maruz kaldıklarını göstermektedir. Bu ankete göre

katılımcıların %39'u son beş yıl içerisinde etnik kökenleri nedeniyle günlük hayatta bir ya da daha fazla alanda ayrımcılığa uğradığını ifade etmiştir. Ayrımcılığa uğradığını hissedenenler bu durumun yılda en az beş kez yaşandığını aktarmıştır.

Alman Vakıfları Uyum ve Göç Bilirkişi Konseyi (SVR) tarafından Ocak 2018 tarihinde yayımlanan rapor yukarıda bahsi geçen FRA'nın analizlerini doğrulamaktadır. SVR raporuna göre koyu ten rengi, başörtüsü, yabancı bir aksanla Almanca konuşmak gibi Alman olmadığını gösteren unsurlara sahip kişilerin Almanya'da ayrımcılığa uğrama ihtimalleri oldukça yüksektir. Araştırmaya göre Almanya'da yaşayan AB vatandaşlarının ayrımcılığa maruz kaldığını hissetme oranı % 24, Rusya'dan göç eden kişilerde % 34 ve diğer ülke vatandaşlarında % 40 iken, Türk kökenliler arasında bu oran % 54 ile oldukça yüksektir. Alt Komisyonun Fransa, Hollanda ve Almanya temaslarında vatandaşlarımızın en çok eğitim, çalışma ve toplumsal hayatta ayrımcı muamele veya nefret söylemlerine maruz kaldıklarını ifade etmesi bu temel göstergeleri doğrular nitelikte olmuştur.

Araştırmalar ve Alt Komisyonun temasları özellikle başörtülü kadınların son birkaç yıl içerisinde artan şekilde toplumsal hayatta hakarete uğradıklarını, dışlandıklarını ve işe alımlarda göz ardı edildiklerini göstermektedir. Başörtülü kadınlar eğitim düzeyleri yüksek olsa dahi büyük ekseriyeti birçok başvuruya olumlu cevap alamadıklarını ifade etmektedir.

Bu bağlamda Avrupa Birliği Adalet Divanının (ABAD) 14 Mart 2017 tarihinde aldığı karar oldukça önemlidir. Bu karar uyarınca, işveren tarafından yürürlüğe konulan ve tüm görünür dini, siyasi ve felsefi sembolleri yasaklayan bir iç kural olması halinde, işveren tarafından talep edilen başörtüsü yasağı Avrupa Birliği hukuku uyarınca doğrudan bir ayrımcılık ve dolayısıyla hak ihlali sayılmayacaktır. ABAD'ın söz konusu kararı işverenlere meşru bir yasaklama hakkı getirmekle birlikte, işverenlere ve yönetimlere çalışanların din özgürlüklerini sınırlama hakkı tanınmış ve Avrupa'da zaten tartışılan kamu ve özel sektörde başörtüsü ile istihdam sorununun 2017 yılı itibariyle ivme kazanmasının önünü açmıştır. Bu kararlar Avrupa'da yaşayan Müslüman kadınların çalışma hayatına özgürce katılımları ve dini özgürlükleri sektöre uğratılmıştır. Bu karar dışlayıcı ve Avrupa'nın temel iddialarına aykırıdır. Din ve inanç hürriyeti ile ayrımcılık yasağının ülkelerin Anayasalarında ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile birçok uluslararası sözleşmede düzenlendiği bilinmektedir.

Din ve inanç özgürlüğü ile ayrımcılık yasağı, tüm uluslararası insan hakları sözleşmelerinde ve belgelerinde yer alan özgürlüklerin en önemlileri arasında yer almaktadır. ABAD'ın bu yönde olumsuz bir karar vermesi, farklılıklarla bir arada yaşama ilkesine zarar

verecek ve özellikle başörtülü kadınları iş hayatı ve toplumsal hayattan daha fazla uzaklaştıracaktır.

Öneriler

- Ayrımcı ve İslamofobik eylemler birçok toplumsal sorun ve ön yargıyla ilintili olduğundan yaşanan sorunların giderilmesi için farklı alanlarda stratejiler geliştirilmeli ve faaliyetler gerçekleştirilmelidir.
- Ayrımcılıkla mücadele eden sivil toplum çalışmaları teşvik edilmelidir.
- Toplumsal boyutta yaşanan ayrımcılık, İslamofobi ve artan ırkçı saldırılar doğrultusunda vatandaşlarımızın haklarının korunmasına ilişkin hususlar ülkelerin kamuoyu gündemine taşınmalı, sorunun çözülmesi için etkin çalışmalar yapılmalıdır.
- Ulusal gazetelerde Türk toplumuna yönelik ayrımcı söylemlere cevaben ilgili ülkenin dilinde aktif yayınlar yapılmalıdır.
- Kanun yollarına başvurulmalı, konu uluslararası mekanizmaların gündemine taşınmalı, ayrımcılığa ilişkin uluslararası kamuoyu oluşturularak farkındalığı artıracak girişimlerde bulunulmalıdır.
- Avrupa genelinde antisemitizm örneğinde olduğu gibi İslamofobinin de özel bir suç türü olarak tanımlanması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Ayrımcılık ve İslamofobi veri ve raporlama merkezlerine daha fazla kaynak ayrılmalıdır. Bu merkezlerin performans, etkinliklerini artırmalı, dünyadaki diğer nefret söylemi izleme ve raporlama mekanizmalarıyla network kurulması sağlanmalıdır.

4.7 Sosyal Güvenlik Sistemi

4.7.1 İkili Sözleşmeler

Anayasa'nın "Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları" başlıklı 62'nci maddesinde "Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır." hükmü yer almaktadır. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sosyal güvenlik haklarıyla ilgili olarak Anayasa'da yer alan hükümlerin hayata geçirilmesini teminen 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından

Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'un yanı sıra diğer ülkelerle sosyal güvenlik sözleşmeleri de imzalanmaktadır.

Ülkemizin taraf olduğu ve halen yürürlükte olan sosyal güvenlik sözleşmeleri kapsam açısından farklılık arz etmekle birlikte bu sözleşmelerle genel olarak; her iki ülke vatandaşlarının hak ve yükümlülük bakımından eşit işlem görmeleri, bir yardım hakkının doğup doğmadığının saptanmasında diğer ülkede geçen sigortalılık sürelerinin dikkate alınması, sigortalının ölümü halinde hak sahipleri sıfatıyla diğer ülkede oturan aile fertlerine dul yetim aylığı bağlanması ve toplu ödeme yapılması, sosyal güvenlik sözleşmesi bulunan ülkede çalışmaları nedeniyle emekli aylığına hak kazanan sigortalının ikametini diğer ülkeye nakletse dahi aylığını almaya devam etmesi veya emekli aylığı için gerekli yaşı, diğer ülkeye döndükten sonra tamamlayan sigortalıya emekli aylığı bağlanması, hastalık halinde sigortalının ve aile fertlerinin diğer ülkede bulundukları sırada da sağlık yardımlarından yararlanmaları, aile fertlerinin öteki ülkede ikamet etseler dahi aile yardımlarından faydalanmaları gibi hususlar düzenlenmektedir.

Sözleşmeler genel anlamda değerlendirildiğinde, işçiler için kısa vadeli ve uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan yardımların; bağımsız çalışanlar ve devlet memurları için ise sadece uzun vade sigorta kollarından sağlanan yardımların kapsama alındığı görülmektedir.

SGK verilerine göre ülkemiz 32 ülke ile ikili sosyal güvenlik sözleşmesi imzalamıştır, bunlardan 28'i yürürlüktedir. Sözleşmesi yürürlükte olan ülkeler İngiltere, Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, İsviçre, Fransa, Danimarka, İsveç, Norveç, KKTC, Makedonya, Azerbaycan, Gürcistan, Kanada, Kebek, Romanya, Çekya, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Lüksemburg, Libya, Hırvatistan, Slovakya, Sırbistan, Karadağ, İtalya ve Güney Kore'dir. Tunus, Macaristan, İran ve Moldova ile de ikili anlaşmaların akdedilmesi işlemleri devam etmektedir. Görüldüğü üzere, Türk vatandaşlarının yoğun bir biçimde yaşadığı Batı Avrupa ülkelerinin çoğunluğu ile ülkemiz arasında sosyal güvenlik sözleşmeleri akdedilmiştir. Yurtdışında yaşayan kadın vatandaşlarımızın ve ailelerinin sosyal güvenlik alanındaki haklarının korunması ve konuya ilişkin işlemlerin belirli standartlar dâhilinde yapılması bakımından akdedilen ikili sosyal güvenlik sözleşmelerinin önemli hukuki araçlar olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal güvenlik bakımından yurtdışında sigortalı olan Türk vatandaşlarımız, Türkiye'de bulundukları ya da ikamet ettikleri süre boyunca Türkiye'deki sosyal güvenlik birimlerine müracaat ederek gerekli şartları taşımaları hâlinde Türkiye'deki vatandaşlarımızın

yararlandıkları şekilde tüm sigorta kollarına tabi sağlık yardımlarından yararlanabilmektedirler. Bu konudaki bürokratik işlemler Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa ve Hollanda bakımından Yurt Dışı Provizyon, Aktivasyon ve Sağlık Sistemi (YUPASS) aracılığıyla azaltılmıştır.

Ayrıca, yurtdışındaki vatandaşlarımızın sosyal güvenlik alanındaki hak ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmelerini teminen Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Avusturya ve Türkiye’de bazı illerimizde “Danışma Günleri” düzenlenmektedir. Bu etkinlikler vesilesiyle ilgili ülkelerin sosyal güvenlik alanındaki uzmanları ile SGK uzman ve yöneticileri tarafından ücretsiz yapılan bilgilendirme faaliyetlerinin yararlı olduğu değerlendirilmektedir.

4.7.2 Yurtdışı Borçlanması

Yurtdışında ev kadınlığında geçen sürelerin borçlandırılarak emeklilikte değerlendirilmesine imkân veren bir yasal düzenlemenin bulunmasının yurtdışında yaşayan kadınlarımıza ciddi bir avantaj sağladığı görülmektedir. 08.05.1985 tarihli ve 3201 sayılı Kanun’da, bütün borçlanılan sürelerin aynı statüde ele alınmasına ilişkin değişiklik yapılmasına yönelik ilgili kurumlar tarafından çalışmalar yürütüldüğü anlaşılmıştır.

3201 sayılı Kanun uyarınca Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlerin 18 yaşını doldurduktan sonra Türk vatandaşı olarak yurtdışında geçen ve belgelendirilen sigortalılık süreleri ve bu süreleri arasında veya sonunda her birinde 1 yıla kadar olan işsizlik süreleri ile yurtdışında ev kadını olarak geçen süreleri, belirli şartlar altında, sosyal güvenlikleri bakımından kapsam dâhilindedir.

4.7.3 Yaşlı Bakım Hizmetleri

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın özellikle 1. ve 2. nesilleri yaşlanmış, bakım ve sağlık yardımına muhtaç durumdadır. Örneğin, Almanya’da bakıma muhtaç insan sayısı her geçen yıl artmaktadır. Detaylı nüfus sayımı Mikrozensus 2014 verilerine göre 1,4 milyon olan 65 yaş üstü göçmen kökenli kişi sayısının 2030 yılında 2,8 milyona çıkması beklenmektedir. Bu sayının yaklaşık %20’si Türk vatandaşlarına tekabül etmektedir.

Dil konusunda daha çok sıkıntı yaşadığı tespit edilen 1. nesil göçmenlerin, ailelerinin yurtdışında olması nedeniyle Türkiye’ye dönmeyi düşünmedikleri, 1. neslin ise dil sorunu yaşamaları ve anadilde bakım hizmeti veren sınırlı sayıda yer olması nedeniyle sağlık ve bakım hizmetlerinden o ülke vatandaşlarına göre çok daha az faydalandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca yurtdışında yaşlanan ve kültürel farklılık ve beklentileri olan yaşlıların biyografik, kültürel, dil ve dini hassasiyetlerine uygun olarak bakımının sağlanması, ihtiyaçlarının giderilmesi ve ilgili ülkelerdeki yaşlı bakım sistemine entegrasyonlarının sağlanması gerekmektedir. Bu çerçevede

konuya ilişkin yurtdışında faaliyet gösteren STK'ların somut çalışmalarının desteklenmesi, özellikle yaşlı bakımına yönelik projelerininin teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Avrupa ülkelerinde sosyal sigortalı çalışan vatandaşlar sağlık sigortasının yanı sıra bakım sigortası primlerini de ödüyorken yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın ağırlıklı olarak bakım sigortasının sağladığı hizmetlerden yeterince bilgi sahibi olmaması ya da ekonomik kaygılarla tercih etmemesi nedeniyle bu sigortadan faydalanamamaktadır. Ayrıca bakıma muhtaç insanlara önemli imkanlar sunan bakım sigortasının Türkiye'de kullanılamaması da farklı sorunları beraberinde getirmektedir.

Avrupa ülkelerinde bakım sigortasına ilişkin mevzuatın farklılık arz ettiği görülmektedir. Örneğin Almanya'dan emekli kişilerin ikametleri Almanya'da ise (yılda 6 aydan fazla Almanya'da ikamet edilmesi şartı aranmaktadır) bu kimselerin emekli aylıklarından bakım sigortasına prim kesilmektedir ve bakım sigortasından Almanya'da veya bir AB ülkesinde tüm hizmetleriyle yararlanılabilmektedir. Fakat kişi Almanya dışında veya bir AB ülkesi dışında yaşıyor ise bakım yardımından yılda en fazla 6 hafta yararlanma hakkına sahiptir. Almanya'dan emekli aylığı alan kişilerin, Türkiye'de ikamet etmeleri halinde bakım sigortasından yararlanmaları söz konusu olamamaktadır. Ancak bu kişilerin emekli aylıklarından, hastalık sigortasından ayrı olarak, bakım sigortası primi kesilmemektedir.

Türk kökenli vatandaşların bakım sigortasından yararlanamamalarının sebepleri arasında Türkiye'nin AB üyesi olmaması, bakım sigortasının Türk mevzuatında yer almaması ve bu sistemin sosyal güvenlik sözleşmesi mevzuatımızda yeri olmaması sebebiyle yansıtılamaması bulunmaktadır. Türkiye'de yaşayan bu kişilere yıllarca ödedikleri bakım sigorta primlerinin geri ödenmesi söz konusu değildir.

Almanya dışında (örn: Türkiye'de) tatil yapan ve bakıma muhtaç kişiler bakım sigortasından 6 hafta kadar faydalanabilmektedir. Vatandaşların AB ülkeleri içinde ikamet etmesi durumunda yardım sigortasının nakdi transferi mümkündür.

Öneriler

- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sosyal güvenlik kapsamındaki haklarının korunması ve bu alandaki hizmetlerden yurtdışında ve Türkiye'de bulundukları zamanlarda eksiksiz bir biçimde yararlandırılmasını teminen ikili sosyal güvenlik sözleşmeleri imzalanmalı ve bu sözleşmeler değişen şartlara uyarlanmalıdır.

- Yurtdışında ve Türkiye’de düzenlenen “Danışma Günleri” adı altındaki bilgilendirme etkinlikleri güncellenerek sürdürülmelidir.
- Yurtdışında engelli kartı almış kişilerin Türkiye’de engelli derecelerinin tanınması ve aynı haklardan yararlanmaları için çalışma yapılmalıdır.
- Kültürel hassasiyete uygun çalışma yapan yaşlı bakım merkezlerinin ve bu alanda uzmanlaşmış kişilerin sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Anadilde yaşlı bakımı, hastalıklar, sağlık sistemi, yasal haklar ve yararlanılabilecek hizmetlere ilişkin bilgilendirme yapılmalıdır.
- Programlar hazırlanarak değerler ve kültürel duyarlılık çerçevesinde yaşlı bakımına dikkat çekilmelidir. Türk kökenliler arasında bilgilendirme yapılarak bu alanda gönüllü hizmetin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Alan uzmanlarının olduğu çeşitli çalışma grupları oluşturularak kültürel duyarlı yaşlı bakımı konusunda uygun bir hizmet modeli sunan konseptler geliştirilmelidir.
- Bu konuda eğitim alan ve çalışan vatandaşlarımızın sayısının arttırılmasına ve bu kişilere ilgili yerlerde staj imkanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4.8 Kadına Yönelik Şiddet

2016 yılında Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı tarafından AB üyesi 28 ülkede, 18-74 yaş arası yaklaşık 42 bin kadınla görüşülerek hazırlanan rapora göre 62 milyon kadının şiddet mağduru olduğu ortaya çıkmıştır. Söz konusu rapor kadına şiddet konusuyla ilgili yapılmış en kapsamlı çalışma olarak değerlendirilmektedir.⁶ Anılan araştırma kadına yönelik şiddetin tüm AB üyesi ülkelerde önemli bir insan hakkı ihlali olarak sıkça ortaya çıktığını göstermektedir.

Alt Komisyonun yurtdışında yaptığı çalışma ziyaretlerinde kadına yönelik şiddet vakalarından söz edilse de kadına yönelik şiddet oranlarının oldukça yüksek olduğu Avrupa Birliği ülkelerinde yaşamakta olan Türk vatandaşlarına ilişkin yapılmış spesifik bir araştırma ya da sağlıklı bir veri bulunmamaktadır.

AB ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızdan ne kadarının kadına yönelik şiddet mağduru olduğu, kadına yönelik şiddet olgusunun Türk toplumunda bir sorun teşkil edip

⁶ Araştırmaya <http://fra.europa.eu/de/theme/geschlechtsspezifische-fragen> adresinden ulaşılabilmektedir. (Erişim tarihi: 30.03.2018)

etmediğinin ve sorunun önlenmesine yönelik ne tür çalışmalar yapılması gerektiğinin tespiti anlamında tarafsız ve kapsamlı araştırmalara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Düsseldorf Başkonsolosluğu bünyesinde kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliğinin çalışma alanına dahil olan kadına yönelik şiddet vakalarında mağdurlara destek verildiği ve ilgili makamlar nezdinde girişimlerde bulunduğu görülmüştür. Aile Ataşelikleri bünyesinde, kadın sığınma evleri, kadın danışma merkezleri, evlilik ve aile danışmanlıkları, danışma hatları, STK'ların aile eğitim çalışmalarına katkı başlıkları çerçevesinde hizmet sunulmaktadır.

Bu çalışmaların yaygınlaştırılması ve şiddet sonrasında ikincil mağduriyetleri önlemek üzere Aile Ataşeliklerinin yaygınlaştırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Öneriler

- Kadınlar ve STK'lar şiddet vakalarında başvurabilecekleri kurum ve kuruluşlar ile yasal hakları konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Kadına yönelik şiddet vakaları araştırılmalı ve bu alana ilişkin ayrıntılı veriler hazırlanmalıdır.
- Şiddet gören kadınlara destek sağlayacak mekanizmalar güçlendirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

4.9 Sivil Toplum Kuruluşları ve Sosyal Yardım Vakıfları

Batı Avrupa ülkelerinde devletin sosyal yardımları bu alanlarda uzmanlaşmış aracı vakıflar tarafından vatandaşlara ulaştırılmaktadır. Örneğin; devlet tarafından korunma altına alınmış çocuklar bu vakıfların kurmuş olduğu ve işlettiği yurtlarda bakılmakta, huzurevleri, bu vakıflar tarafından açılmaktadır. Yapılan faaliyetlerin finansal desteği ise devlet tarafından karşılanmaktadır. Vakıf işletmeleri bu anlamda aracı kurumlardır, devlet tarafından kendilerinden hizmet alımı yapılmaktadır.

Toplum yararına çalışan bu vakıflar kar amaçlı olmayıp insani, dini ve politik ideolojiler üzerine kurulmuştur. Bu kapsamda birçok yerel dernek ve sivil toplum kuruluşunu bünyesinde bulundurmakla birlikte (şehir, kasaba, eyalet örgütleri gibi) yasal olarak bağımsızlardır. Bu vakıfların hastane, yurt, yaşlı bakım ve huzurevleri, banka, emeklilik fonları, sigorta ve sosyal yardım kuruluşu açma hakları vardır.

Yurtdışında en fazla vatandaşımızın yaşadığı Almanya genelinde sosyal hizmetlerin %50'si bu vakıflar aracılığıyla insanlara ulaştırılmaktadır. Vakıflarda yapılan bireysel

Çalışmaların büyük çoğunluğu gönüllülük esasına göre parasal bir karşılığı olmaksızın yapılmaktadır. Son yıllarda gönüllülük esasına göre çalışanların sayısının azalması sosyal hizmet alanında çok tartışılan bir konudur.

Geçtiğimiz yıllarda dünyanın en fazla istihdam sağlayan yardım kuruluşları Alman Caritas ve Diakonie Vakfı olmuştur. Hristiyan yardımlaşma vakıflarında 1,5 milyon kişi çalışmakta, vakıflara yıllık 45 milyar Avro kaynak sağlanmaktadır. Kaynağın büyük bir oranını kilise vergisi ve bağışlar teşkil etmektedir. Kiliseye bağlı olan her vatandaştan alınan kilise vergisi, devlet tarafından resmi din kabul edilen dini cemaatlere dağıtılmaktadır. Bu anlamda Müslümanlar, ortak bir çatı altında birleşememeleri ve bu alandaki faaliyetlerinin profesyonelleşmemiş olması gibi argümanlarla bu statüyü halen elde edememişlerdir.

Sosyal yardım kuruluşlarının çalışmalarının %90'ı devlet tarafından finanse edilmektedir. Sosyal hizmetler kapsamında çalışma yürüten bu vakıflar, bakım sigortası ve sosyal sigortaların yanı sıra teşviklerle finanse edilmektedir. Ayrıca kaynaklarını arttırmak amacıyla Avrupa Birliği projeleri, yaşlı kafeleri, evre bakım hizmetleri gibi farklı çalışmalarla da finansman sağlamaktadırlar.

Sosyal yardım kapsamına giren çalışmalar ve sosyal hizmetlerin işlevleri şu şekilde sıralanabilir;

- Etkin iletişim, danışmanlık, bilgilendirme, yönlendirme ve koordinasyon
- Eğitim ve gelişim programları planlamak ve uygulamak
- Sosyal rehabilitasyon veya terapi
- Refakatilik ve manevi destek
- Sosyal bakım
- Sosyal inceleme
- Sosyal rgtlenme ve yönetim

Sosyal Yardım Vakfı Statüsünü alan Müslüman bir vakıf henüz kurulamamıştır. Konuyla ilgili Müslüman atı kuruluşların yaşadığı ana sıkıntı olduğa zor olan devlet izinlerinin anılan argümanlarla alınamamasıdır.

2015 yılının Ocak ve Temmuz aylarında gerçekleşen Alman İşlam Konferansı'nın akabinde Türk atı STK ve kuruluşların da katılımıyla ocuk, genç ve yaşlı sosyal yardımlarının ele alındığı bir kongre düzenlenmiştir. Ancak bu çalışmaların sonucunda somut bir gelişme henüz olmamıştır.

Genel olarak STK'ların insan gücünün ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. STK'ların ortak hareket etmesinin bulundukları ülkenin sistemi içinde var olan sorunların çözümü noktasında önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

- Yurtdışındaki Türk STK'lar güçlendirilmeli ve kapasiteleri geliştirilerek kurumsallaşmaları sağlanmalıdır.
- Türk STK'ların kaynaklara erişimlerini artırma, proje üretme ve projelerin süreklilik kazanması yönünde teşvik edici faaliyetler yapılmalıdır.
- İlgili ülkelerde STK'lar nezdinde yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızı bir üst çatıda birleştirecek Sosyal Yardım Vakıfları kurulmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması teşvik edilmelidir.
- STK'lar kadınların toplumsal katılımını arttıran “kadın teşkilatlarının” kurulmasını teşvik etmelidir.

4.10 Kültürel Hassasiyete Uygun Uzman ve Çalışanların Yetiştirilmesi

İlgili ülkelerde Türk kökenli bilirkişi, sosyal çalışan, aile hukuku uzmanı, avukat, din ve Türkçe öğretmeni, terapist, kültür tercümanı, pedagog ve psikolog sayısı ihtiyaçlar değerlendirildiğinde oldukça yetersiz kalmaktadır. Gençlerin bu alanlara teşvik edilmelerine ve bu anlamda farkındalık oluşturulmasına yönelik çalışmalar acilen yapılmalıdır. Bu anlamda yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza aile bütünlüğünü korumaya yönelik çalışmalar başta olmak üzere profesyonel ve anadilde hizmet verebilecek her branşta Türk uzman sayısının artırılmasına ilişkin girişimlerde bulunulmalıdır.

Psikolog olarak çalışabilmek, belirli alanlarda terapi yapabilmek için psikoloji bölümlerinden mezun olduktan sonra ücretli eğitimler alarak terapi yetkisine sahip olmak gerekmektedir. Bu eğitimler olmadan terapist olabilmek mümkün değildir. Türk gençlerin büyük bölümü maddi külfeti yüksek olan bu eğitimleri alma imkanları olmadığı için puanları çok yüksek olan psikoloji bölümlerinde eğitim almayı tercih etmemektedirler. Ancak aile ve ailenin bütünlüğünü kapsayan alt başlıkların tamamı ile ilgili verimli çalışmalar yapılabilmesi için bu bölümlerden mezun Türk psikologlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu anlamda Türk kökenli gençleri, topluma hizmet etme amacıyla sosyal bölümlere ve özellikle psikoloji okumaya, ilgili alanlarda terapi uzmanı olmaya yönlendirilecek destek mekanizmaları kurulmalıdır. Ayrıca psikoloji okuyan gençlerin üniversite eğitimlerini bitirdikten sonra alması gereken paralı

eğitimleri karşılamaya yönelik destek mekanizmaları kurulmalıdır. Yetkili makamlardan buna yönelik burslandırma programları tasarlandığı bilgisine ulaşılmıştır.

Bazı Batı Avrupa ülkeleri artık Türkiye'den maaş alarak gelen öğretmen ve din görevlilerinin çalışmalarını engelleme ve kısıtlama yoluna gitmektedir. Örneğin Hollanda artık Türkçe öğretmeni kabul etmezken, Avusturya ise din görevlilerini kabul etmemektedir. Bu sorunun çözümü noktasında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından “Uluslararası İlahiyat Programı” geliştirilmiştir. Yurtdışında doğmuş, büyümüş gençlerin üniversite okumak üzere Türkiye’deki ilahiyat fakültelerine gelmekte olduğu, mezun olduktan sonra da Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından geldikleri ülkelere din görevlisi olarak atandığı bildirilmiştir.

Öneriler

- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza hizmet sağlayacak insan kaynağının yetiştirilmesine yönelik çalışmalar ivedilikle yapılmalıdır.
- Gençlerin, sosyal çalışan, aile hukuku uzmanı, avukat, din ve Türkçe öğretmeni, terapist, kültür tercümanı, pedagog ve psikolog olması teşvik edilmelidir.
- Ülkemizden gönderilen öğretmen ve din görevlilerin çalışmalarının engellenmesi durumunda sorunun yerel insan kaynağı ile çözülmesi için kapsayıcı bir strateji oluşturulmalı ve somut çalışmalar yapılmalıdır.
- “Uluslararası İlahiyat Programı” gibi çalışmaların kapsamı genişletilmelidir.

4.11 Bağımlılık

Yapılan çalışma ziyaretlerinde bazı STK temsilcileri yurtdışında vatandaşlarımız arasında madde kullanımı, alkol, kumar, internet ve şans oyunları gibi zararlı alışkanlıklara olan bağımlılığın arttığını belirtmiştir.

Özellikle çocuk ve gençlerin kolayca erişimine uygun olan yerlerdeki oyun makinelerinin ilerleyen yaşlarda çocukları kumar bağımlılığına sürüklediğine işaret edilmiştir.

Bu bağımlılıklar bireysel zararlarının ötesinde şiddet ve suça eğilimi de tetiklemek suretiyle aile bütünlüğü ve toplum huzurunu da tehdit etmektedir. Bu nedenle anılan zararlı alışkanlıklarla mücadele noktasında yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza özellikle STK’lar aracılığıyla acilen destek sağlanması gerekmektedir.

Öneriler

- Gençler ve ailelerin bağımlılık konusunda bilinçlendirilmesi çalışmaları desteklenmelidir.
- Gençlere yönelik sosyal aktiviteler artırılmalıdır.
- STK'lar tarafından okullarda ve derneklerde kapsamlı ve önleyici çalışmalar yapılmalıdır. STK'ların bu alandaki projeleri desteklenmelidir.
- Ülke ve bölge bazında konuya ilişkin durum tespiti yapılmalıdır.
- Bağımlılık konusunda ana dilde terapi hizmeti verebilecek uzmanlar yetiştirilmeli ve rehabilitasyon merkezleri açılmalıdır.

4.12 Kurumsal Yapılanma ve Koordinasyon

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza ilişkin hizmetler Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi birçok kamu kurumumuz tarafından kendi görev alanları çerçevesinde takip edilmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza ilişkin hizmetlerin kalite ve etkisini artırmak amacıyla ilgili kamu kurumlarımız arasındaki koordinasyon ve işbirliklerinin artırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Yurtdışında yapılan çalışma ziyaretlerinde dış temsilciliklerimizde vatandaşlarımızın yabancı makamlar nezdinde haklarının korunması için çalışmalar yapan eğitim, aile, çalışma ataşeliklerinde münhal kadrolar bulunduğu tespit edilmiştir.

4.12.1 Aile Ataşeliklerinin Yaygınlaştırılması

Düsseldorf Başkonsolosluğu bünyesinde 2015 yılında kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği, kadın, aile, çocuk, genç, engelli ve yaşlıların yaşadığı sorunlara ilişkin olarak sosyal destek kurumları, rehabilitasyon alanları, Gençlik Daireleri, özel hizmet kuruluşları, sosyal hizmet sunan göçmen kuruluşları ile koordinasyon görevini yerine getirmektedir.

Ana görevleri; yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızı hakları konusunda bilinçlendirmek, sorun yaşayan vatandaşlarımızı hak ve hizmet talep edebileceği kurumlara yönlendirmektir. Henüz sadece Düsseldorf'ta çalışmalarını sürdüren Aile Ataşeliğinin yurtdışında öncelikle Türk nüfusunun yoğun olduğu yerlerde açılması ve burada istihdam edilecek uzman ve personelin yurtdışında yetişmiş ve Türk kökenli olan kişiler tarafından seçilmesi büyük önem arz etmektedir.

Öneriler

- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza ilişkin hizmetlerin kalite ve etkisini artırmak amacıyla ilgili kamu kurumlarımız arasındaki koordinasyon ve işbirliği artırılmalıdır.
- Yurtdışındaki temsilciliklerimizde aile, eğitim ve çalışma konusundaki ataşelikler yaygınlaştırılmalıdır.
- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın yabancı makamlar nezdinde haklarının korunması için bilinçlendirme faaliyetleri yapılmalıdır.
- Ülkemiz tarafından yurtdışına geçici görevle gönderilen kamu çalışanları, ilgili alana uygun, liyakat sahibi, nitelikli ve görev yapacağı ülkenin kültürel ve sosyal yapısını bilen kişilerden seçilmelidir.
- Yurtdışındaki çalışma koşulları iyileştirilmeli, liyakat sahibi kişilerin bu görevlere talip olma motivasyonu artırılmalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

KOMİSYON KARARI

Karar No. : 19

Tarih: 22.3.2018

Konu : Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşı Olan ve Vatandaşlıktan İzinle Çıkış Kadınların ve Ailelerin Sorunları ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon Raporu

Başkan
Radiye Sezer KATIRCIOĞLU
Kocaeli Milletvekili

Sözcü
Ali İhsan YAVUZ
Sakarya Milletvekili

Üye
Hatice Dudu ÖZKAL
Afyonkarahisar Milletvekili

Üye
Emine YAVUZ GÖZGEÇ
Bursa Milletvekili

Üye
Selina DOĞAN
İstanbul Milletvekili

Üye (Alt Komisyon Başkanı)
Tülay KAYNARCA
İstanbul Milletvekili

Üye
İmran KILIÇ
Kahramanmaraş Milletvekili

Üye
Nursel REYHANLIOĞLU
Kahramanmaraş Milletvekili

Üye
Hüsnüye ERDOĞAN
Konya Milletvekili

Üye
Ayşe Sula KÖSEOĞLU
Trabzon Milletvekili

Üye
Ertuğrul SOYSAL
Yozgat Milletvekili